

Externe analyse
Groep Dilbeek
i.k.v. het
meerjarenplan
2026 – 2031

1.	Inleiding	6
2.	Demografie en diversiteit	7
2.1.	Demografische kenmerken.....	7
2.1.1.	Evolutie inwonersaantal	7
2.1.2.	Bevolkingsdichtheid	8
2.1.3.	prognose bevolkingsgroei	8
2.1.4.	Evolutie van het aantal kinderen in Dilbeek	9
2.1.5.	Inwoners naar leeftijd.....	9
2.1.6.	Grijze en groene druk.....	10
2.1.7.	Evolutie geboortecijfer.....	10
2.1.8.	Aantal af te leveren identiteitskaarten	11
2.1.9.	Besluit	11
2.2.	Diversiteit.....	12
2.2.1.	Aantal niet-Belgen en evolutie	12
2.2.2.	Aandeel personen van buitenlandse herkomst naar herkomstgroep	12
2.2.3.	Evolutie aantal inburgeraars	13
2.2.4.	Profiel Nieuwkomers naar geslacht en leeftijd	16
2.2.5.	Aantal nieuwkomers per statuut.....	16
2.2.6.	Aandeel pas geboren kinderen naar taal die moeder met kind spreekt	17
2.2.7.	Aantal cursisten voor Nederlandse lessen	18
2.2.8.	Besluit	18
3.	Klaar voor morgen	19
3.1.	Bouwshift.....	19
3.1.1.	Ruimtebeslag en open ruimte	19
3.1.2.	Bebouwde en niet-bebouwde ruimte.....	24
3.1.3.	Verhardingen	25
3.1.4.	Bestemmingen	27
3.1.5.	Wonen in de bebouwde ruimte	28
3.1.6.	Besluit	30
3.2.	Economie.....	31
3.2.1.	Ruimte om te ondernemen.....	31
3.2.2.	Ondernemersgraad	31
3.2.3.	Oprichtings- en stopzettingsratio.....	32
3.2.4.	Aantal faillissementen	33
3.2.5.	Industrie	34
3.2.6.	Landbouwactiviteiten	34
3.2.7.	uitstoot van bedrijven in de industrie en secundaire sector.....	36
3.2.8.	Handelspanden naar invulling.....	37
3.2.9.	Horeca	37
3.2.10.	Toerisme.....	38
3.2.11.	Baanwinkelconcentratie.....	38
3.2.12.	Besluit.....	39

3.3	Mobiliteit	41
3.3.1.	Fiets	41
3.3.2.	Openbaar vervoer	42
3.3.3.	Auto.....	43
3.3.4.	CO2 Emissie Particulier en commercieel vervoer	45
3.3.5.	Auto – Leefbaarheidsklassen.....	46
3.3.6.	Besluit	49
3.4.	Veiligheid.....	51
3.4.1.	Verkeersongevallen	51
3.4.2.	Verkeersslachtoffers	52
3.4.3.	Controle alcohol en drugs	54
3.4.4.	Criminele feiten	54
3.4.5.	Woninginbraken	55
3.4.6.	Buurtinformatienetwerken	56
3.4.7.	Gemeentelijk administratieve sancties (GAS)	56
3.4.8.	Onveiligheidsgevoel.....	58
3.4.9.	Besluit	58
3.5.	Klimaat	59
3.5.1.	CO ₂ -emissie.....	59
3.5.2.	Hitte.....	60
3.5.3	Verharding	61
3.5.4	Waterstress.....	62
3.5.5.	LEKP	63
3.5.6.	Besluit.....	63
3.6.	Milieu	64
3.6.1.	Luchtkwaliteit	64
3.6.2.	Waterkwaliteit.....	65
3.6.3.	Overstromingsgevoelige gebieden.....	65
3.6.4.	PFAS.....	68
3.6.5.	Erosie.....	70
3.6.6.	Besluit	70
3.7.	Openbare werken en lokaal waterbeleid	71
3.7.1.	Lokaal waterbeleid	71
3.7.2.	Wegen en fietspaden	71
3.7.3.	Openbaar groen.....	72
3.7.4.	Belevings- en ontmoetingsweefsel.....	72
3.7.5.	Besluit	73
3.8.	Afval	74
3.8.1.	Huis-aan-huis inzameling.....	74
3.8.2.	Gemeentelijk recyclagepark.....	75
3.8.3.	Veegvuil, sluikestort en zwerfvuil	76
3.8.4.	Besluit	77

4.	Een thuis op maat.....	78
4.1.	Betaalbaar wonen	78
4.1.1.	Woonpatrimonium.....	78
4.1.2.	Kwaliteit van het woonpatrimonium.....	79
4.1.3.	Duurzaamheid van het woonpatrimonium.....	79
4.1.4.	Betaalbaarheid van het woonpatrimonium.....	82
4.1.5.	Sociale huurwoningen.....	83
4.1.6.	Noodwoning, transitwoning, doorgangswoning.....	84
4.1.7.	Huursubsidie	84
4.1.8.	Besluit	86
4.2.	Ouderenbeleid.....	87
4.2.1.	Vergrijzing in Dillbeek	87
4.2.2.	Zorgbehoefte van zwaar zorgbehoevende Dilbekenaren.....	88
4.2.3.	Zorgaanbod.....	89
4.2.4.	Bijzondere doelgroepen	93
4.2.5.	Besluit	96
5.	Iedereen mee.....	97
5.1.	Armoede.....	97
5.1.1.	Fiscaal inkomen.....	97
5.1.2.	Kansarmoede-index.....	97
5.1.3.	Financiële tegemoetkomingen	98
5.1.4.	Betalingsmoeilijkheden	102
5.1.5.	Energie-armoede	103
5.1.6.	Digitale inclusie	104
5.1.7.	Besluit	104
5.2.	Werk en sociale economie	106
5.2.1.	Werkzaamheids- en werkzoekendengraad.....	106
5.2.2.	Sociale economie.....	108
5.2.3.	Wijk-werken	109
5.2.4.	Tewerkstelling via Artikel 60 §7 van de OCMW-wet	109
5.2.5.	Besluit	110
5.3.	Gezondheid.....	111
5.3.1.	Fysieke gezondheid	111
5.3.2.	Sociale gezondheid.....	112
5.3.3.	Mentale gezondheid.....	115
5.3.4.	Besluit	117
6.	Kans op groeien.....	118
6.1.	Gezinsbeleid en kinderopvang	118
6.1.1.	Gezinsbeleid	118
6.1.2.	Kinderopvang.....	120
6.1.3.	Besluit	124
6.2.	Onderwijs	126

6.2.1.	Kleuter, lager en secundair onderwijs	126
6.2.2.	Kunstacademie Dil'arte	133
6.2.3.	Besluit	134
6.3.	Vrije tijd	135
6.3.1.	Participatie gemeentelijk vrijetijdsaanbod	135
6.3.2.	Ondersteuning verenigingen & organisatoren	139
6.3.3.	Besluit	142
	Referenties	143
	Bronnenlijst figuren	145

1. Inleiding

Dit is het rapport van de externe analyse van de Groep Dilbeek (Gemeente en OCMW). Het maakt deel uit van de omgevingsanalyse die opgesteld wordt naar aanleiding van het meerjarenplan 2026-2031. In het kader van de beheers- en beleidscyclus (BBC) is elk lokaal bestuur verplicht om die uit te voeren. De omgevingsanalyse maakt deel uit van de Toelichting bij het strategisch meerjarenplan. Ze biedt een inzicht in enerzijds de interne werking van het lokaal bestuur: de interne analyse. Anderzijds wordt de (externe) omgeving waarin de organisatie ageert onderzocht en beschreven: de externe analyse.

De omgevingsanalyse is geen doel op zich, de meerwaarde bestaat in het doordenken van conclusies en de uiteindelijke vertaling naar de te ontwikkelen strategie: het strategisch meerjarenplan. Het is dus een uitstekend hulpmiddel voor lokale besturen om:

- op een gefundeerde manier de strategische prioriteiten te bepalen;
- beleid bij te sturen in het geval van tegenvallende resultaten of veranderde omstandigheden.

Deze externe analyse kwam tot stand onder leiding van de deelprojectgroep omgevingsanalyse in het breder kader van het projectplan "MJP 2026-2031". De deelprojectgroep bevat vertegenwoordigers van elke stroom, aangevuld met medewerkers uit verschillende ondersteunende diensten (die niet onder een stroom ressorteren).

Het rapport is opgebouwd volgens de 4 extern georiënteerde strategische doelstellingen van Groep Dilbeek die tevens de hoofdstructuur vormen van het meerjarenplan 2020-2025:

- Klaar voor morgen;
- Een thuis op maat;
- Iedereen mee;
- Kans op groeien.

Deze strategische doelstellingen werden uitgediept aan de hand van 20 beleidsthema's en ruwweg een 200-tal indicatoren. Hierbij werd ingezet op een *bottom-up* aanpak waarbij sterk beroep gedaan werd op de medewerkers en hun expertise. Het merendeel van de activiteiten m.b.t. het verzamelen, verwerken, analyseren, beschrijven en verklaren van de data werd neergelegd bij de verschillende teams en uitgevoerd door de deskundigen en experts doorheen de verschillende stromen en ondersteunende diensten van de organisatie. Dit rapport is met andere woord niet enkel het resultaat van de werkzaamheden binnen de stuur- en deelprojectgroep maar in sterke mate gezamenlijke inspanning van Groep Dilbeek.

2. Demografie en diversiteit

We hebben ervoor gekozen om een aantal onderwerpen die algemeen van aard zijn vooraan in dit rapport te bundelen. Deze onderwerpen hebben doorgaans een impact op of zijn gelinkt aan meerdere onderwerpen doorheen verschillende thema's die verder aan bod komen in dit rapport. We zijn ervan overtuigd dat het voor de lezer van dit rapport interessant is meteen meegenomen te worden in dit overzicht van de bredere lokale context van de gemeente Dilbeek vooraleer we dieper inzoomen op specifieke thema's.

2.1. Demografische kenmerken

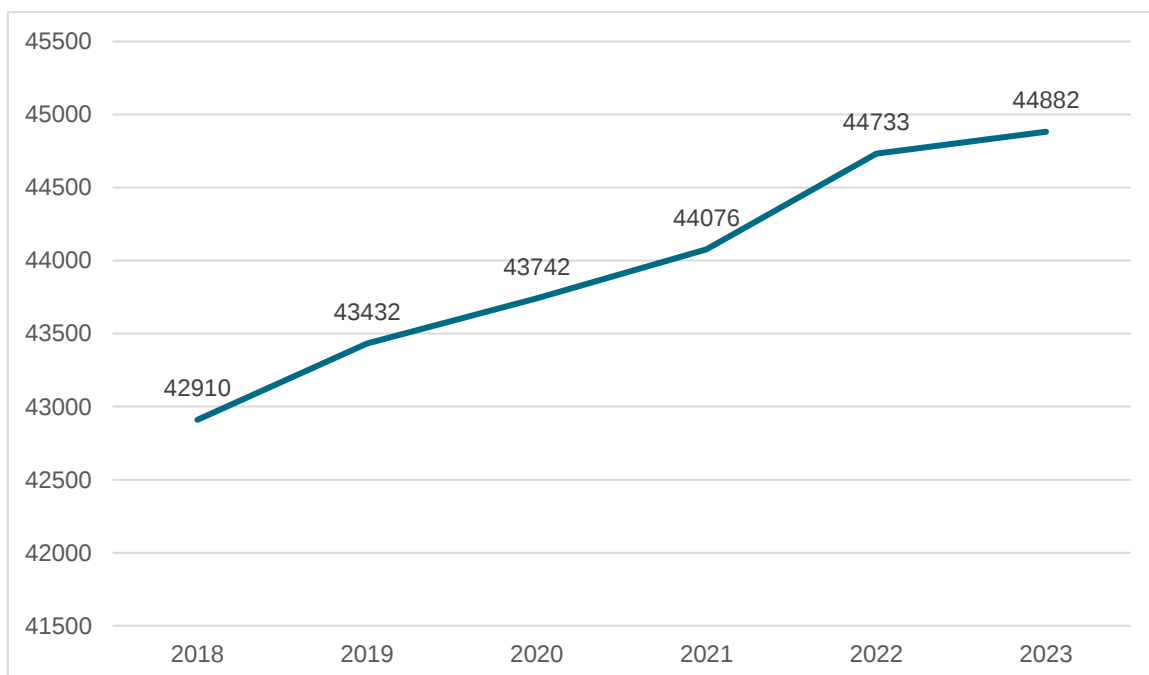
In dit deel staan we stil bij een aantal algemene cijfers op vlak van demografie. We bekijken de evolutie van het aantal inwoners in Dilbeek en geven een indicatie van de prognoses.

Hier en daar zoomen we ook in op een aantal specifieke indicatoren die van belang zijn voor de volledige groep Dilbeek. Zo bekijken we de evoluties per leeftijdscategorie en gaan we meer in detail kijken hoe het gesteld is met de grijze en groene druk en de natuurlijke aangroei van de bevolking.

2.1.1. EVOLUTIE INWONERSAANTAL

In Dilbeek wonen op 31 december 2023 in totaal 44.882 mensen of 17.783 huishoudens op een totale oppervlakte van 41,5 km².

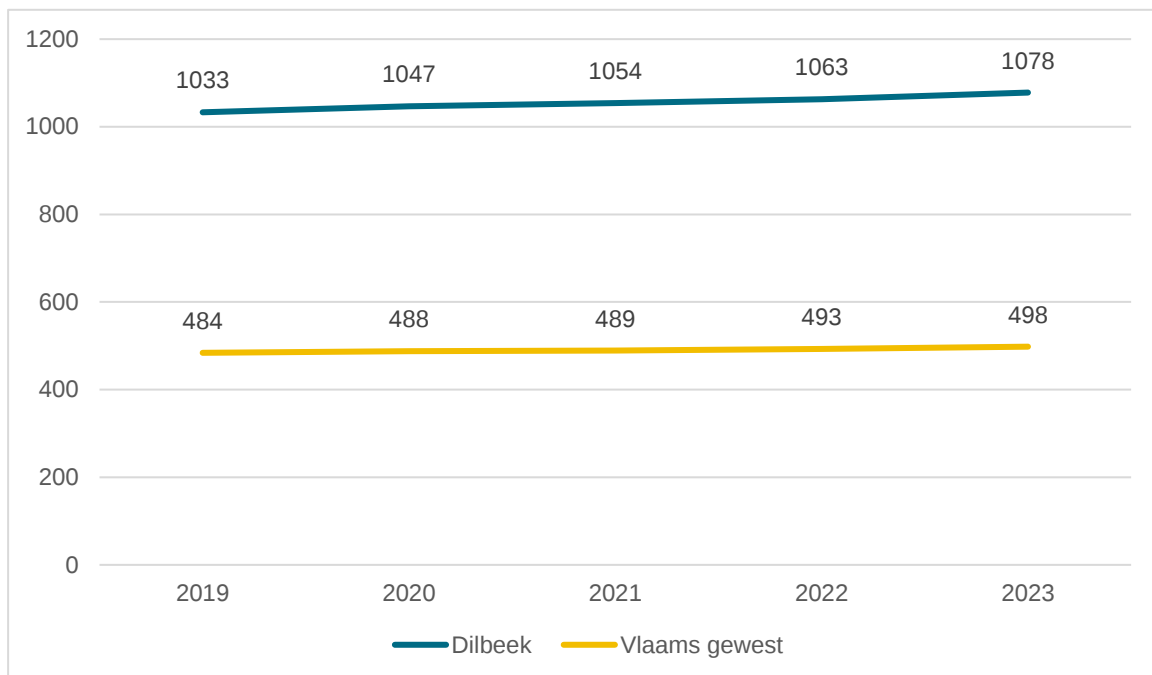
Het globale inwonersaantal stijgt elk jaar: een stijging van bijna 2000 inwoners op 5 jaar tijd. Vooral tussen 2021 en 2022 zien we een grote stijging. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn een toename van het aantal inwoners afkomstig uit Oekraïne als gevolg van de oorlog en een kleine babyboom na de coronacrisis.

Figuur 1. Aantal inwoners te Dilbeek (2018-2023)¹

2.1.2. BEVOLKINGSDICHTHEID

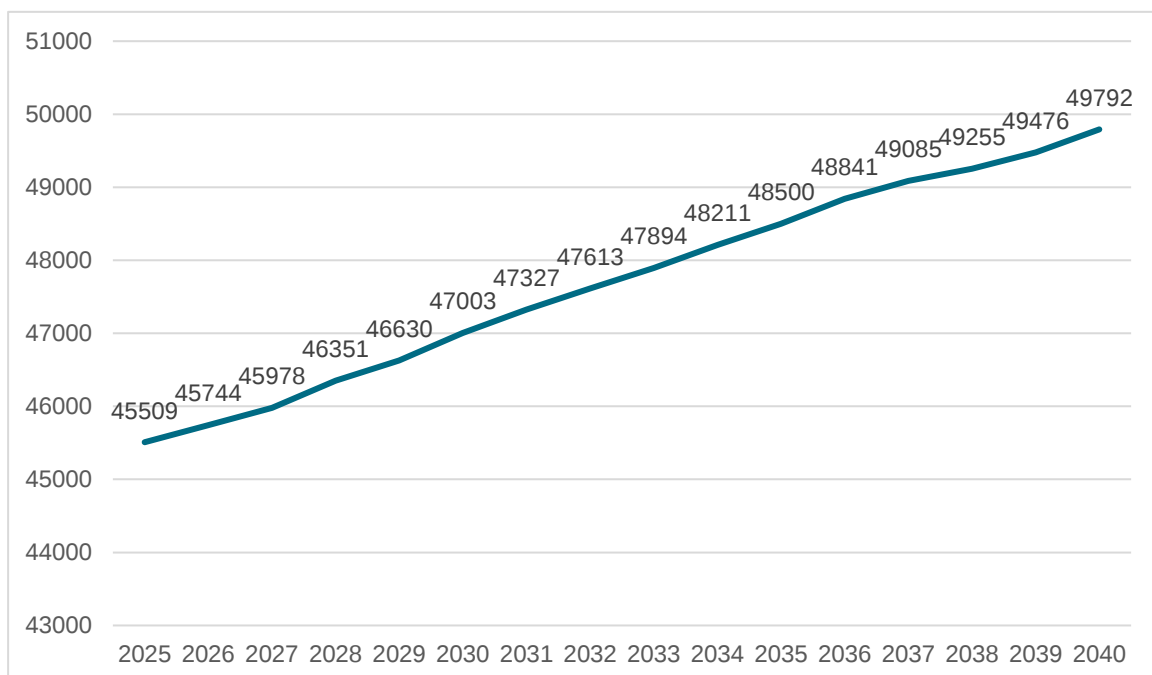
De bevolkingsdichtheid wordt gemeten op basis van het aantal inwoners per km². Zoals uit onderstaande figuur blijkt, neemt de bevolkingsdichtheid elk jaar gestaag toe als gevolg van de bevolkingstoename. De bevolkingsdichtheid ligt in Dilbeek meer dan 2 keer zo hoog als het Vlaams gemiddelde. Deze bevolkingsdichtheid zal de komende jaren alleen maar toenemen volgens de bevolkingsprognoses (zie figuur in 2.1.7.).

Figuur 2. Bevolkingsdichtheid Dilbeek, 2019-2023²

2.1.3. PROGNOSE BEVOLKINGSGROEI

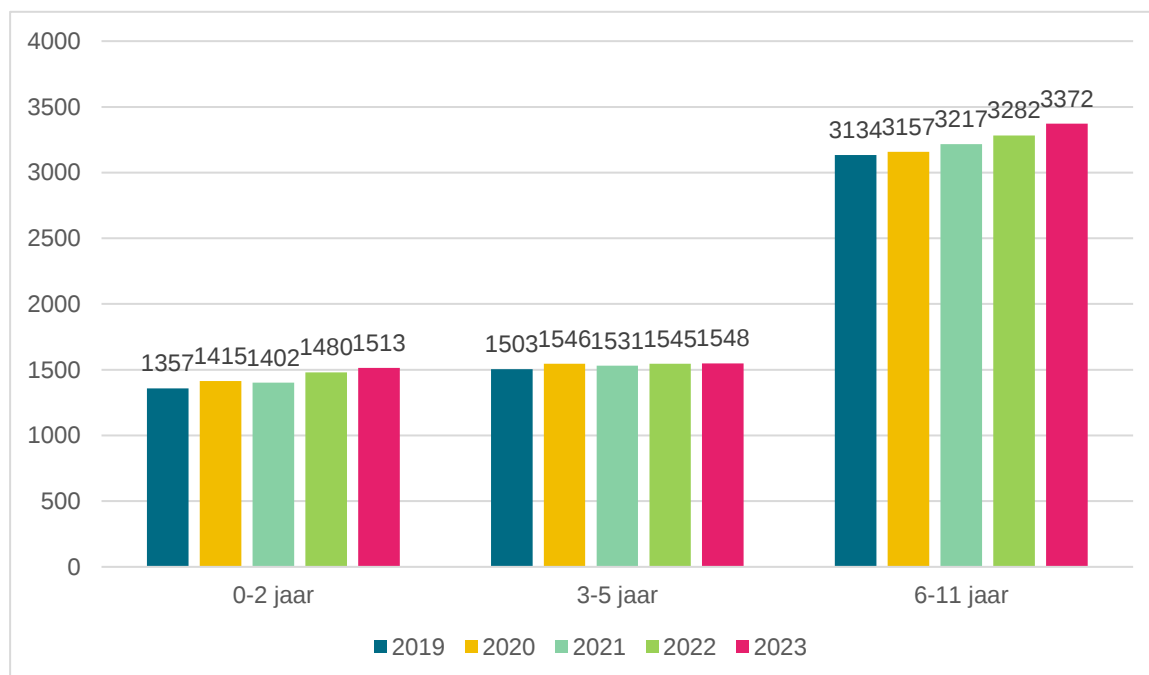
Uit de prognose van de bevolkingsgroei blijkt dat het aantal inwoners in Dilbeek de komende jaren zal blijven stijgen. Uit de prognose van de bevolkingsgroei blijkt dat het aantal inwoners in Dilbeek de komende jaren zal blijven stijgen. Volgens de prognoses ronden we tegen 2040 bijna de kaap van 50.000 inwoners. In het verleden bleek reeds dat de realiteit de prognoses vaak nog overstijgt.

Figuur 3. Prognose bevolkingsgroei Dilbeek, 2025-2040²

2.1.4. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN IN DILBEEK

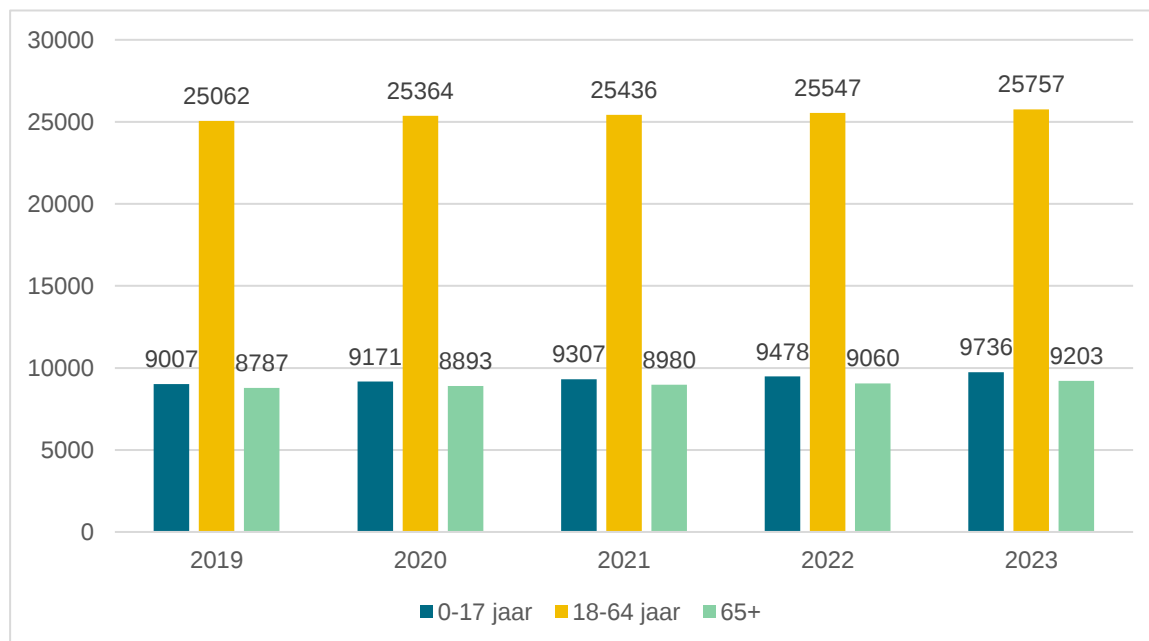
Algemeen zien we een (lichte) stijging van het aantal kinderen in Dilbeek de voorbije jaren. Deze stijging doet zich vooral voor binnen de leeftijdsgroepen 0-2 jarigen en 6-11 jarigen. Daar waar de groep 3-5 jarigen op 4 jaar tijd met 3% is toegenomen zien we dat de groep 0-2 jarigen met 11% is toegenomen en de groep 6-11 jarigen met 8% (zie figuur 4).

Figuur 4. Evolutie aantal kinderen: 2019-2023

2.1.5. INWONERS NAAR LEEFTIJD

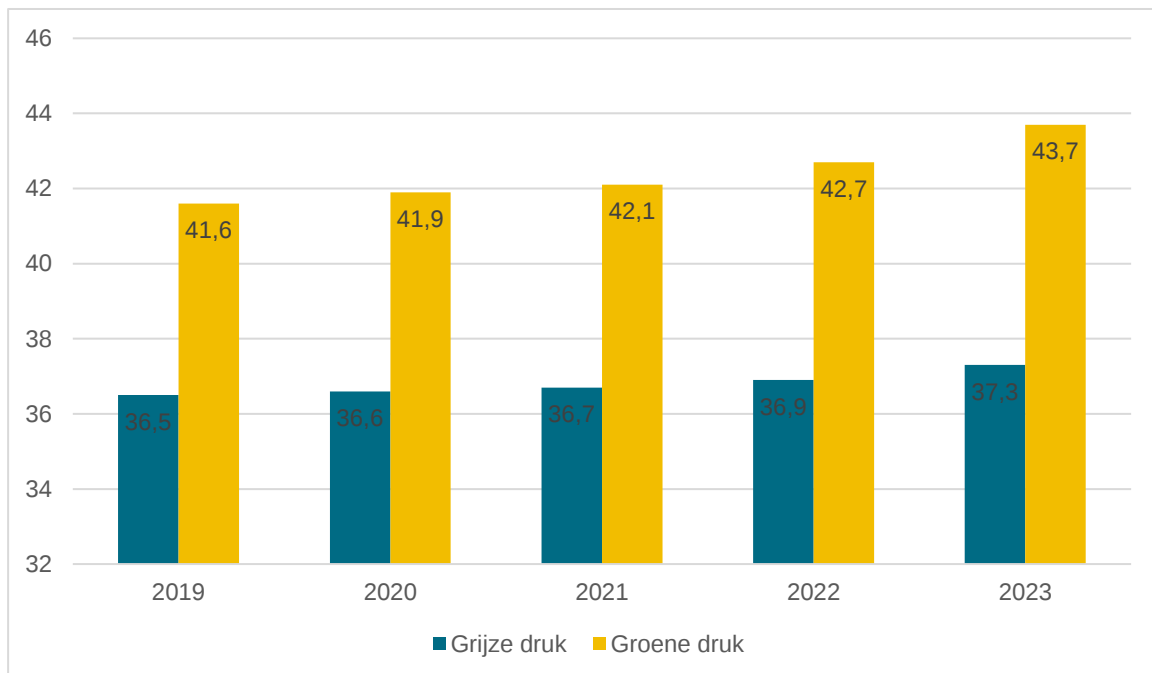
In 2023 waren de 18-64 jarigen met 58% het meest vertegenwoordigd. Het aandeel -17 jarigen bedraagt ongeveer 21%, idem voor het aandeel 65-plussers. Deze verhouding is sinds 2019 steeds dezelfde gebleven zoals blijkt uit de figuur.

Figuur 5. Evolutie inwoners, per leeftijdsgroep: 2019-2023²

2.1.6. GRIJZE EN GROENE DRUK

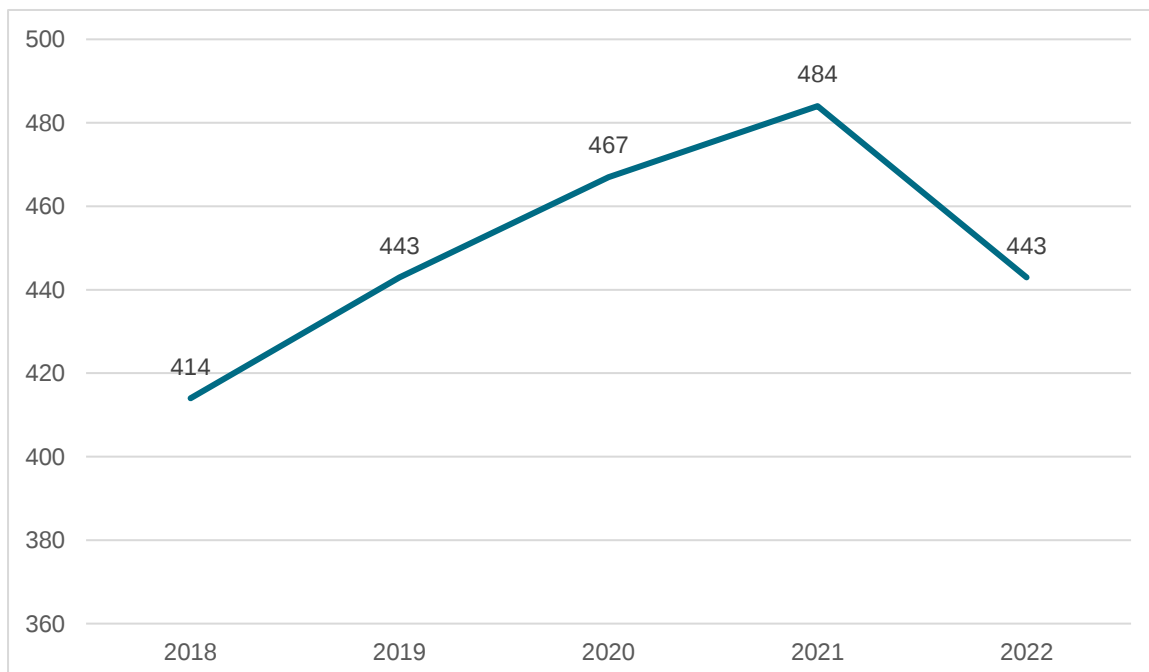
De grijze druk, de verhouding tussen het aantal 65-plussers en personen van 20 tot 65 jaar, is de voorbije jaren in Dilbeek gelijk gebleven en schommelt rond de 37% in 2023. In 2019 was dit boven het Vlaams gemiddelde, intussen loopt dit cijfer ongeveer gelijk. De groene druk, de verhouding tussen het aantal jongeren van 0 tot 19 jaar en personen van 20 tot 65 jaar bedraagt in 2023 43,7%, een duidelijk stijgende trend tegenover 41,6 in 2019.

Figuur 6. Grijze en groene druk: 2019-2022²

2.1.7. EVOLUTIE GEBORTECIJFER

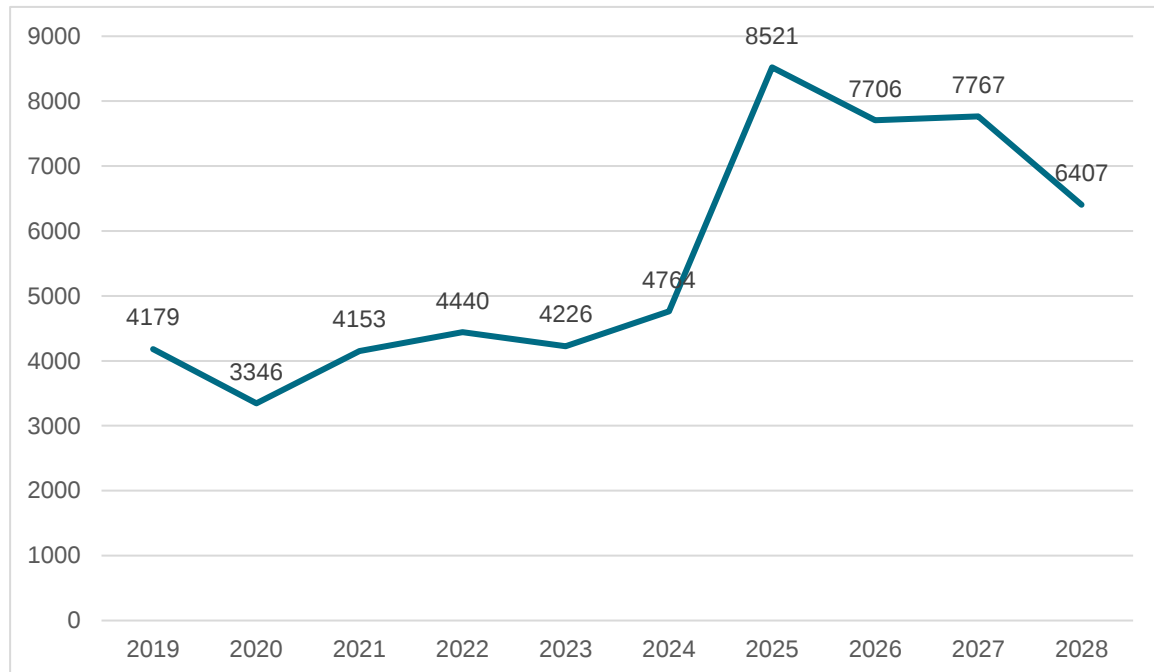
Het jaarlijks geboortecijfer voor Dilbeek kent een continue, egale stijging van 2018 tot 2021. Sedert 2022 is het het geboortecijfer gedaald naar het niveau van 2019 (443 geboortes).

Figuur 7. Geboortecijfer, 2018-2022²

2.1.8. AANTAL AF TE LEVEREN IDENTITEITSKAARTEN

Vanaf 2024 zal er gedurende een aantal jaren een stijging zijn van het aantal aan te vragen en af te leveren identiteitsdocumenten. Dit komt voornamelijk doordat een groot deel van de elektronische identiteitskaarten vernieuwd moet worden. Sinds 1 maart 2014 zijn de elektronische identiteitskaarten 10 jaar geldig en moeten ze daarna vernieuwd worden. Bijkomend heeft de prognose van de bevolkingsstijging ook een impact op de dienstverlening. Concreet verwachten we dat er vanaf 2025 ongeveer een verdubbeling zal zijn van het aantal af te leveren identiteitskaarten ten opzichte van de voorbije jaren. Deze piek zal zich doorzetten tot 2028.

Figuur 8. Aantal af te leveren identiteitskaarten met prognose 2019-2028³

2.1.9. BESLUIT

De evolutie van de laatste jaren en de gemaakte prognoses tonen aan dat in Dilbeek de komende jaren het inwonersaantal zal blijven stijgen. In navolging hiervan zal de bevolkingsdichtheid eveneens blijven stijgen.

De natuurlijke aangroei voor gemeente Dilbeek is terug stabiel na een aantal uitzonderlijke jaren van groei na de coronaperiode. Dit zien we terugkomen in de cijfers van de groene druk, waar we een stijgend aantal jongeren zien tegenover de totale bevolking. De grijze druk is dan weer stabiel gebleven.

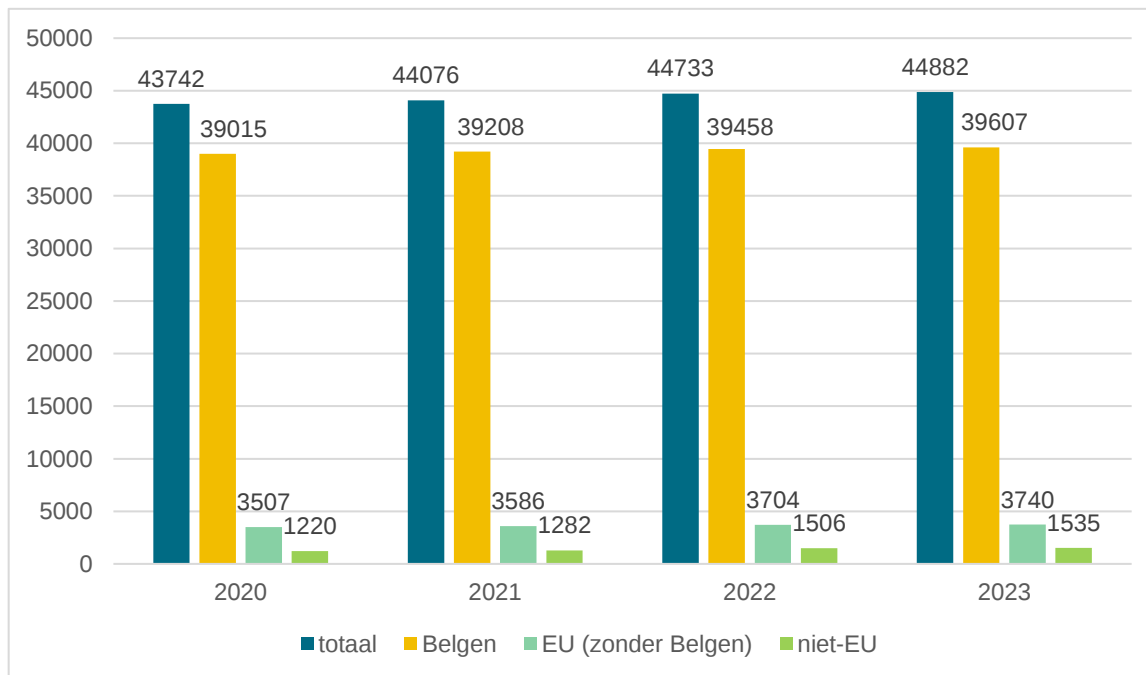
Voor wat betreft de dienstverlening zal een hernieuwingsgolf van het aantal identiteitskaarten de komende jaren een uitdaging vormen. Deze zullen immers een grote impact hebben op het aantal te verwachten klantencontacten bij de gemeentediensten van Dilbeek.

2.2. Diversiteit

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op het aantal inburgeraars en het aandeel en aantal niet-Belgen binnen de populatie van de gemeente Dilbeek. We nemen een aantal evoluties onder de loep en zetten deze hier en daar af tegenover het gemiddelde in Vlaanderen.

2.2.1. AANTAL NIET-BELGEN EN EVOLUTIE

Net zoals het totaal aantal inwoners stijgt het aantal niet-Belgen elk jaar. In 2023 telde Dilbeek 39.607 inwoners met Belgische nationaliteit, 3.740 met een nationaliteit van een EU-land en 1.535 met een nationaliteit van buiten de Europese Unie.

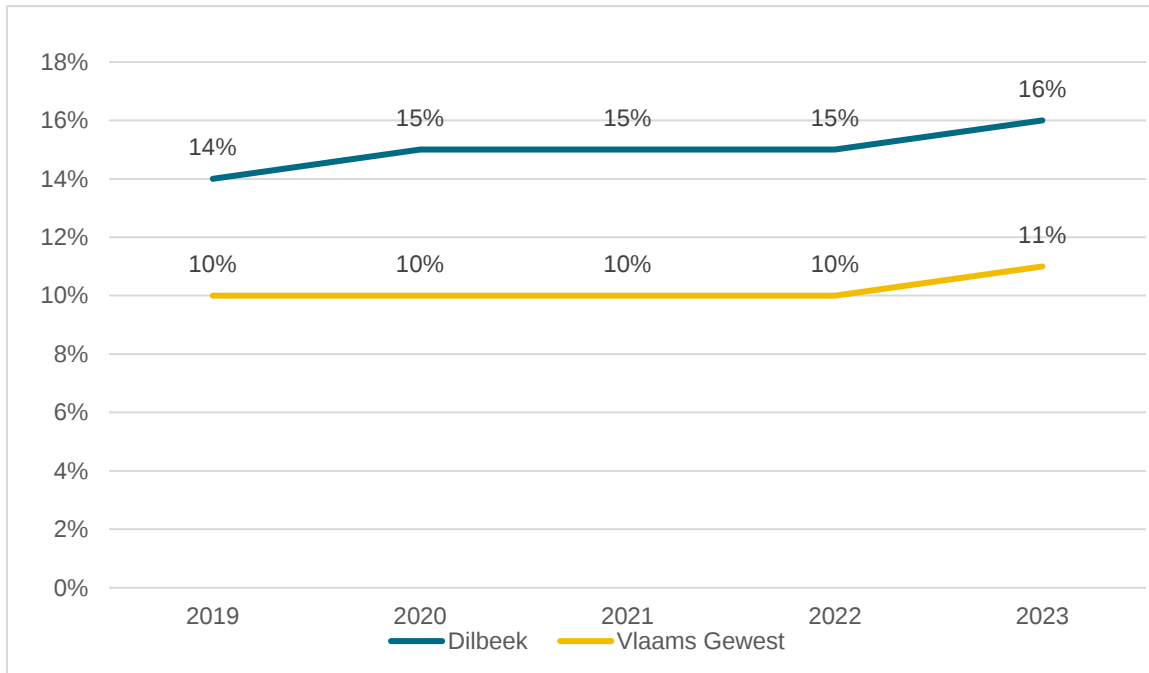

Figuur 9. Aantal niet-Belgen in Dilbeek: 2020-2023¹

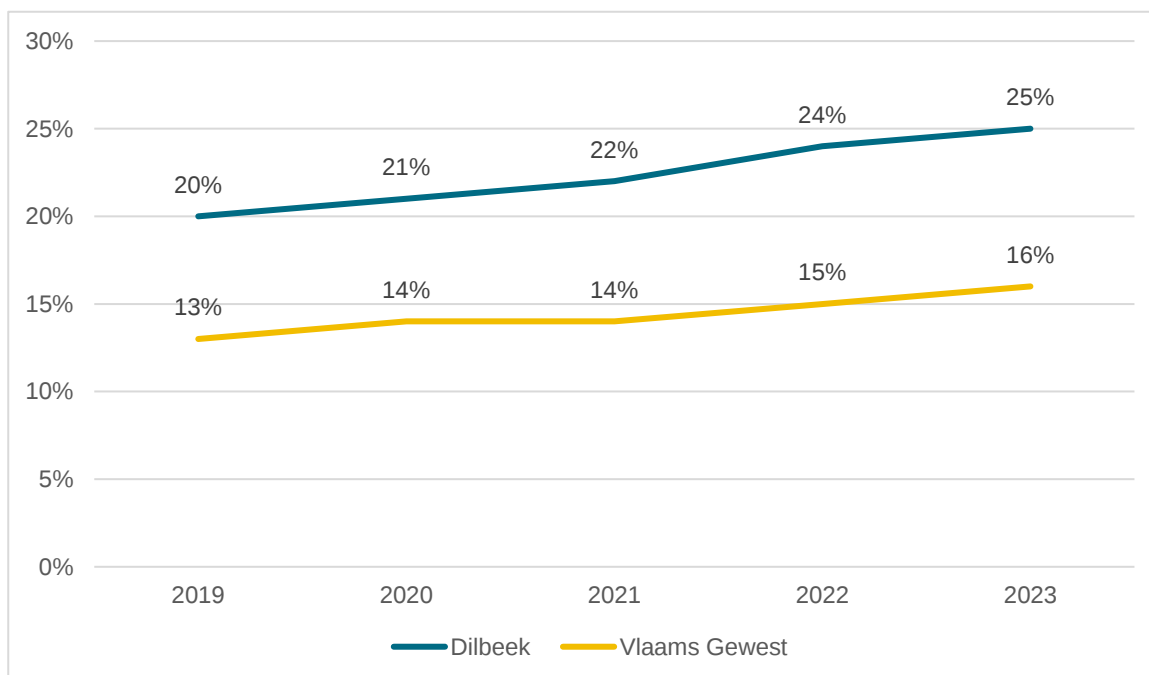
2.2.2. AANDEEL PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST NAAR HERKOMSTGROEP

Om de herkomst van een persoon te bepalen, worden vier criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Geeft één van deze vier criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon aanzien als "van buitenlandse herkomst". Onderstaande figuren geven respectievelijk de evolutie weer van het aandeel personen met een herkomst uit een EU-land in vergelijking met Vlaanderen en de evolutie

van het aandeel personen met een herkomst uit een niet-EU land in vergelijking met Vlaanderen. Het aandeel personen met een herkomst van buiten de Europese Unie is veel sterker gestegen dan het aandeel personen van binnen de Europese Unie. Een gedeeltelijke verklaring is de toename van het aantal Oekraïners als gevolg van de oorlog. De evolutie binnen Dilbeek loopt ongeveer gelijk met deze op Vlaams niveau.

Figuur 10. aandeel personen met een herkomst uit een EU-land in vergelijking met Vlaanderen, 2019-2023²

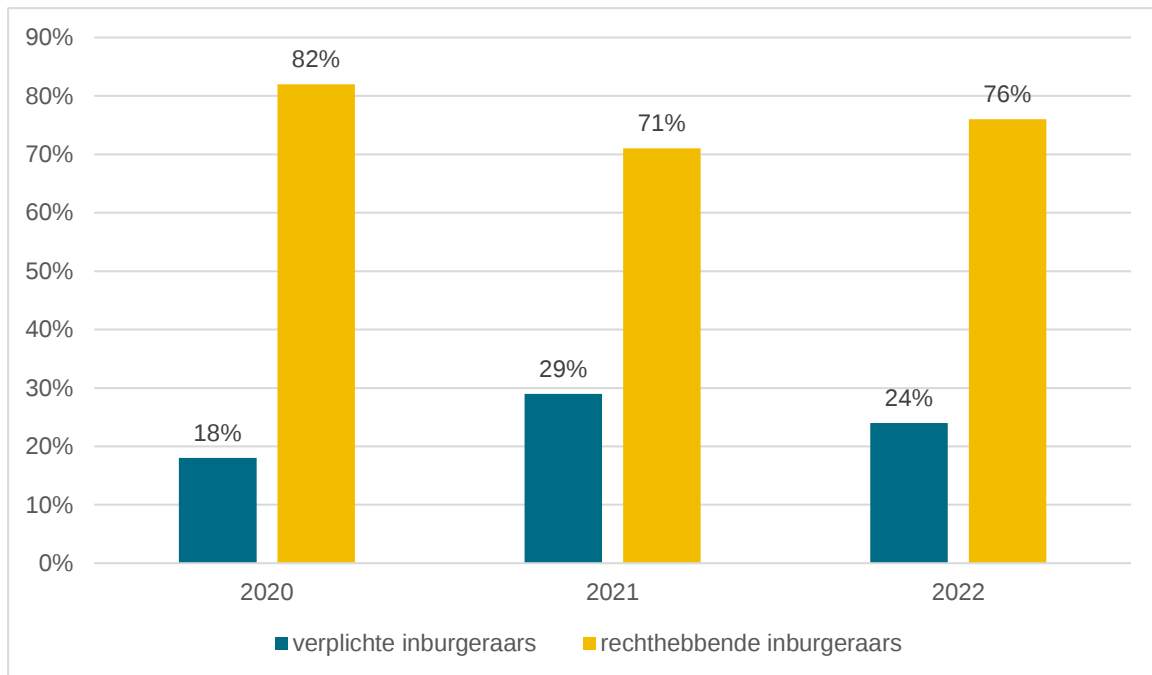

Figuur 11. aandeel personen met een herkomst uit een niet-EU land in vergelijking met Vlaanderen, 2019-2023²

2.2.3. EVOLUTIE AANTAL INBURGERAARS

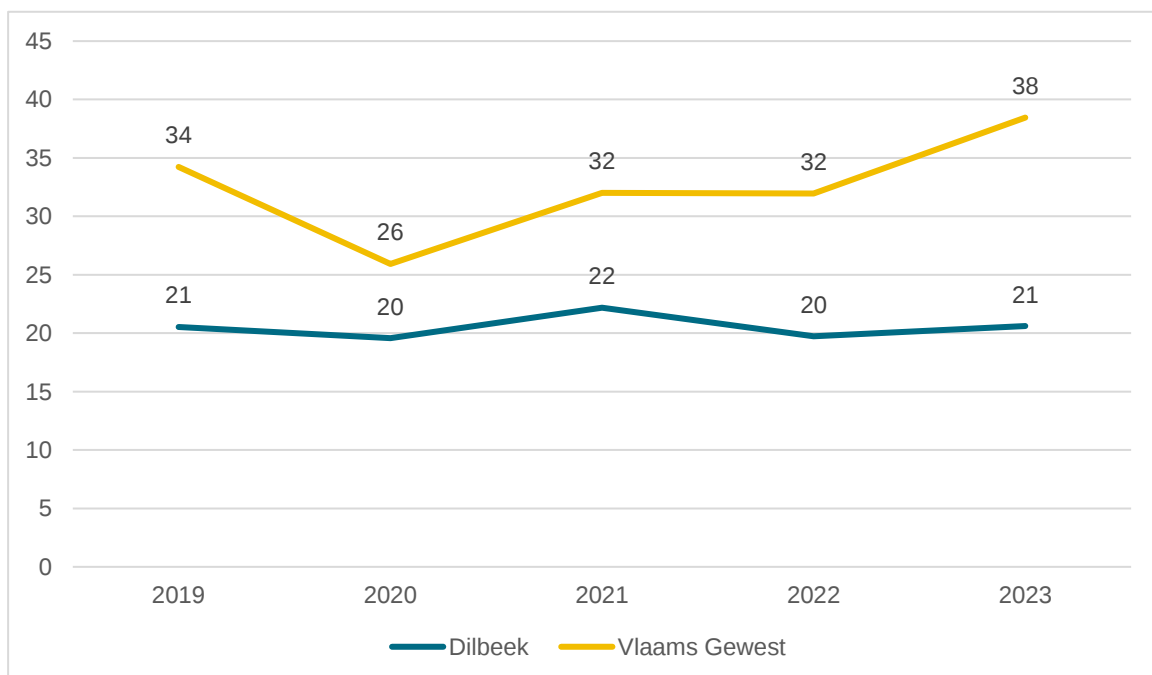
Onderstaande figuren geven enerzijds een overzicht van de verhouding van het aantal verplichte en rechthebbende inburgeraars en anderzijds een overzicht in de evolutie van het aantal inburgeraars dat zich heeft aangemeld bij een onthaalbureau, het aantal inburgeraars dat een inburgeringscontract heeft afgesloten en het aantal inburgeraars dat een inburgeringsattest heeft behaald. Inburgeraars melden zich aan bij het onthaalbureau en sluiten daar een inburgeringscontract af. Wanneer zij de doelstellingen in dit contract behalen, krijgen ze een inburgeringsattest. Dit traject is vooral voor verplichte inburgeraars bedoeld, maar staat ook open voor vrijwillige inburgeraars.

Van de Dilbeekse nieuwkomers (ook wel inburgeraars genoemd) was in 2022 gemiddeld 24% verplichte inburgeraar tegenover 76% rechthebbende inburgeraars (niet verplicht, maar wel recht op een traject). Onderstaande grafiek toont dan ook aan dat de meeste personen in Dilbeek vrijwillig een inburgeringstraject aangingen. Deze trend (meer rechthebbende dan verplichte inburgeraars) is zeer kenmerkend voor gemeentes in de Vlaamse Rand.

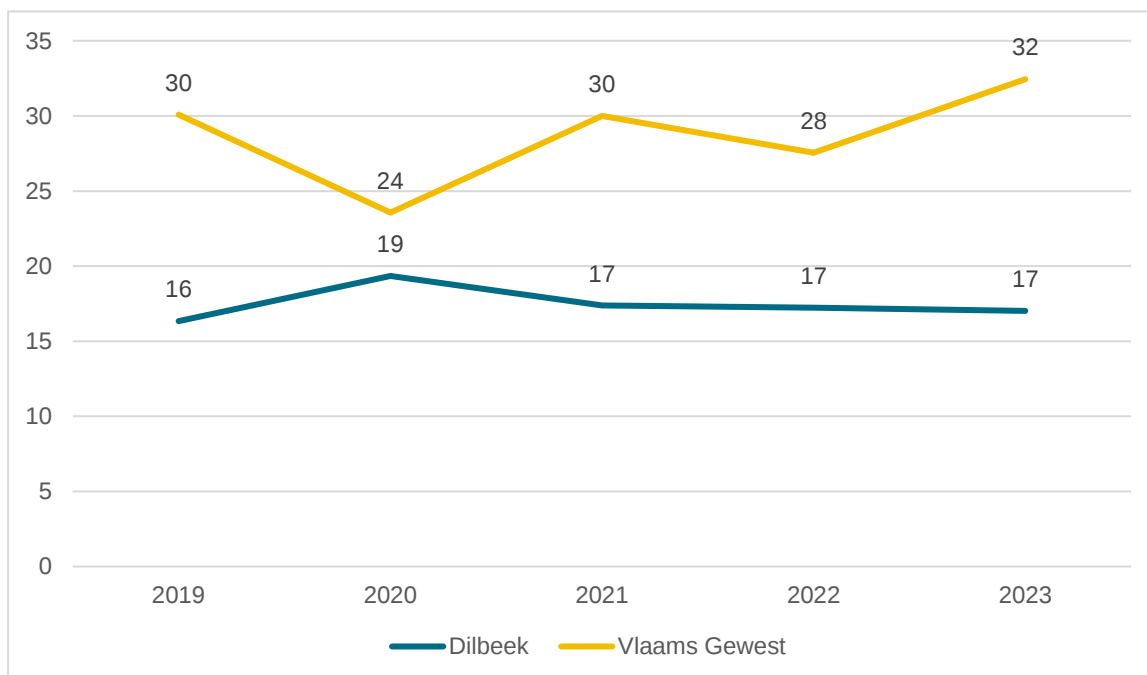
Figuur 12. Percentage inburgeraars in Dilbeek⁴

De evolutie van het aantal personen dat zich aanmeldt bij het onthaalbureau blijft voor Dilbeek vrij stabiel. De aantallen liggen lager dan het Vlaamse gemiddelde. Eén van de redenen hiervoor is dat Dilbeek minder verplichte inburgeraars heeft dan andere Vlaamse besturen. Zo vallen de EU-onderdanen uit de categorie van verplichte inburgeraars. Zoals uit de cijfers rond de nationaliteiten blijkt, is deze groep heel sterk vertegenwoordigd in het aantal niet-Belgen voor de gemeente Dilbeek.

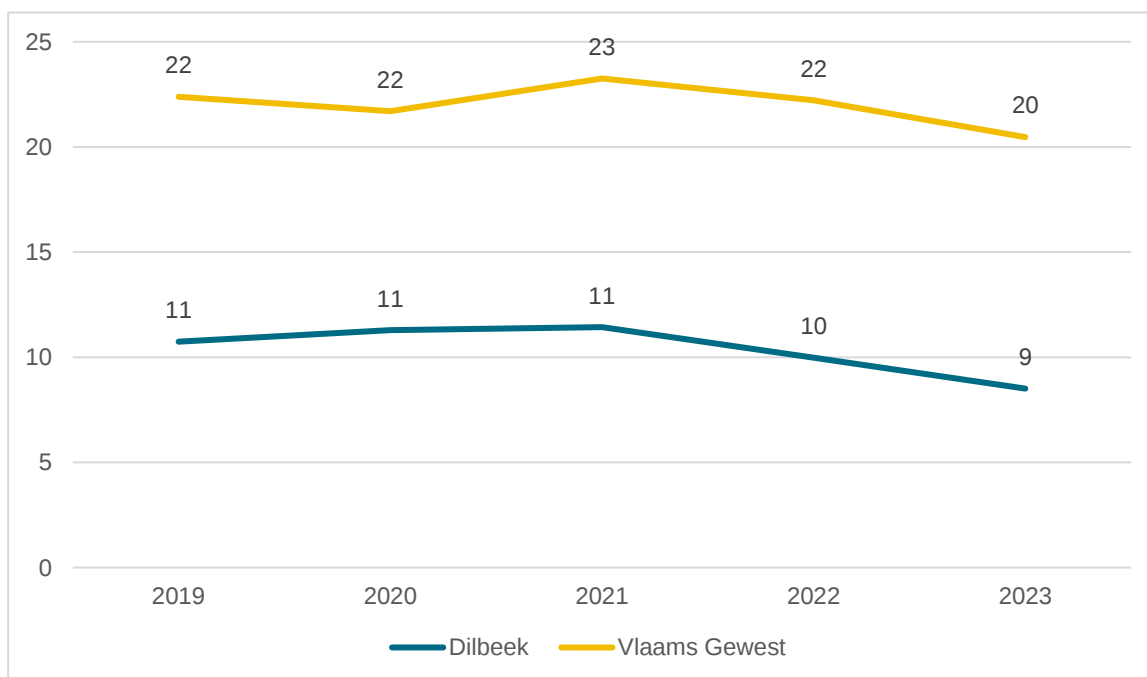
Figuur 13. Aantal meerderjarige inburgeraars dat zich voor eerst heeft aangemeld bij onthaalbureau, per 10.000 inwoners⁴

Niet alle meerderjarige inburgeraars die zich aanmelden in het onthaalbureau ondertekenen ook een inburgeringscontract. De verhoudingen blijven wel dezelfde als in figuur 13: het aantal personen dat een inburgeringscontract heeft ondertekend blijft vrij stabiel en ligt gemiddeld lager dan het Vlaamse gemiddelde.

Figuur 14. Aantal meerderjarige inburgeraars dat inburgeringscontract heeft ondertekend, per 10.000 inwoners⁴

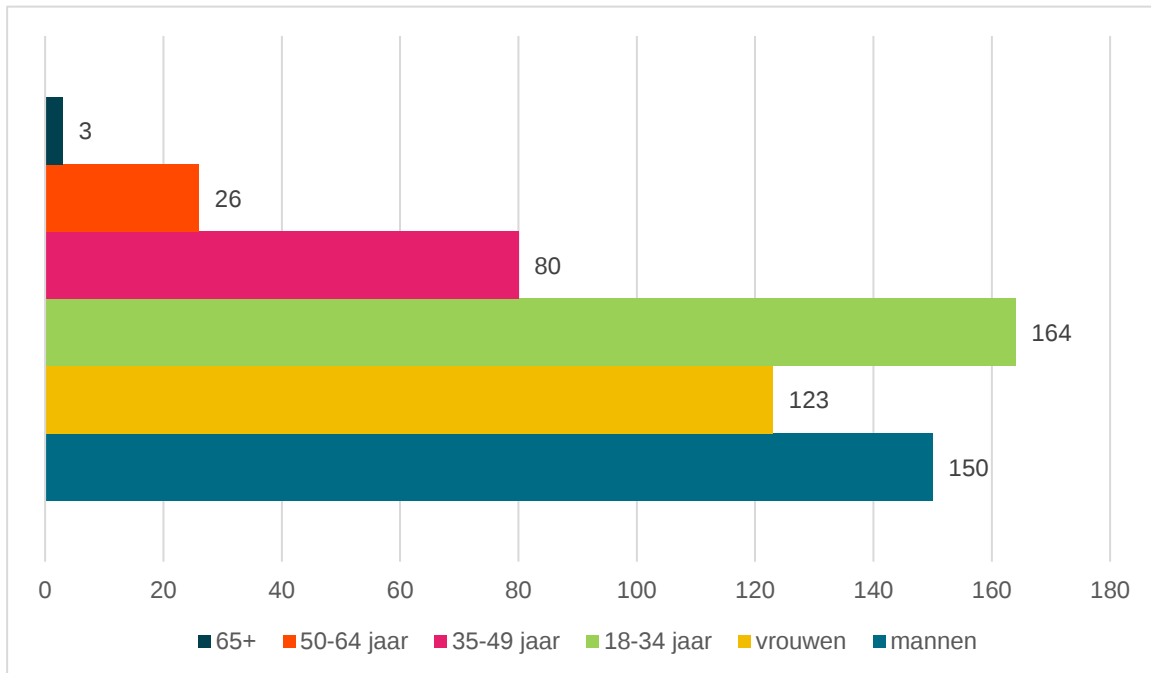
Uit figuur 15 blijkt dat minder dan de helft van de personen die een inburgeringscontract afsluiten ook effectief een inburgeringsattest behalen. Dit kan het gevolg zijn van het vroegtijdig stoppen van het inburgeringstraject maar evengoed van het niet behalen van 1 van de 4 doelstellingen zoals voorzien in het inburgeringstraject (Maatschappelijke oriëntatie, Nederlands als verbindende taal, inschrijving bij VDAB en uitbouw van een participatie- en netwerktraject).

Figuur 15. Aantal meerderjarige inburgeraars dat inburgeringsattest heeft behaald, per 10.000 inwoners tussen 2019 en 2023⁴

2.2.4. PROFIEL NIEUWKOMERS NAAR GESLACHT EN LEEFTIJD

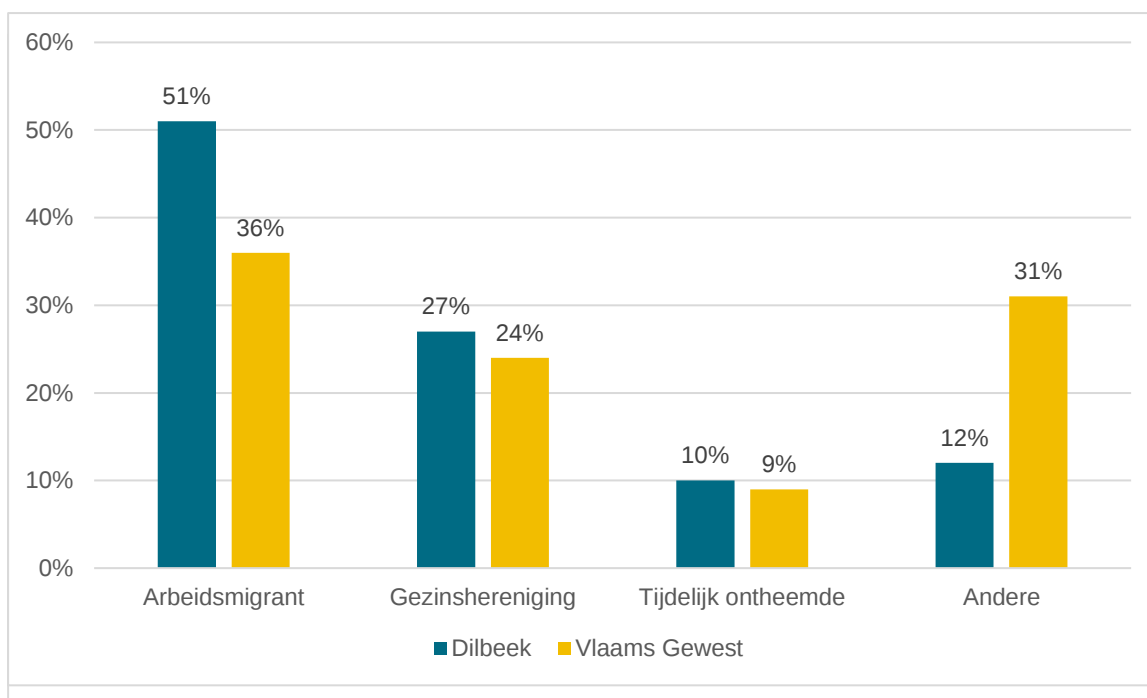
Deze indicator gaat over het aantal meerderjarige nieuwkomers voor het jaar 2022. Nieuwkomers zijn personen die zich recentelijk, voor het eerst en voor langere duur in Vlaanderen komen vestigen. Personen die hier slechts tijdelijk verblijven, worden niet als nieuwkomer beschouwd. Onderstaande figuur geeft een overzicht van het aantal nieuwkomers, verdeeld over geslacht en leeftijd. Het grootste aandeel zijn mannen tussen 18 en 34 jaar die zich nieuw komen vestigen in Dilbeek. Het aantal 65-plussers is quasi verwaarloosbaar.

Figuur 16. Profiel nieuwkomers naar geslacht en leeftijd*

2.2.5. AANTAL NIEUWKOMERS PER STATUUT

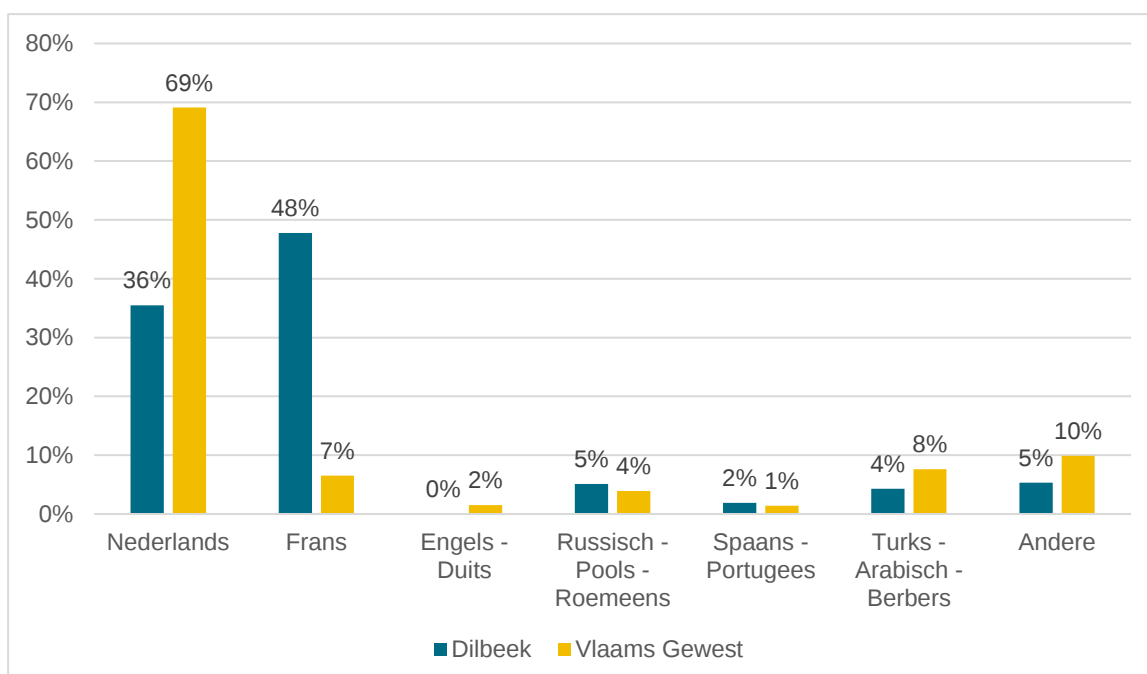
Deze indicator gaat verder op de vorige en geeft voor het jaar 2022 een overzicht van het statuut waarmee nieuwkomers zich vestigen in Dilbeek. De figuur geeft voor Dilbeek en voor het Vlaams Gewest weer wat de verhouding is van de belangrijkste verblijfsstatuten binnen het aandeel nieuwkomers. Opvallend hierbij is dat Dilbeek in verhouding veel meer arbeidsmigranten als nieuwkomer heeft dan het gemiddelde in Vlaanderen. Ook het aandeel gezinsherenigers is iets hoger dan het gemiddelde in Vlaanderen. Een mogelijke oorzaak is de instroom van 18-34-jarige Europeanen, die het statuut van arbeidsmigrant aanvragen.

Figuur 17. Aantal nieuwkomers per statuut, 2022⁴

2.2.6. AANDEEL PAS GEBOREN KINDEREN NAAR TAAL DIE MOEDER MET KIND SPREEKT

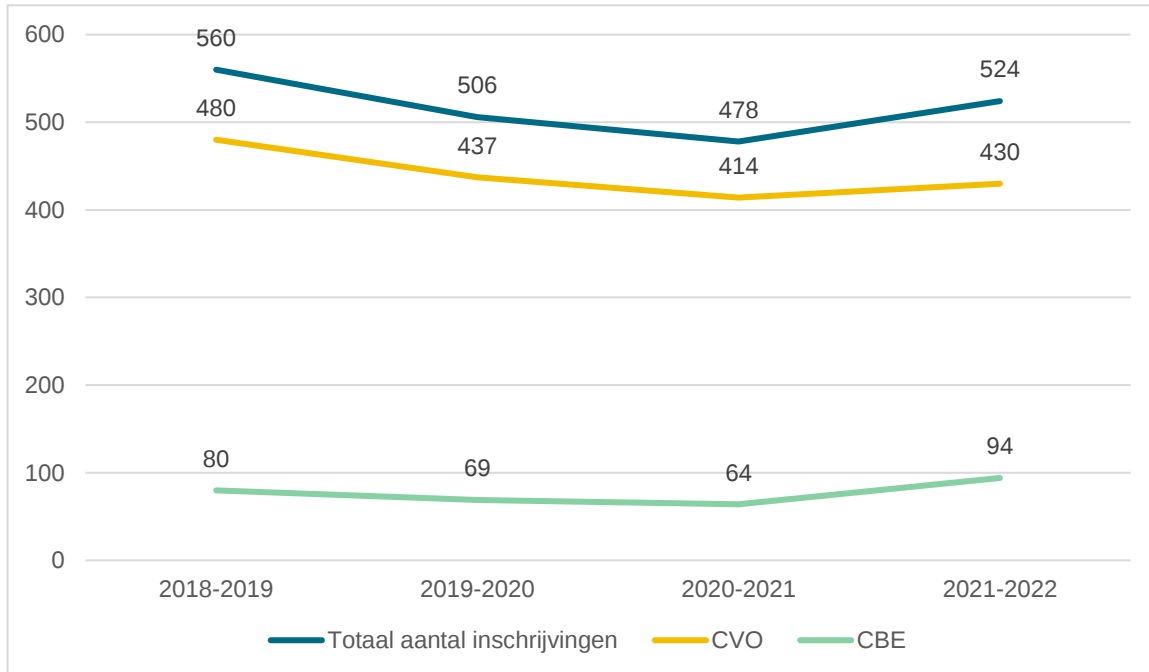
Deze indicator geeft aan welke thuistaal de moeder spreekt met haar kind. Uit onderstaande figuur, waarbij de verhoudingen voor Dilbeek worden afgetekend tegenover het Vlaams gewest, blijkt duidelijk dat voor de gemeente Dilbeek de Franse taal het meest gesproken wordt door moeders die net een kind kregen. Bij minder dan de helft van de moeders wordt het Nederlands gehanteerd. Zeker ten opzichte van het Vlaams gemiddelde is dit een heel groot verschil.

Figuur 18. Aandeel pas geboren kinderen naar taal die moeder met kind spreekt⁴

2.2.7. AANTAL CURSISTEN VOOR NEDERLANDSE LESSEN

In het volwassenenonderwijs waren er in 2018-2019 560 inschrijvingen en in 2021-2022 524 inschrijvingen voor NT2-cursussen in Dilbeek. Net zoals in andere gemeenten, zien we tijdens het schooljaar 2020-2021 een veel lager inschrijvingscijfer. De reden voor deze plotse daling ligt waarschijnlijk bij de coronapandemie met bijhorende lockdown. In 2021-2022 steeg het aantal echter weer tot een normaler niveau. Er zijn beduidend meer inschrijvingen in CVO-cursussen (Centrum voor Volwassen Onderwijs) dan CBE-cursussen (Centrum voor basiseducatie). Het laatste schooljaar 2021-2022 bedroeg de verhouding CBE-CVO 17,9% tegenover 82,1%.

Figuur 19. Aantal cursisten NT2 voor Nederlandse lessen in het volwassenenonderwijs¹

2.2.8. BESLUIT

Een belangrijke conclusie loopt samen met wat we ook al zagen in het hoofdstuk demografie, namelijk dat het aantal personen van buitenlandse herkomst en nationaliteit de komende jaren zal blijven stijgen. Dit als de evolutie van de voorbije jaren zich voortzet. Dilbeek heeft, verhoudingsgewijs, niet veel verplichte inburgeraars. Dit is onder meer het gevolg van de samenstelling van de groep niet-Belgen. De grootste groep daarin zijn EU-onderdanen, die geen verplichte inburgering moeten volgen. Tegelijk zien we dat arbeidsmigranten tussen 18 en 34 jaar het grootste aandeel vormen in het aantal nieuwkomers.

Tenslotte stellen we vast dat Dilbeek op vlak van thuistaal Nederlands (aandeel van de moeders die Nederlands praten met pasgeboren kinderen) erg ver onder het Vlaamse gemiddelde blijft en dat het Frans met voorsprong op de eerste plaats staat in deze categorie.

¹ Agentschap integratie & inburgering

3. Klaar voor morgen

Dilbeek bouwt aan een groene, gezonde, veilige en actieve omgeving, gewapend tegen de gevolgen van klimaatverandering.

3.1. Bouwshift

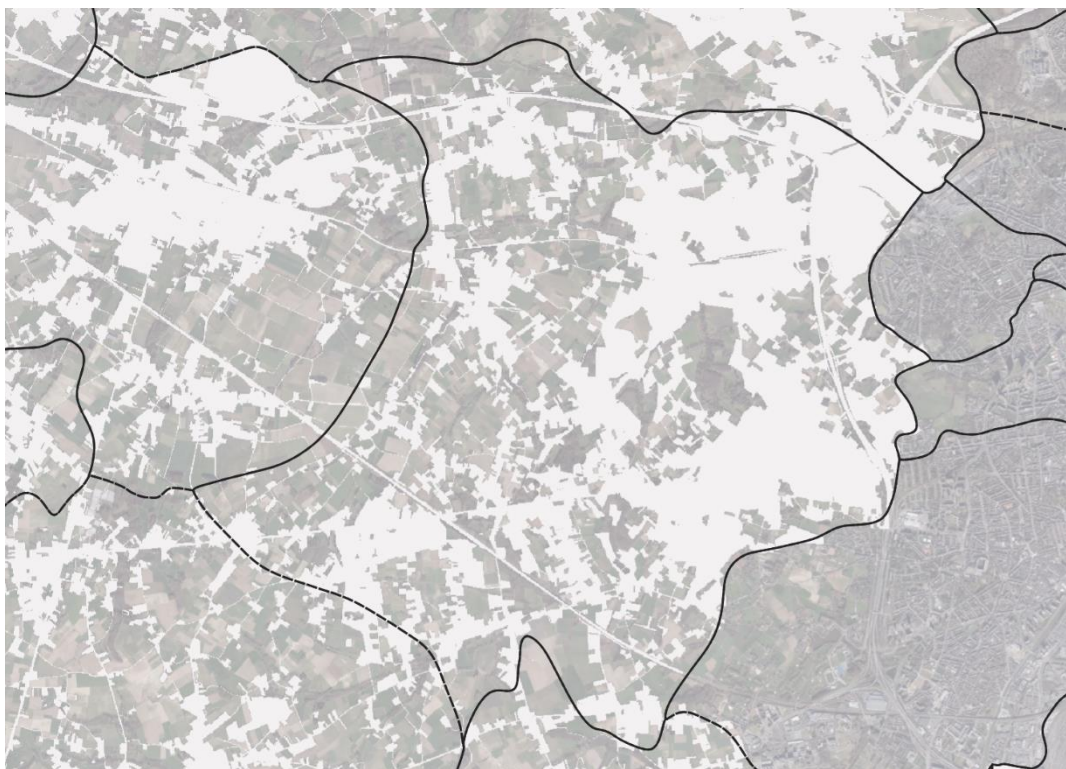
De bouwshift – eerder ook bekend als de betonstop – is het plan van de Vlaamse regering om de open ruimte te beschermen. Concreet wil men ervoor zorgen dat er in Vlaanderen en dus ook in Dilbeek tegen 2040 geen open ruimte meer wordt aangesneden en dat alle nieuwe (bouw)ontwikkelingen tegen die tijd volledig plaatsvinden binnen het bestaand 'ruimtebeslag'.

De bouwshift moet ons helpen om de beschikbare ruimte zo efficiënt mogelijk in te zetten zodat aan elke ruimtevraag voldaan kan worden. Er zijn een aantal begrippen die het thema 'bouwshift' verhelderen: ruimtebeslag, verhardingen, (niet-)bebouwde ruimte, enz. Het ene begrip zegt iets over het ruimtegebruik, het andere over de (juridische) bestemming van die ruimte, nog andere begrippen over het bodemgebruik (of de bodembedekking). De combinatie van deze datasets kan ons iets leren over de ruimtelijke uitdagingen waar we momenteel voor staan, bijvoorbeeld als gevolg van maatschappelijke veranderingen, technologische veranderingen, klimaatverandering, ... en binnen welk domein deze het grootst zijn. Tenslotte zoomen we ook in op de verschijningsvorm van ons gebouwenpatrimonium om de impact op de bebouwde ruimte en de leefbaarheid van de woonomgeving te beschrijven.

3.1.1. RUIMTEBESLAG EN OPEN RUIMTE

Om het ruimtebeslag in kaart te brengen, kijken we naar het effectieve gebruik van de grond voor welbepaalde activiteiten of teelten, zoals akkerbouw, grasteelt, maar ook huisvesting, industrie en diensten, recreatie,... Vlaanderen definieert het concept 'ruimtebeslag' als *"dat deel van de ruimte waarin de biofysische functie niet langer de belangrijkste is. Het gaat, met andere woorden, over de ruimte die ingenomen wordt door onze nederzettingen (dus door huisvesting, industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur en recreatieve doeleinden. Parken en tuinen, ecoducten over infrastructuren en sommige bermstroken en taluds langs (weg)infrastructuren behoren ook tot het ruimtebeslag)".* Gebieden met landbouwteelten, weiden en natuur zijn geen ruimtebeslag. Deze vormen mee de 'open ruimte'. De totale oppervlakte van een gemeente is de som van het ruimtebeslag en de open ruimte.

In onderstaande figuur is het ruimtebeslag ondoorzichtig grijs ingekleurd en de fragmenten open ruimte zijn niet ingekleurd, waardoor de luchtfoto eronderdoor verschijnt. Dit maakt visueel duidelijk wat wel en niet onder ruimtebeslag valt: zo is het grootste deel van de Wolfspuiten wel opgenomen in de 'open ruimte' en is het kerkhof van Dilbeek, maar ook het sint-Alenabos en gemeentelijk park onderdeel van het ruimtebeslag.

Figuur 20.. Visuele weergave van het ruimtebeslag in Dilbeek (2022)⁵

Wanneer we het ruimtebeslag gaan afwegen ten opzichte van de totale oppervlakte van het grondgebied kunnen we algemeen stellen dat in de grotere stedelijke kernen en centrumsteden het ruimtebeslag hoger ligt (groter of gelijk aan 50% van de totale oppervlakte). Daarnaast is het zo dat we in het Vlaamse Gewest (nog) weinig aaneengesloten gebieden met een laag ruimtebeslag (en dus een groot aandeel open ruimte) vinden. Enkel in de Westhoek en in Limburg is dat nog het geval (door de aanwezigheid van grote natuurgebieden of militaire oefenterreinen).

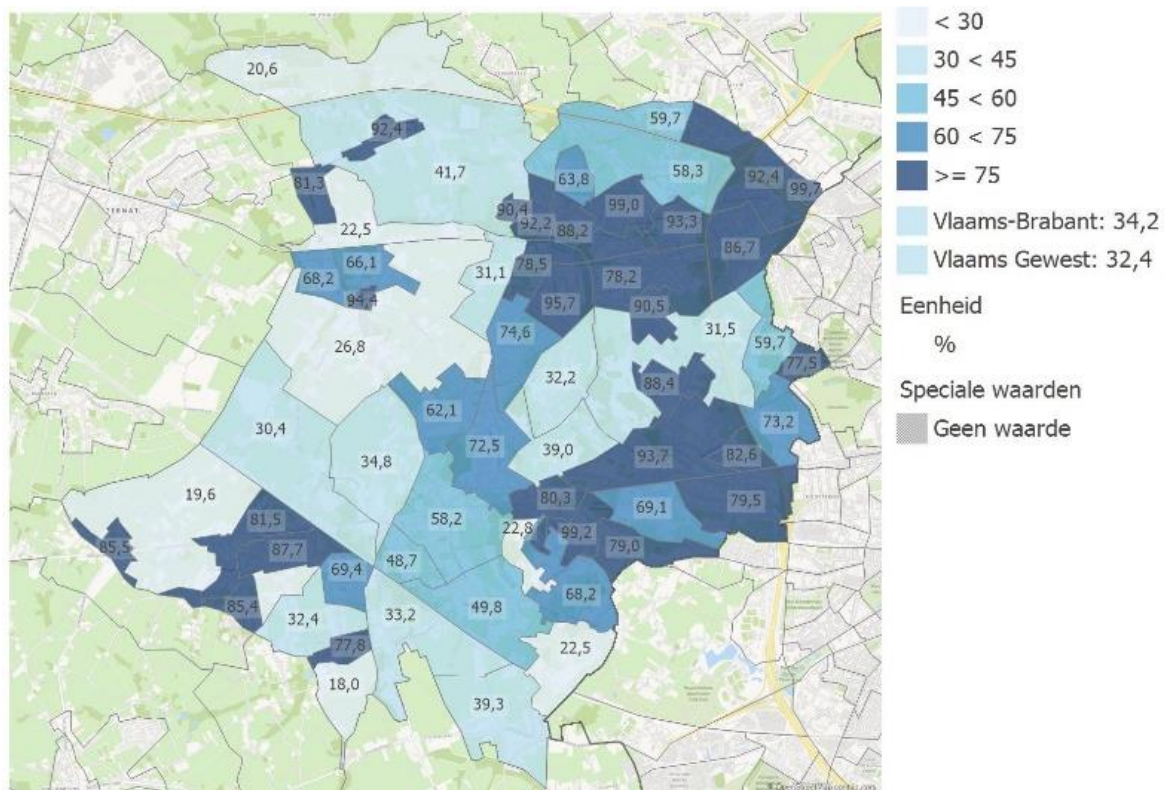
Dilbeek heeft als gemeente in de Brusselse rand in 2022 een verhouding ruimtebeslag van 52,3% tegenover 47,7% open ruimte. Het aandeel ruimtebeslag ligt daarmee hoger dan het ruimtebeslag van vergelijkbare gemeenten zoals bijvoorbeeld Asse (35,4%), Sint-Pieters-Leeuw (36,1%) en Grimbergen (46,3%), maar ligt onder het percentage van Wemmel (62,5%). Het Vlaamse en provinciale percentage ruimtebeslag lag in 2022 op 32,4%, respectievelijk 34,2%.

Het is wel zo dat het weinig relevant is om de percentages te vergelijken met bovenlokale gemiddelden aangezien deze steeds in verhouding staan tot een volledig grondgebied. Hoe diverser dat grondgebied, hoe moeilijker de waarden te interpreteren zijn. Anderzijds is een hoog ruimtebeslag wel een indicatie dat de biofysische capaciteit van land en bodem – of de ruimte die nodig is voor het onderhouden van ecosysteemdiensten zoals voedselproductie, waterbuffering en -filtering, en klimaatregeling – onder druk staat.

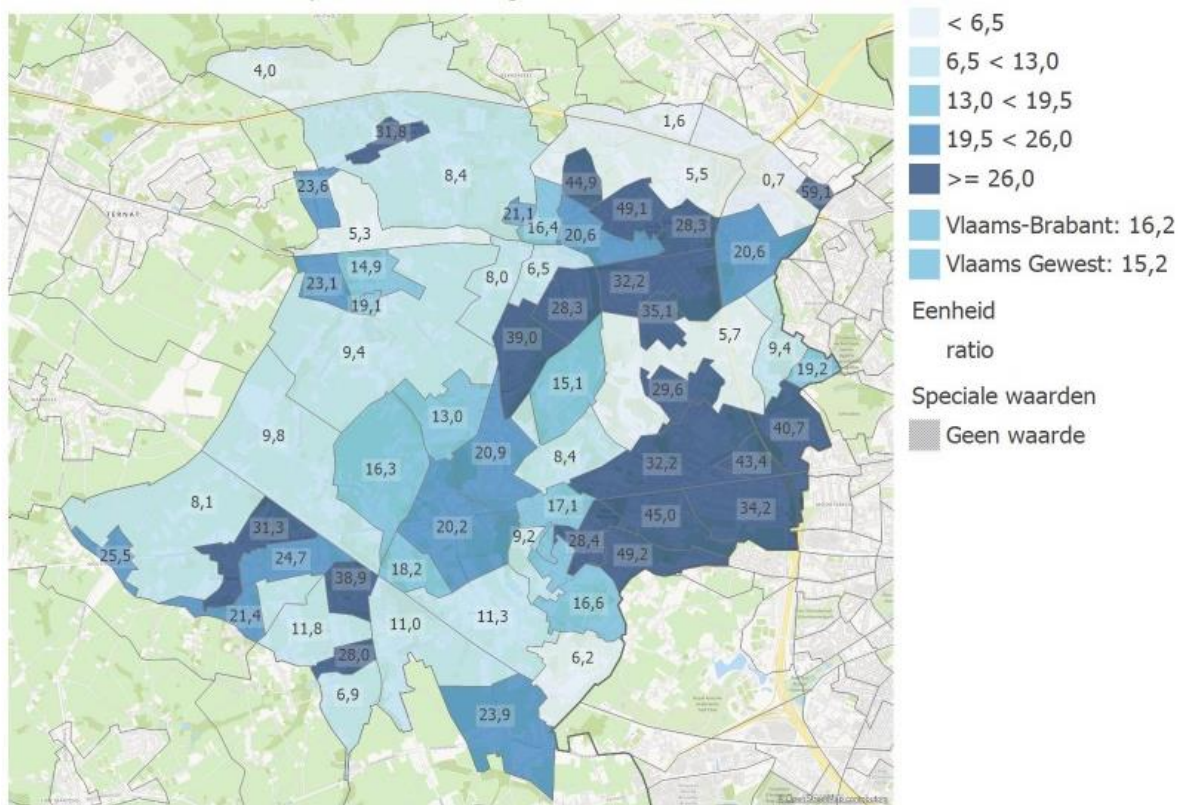
Het steeds verder uitdijen van het ruimtebeslag verhindert bovendien een duurzame ruimtelijke ontwikkeling, vooral als die uitbreiding op een versnipperde – en ongecontroleerde – manier tot stand komt. Dit brengt immers veel ruimtelijke conflicten, dure maatschappelijke en economische inefficiëntie en een negatieve impact op milieu en natuur met zich mee. Openbare diensten worden duurder en moeilijker te verlenen, de netwerken van openbaar vervoer worden ontoereikend, en de afhankelijkheid van de auto wordt groter, met fileproblemen en hoger energieverbruik tot gevolg. Daarnaast veroorzaakt de uitbreiding van ruimtebeslag ook toenemende schaarste aan landbouwgronden, met een stijging van de prijsdruk als gevolg. Bijkomend worden natuurlijke hulpbronnen te intensief gebruikt, neemt de biodiversiteit af en raakt de verhouding tussen koolstofuitstoot en -opslag door veranderend landgebruik steeds meer uit balans. De bodemafdekking die gepaard gaat met ruimtebeslag verhoogt bovendien het risico op overstromingen én tegelijk waterschaarste, verslechtert de bodemkwaliteit en genereert meer hittestress op bepaalde sterk verharde plekken.

Wanneer we de evolutie van het ruimtebeslag van de afgelopen negen jaar bekijken, stellen we vast dat er in Dilbeek sinds 2013 een stijging van het ruimtebeslag plaatsvond die verhoudingsgewijs groter is dan de stijging op Vlaams en provinciaal niveau. In absolute cijfers werd de afgelopen negen jaar 53,51 ha (of meer dan 70 voetbalvelden) open ruimte ingenomen door ruimtebeslag.

Opgedeeld per statistische sector komen we voor Dilbeek tot volgende ruimtelijke spreiding van het ruimtebeslag. In de onderstaande figuur tekenen zich de verschillende kernen binnen de gemeente duidelijk af en verschijnen Groot-Bijgaarden, Dilbeek en Schepdaal als kernen met een hoger ruimtebeslag ten opzichte van de andere - kleinere - kernen. Als we deze figuur vervolgens naast de kaart met de bevolkingsdichtheid leggen, zien we inderdaad dat er in de kernen met het grootste ruimtebeslag ook de grootste bevolkingsdichtheid is. Daarnaast zien we ook dat de Industriegebieden (waar weinig mensen wonen maar wel veel infrastructuur is, die onder de definitie van ruimtebeslag valt) zich donker aftekenen op de figuur met het ruimtebeslag en logischerwijs lichter kleuren op de figuur met de bevolkingsdichtheid.

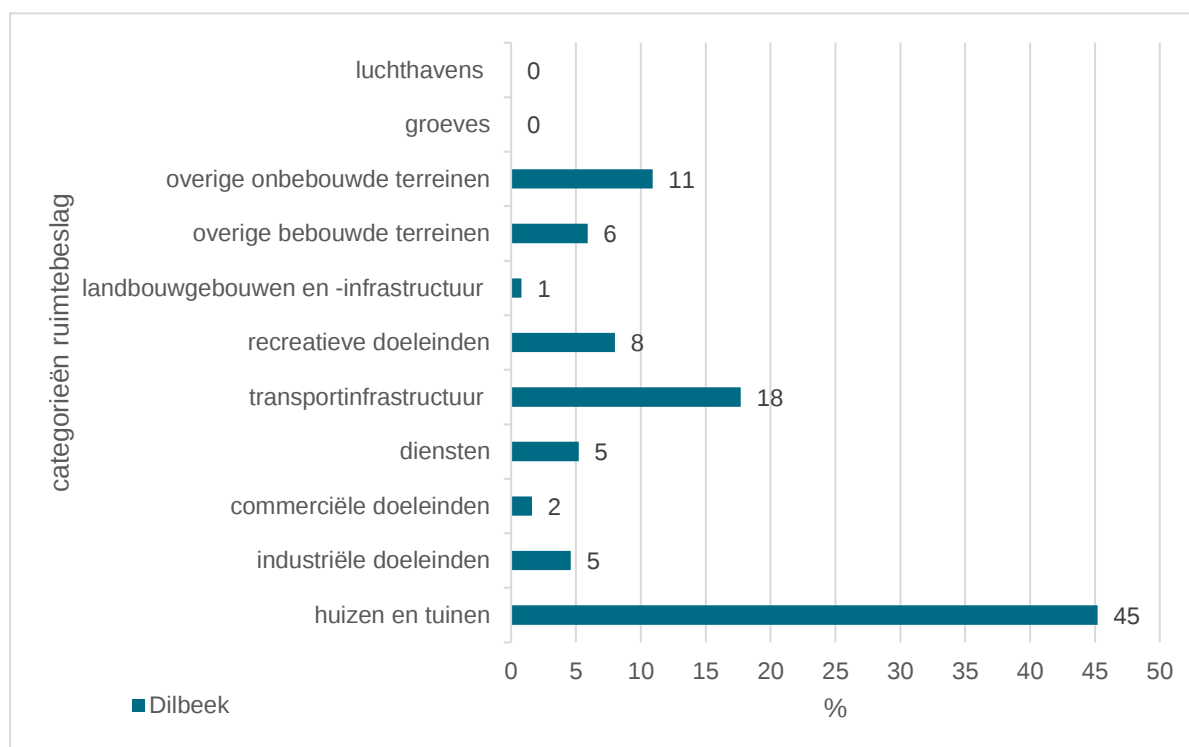

Figuur 21.. Ruimtebeslag, % t.o.v. totale oppervlakte in Dilbeek (2022)²

Figuur 22.. Inwoners per ha ruimtebeslag in Dilbeek (2022)²

We kunnen vervolgens zowel het aandeel ruimtebeslag als het aandeel open ruimte nog verder verfijnen volgens de functie of het type landgebruik van de ruimte. Opgedeeld in categorieën geeft dat volgende onderverdeling:

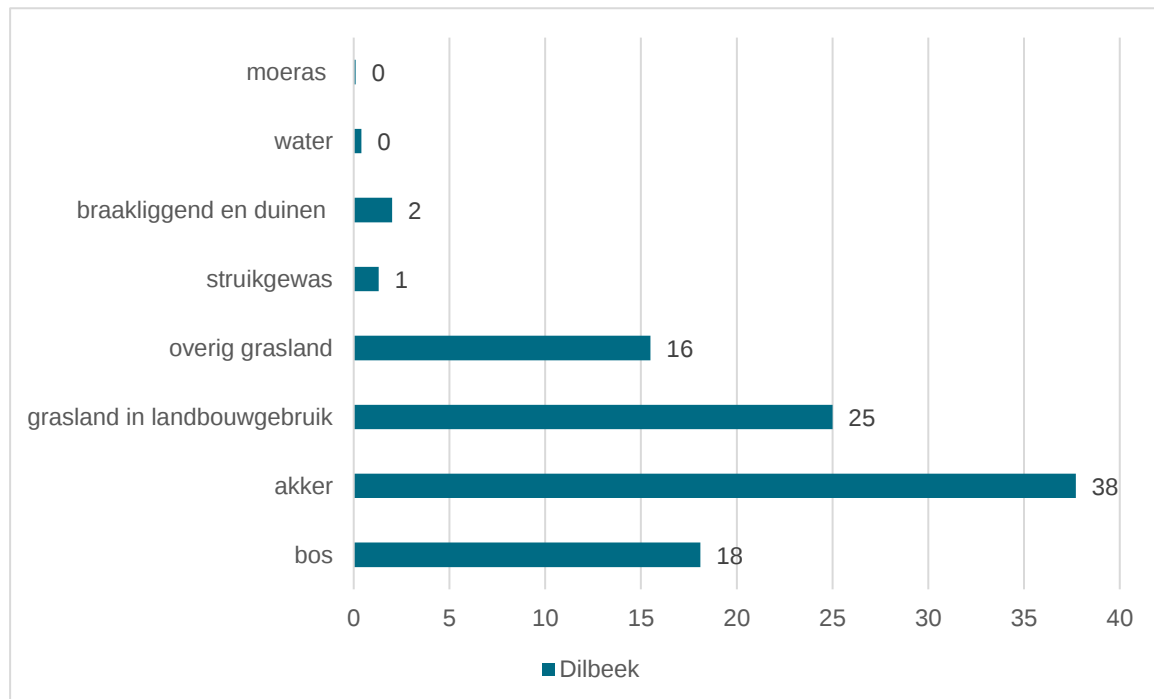

Figuur 23. Opdeling van het ruimtebeslag in categorieën [%] in Dilbeek (2022)²

Het grootste aandeel van het ruimtebeslag valt in 2022 onder de categorie 'huizen en tuinen' (bijna de helft van de totale oppervlakte ruimtebeslag in Dilbeek), gevolgd door 'transportinfrastructuur' en 'overige onbebouwde terreinen'. We mogen deze laatste categorie echter niet interpreteren als onverharde terreinen. In deze categorie

zitten immers de pleinen, parkeerterreinen, e.d. We kunnen op basis van deze categorieën dus ook nog geen kwalitatieve uitspraken doen over hoe we deze inrichten.

De onderverdeling naar categorieën van gebruik van de grond kan ook voor de open ruimte en levert volgende grafiek op:

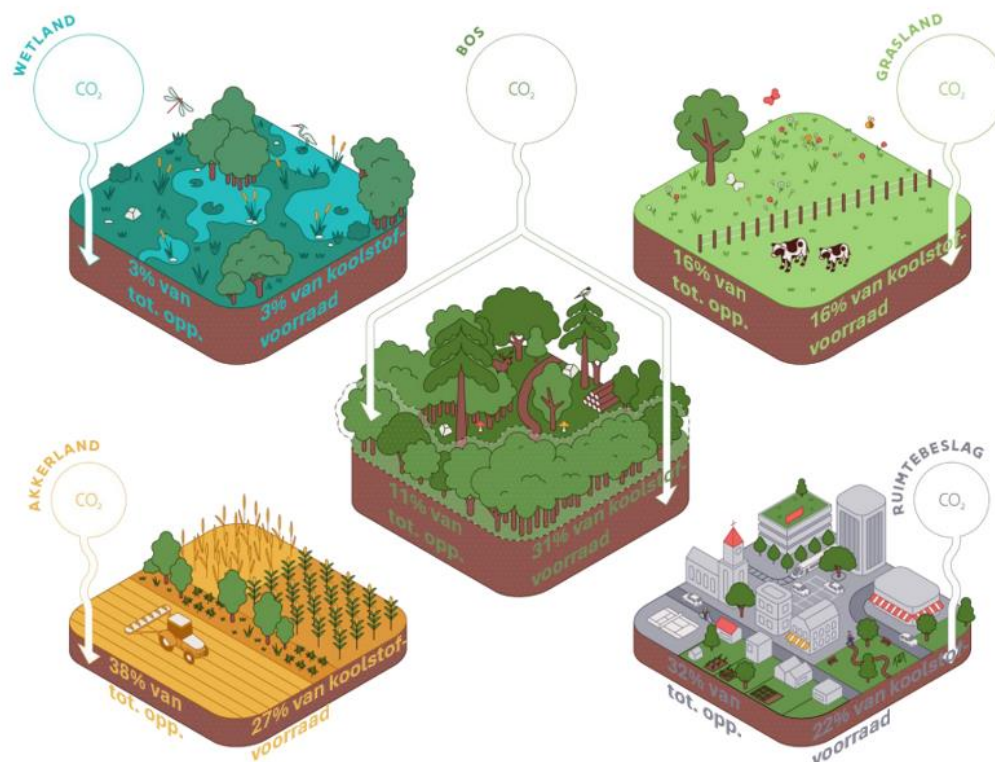
Figuur 24. Opdeling van de open ruimte in categorieën [%] in Dilbeek (2022)²

In deze figuur zien we dat het grootste aandeel van de open ruimte in Dilbeek gebruikt wordt als akker en grasland in landbouwgebruik. De landbouwsector zal dan ook een belangrijke partner zijn om dit aandeel open ruimte mee klimaatrobuuster in te richten.

Daarna volgt het aandeel bos met 18% en overige graslanden met 16% van de open ruimte in Dilbeek.

Door de ondertekening van het klimaatakkoord van Parijs engageerden de Europese lidstaten zich om de opwarming van de aarde maximaal te beperken door klimaatneutraliteit in de CO₂-balans voorop te stellen. Dit betekent enerzijds de uitstoot van CO₂ verminderen en anderzijds de opslagcapaciteit van CO₂ in bijvoorbeeld de bodem maar ook via industriële toepassingen verhogen. Het Europees beleid omtrent landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw (LULUCF of Land Use, Land Use change and Forestry) richt zich op maatregelen om de CO₂-opslagcapaciteit van de bodem te verhogen. De onderzoeksdata zijn momenteel enkel nog maar beschikbaar op Vlaams niveau maar zullen verder verfijnd worden. We kunnen hieruit wel al een aantal algemene conclusies afleiden over de impact van het type bodemgebruik op de opslagcapaciteit van CO₂.

Zo is 32% van Vlaanderen ingenomen door ruimtebeslag, maar staat deze oppervlakte in voor slechts 22% van de koolstofvoorraad. Bos daarentegen beslaat 11% van de oppervlakte in Vlaanderen maar neemt 31% van de totale koolstofvoorraad op. Dit komt omdat de bodem zelf een zekere opslagcapaciteit heeft, maar bij bossen vooral ook de bovengrondse biomassa (zoals de kruinen van de bomen, vegetatie, dood hout, strooisel op de bodem, ...) de CO₂-opslagcapaciteit gunstig beïnvloedt (meer dan een verdubbeling van de capaciteit). We kunnen dus concluderen dat het maximaal aanplanten van clusters bomen (zonder dat dit een grootschalig bos moet zijn) in alle landgebruik-categorieën een gunstige impact op de CO₂-opslagcapaciteit zal hebben. Inzetten op bebossing waar het kan, lijkt de meest efficiënte manier om de CO₂-balans klimaatneutraal te krijgen.

Figuur 25. Verhouding oppervlakte van verschillende categorieën landgebruik met hun equivalent percentage van opname koolstofvoorraad in Vlaanderen (2022)⁵

3.1.2. BEBOUWDE EN NIET-BEBOUWDE RUIMTE

We stelden hierboven vast dat ruimtebeslag niet hetzelfde is als de bebouwde ruimte en dat het aandeel bebouwde ruimte niet automatisch een verharde ruimte impliceert. Zowel binnen het ruimtebeslag als binnen de open ruimte kunnen we onbebouwde en bebouwde ruimte terugvinden. Om het onderscheid te maken tussen bebouwd en niet-bebouwd kijkt men namelijk niet naar het functioneel landgebruik van de ruimte (zoals bij ruimtebeslag en open ruimte) maar wel naar het type bodembedekking.

Zo moet onder niet-bebouwde ruimte het volgende worden verstaan: “de som van volgende types: ‘ruigte en struweel’, ‘loofbos’, ‘populieren’, ‘naaldbos’, ‘alluviaal bos’, ‘halfnatuurlijk grasland’, ‘heide’, ‘kustduin’, ‘moeras’, ‘slik en schorre’, ‘akker’, ‘niet geregistreerde landbouw’, ‘hoogstam boomgaard’, ‘laagstam boomgaard’, ‘cultuurgrasland permanent’, ‘overig laag groen’, ‘overig hoog groen’ en ‘water’. Met andere woorden, parken en tuinen die onder het ruimtebeslag meegerekend worden als onderdeel van de nederzettingsstructuur vallen wel onder de niet-bebouwde ruimte maar dus niet onder de open ruimte (zie voorbeeld Sint-Alenabos en gemeentelijk park).

Als we parken en tuinen wel zouden meetellen in de open ruimte, komen we voor 2022 op een percentage van 71,4% van de oppervlakte in Dilbeek die effectief niet bebouwd is. In Vlaams-Brabant (81,9%) en Vlaanderen (80,7%) ligt dat aandeel niet-bebouwde ruimte ca. 10 procentpunt hoger.

Hoger in de tekst werd al vermeld dat er in Dilbeek op negen jaar tijd 53,51 ha open ruimte verdween, maar ook de niet-bebouwde ruimte ging er sinds 2013 op achteruit: over dezelfde tijdspanne daalde de niet-bebouwde ruimte met 4,0% of werd er 123 ha (of 162 voetbalvelden) ingenomen door de bebouwde ruimte.

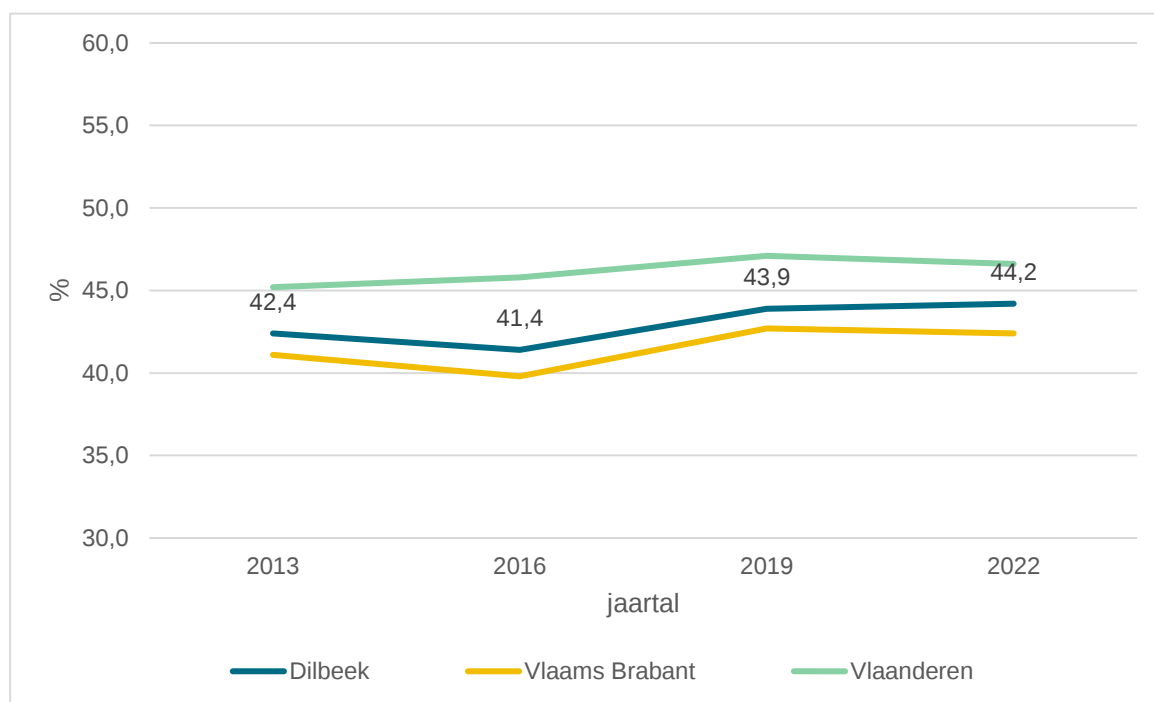
Het aandeel open ruimte mag niet verminderen maar ook de onbebouwde ruimte binnen het ruimtebeslag is belangrijk en moet gevrijwaard of verhoogd worden: deze kunnen immers een aanzienlijke rol spelen in de leefbaarheid en kwaliteit van onze (woon)omgeving. De onbebouwde ruimte binnen het ruimtebeslag is bij uitstek de ruimte waar klimaatadaptatieve maatregelen genomen kunnen worden, zoals bijvoorbeeld ontharden om betere infiltratie van regenwater mogelijk te maken maar ook om verkoeling te brengen in perioden van hittestress.

3.1.3. VERHARDINGEN

Wanneer de bodem bedekt of afgedicht wordt met materialen die (semi-)ondoorlaatbaar zijn, waardoor de bodem haar essentiële ecosysteemfuncties zoals water opnemen of het aanvullen van de grondwatervoorraad niet meer volledig kan uitoefenen, spreekt men van verhardingen. In de praktijk worden onder verhardingen de gebouwen, terrassen, wegen, parkeerterreinen, sportvelden (als er een andere ondergrond dan gras vereist is), ... gerekend.

In 2022 (voorlopig cijfer) was in Dilbeek 9.584.562 m² (of 958 ha) verhard. In verhouding tot de totale oppervlakte van het grondgebied is dat 23,1% verharde ruimte.

Omdat men er van uit kan gaan dat de grootste uitdagingen met betrekking tot verhardingen zich binnen het ruimtebeslag bevinden, geeft de volgende figuur de evolutie van de verhouding verhardingen ten opzichte van de totale oppervlakte ruimtebeslag weer. In 2022 was 44,2% van de oppervlakte in het ruimtebeslag in Dilbeek verhard.

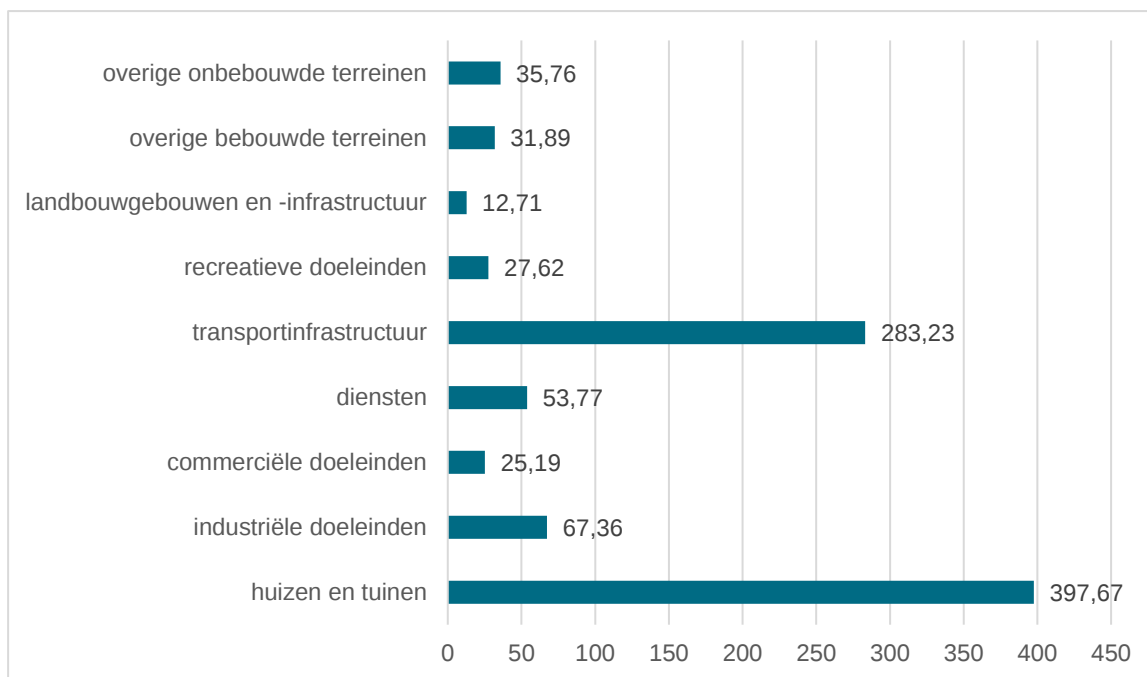
Figuur 26. Evolutie van oppervlakteverhardingen (%) ten opzichte van totale oppervlakte ruimtebeslag (2013-2022)²

De verhouding verhardingen binnen het ruimtebeslag kende de afgelopen negen jaar een stijgende trendlijn maar lijkt de laatste jaren vooral op provinciaal maar ook op Vlaams niveau te stagneren en zelfs te dalen. Voor Dilbeek zet die dalende trend zich voorlopig nog niet in. Wel liggen de percentages van Dilbeek onder de Vlaamse en net boven de provinciale cijfers.

De gemeente keurde in juni 2020 een tijdelijke bouwpaus voor de bouw van meergezinswoningen goed tot einde 2021. Op die manier gaf de gemeente zichzelf de tijd om een bouwkompas op te maken met richtlijnen over waar nog gebouwd zal kunnen worden en op welke manier. Dit bouwkompas is intussen ook in voege. Verwacht wordt dat dit kader een (gunstige) invloed zal hebben op het aandeel verhardingen in de gemeente en dat Dilbeek de stagnerende en dalende trend zal volgen die bovenlokaal zichtbaar is.

De oppervlakteverhardingen kunnen we verder onderverdelen volgens de functie of het type landgebruik binnen het ruimtebeslag. In absolute oppervlakte geeft dit volgende cijfers:

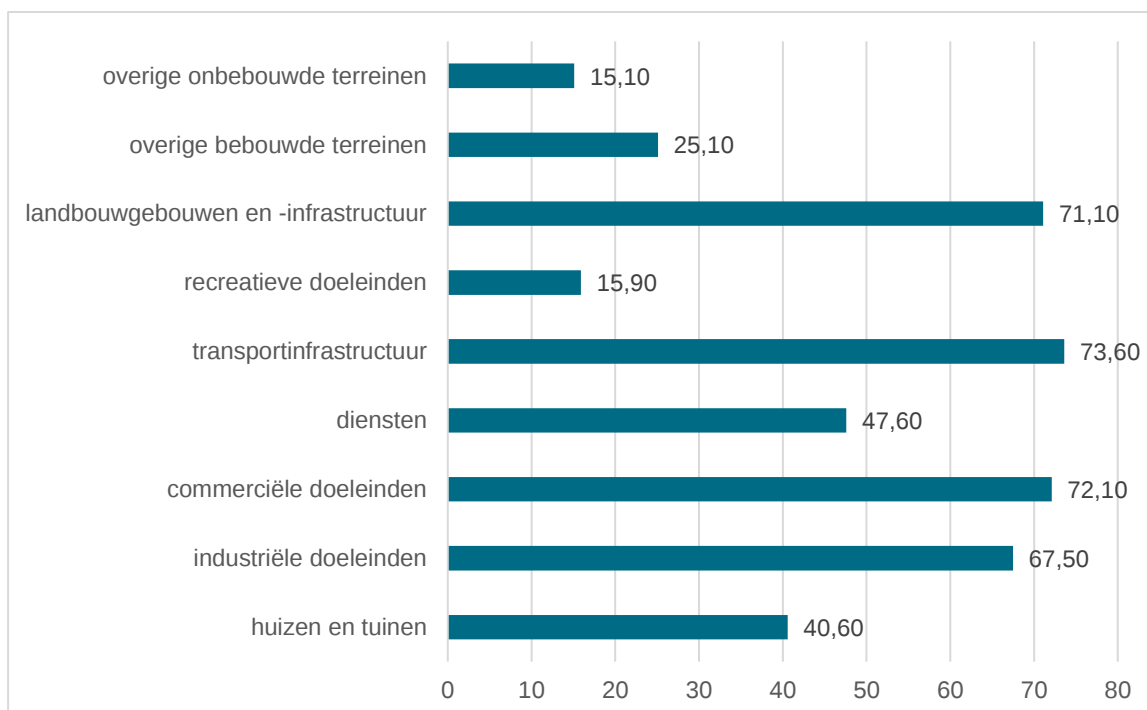
² <https://provincies.incijfers.be/>

Figuur 27. Oppervlakteverhardingen in ruimtebeslag opgedeeld volgens type landgebruik in ha (2022)²

De grootste oppervlakte aan verhardingen in absolute waarden vinden we terug onder de categorieën 'huizen en tuinen' en 'transportinfrastructuur': binnen de verhardingen in het ruimtebeslag omvat het totaal van deze twee categorieën meer dan 70%.

Relatief bekeken is het aandeel verhardingen per categorie (ten opzichte van het totale ruimtebeslag van die categorie) als volgt verdeeld:

Figuur 28. % van verhardingen per type landgebruik ten opzichte van het totale ruimtebeslag type landgebruik (2022)²

Hieruit kunnen we afleiden dat bij huizen en tuinen 'slechts' 40% van het totale ruimtebeslag binnen deze categorie verhard is. Dit in tegenstelling tot de 'transportinfrastructuur', 'landbouwgebouwen en -infrastructuur', 'ruimtebeslag voor commerciële en industriële doeleinden', waar het overeenkomend aandeel tussen de 65% en

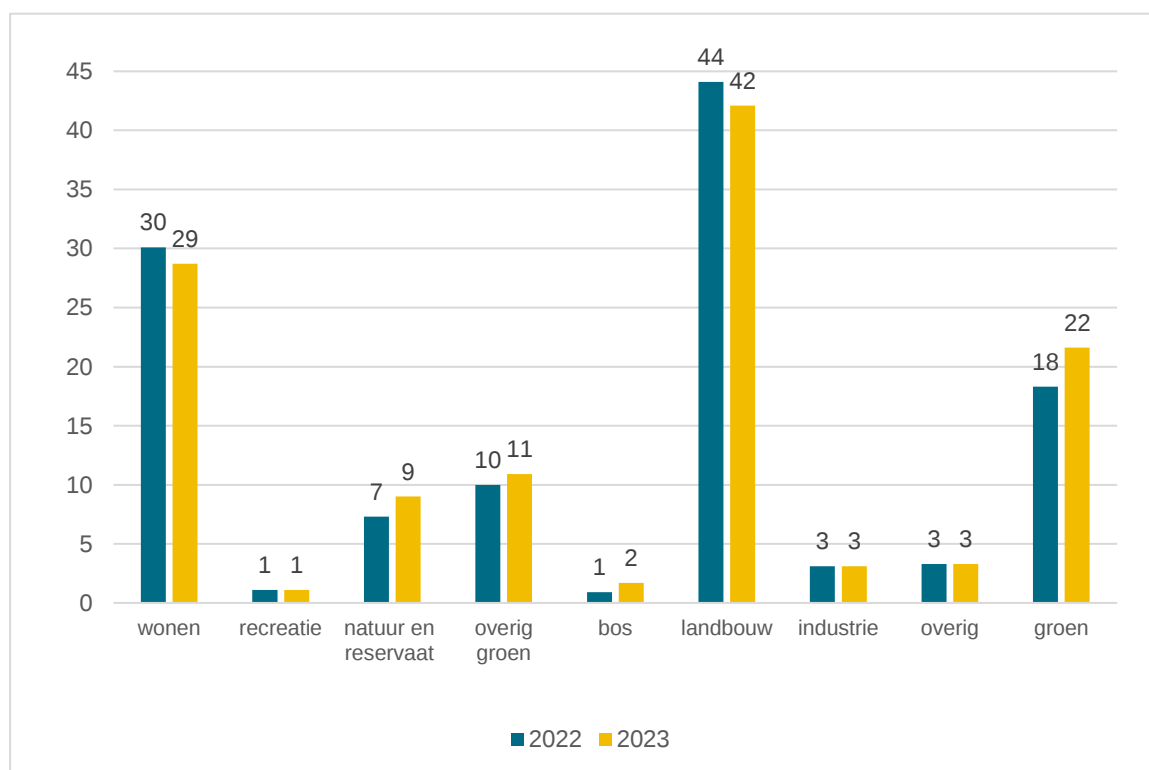
75% ligt. Dit is te verklaren door het feit dat de sectoren waar zich de hoogste percentages voordoen door hun aard (schaalgrootte in industrie, landbouw en commerciële sector) of door technische vereisten die aan het gebruik gesteld worden (transport) een hoog aandeel verhardingen noodzakelijk maakt.

Globaal kunnen we stellen dat er vooral binnen de categorie ‘huizen en tuinen’ op de meest eenvoudige manier winsten zullen te maken zijn om het aandeel verhardingen naar omlaag te krijgen. Dit kan door compactere manieren van (her)bouwen, verhardingen te beperken tot de strikt noodzakelijke en bestaande verhardingen te ontharden.

3.1.4. BESTEMMINGEN

De ruimte kan tenslotte ook ingedeeld worden volgens de (juridische) bestemming die er geldt, het zogenaamde ‘gepland’ gebruik. Via allerlei bestemmingsplannen (gewestplan, bijzonder plan van aanleg (BPA), ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP)) wordt bepaald of er in een gebied gebouwd kan worden en zo ja, binnen welke van de volgende bestemmingscategorieën: wonen, industrie, industrie binnen de poorten, recreatie, natuur en reservaat, bos, overig groen, landbouw en overige.

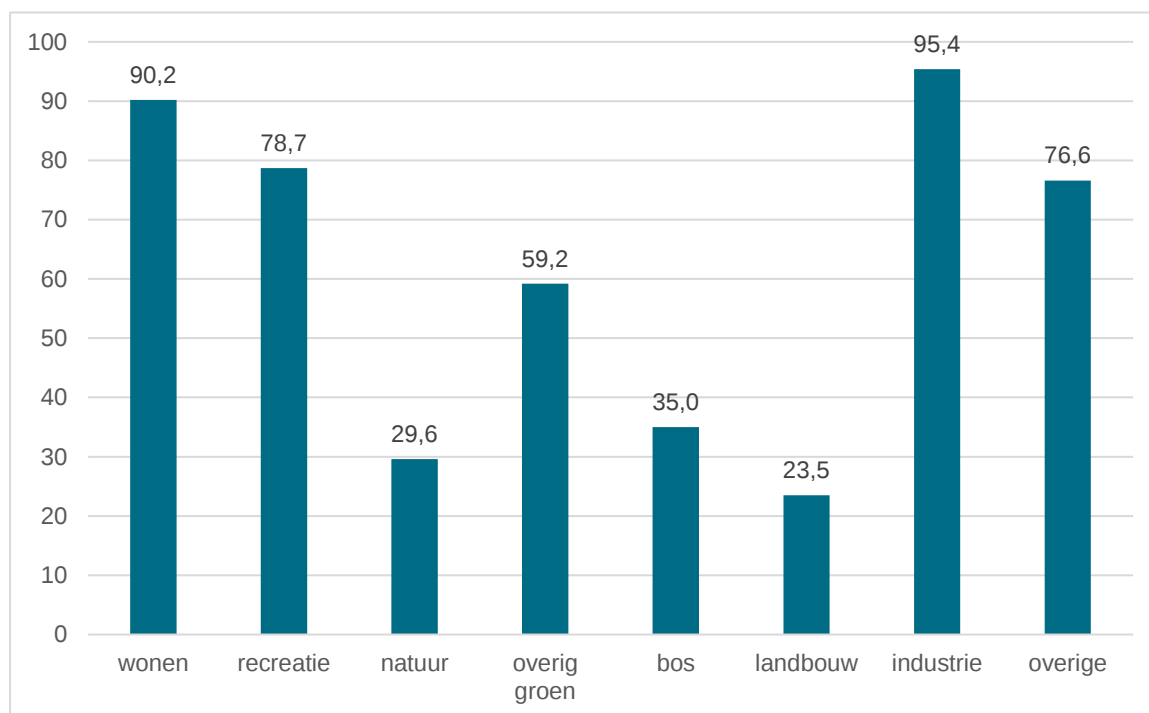
Bestemmingen kunnen via een planinitiatief gewijzigd worden. Zo keurde de gemeente in 2022 het RUP ‘Open Ruimte’ goed, waarin een aantal slecht gelegen woonuitbreidingsgebieden en landbouwgronden die deel uitmaakten van de openruimtestructuur omgezet werden naar een groenbestemming. In de volgende grafiek zien we inderdaad dat op een jaar tijd hierdoor het aandeel met woonbestemming en landbouwbestemming verminderd is ten voordele van het aandeel groenbestemmingen.

Figuur 29. Impact RUP open ruimte op de verhouding tussen de verschillende bestemmingscategorieën²

Wanneer we de data van de juridische bestemmingscategorieën kruisen met deze van het ruimtebeslag uit de landgebruikskaart (2022), kunnen we nagaan of de “juridische toestand” van de beschikbare ruimte ook overeenkomt met wat binnen het ruimtebeslag gelegen is. Hoge percentages zijn hierbij een indicatie dat de bestemmingscategorie ingevuld geraakt binnen het aanwezige ruimtebeslag en er dus weinig juridische beschikbare ruimte is voor deze categorie in de open ruimte. Lage percentages betekenen dat de functie vooral in de open ruimte een juridisch aanbod heeft. Bij voorkeur zijn de zachte bestemmingscategorieën in de open ruimte gesitueerd en harde bestemmingen binnen het ruimtebeslag. Zo zien we dat in Dilbeek inderdaad 90% van de juridische bestemming wonen en 95% van de categorie industrie binnen het bestaande ruimtebeslag gelegen is.

In deze cijfers is de impact van het goedgekeurde RUP open ruimte van de gemeente nog niet verrekend: verwacht wordt dat het percentage voor de bestemming wonen bij een volgende update van de cijfergegevens zal stijgen als gevolg van de omzetting van een aantal slecht gelegen woonuitbreidingsgebieden naar openruimtegebied. Anderzijds is er ook nog een juridische voorraad onbebouwde binnengebieden die bestemd zijn voor wonen en die momenteel onder de open ruimte gerekend worden, maar wel te ontwikkelen zijn. Een aandachtspunt is ook het aandeel juridisch aanbod aan recreatiegronden in openruimtegebied van meer dan 20%. Recreatie is een harde bestemming en afhankelijk van het type recreatie kan deze een grote ruimtelijke impact hebben.

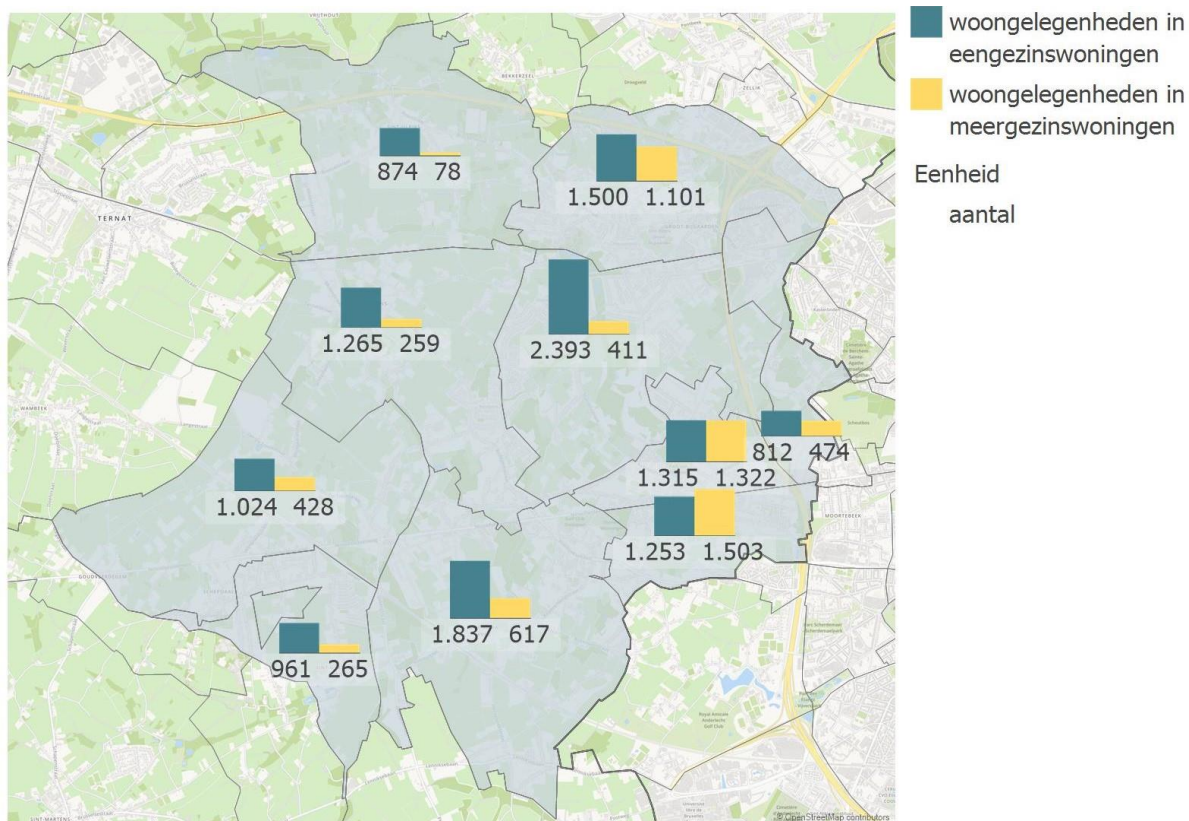

Figuur 30. Procentuele verhouding van juridische beschikbare ruimte binnen het ruimtebeslag – per bestemmingscategorie (2022)²

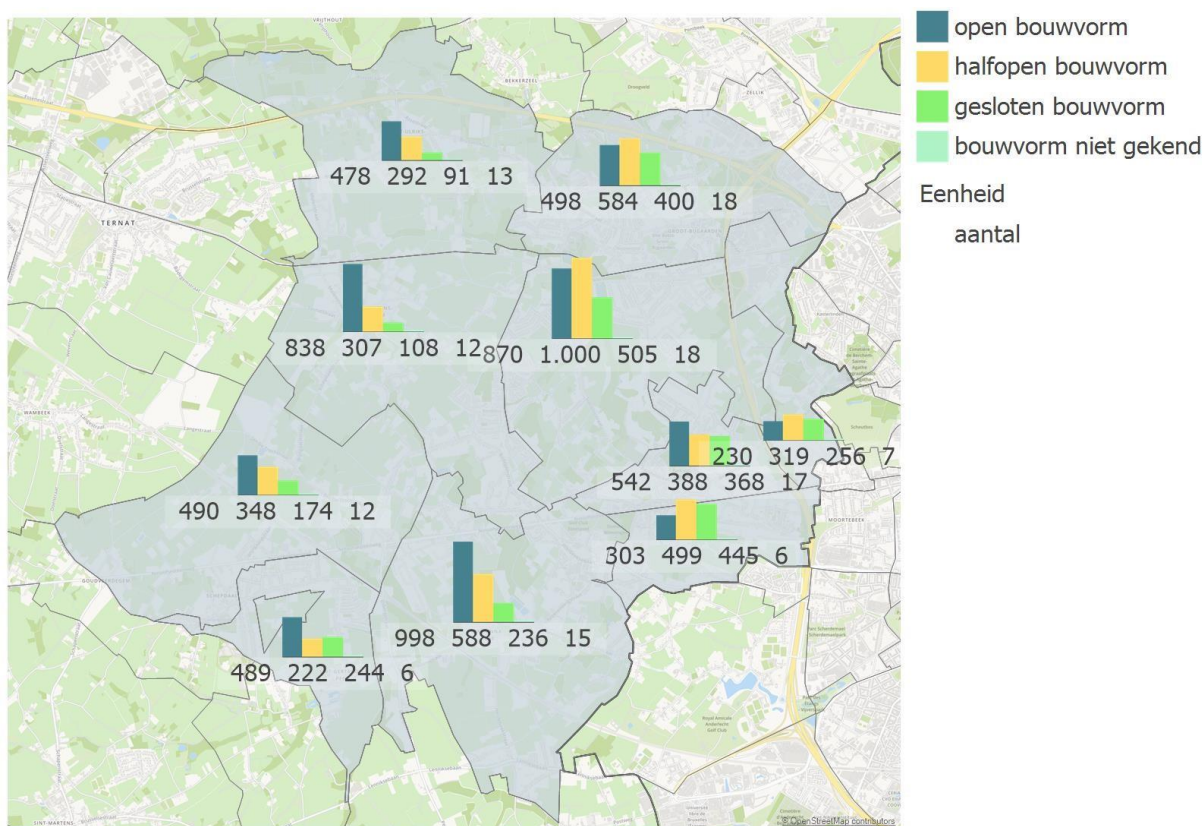
3.1.5. WONEN IN DE BEBOUWDE RUIMTE

In het onderdeel omtrent woonpatrimonium wordt beschreven welke de uitdagingen zijn omtrent verduurzaming en betaalbaarheid van de woongebouwen. Vanuit de ruimtelijke planning is het ook interessant om de verschijningsvorm en typologie van de woningen te onderzoeken in functie van hun impact op het ruimtegebruik. Een eengezinswoning heeft in verhouding een groter ruimtebeslag dan een meergezinswoning (omdat er meer huishoudens op eenzelfde oppervlakte kunnen wonen); hetzelfde geldt voor een viergevelwoning ten opzichte van een rijwoning. De verschijningsvorm en typologie van woongebouwen hebben ook een impact op hoe we onze woonomgeving ervaren. Dit bepaalt samen met de omgeving en inrichting van de openbare ruimte de identiteit van een straat, wijk, kern.

We konden al vaststellen dat in 2023 in Dilbeek 67,2% of 13.234 van de woongelegenheden in eengezinswoningen gelegen zijn. Het saldo, 6.355 woonentiteiten bevinden zich dan in meergezinswoningen. Kijken we naar de ruimtelijke spreiding over de verschillende wijken dan valt op dat verhoudingsgewijs de meeste eengezinswoningen in de kleinere kernen gelegen zijn (Sint-Ulriks-Kapelle, Sint-Martens-Bodegem) en dat er vooral in (deelgemeente) Dilbeek het grootste aandeel entiteiten in meergezinswoningen terug te vinden zijn, gevolgd door Groot-Bijgaarden.

Figuur 31. Ruimtelijke spreiding van het aantal eengezinswoningen en meergezinswoningen in Dilbeek op wijkniveau (2023)²

Figuur 32. Ruimtelijke spreiding van het aantal eengezinswoningen volgens bouwvorm in Dilbeek op wijkniveau (2023)²

De woongelegenheden in eengezinswoningen kunnen we verder opdelen naar bouwvorm en de ruimtelijke spreiding ervan visualiseren. Ook hier valt dezelfde opdeling van meer landelijke kernen ten opzichte van de meer

verdichte kernen op: in de landelijke kernen zijn meer eengezinswoningen in open verband terwijl de relatieve waarden van de bouwvormen in de deelgemeenten Dilbeek en Groot-Bijgaarden evenrediger verdeeld zijn.

3.1.6. BESLUIT

De indicatoren rond de bouwshift leren ons dat de beschikbare ruimte onder druk staat: de ruimtevraag zal daarom in de toekomst nog meer afgestemd moeten worden op het aanbod. De bouwshift is noodzakelijk om ons te wapenen tegen de gevolgen van de klimaatverandering en dwingt ons de ruimtelijke vraagstukken zoveel mogelijk op te vangen binnen het bestaande ruimtebeslag. Een verhoging van het ruimtelijk rendement zal in de toekomst daarom geen keuze zijn maar een noodzaak. Nog meer dan vandaag al het geval is, zullen we moeten zoeken naar alternatieve manieren van invullen van de beschikbare ruimte. Compacter bouwen, stapelen van functies, verhardingen beperken en de onverharde ruimte zo klimaatadaptief mogelijk inrichten, zijn hierbij de speerpunten. Dit in relatie tot en met respect voor de identiteit van het Dilbeeks grondgebied, zoals het dorps karakter.

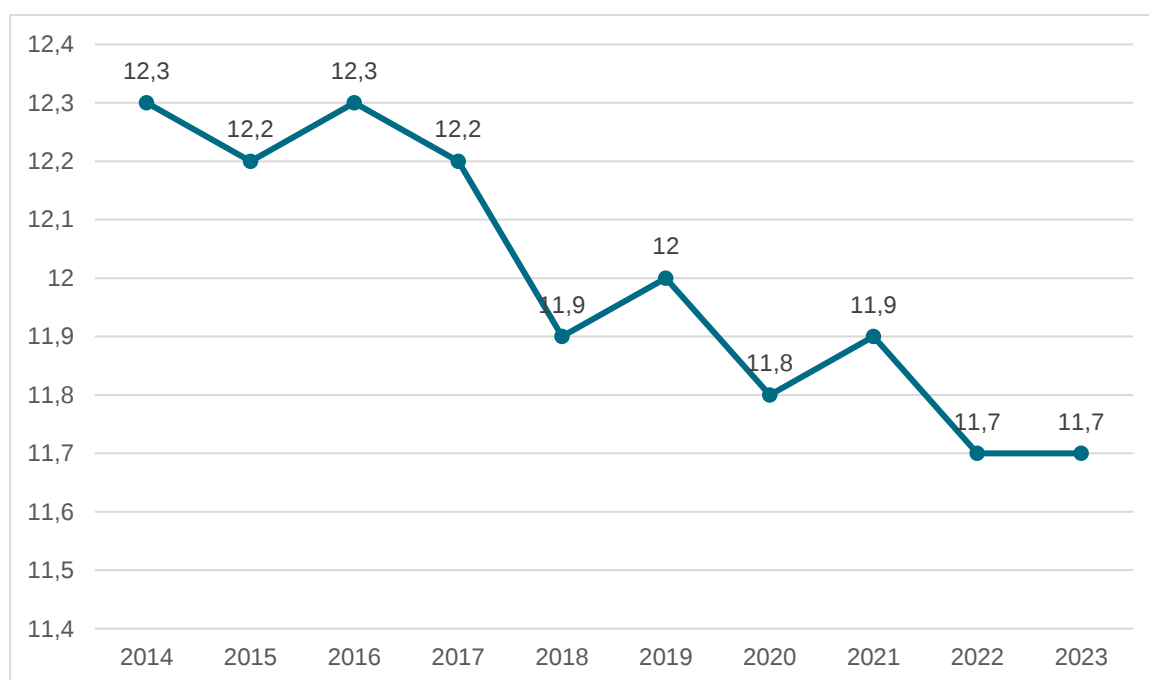
3.2 Economie

Om een goed beeld te krijgen van de lokale economie in Dilbeek is het belangrijk om de economische structuur te analyseren. Hierbij kijken we naar de concentratie van economische activiteiten in Dilbeek, de ontwikkeling van het economische aanbod, zoals de ondernemersgraad, en de sectoren die binnen het grondgebied actief zijn. Deze vragen worden beantwoord aan de hand van verschillende gegevens.

We starten daarbij met een analyse van de beschikbare ruimte in Dilbeek. Vervolgens wordt er een overzicht gegeven van de ondernemersgraad (oprichtingen en sluitingen) in Dilbeek, gevolgd door een analyse per sector: industrie, landbouw en detailhandel (horeca, diensten, retail, ...).

3.2.1. RUIMTE OM TE ONDERNEMEN

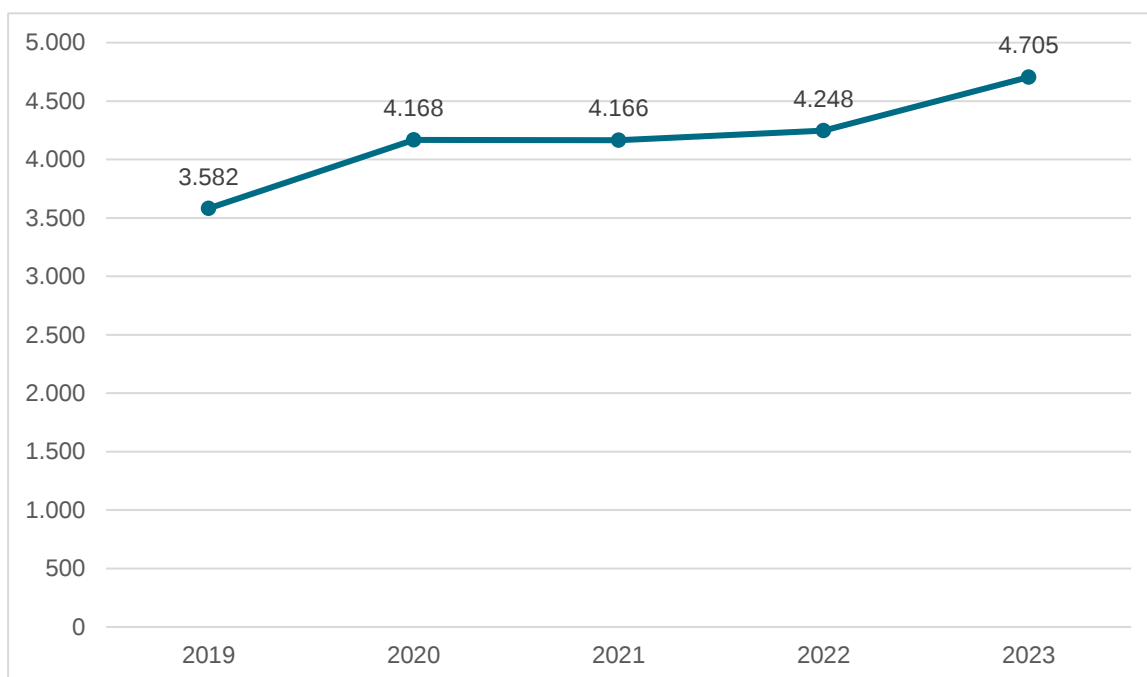
De oppervlakte voor bedrijvigheid in Dilbeek, uitgedrukt als percentage van de bebouwde oppervlakte, toont over de afgelopen tien jaar een lichte daling: van 12,3% in 2014 naar 11,7% in 2023. Dit wijst op een verschuiving in het gebruik van de bebouwde ruimte en kan implicaties hebben voor het lokale economische beleid in Dilbeek. Het behouden en stimuleren van voldoende ruimte voor bedrijfsactiviteiten is essentieel voor het ondersteunen van economische groei en werkgelegenheid binnen de gemeente. De balans tussen residentiële, publieke en bedrijfsruimten dient te worden geoptimaliseerd.

Figuur 33. Oppervlakte voor bedrijvigheid, percentage t.o.v. bebouwde oppervlakte: 2014-2023²

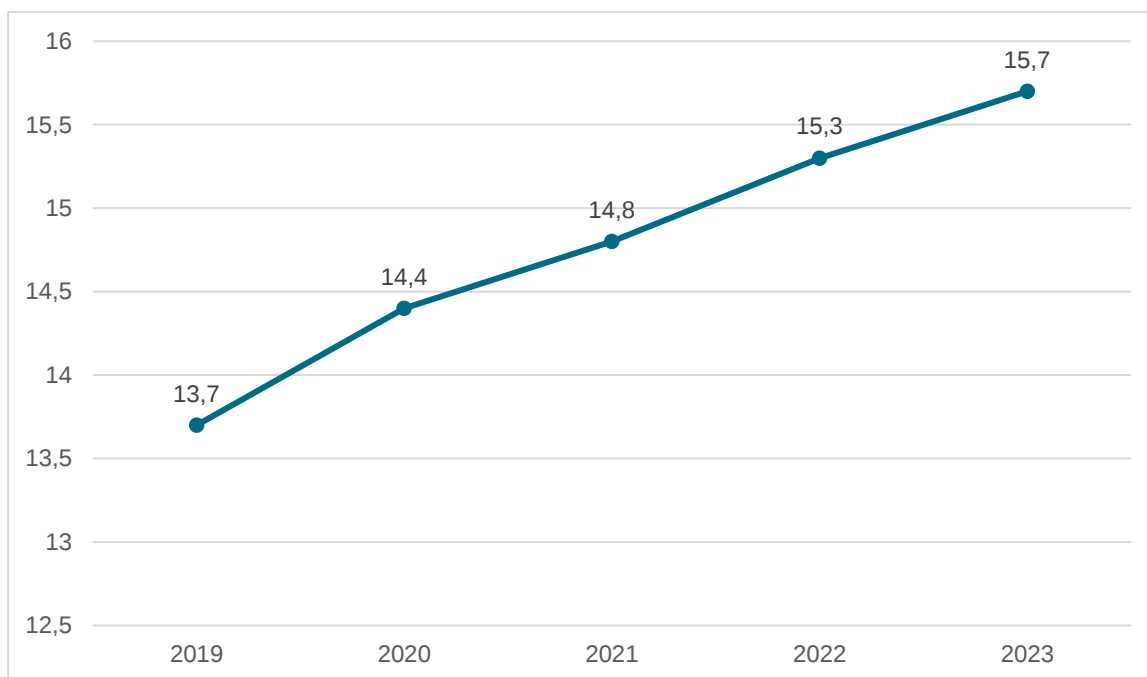
3.2.2. ONDERNEMERSGRAAD

Het aantal BTW-plichtige ondernemingen in Dilbeek is in de periode van 2019 tot 2023 met meer dan 30% gestegen, wat een sterke indicatie is van een gezond en groeiend ondernemersklimaat. Deze groei kan bijdragen aan meer werkgelegenheid en economische activiteit in de gemeente.

Figuur 34. BTW-plichtige ondernemingen 2019-2023.²

In 2019 stond de ondernemersgraad (het aantal ondernemingen per 100 inwoners) op 13,7 en vertoonde een stijgende trend in de jaren daarna. In 2023 bereikte de ondernemersgraad een piek van 15,7. Dit betekent een stijging van ongeveer 34% over de periode 2019 - 2023.

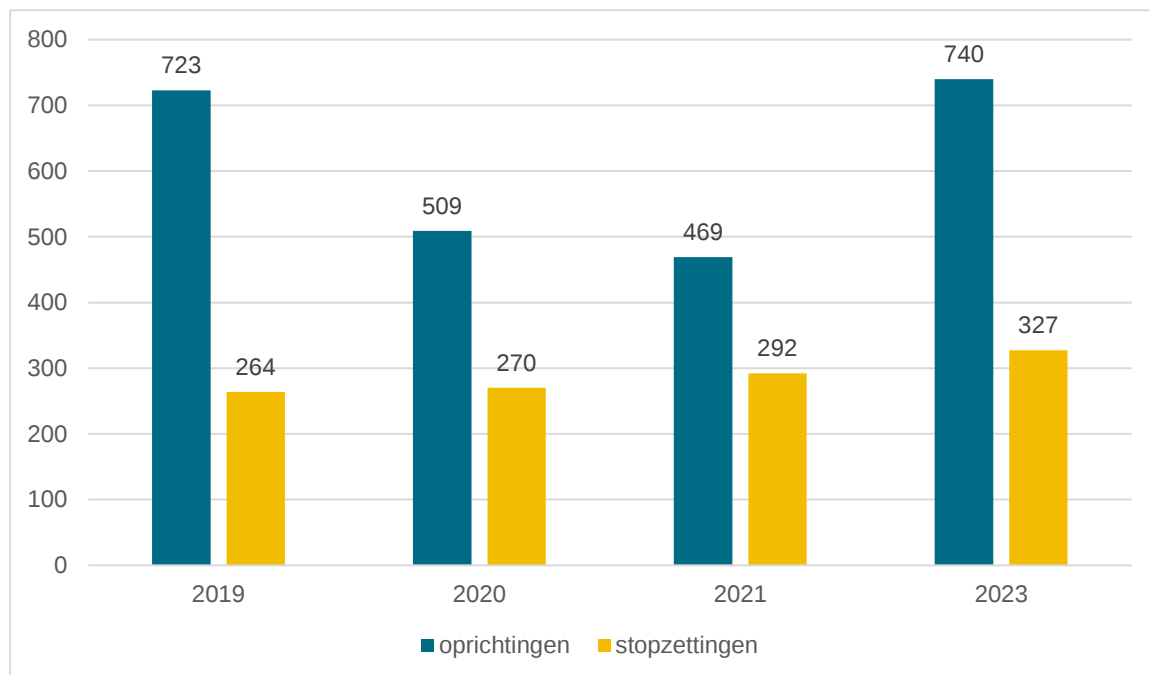
Figuur 35. Ondernemersgraad 2019-2023.²

3.2.3. OPRICHTINGS- EN STOPZETTINGSRATIO

Er is een aanzienlijke daling van het aantal oprichtingen van ondernemingen, van 723 in 2019 naar 509 in 2020. Dit is een daling van ongeveer 29,6%. Deze daling kan mogelijk worden toegeschreven aan de economische impact van de coronapandemie. In 2021 is er een verdere daling, zij het minder sterk, naar 469 oprichtingen, een daling van ongeveer 7,9% ten opzichte van 2020. Dit suggereert dat de onzekerheid en economische gevolgen van de pandemie in 2021 nog steeds voelbaar waren. In 2022 is er een sterke stijging naar 740 oprichtingen, wat een toename van ongeveer 57,7% ten opzichte van 2021 betekent. Deze toename kan wijzen op een economisch

herstel en hernieuwd vertrouwen van ondernemers na de pandemie. De scherpe stijging in 2022 wijst op een herstellende economie en een hernieuwd vertrouwen in de zakelijke markt.

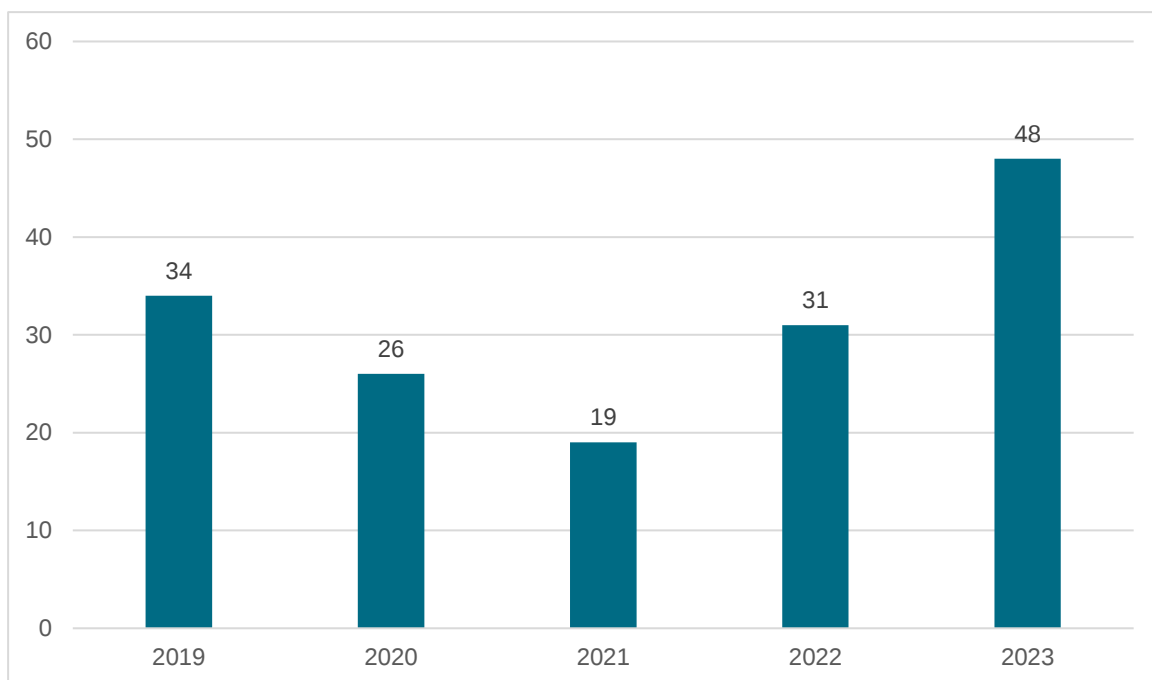
Ten opzichte van 2019 is er in 2020 een lichte stijging van het aantal stopzettingen, van 264 naar 270. Dit is een toename van ongeveer 2,3%. In 2020 en 2021 zet deze stijging zich voort, met een toename naar 292 stopzettingen, een stijging van ongeveer 8,1%. In 2022 is er opnieuw een toename, naar 337 stopzettingen, een stijging van ongeveer 15,4%. Hoewel er nieuwe ondernemingen worden opgericht, hebben bestaande ondernemingen nog steeds te kampen met uitdagingen. De stijging in 2022, ondanks het toegenomen aantal oprichtingen, toont aan dat, hoewel nieuwe bedrijven worden opgericht, bestaande bedrijven nog steeds kwetsbaar zijn. De stijging van nieuwe ondernemingen in 2022 is positief, maar de aanhoudende stijging van stopzettingen benadrukt dat er aandacht nodig blijft voor de ondersteuning van bestaande ondernemingen.

Figuur 36. Oprichtingen en stopzettingen BTW-plichtige ondernemingen Dilbeek, 2019-2022²

3.2.4. AANTAL FAILLISSEMENTEN

Tijdens de periode 2019 tot en met 2023 waren er gemiddeld 31,6 faillissementen per jaar in Dilbeek. Dit aantal omvat zowel bedrijven als instellingen, inclusief eenmanszaken. Opvallend is dat gedurende de pandemiejaren 2020 en 2021 het aantal faillissementen in Dilbeek een daling vertoont, mogelijk te verklaren door de financiële steunmaatregelen door de overheden tijdens de corona-pandemie. In 2022 en 2023 stijgt het aantal faillissementen opnieuw.

Figuur 37. Aantal faillissementen Dilbeek, 2019-2023²

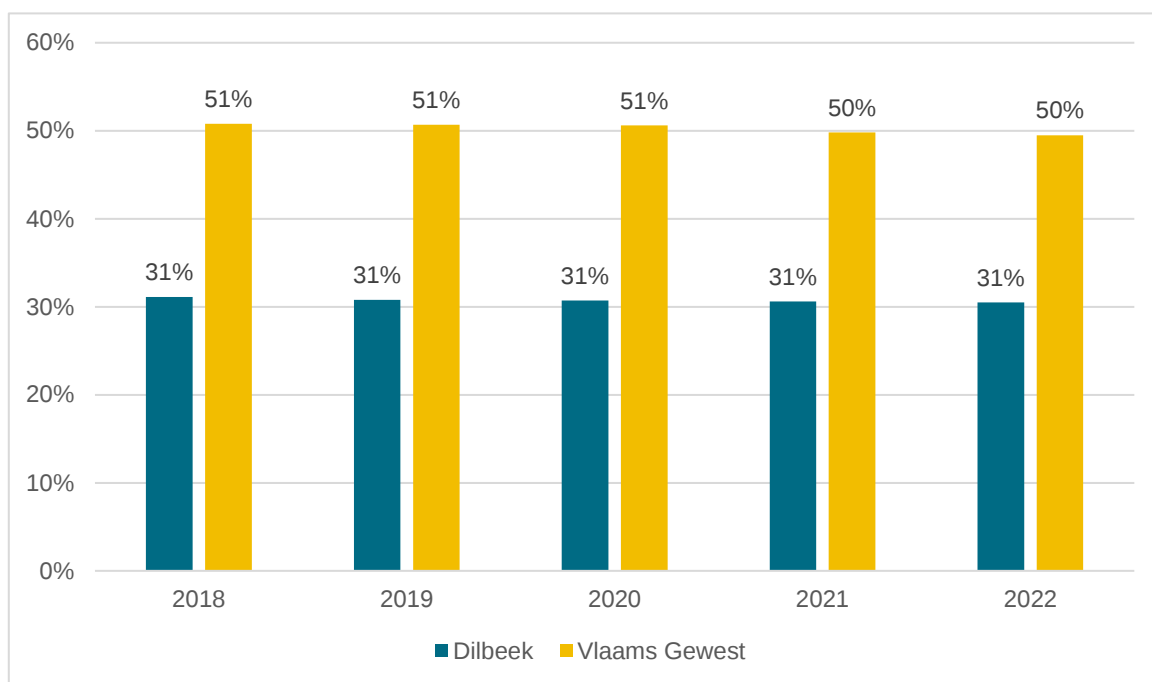
3.2.5. INDUSTRIE

In de figuur in 3.1.4 'bestemming van de ruimte' kunnen we zien dat industrie een relatief klein deel (3,1%) van de totale oppervlakte in Dilbeek in beslag neemt. Dit beperkte aandeel wijst erop dat er minder gericht wordt op zware industriële activiteiten en meer op andere economische sectoren zoals diensten en handel. Binnen deze industriële oppervlakte bevinden zich ook de industriegebieden Gosset, Maalbeek en Industria, waar specifieke industriële activiteiten plaatsvinden.

In de deelgemeente Groot-Bijgaarden bevindt zich een groot concentratiegebied van bedrijvigheid, dat aansluit bij de verkeerswisselaar E40-R0. De bedrijventerreinen zijn goed bereikbaar en worden omgeven door beken en gevoelige natuurwaarden. In andere delen van de gemeente zijn slechts kleine industrie- of KMO-zones te vinden.

3.2.6. LANDBOUWACTIVITEITEN

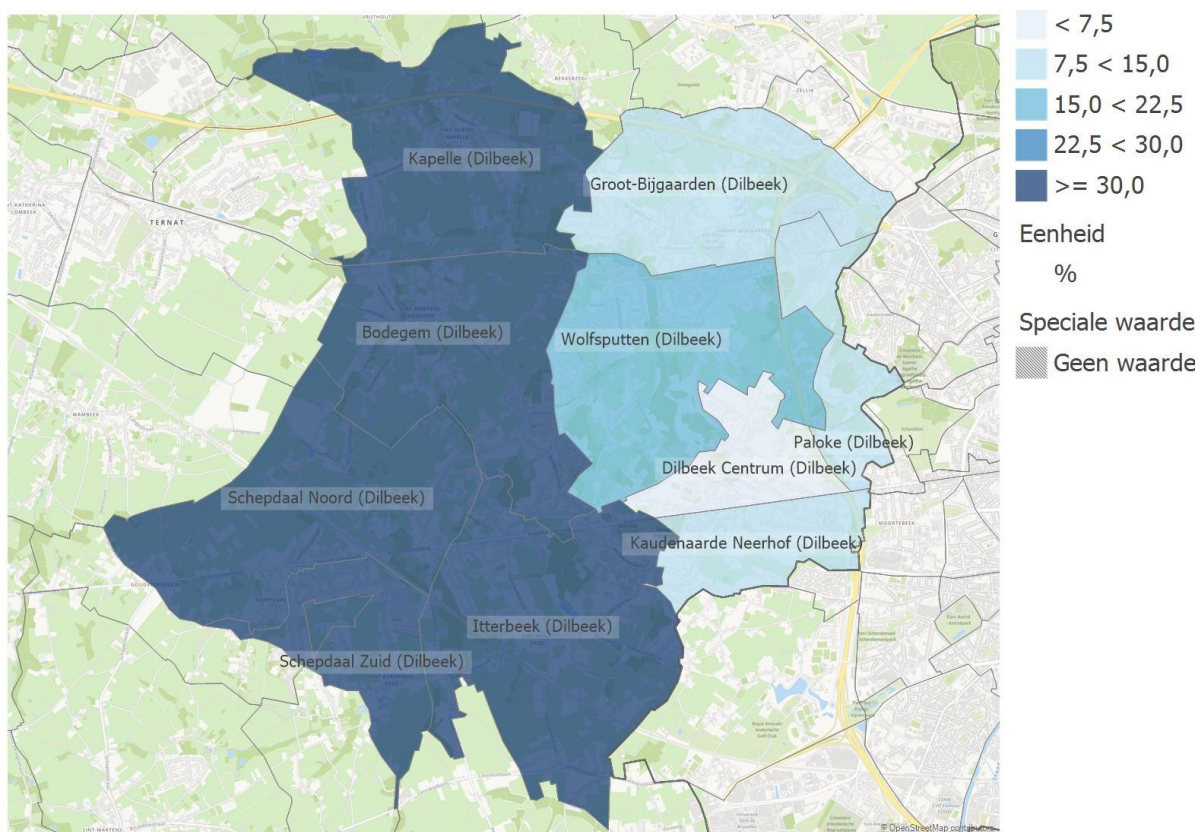
De grafiek hieronder toont het percentage geregistreerd landbouwgebruik (ten opzichte van de totale oppervlakte) en vergelijkt dit met het Vlaams Gewest over een periode van vijf jaar, van 2018 tot 2022. In 2018 had Dilbeek 31,1% landbouwgebruik en dat vertoonde een lichte schommeling, eindigend op 30,5% in 2022. Dilbeek heeft een lager percentage landbouwgebruik dan het Vlaams Gewest.

Figuur 38. Geregisteerde oppervlakte landbouwgebruik t.o.v. totale oppervlakte, 2018-2022²

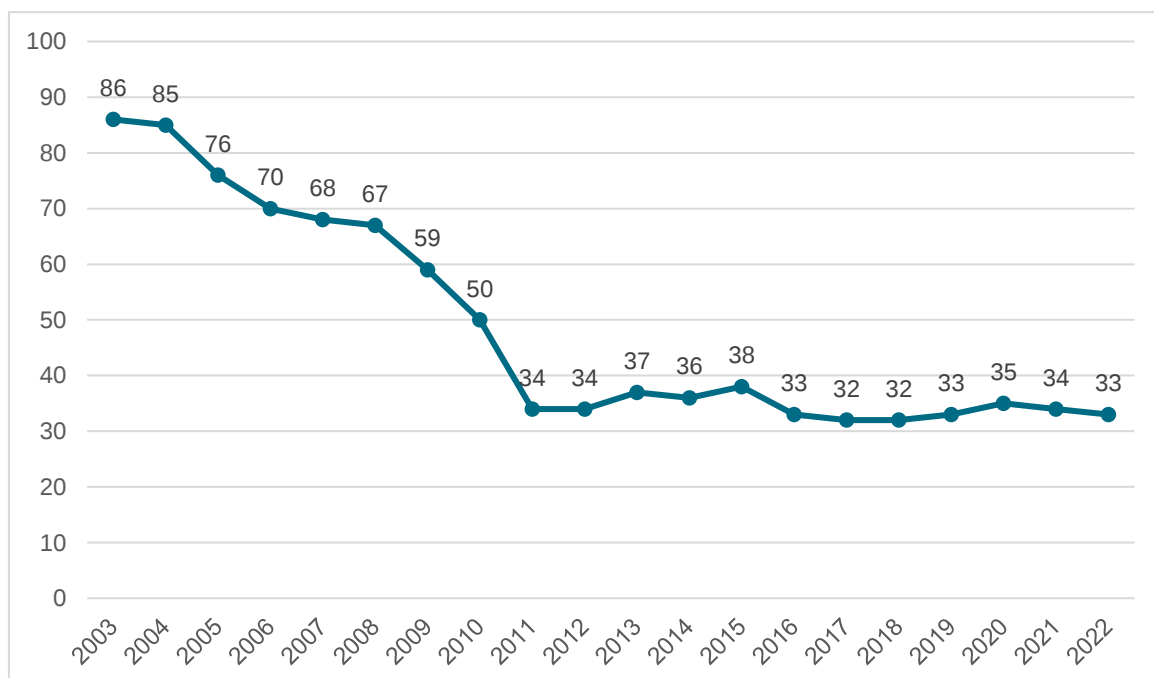
Het landbouwgebruik heeft invloed op de leefbaarheid, economie en ecologie van de gemeente. Het westelijk deel van de gemeente heeft een aanzienlijk percentage landbouwgebruik 30% (donkerblauw). Dit gedeelte wordt omringd door beken en gevoelige natuurwaarden. De kernen in deze zone worden praktisch volledig omgeven door landbouwgebied.

In de deelgemeenten Groot-Bijgaarden en Dilbeek zien we een matig percentage landbouwgebruik van 7,5 tot 15% (lichtblauw tot mediumblauw). De bereikbaarheid en infrastructuur zijn belangrijke factoren voor de landbouwactiviteiten in dit gebied.

Figuur 39. Geregistreeerde oppervlakte landbouwgebruik (t.o.v. totale oppervlakte) per deelgemeente - 2022²

In 2003 waren er nog 86 actieve landbouwbedrijven, wat evolueerde naar 33 in 2022. In 2022 zijn er in Dilbeek 25 met een beroepsmatig karakter (bedrijven met een standaard output van minstens € 25.000) en 8 kleine landbouwbedrijven. In Vlaanderen waren er in 2022 22.449 landbouwbedrijven of gemiddeld 75 per gemeente.

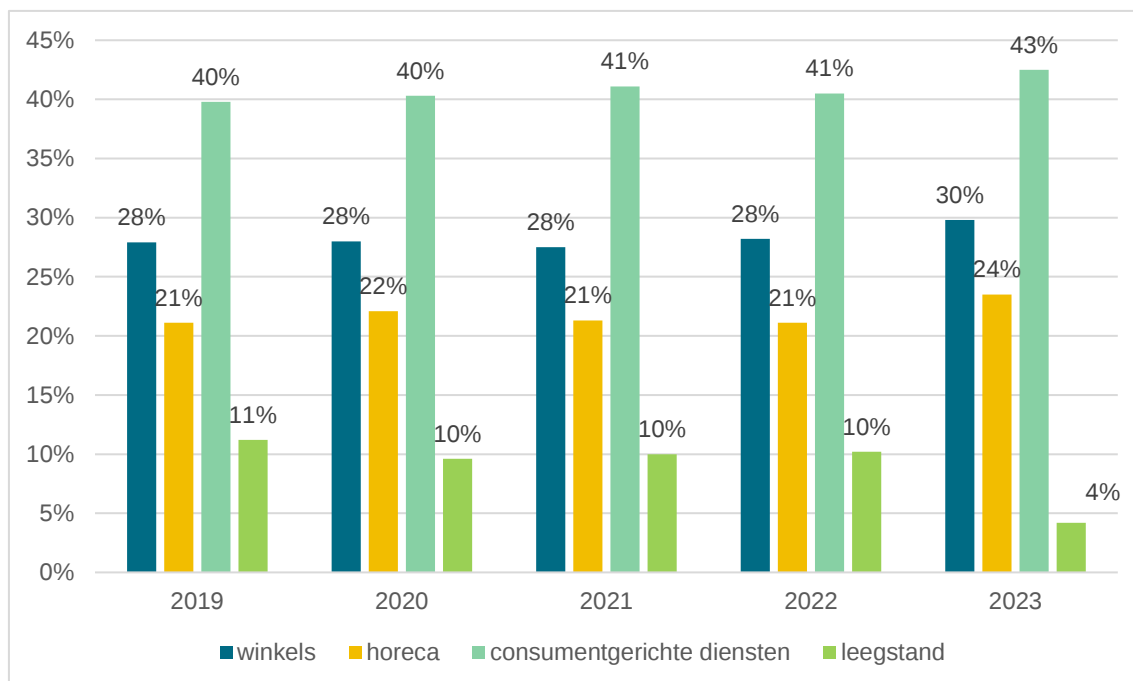
Figuur 40. Bedrijven met landbouwproductie in Dilbeek: 2003-2022²

3.2.7. UITSTOOT VAN BEDRIJVEN IN DE INDUSTRIE EN SECUNDAIRE SECTOR

De industriële sector is verantwoordelijk voor 7,2% van de CO₂-uitstoot. De landbouwsector voor 0,3%.

3.2.8. HANDELSPANDEN NAAR INVULLING

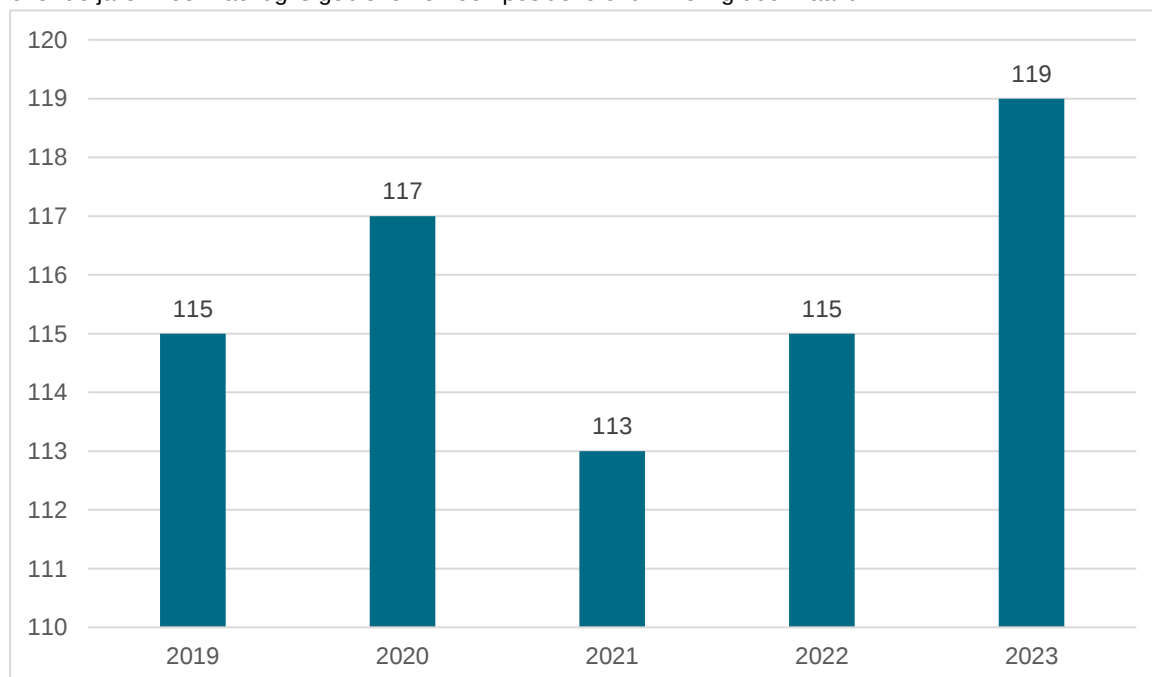
Er is een positieve tendens in de commerciële ontwikkelingen in Dilbeek. Er is een toename van het aantal winkels en horecapanden, wat wijst op een groeiende en dynamische markt. De lichte stijging in consumentgerichte diensten, zoals kappers en schoonheidssalons, wijst op een stabiele basis in deze sector. Het aantal leegstaande panden daalt. Dit is een zeer positieve indicator van een gezonde economische omgeving, waarin handelspanden succesvol worden ingevuld en gebruikt. Deze positieve ontwikkelingen wijzen op een verbetering en groei van de commerciële sector in Dilbeek, wat gunstig is voor de lokale economie en het ondernemersklimaat.

Figuur 41. Handelspanden naar invulling 2019-2023⁶

3.2.9. HORECA

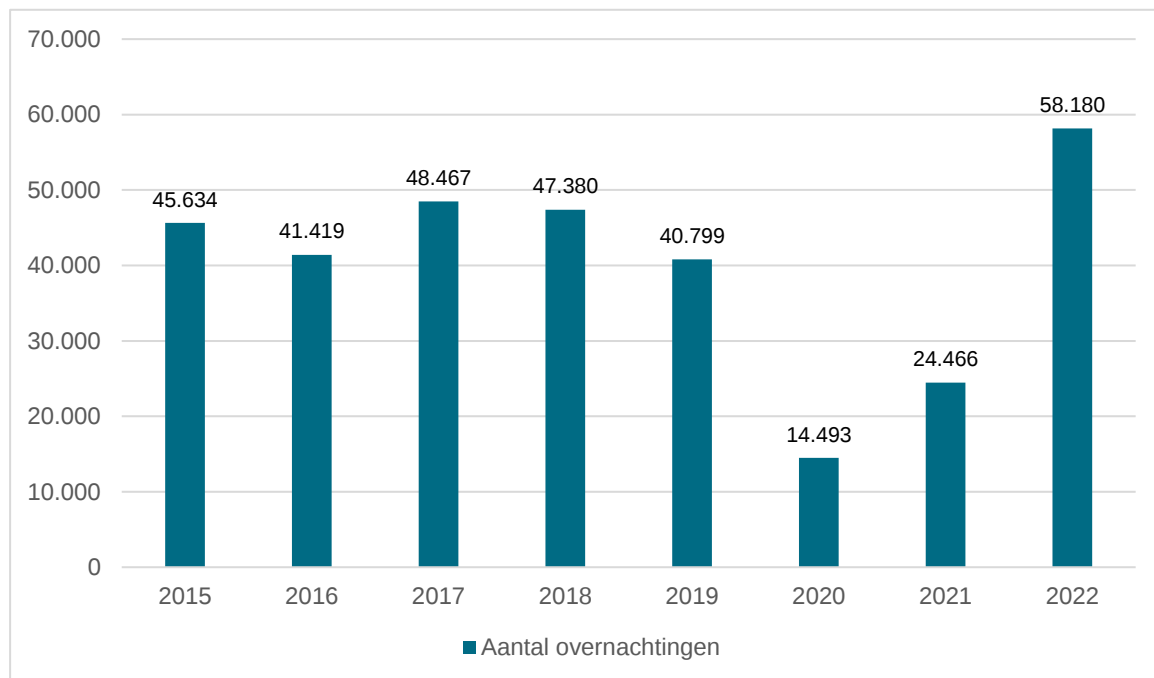
In het algemeen is er sprake van een lichte groei in het aantal horecazaken in Dilbeek over de periode 2019-2023. Ondanks de kleine daling in 2021, is het aantal horecazaken in 2023 met ongeveer 3,5% gestegen ten opzichte van 2022, en met ongeveer 3,5% ten opzichte van 2019. Deze cijfers tonen aan dat de horecasector in Dilbeek over de jaren veerkrachtig is gebleken en een positieve ontwikkeling doormaakt.

Figuur 42. Aantal horecazaken 2019-2022²

3.2.10. TOERISME

Het aantal overnachtingen door toeristen in Dilbeek krijgt te maken met een stevige daling in nasleep van de coronapandemie, maar herstelt zich terug op niveau van enkele jaren geleden. Merendeel van deze overnachtingen is te verklaren door zakentoeurisme in de hotels in Groot-Bijgaarden.

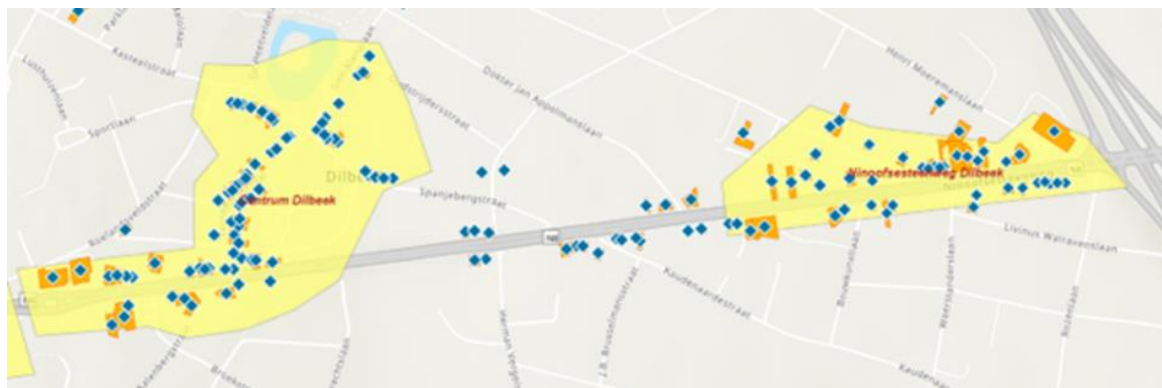

Figuur 43. Aantal overnachtingen in Dilbeek: 2015-2022²

3.2.11. BAANWINKELCONCENTRATIE

Dilbeek heeft drie locaties met een concentratie van baanwinkels (winkels langs een grote baan) die zich voornamelijk langs de Ninoofsesteenweg bevinden. In onderstaande figuren zie je een beeld op kaart van de concentratiezones in Dilbeek. De blauwe vierkantjes duiden de handelszaken aan, de grotere panden worden met een oranje omkadering getoond. De gele zones tonen het winkelgebied.

In het centrum van Dilbeek bevinden deze zich tussen het op- en afrittencomplex van de Ring 0 en de Baron de Vironlaan. Het winkelgebied van Dilbeek gaat verder dan enkel baanwinkelconcentratie: het binnengebied en het baanwinkelgebied zijn aaneensluitend.

Figuur 44. Baanwinkelconcentratie Ninoofsesteenweg Dilbeek centrum²

In Itterbeek ligt een tweede concentratie, eveneens langs de Ninoofsesteenweg, tussen de Bodegemstraat en de Herdebeekstraat.

Figuur 45. Baanwinkelconcentratie Ninoofsesteenweg Dilbeek centrum - Itterbeek²

De derde locatie bevindt zich in Schepdaal, ook langs de Ninoofsesteenweg, vanaf de Geraardsbergsestraat tot de Marktstraat.

Figuur 46. Baanwinkelconcentratie Ninoofsesteenweg Schepdaal²

De zone van Dilbeek centrum tot Itterbeek staat bekend als een ontwikkelingszone, waar grootschalige detailhandel van meer dan 400 m² WVO (winkelvloeroppervlakte) is gevestigd. Het is belangrijk dat deze winkels complementair zijn aan de kernwinkelgebieden om een gevarieerd en aantrekkelijk winkelaanbod te waarborgen.

3.2.12. BESLUIT

De oppervlakte voor bedrijfsactiviteiten is licht afgenomen over de afgelopen tien jaar. Dit vraagt om een doordacht economisch beleid om voldoende ruimte voor bedrijvigheid te behouden en te stimuleren. Dat is immers essentieel voor economische groei en werkgelegenheid. Het aantal BTW-plichtige ondernemingen is gestegen, wat een gezonde groei in het ondernemersklimaat weerspiegelt. Na een scherpe daling van het aantal oprichtingen in 2020 en 2021, is er in 2022 een sterke stijging zichtbaar, wat wijst op economisch herstel en hernieuwd vertrouwen van ondernemers.

Industrie neemt een relatief klein deel van de totale oppervlakte in beslag, wat aangeeft dat de focus meer ligt op andere economische sectoren zoals diensten en handel. Het grootste concentratiegebied voor bedrijvigheid bevindt zich in Groot-Bijgaarden, nabij de verkeerswisselaar E40-R0, wat de bereikbaarheid en logistieke voordelen benadrukt. Het landbouwgebruik in Dilbeek is iets afgenomen en het aantal actieve landbouwbedrijven is sterk gedaald. Dit weerspiegelt een landelijke trend en vraagt om aandacht voor de ondersteuning van de overgebleven landbouwbedrijven.

De daling van leegstaande panden is een zeer positieve indicator van een gezonde economische omgeving. Het aantal horecazaken is licht gegroeid, wat wijst op veerkracht en positieve ontwikkeling in de horecasector.

Dilbeek heeft drie belangrijke locaties met een concentratie van baanwinkels, wat zorgt voor een gevarieerd en aantrekkelijk winkelaanbod. De ontwikkelingszone van Dilbeek centrum tot Itterbeek, met grootschalige detailhandel, is complementair aan de kernwinkelgebieden.

Dilbeek kent een veerkrachtige en groeiende commerciële sector, met een daling van de leegstand en een toename van het aantal ondernemingen en horecazaken. De positieve trends en ontwikkelingen zijn gunstig voor de lokale economie en het ondernemersklimaat in Dilbeek. Er is echter nog steeds aandacht nodig voor het behoud van ruimte voor bedrijvigheid en ondersteuning van landbouwbedrijven.

3.3. Mobiliteit

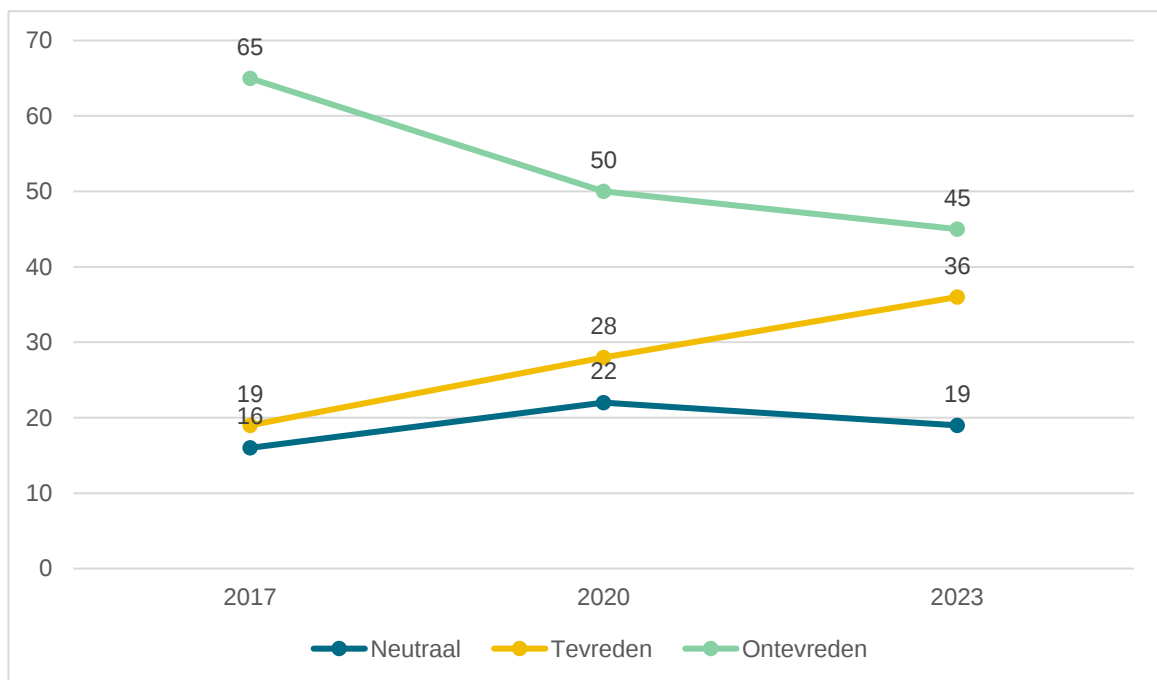
Mobiliteit is een cruciaal onderdeel van de huidige maatschappij, iedereen heeft een basisbehoefte om zich te verplaatsen. Dat verplaatsen kan echter ook een negatieve impact hebben op de samenleving en omgeving. Tijdens het verbrandingsproces van fossiele brandstof komen schadelijke en milieugevaarlijke stoffen (stikstofoxiden, vluchtige organische stoffen, fijn stof, koolstofdioxide, ...) vrij. Duurzame mobiliteit kan alleen worden bereikt door een balans te vinden tussen de sociale, economische en ecologische aspecten van vervoer.

Mobiliteit is een aspect dat de gemeentegrenzen overschrijdt. Op Vlaams niveau zijn al heel wat beleidsplannen opgesteld om de mobiliteit duurzamer en veiliger te maken, zoals o.a. de Mobiliteitsvisie 2040, Visie Goederenvervoer, Decreet Basisbereikbaarheid en het Verkeersveiligheidsplan Vlaanderen. Ook op lokaal niveau is het belangrijk in te zetten op een duurzame mobiliteit, d.m.v. infrastructurele en niet-infrastructurele ingrepen.

Om dit te verwezenlijken, is het belangrijk om de huidige mobiliteitscijfers in kaart te brengen.

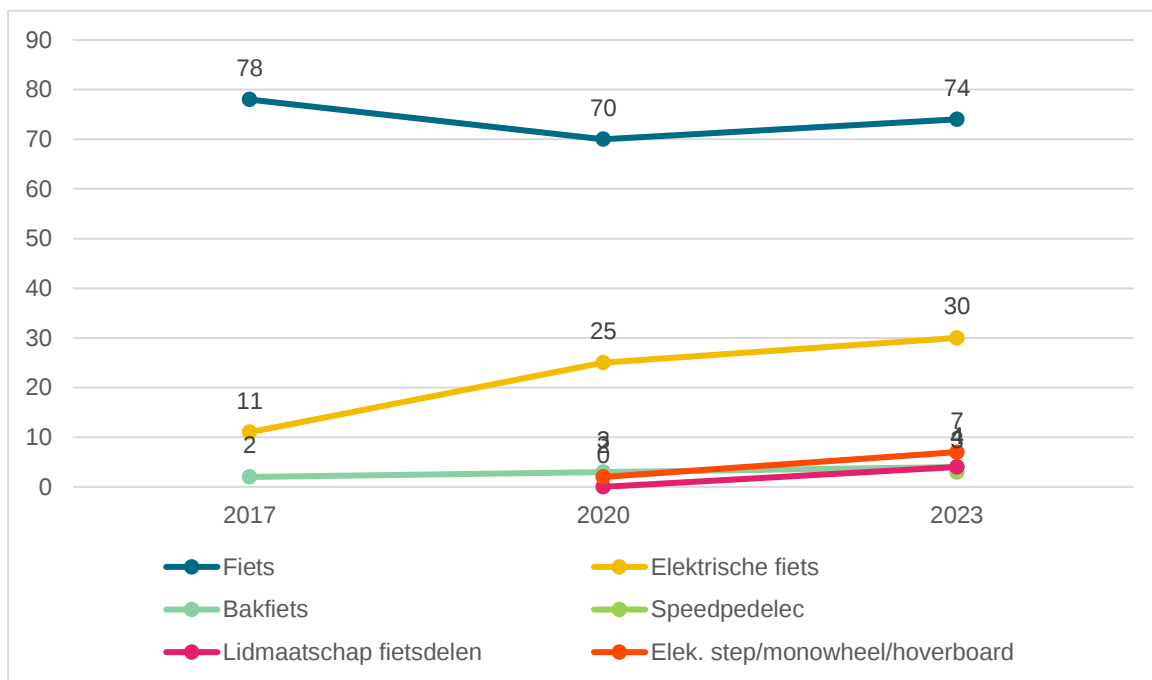
3.3.1. FIETS

Het aandeel van de inwoners dat tevreden is over de staat van de fietsinfrastructuur in Dilbeek is in stijgende lijn sinds 2017. Het percentage ontevreden inwoners is nog steeds hoger dan het percentage tevreden inwoners. Het verschil bedraagt in 2023 echter 6% t.o.v. 46% in 2017. Dit komt voornamelijk door de vele investeringen in de fietsinfrastructuur, al dan niet gesubsidieerd, die Dilbeek de voorbije jaren verwezenlijkt heeft.

Figuur 46. Aandeel van de inwoners dat tevreden is over staat van fietsinfrastructuur (fietspaden, fietsstraten, ...) in percentage in Dilbeek⁴.

Een goede indicator om te zien of een betere fietsinfrastructuur effect heeft, is het fietsbezit. Dat is in 2020 gedaald en in 2023 weer gestegen. Het bezit van een elektrische fiets is daarentegen duidelijk gestegen t.o.v. 2017. Dit komt waarschijnlijk door de populariteitswinst van de elektrische fiets voor het woon-werkverkeer. Het bezit van de bakfiets, speedpedelecs, deelfietsen en steps/monowheels/hoverboards blijft onder de 10%.

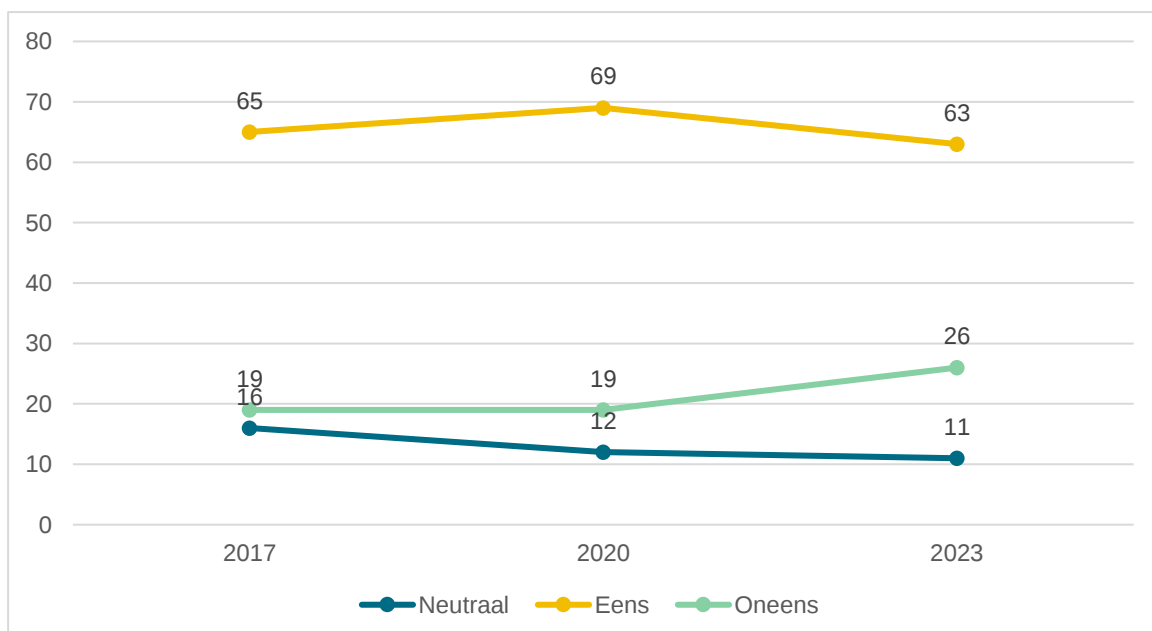

Figuur 47. Aandeel van de inwoners waarvan het gezin in het bezit is van een fiets en aanverwante in Dilbeek⁴.

Percentages zijn gebaseerd op het aantal respondenten op de gemeentemonitor. De categorie fiets is de algemene (verzamelde) categorie en omvat: fiets/kinderfiets + elektrische fiets + bakfiets/fietskar.

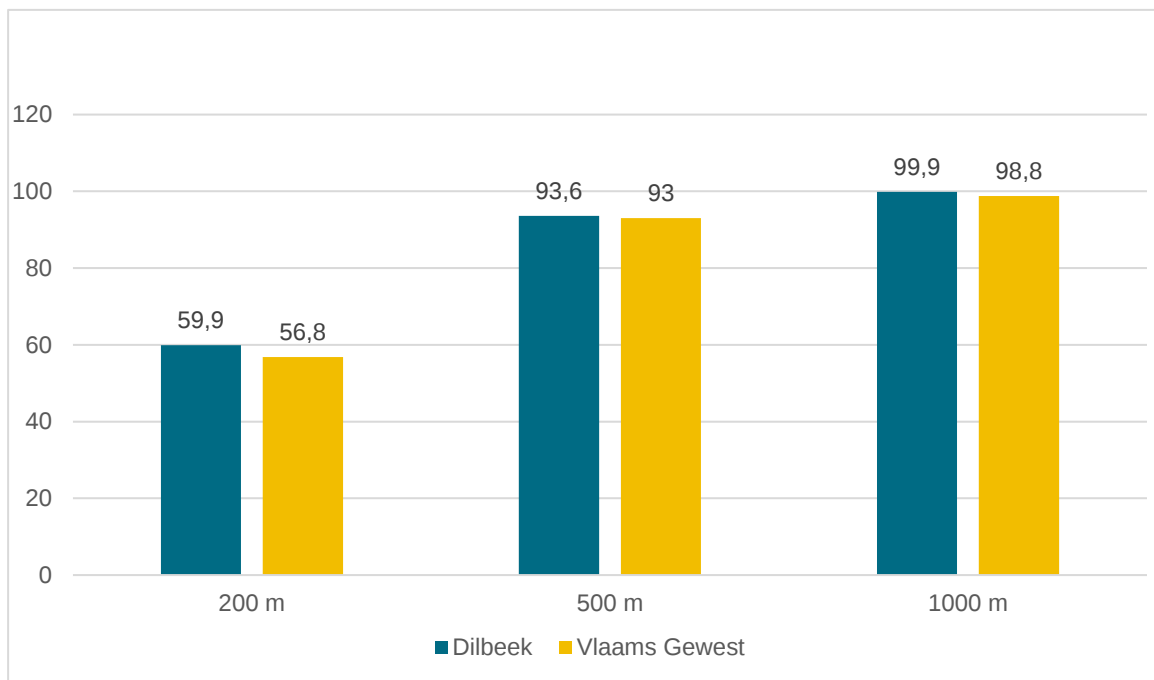
3.3.2. OPENBAAR VERVOER

De meerderheid van de inwoners (63% in 2023) vindt dat er voldoende openbaar vervoer is in de buurt. Dat percentage is in 2020 licht gestegen en in 2023 weer gedaald. Het aandeel dat vindt dat er niet genoeg openbaar vervoer is in de buurt is gestegen t.o.v. 2020. Deze tendens is zichtbaar over heel het Vlaams Gewest.

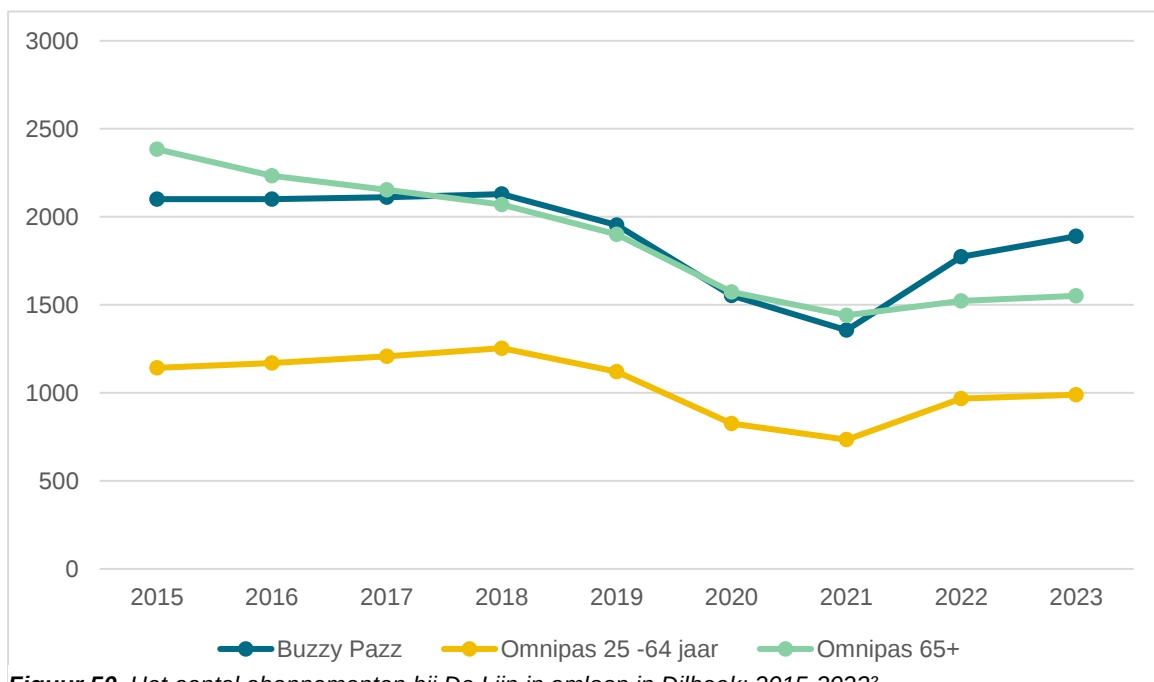
Figuur 48. Aandeel van de inwoners dat vindt dat er voldoende openbaar vervoer (bus, tram, metro,...) is in de buurt in Dilbeek⁴.

Verder zijn er ook objectieve cijfers over de nabijheid van openbaar vervoer (2021). Bijna 60% van de Dilbeekse inwoners woont binnen 200m van een trein- of openbaarvervoerhalte. Binnen een straal van 500m is dat al 93,6%. Deze cijfers zijn net boven het gemiddelde voor het Vlaams Gewest. Aangezien er geen recentere cijfers gekend zijn, is het moeilijk om de eerder aangehaalde subjectieve cijfers uit de gemeentemonitor te staven.

Figuur 49. Het aandeel inwoners dat in een buffer (200 m – 500 m – 1000 m) rond een treinstation of halte openbaar vervoer woont, in Dilbeek en het Vlaams Gewest. Cijfers dateren van 2021².

Het effectieve gebruik van het openbaar vervoer kan ingeschat worden door het aantal abonnementen in kaart te brengen. Op basis van cijfers van De Lijn kunnen we het aantal busgebruikers inschatten. Gedurende de periode van de coronapandemie is een duidelijke daling in het aantal abonnementen zichtbaar. De aantallen zijn nog niet tot op het niveau van voor corona, maar wel terug in stijgende lijn (gebaseerd op cijfers tot 2023). Dit komt waarschijnlijk doordat reizigers tijdens de coronaperiode alternatieven voor de bus zijn beginnen opzoeken en/of omdat telewerken nu meer ingeburgerd is.

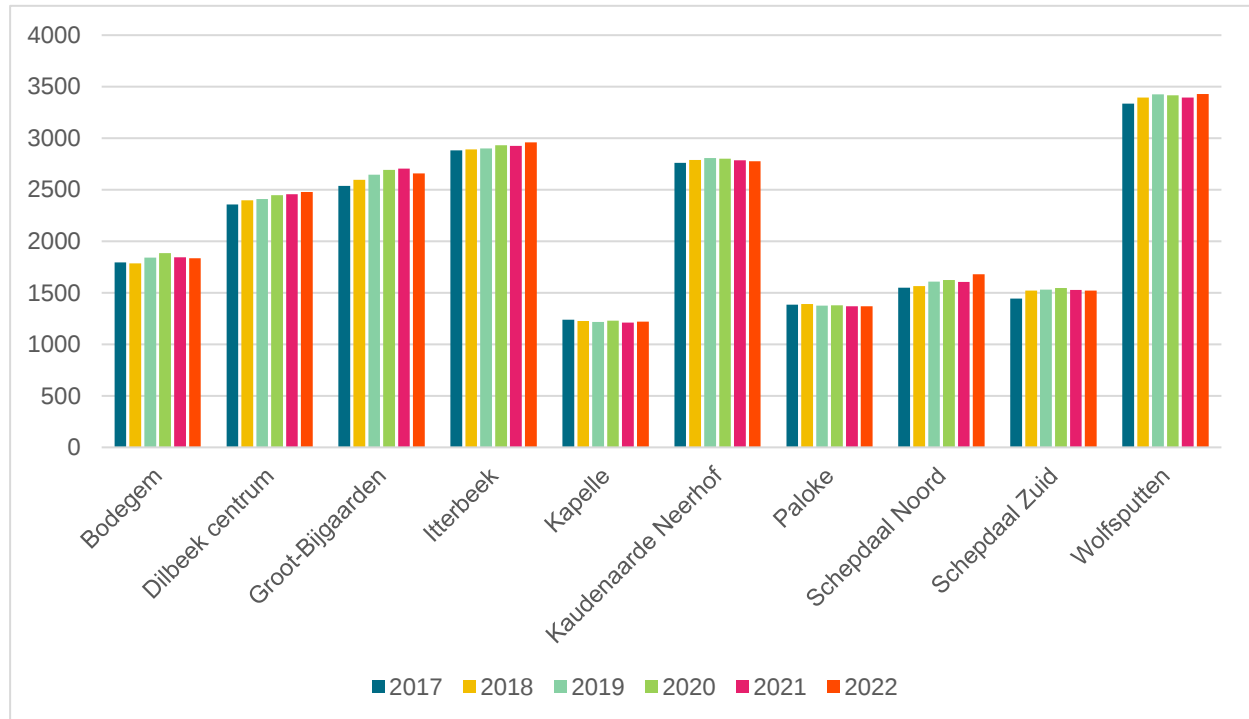
Figuur 50. Het aantal abonnementen bij De Lijn in omloop in Dilbeek: 2015-2023².

3.3.3. AUTO

Gemotoriseerde voertuigen zijn op vele vlakken slecht voor het milieu. Naast de luchtverontreiniging door de uitstoot van schadelijke stoffen, hebben ze ook een impact op het klimaat. Ze hebben tevens een negatief effect

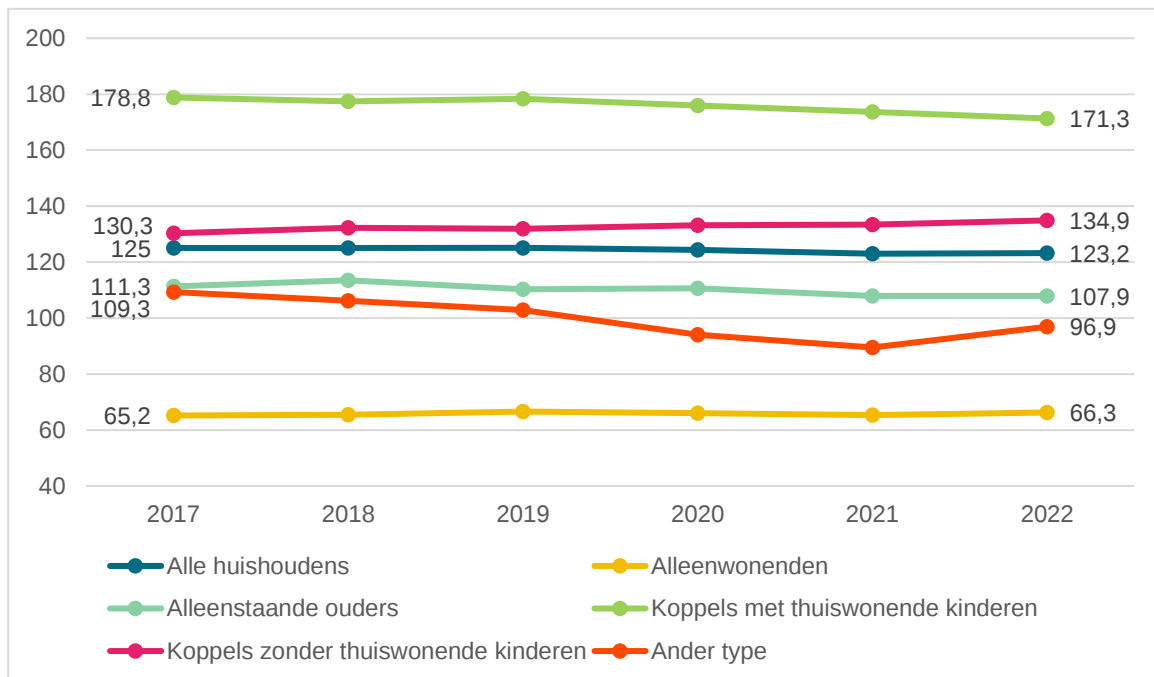
op de omgeving en het welzijn van inwoners vanwege geluidshinder en de impact van geparkeerde wagens op het straatbeeld en de ruimtelijke ordening. Desondanks zorgt de auto voor een groot deel van de individuele verplaatsingen.

Het is belangrijk om het wagenbezit in kaart te brengen om doeltreffend maatregelen te kunnen nemen. In de meeste wijken in Dilbeek is het aantal wagens gestagneerd of zelfs afgenomen de laatste jaren. In andere wijken (Dilbeek centrum, Itterbeek) is er nog een duidelijke stijging te zien doorheen de jaren.

Figuur 51. Het aantal wagens die kunnen worden toegewezen aan een huishouden per wijk in Dilbeek:2017-2022².

Het wagenbezit per 100 huishoudens over alle huishoudtypes heen is heel licht gedaald t.o.v. 2017. Het aantal wagens verschilt per gezinstype. Alleenwonenden hebben het minste wagenbezit terwijl koppels met thuiswonende kinderen de meeste wagens bezitten. De huishoudtypes waarvan het wagenbezit (zeer) licht gedaald is, zijn koppels met thuiswonende kinderen, alleenstaande ouders en de andere types. De huishoudtypes waarvan het wagenbezit licht is gestegen, zijn koppels zonder thuiswonende kinderen en alleenwonenden.

Figuur 52:. Het aantal wagens per 100 huishoudens, per type huishouden, in Dilbeek:2017-2022 ²¹

‘Ander type’ bevat alle huishoudens die niet zijn opgenomen in de voorgaande types zoals samenwonende broers/zussen, samenwonende vrienden, ²

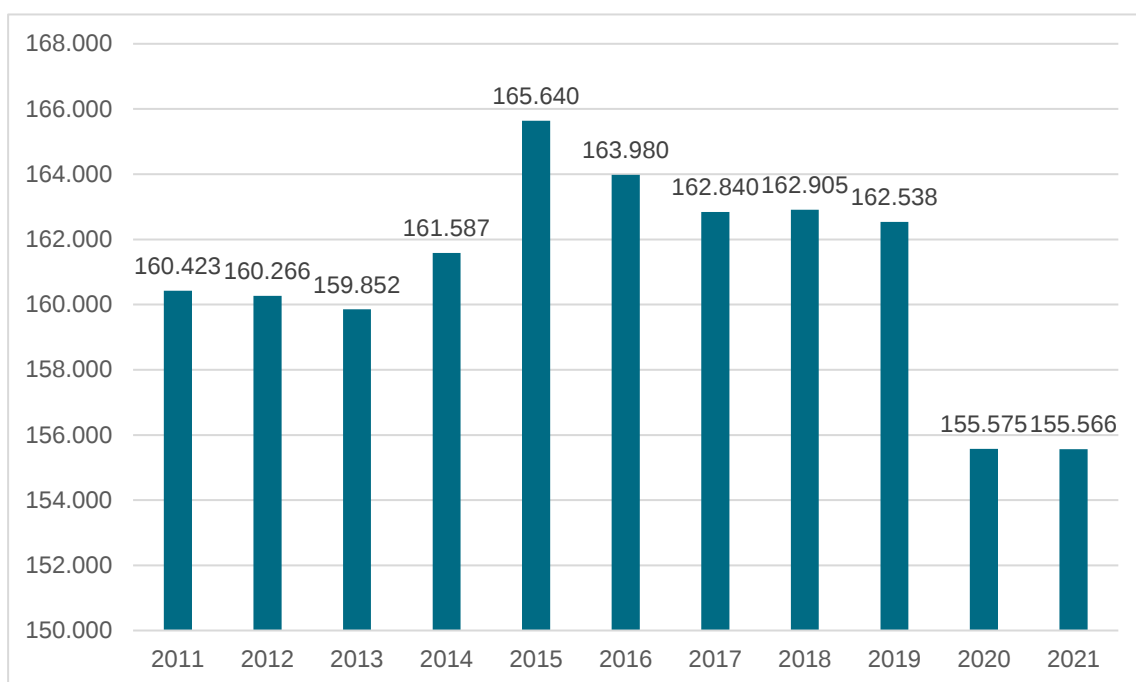
3.3.4. CO2 EMISSIE PARTICULIER EN COMMERCIEEL VERVOER

Dilbeek engageerde zich in het SECAP 2030 voor de sector particulier en commercieel vervoer tot een CO₂-reductie van 40% t.o.v. 2011 tegen 2030, dit komt overeen met een reductie van 25.550 ton CO₂.

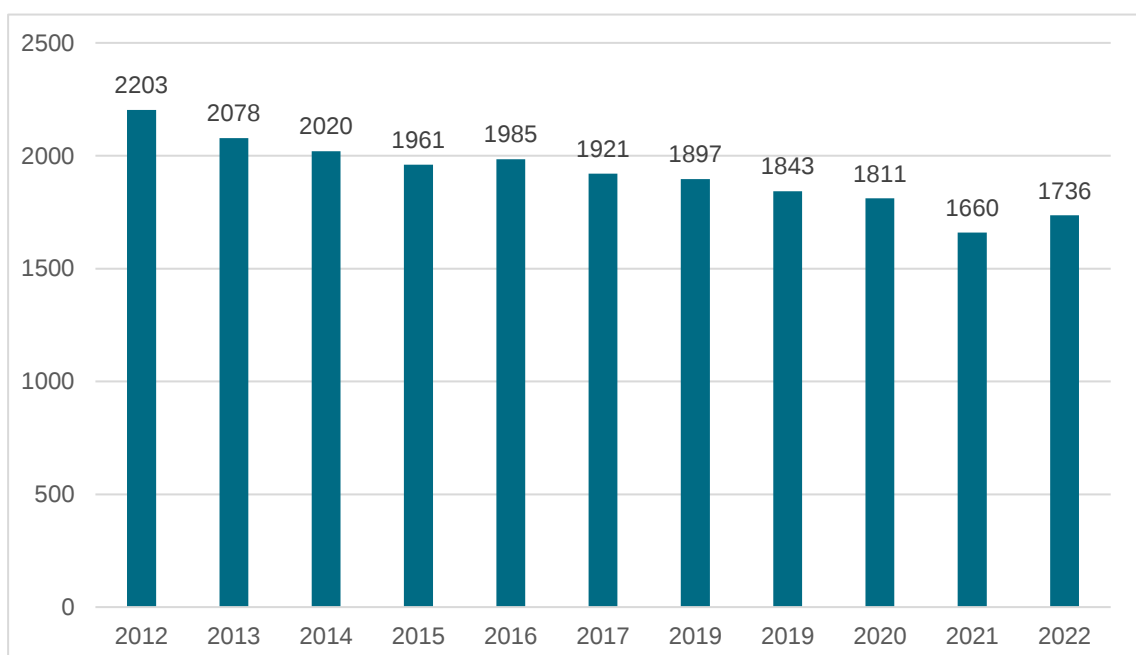
De uitstoot van het particulier en commercieel vervoer in Dilbeek - snelwegen inbegrepen - bedraagt voor het referentiejaar 2011 54% van de totale CO₂-uitstoot. De transportsector is daarmee de grootste bron van CO₂-emissies in onze gemeente, gevolgd door de huishoudelijke verbruiken.

Er valt voorlopig heel weinig evolutie op te tekenen in deze sector: slechts -3% tussen 2011 en 2021.

In 2021 was het relatieve aandeel van particulier en commercieel vervoer in de totale uitstoot gestegen naar 55,5%. Naast de huishoudelijke sector is dit dus het beleidsdomein waar we als gemeente grote inspanningen zullen moeten leveren om de reductiedoelstellingen te behalen. Het openbaar vervoer echter, kent een CO₂-reductie van 21,2% (2021 t.o.v. 2011).

Figuur 53. Particulier en commercieel vervoer CO₂ uitstoot – Dilbeek: 2011-2021⁷

Figuur 54. Openbaar vervoer CO₂ – Dilbeek: 2012-2022²

3.3.5. AUTO – LEEFBAARHEIDSKLASSEN

Aan de hand van autotellingen in straten (vb. telraamgegevens) kunnen straten ingedeeld worden in leefbaarheidsklassen. Voor de interpretatie van telgegevens voor lokaal gebruik ontwikkelde het studie bureau Vectris recent een beoordelingskader, de Leefbaarheidsklassen, op basis van inzichten van de mobiliteitsdienst van Turnhout, Fietsberaad en vakliteratuur over verkeersleefbaarheid. Dit beoordelingskader werd in nauwe samenwerking met de gemeente Dilbeek opgemaakt en voor het eerst toegepast in de Palokewijk. De resultaten hiervan worden hier verder toegelicht. In de toekomst zal dit kader meegenomen worden bij de uitwerking van straten en wijken in de gemeente Dilbeek. De leefbaarheidsklassen worden uitgewerkt in pae/u. Dit is het personenautoequivalent per uur (hier in beide richtingen). Hierbij krijgen fietsers een gewicht van 0.2, alle lichte motorvoertuigen een gewicht van 1, alle 1-delige vrachtwagens / bussen een gewicht van 1.5 en alle 2-delige vrachtwagens/ bussen een gewicht van 2.

Volgende elementen worden meegenomen in de waardering:

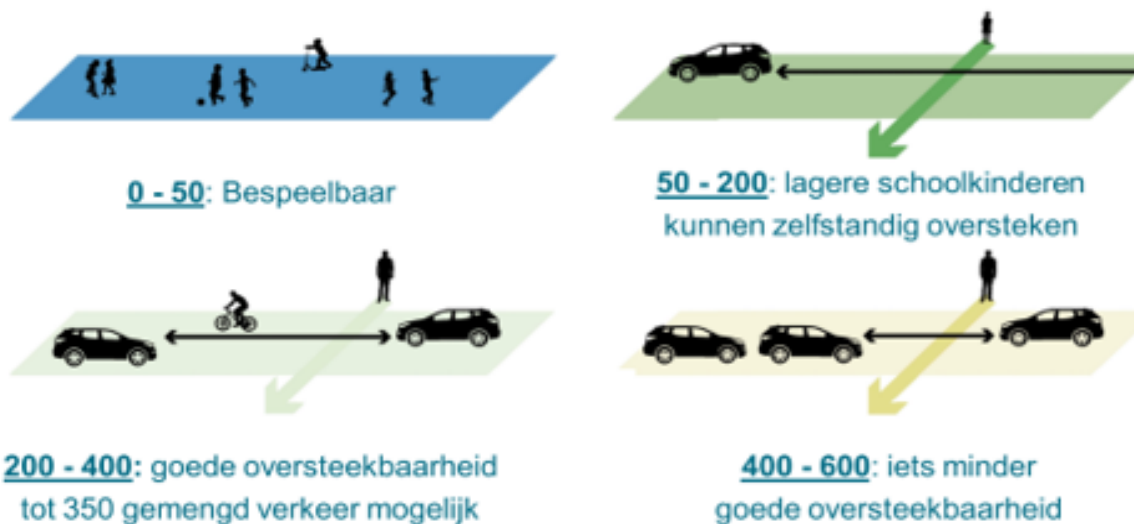
- bespeelbaarheid van de straat;
- oversteekbaarheid en zelfstandig gebruik van lagere school kinderen;
- toelaatbaarheid van gemengd verkeer van fietsers en gemotoriseerd verkeer;
- oversteekbaarheid (uitstekend, goed, matig, slecht).

Voor concrete analyses per straat dienen nog volgende elementen extra in rekening gebracht te worden:

- enkelrichting of dubbelrichting en breedte van de straat;
- rijwoningen zonder voortuin;
- rijwoningen met voortuin en breedte van de voortuin;
- halfopen bebouwing met voortuinen;
- open bebouwing;
- aanwezigheid van fiets en wandelroutes/schoolomgevingen en intensiteit van het gebruik daarvan.

De intensiteiten van beide richtingen worden samen beschouwd in de spitsuren.

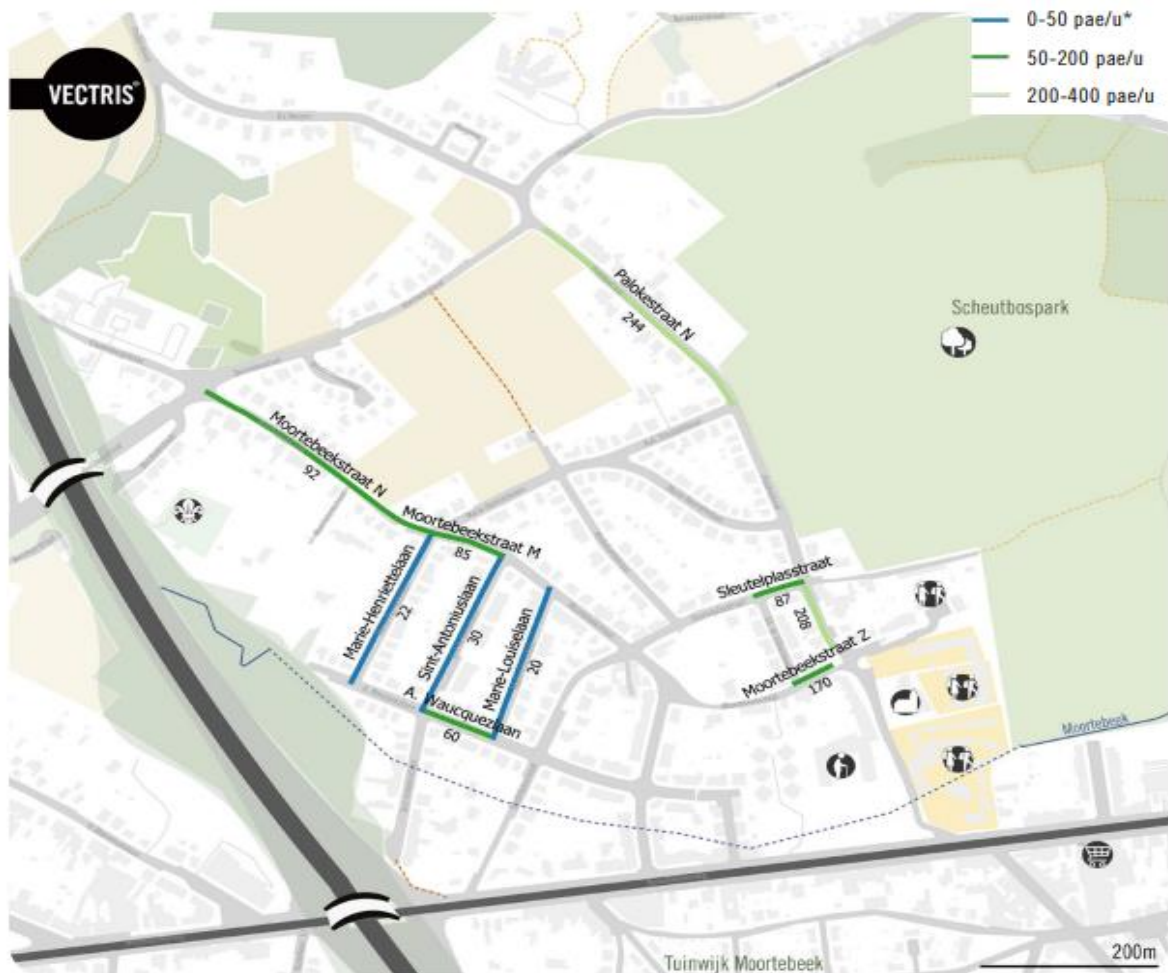
Legende Leefbaarheidsklassen

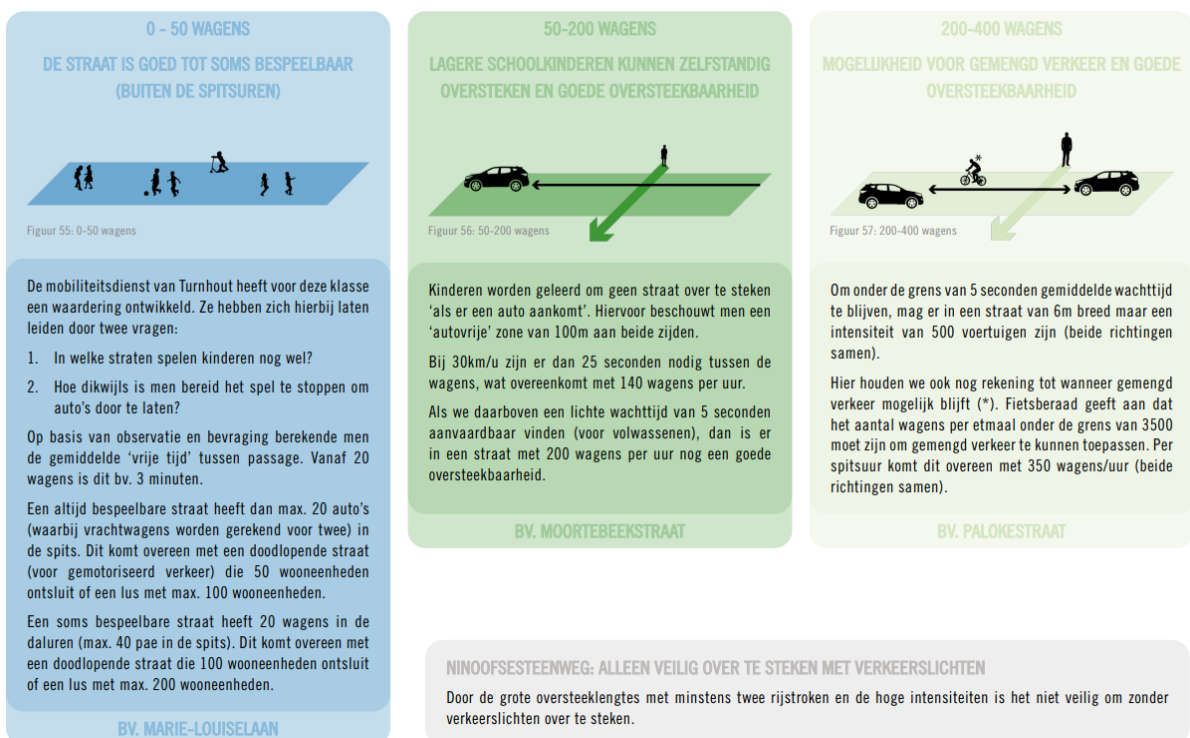
Figuur 55. Leefbaarheidsklassen uitgedrukt in PAE/u³

De leefbaarheidsklassen werden voor de eerste keer in Dilbeek toegepast op de Palokewijk. De gegevens van de intensiteiten werden verzameld via verschillende verkeerstellingen. De intensiteiten en de toepassing van de leefbaarheidsklassen op de Palokewijk worden weergegeven in de onderstaande figuren.

³ Dit is het personenautoequivalent per uur (hier in beide richtingen), hierbij krijgen fietsers een gewicht van 0,2 alle lichte motorvoertuigen een gewicht van 1, alle 1-delige vrachtwagens/bussen een gewicht van 1,5, en alle 2-delige vrachtwagens/ bussen een gewicht van 2.

Figuur 56. Intensiteiten Telraam in de Palokewijk te Dilbeek⁸

Figuur 57. Leefbaarheidsklassen toegepast op de Palokewijk⁸

Op basis van de voorgaande Leefbaarheidsklassen en de structuur van de wijk zijn 3 verschillende typologieën voor de straten in de Palokewijk bepaald, namelijk:

1. Wijkontsluitingsstraten (200-400 wagens)
= Palokestraat, Sleutelpasstraat en Berchemstraat
2. Woonerf met druk fietsverkeer
= Moortebeekstraat
3. Woonerf (0-50 wagens; 50-200 wagens)
= André Waucquezlaan, Koningin Elisabethlaan, Marie-Louiselaan, G.H. De Villierslaan, Marie-Henriettelaan, Sint-Antoniuslaan en Winkelveldstraat

Figuur 58. Wijkontsluitingswegen + woonerven in de Palokewijk ⁸

3.3.6. BESLUIT

Mobiliteit speelt een centrale rol in onze maatschappij en is essentieel voor het dagelijks leven, maar daarbij heeft het ook heel wat negatieve effecten. Het streven naar duurzame mobiliteit vraagt om een balans tussen sociale, economische en ecologische aspecten.

Het mobiliteitsbeleid overschrijdt gemeentegrenzen en moet zowel op Vlaams als lokaal niveau worden aangepakt. Op lokaal niveau is het cruciaal om te blijven investeren in infrastructurele en niet-infrastructurele maatregelen.

In Dilbeek toont de tevredenheid over de fietsinfrastructuur een positieve trend, hoewel er nog ruimte voor verbetering is. Het gebruik van elektrische fietsen neemt toe, wat wijst op een groeiende populariteit van duurzame vervoermiddelen en alternatieven voor de auto. Wat betreft het openbaar vervoer zijn de meningen verdeeld, maar objectieve gegevens tonen aan dat een aanzienlijk deel van de bevolking dicht bij openbaar vervoer woont. Het wagenbezit is in sommige wijken gestagneerd of gedaald, maar in andere wijken blijft het toenemen. Dilbeek moet dus blijven inzetten op het ontwikkelen van duurzame vervoermodi en parkeerbeleid.

De transportsector blijft de grootste bron van CO₂-uitstoot in Dilbeek, wat benadrukt dat er aanzienlijke inspanningen nodig zijn om de reductiedoelstellingen te behalen.

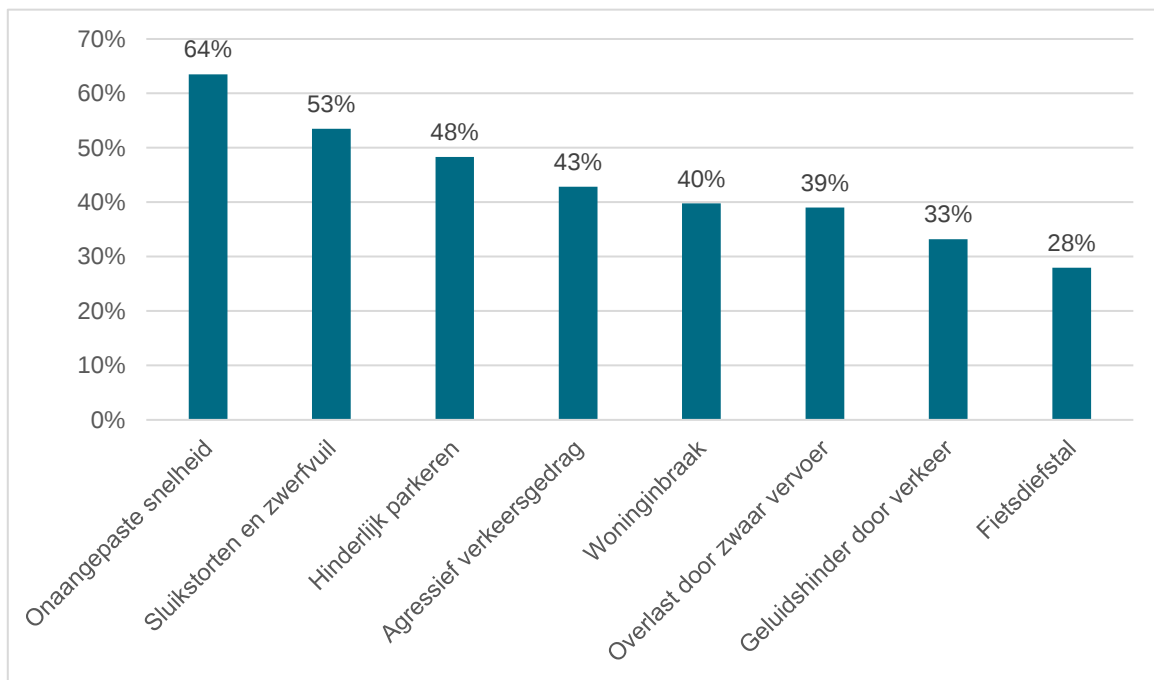
De leefbaarheidsklassen voor straten, gebaseerd op autotellingen, bieden een waardevol kader voor toekomstige stadsplanning en verkeersbeheer. Deze klassen houden rekening met diverse factoren zoals de bespeelbaarheid van de straat, oversteekbaarheid en de aanwezigheid van fiets- en wandelroutes.

Het is duidelijk dat een geïntegreerde aanpak, gebaseerd op gedetailleerde mobiliteitscijfers en gericht op duurzame oplossingen, essentieel is voor de verbetering van de mobiliteit en leefbaarheid in Dilbeek.

3.4. Veiligheid

Veiligheid omvat een ruim scala aan thema's. In Dilbeek kiezen we ervoor om veiligheid integraal aan te pakken. Integrale veiligheid is erop gericht om op een systematische en samenhangende manier te werken aan behoud of verbetering van veiligheid in al haar facetten.

De Federale Politie voert in samenwerking met de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken en de lokale autoriteiten regelmatig een veiligheidsmonitor uit. Dit is een waardevol instrument om informatie te bekomen over slachtofferschap, aangiftegedrag en verschillende veiligheidsthema's zoals mogelijke buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens en tevredenheid over de politiewerking in België. Uit de veiligheidsmonitor van 2021, scoorden volgende thema's het hoogste:

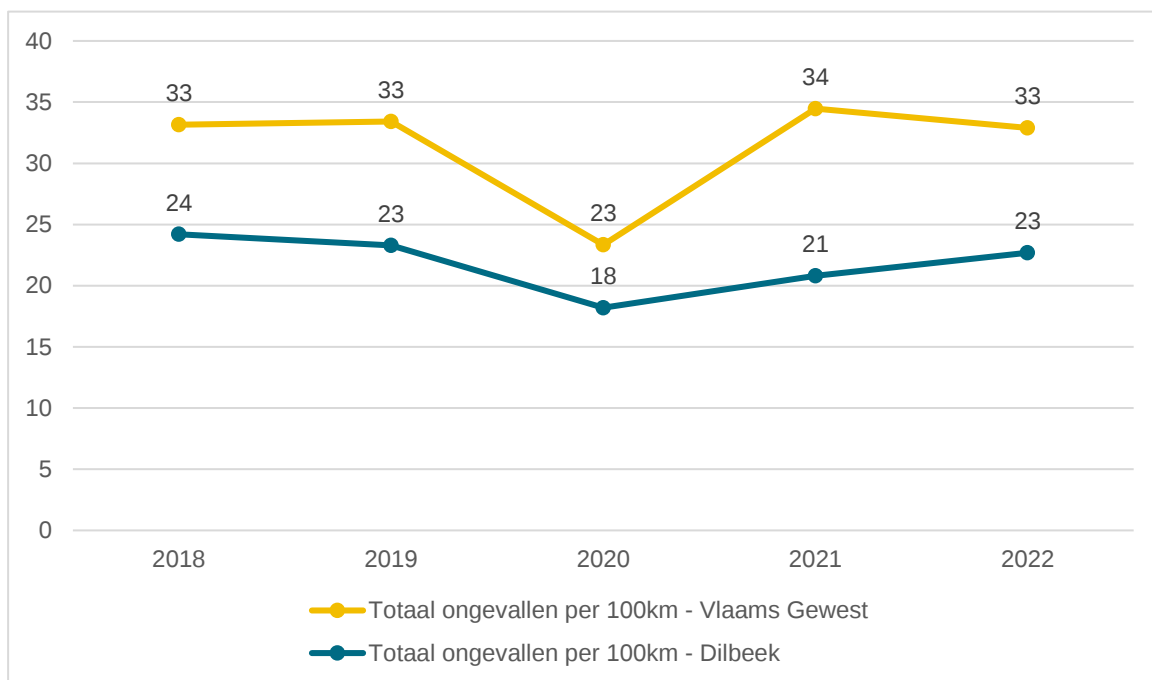

Figuur 59. Aantal stemmen op veiligheidsthema's, 2021⁹

3.4.1. VERKEERSONGEVALLEN

Om het gevaar op Belgische wegen te analyseren, publiceert Statbel kaarten. Deze kaarten focussen op verkeersongevallen en verkeersslachtoffers waarbij ten minste één motorvoertuig betrokken was. Zo wordt er een coëfficiënt voor het aantal ongevallen en/of slachtoffers per 100 km weg per gemeente en per jaar opgesteld.

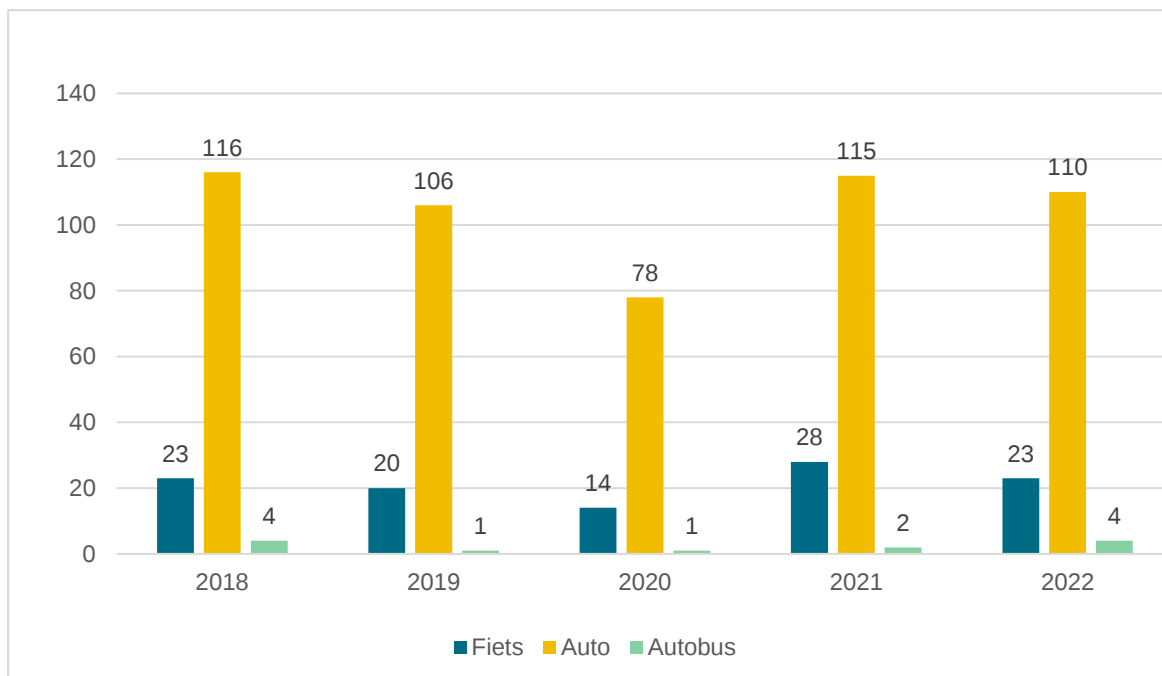
Het totaal aantal ongevallen per 100km in Dilbeek ligt lager dan het Vlaams Gewest. Zowel voor Dilbeek, als het Vlaams Gewest zien we een sterke daling in 2020, het coronajaar, omdat men zich minder mocht en kon verplaatsen door de pandemie. In 2021 zien we een sterke stijging in het Vlaams Gewest, met nadien opnieuw een lichte daling. Voor Dilbeek blijft sinds 2020 opnieuw een stijging waarneembaar tot bijna het niveau van 2019.

Figuur 60. Totaal aantal verkeersongevallen per 100km: 2018-2022¹⁰

Het grootste aantal verkeersongevallen situeert zich nog steeds bij auto's en schommelt tussen 2018 en 2022 tussen 106 en 116 verkeersongevallen. Enkel in 2020 zagen we een daling, met 78 verkeersongevallen met auto's, doordat er door de coronapandemie zich minder weggebruikers op de weg bevonden.

Het aantal verkeersongevallen met fietsen schommelt tussen 2018 en 2022 tussen 20 en 23 verkeersongevallen, met opnieuw een daling in 2020 van 14 verkeersongevallen met een fiets.

Figuur 61. Verkeersongevallen naar type gebruiker: 2018-2022²

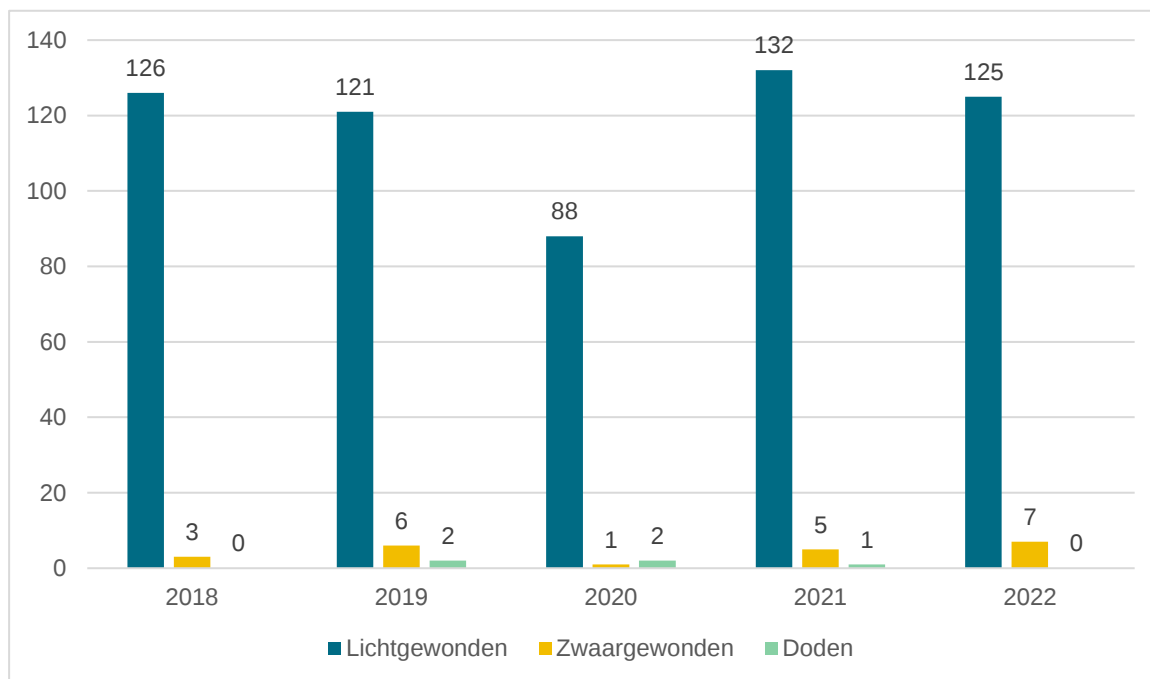
3.4.2. VERKEERSSLACHTOFFERS

In 2018 en 2022 vielen er geen verkeersdoden in Dilbeek. In de jaren er tussen schommelde het aantal verkeersdoden tussen 1 en 2. Een verkeersdode is elke persoon die overleed ter plaatse of binnen 30 dagen na de datum van het ongeval. In het Vlaams Gewest vielen er in 2022 282 doden bij verkeersongevallen, voor het Vlaams Gewest was dit een daling van met 9% in vergelijking met 2021. In vergelijking met 2005 is het aantal

verkeersdoden meer dan gehalveerd.

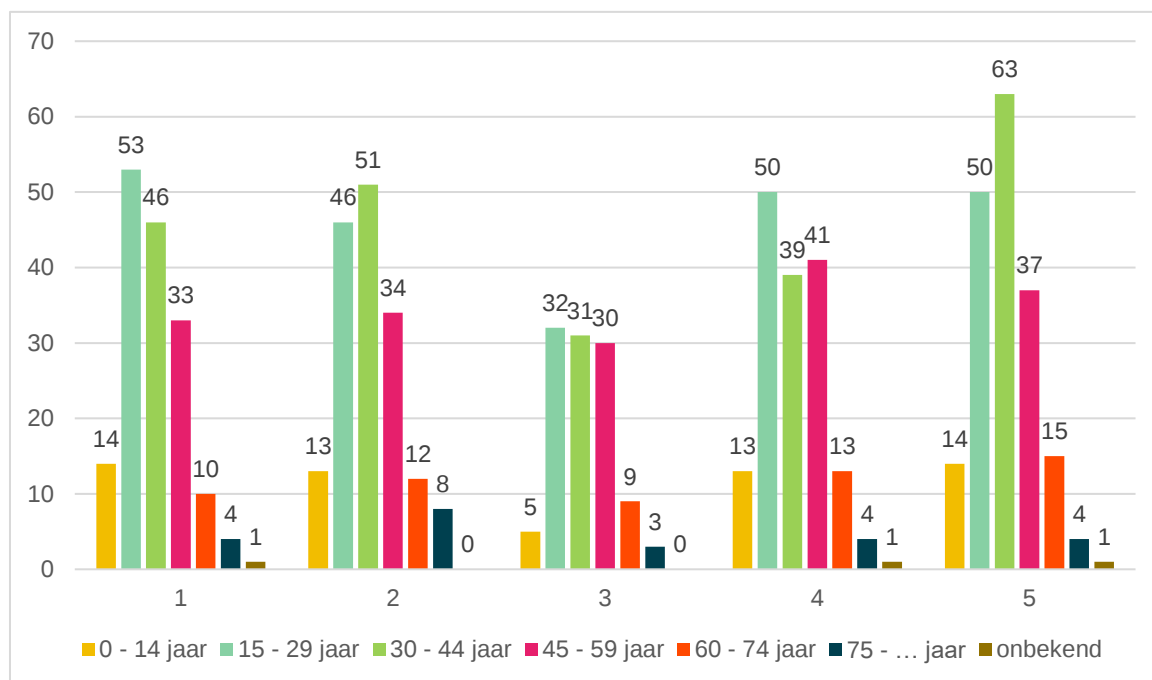
Daarnaast waren er in 2022 7 zwaargewonden als verkeersslachtoffer. Dit was het hoogste aantal zwaargewonde verkeersslachtoffers sinds 2018. In het Vlaams Gewest waren er in 2022 2.389 zwaargewonde verkeersslachtoffers op de wegen in het Vlaamse Gewest. In 2005 waren er dat 3.912.

Het aantal lichtgewonde verkeersslachtoffers blijft, met uitzondering van 2020 stabiel tussen 125 en 131 lichtgewonden. In 2020 was een uitzonderlijk lager cijfer met 88 lichtgewonde verkeersslachtoffers, mogelijks doordat er door corona minder verkeer op de baan zich begaf.

Figuur 62. Verkeersslachtoffers naar type verwonding: 2018-2022²

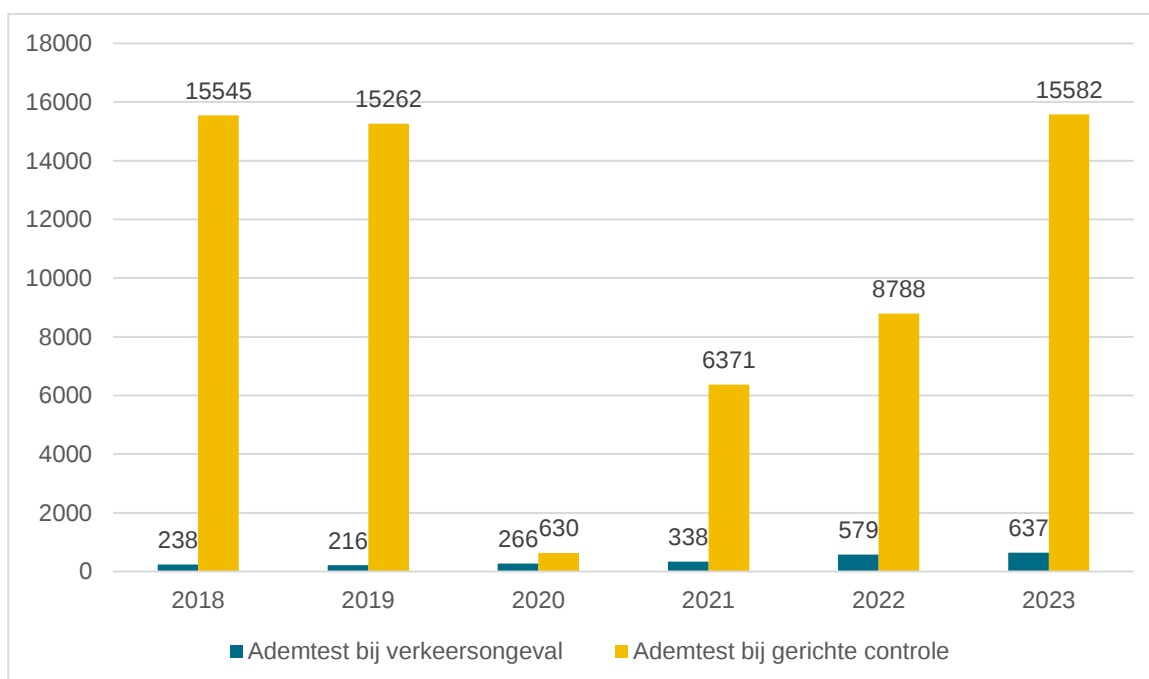
Het aantal verkeersslachtoffers in de categorie 0 – 14 jaar, blijft stabiel, met uitzondering van een daling in het coronajaar. In de leeftijdscategorie 15 – 29 jaar, was er in 2019 en 2020 een lichte daling merkbaar, maar de jaren nadien is dit opnieuw gestegen, naar bijna het niveau van 2018. Het aantal verkeersslachtoffers in de leeftijdscategorie 30 – 44 jaar schommelt het meeste, met een zeer hoog aantal verkeersslachtoffers in 2022. De leeftijdscategorieën 45 – 59 jaar en 60 – 74 jaar blijven vrij stabiel. Voor de leeftijdscategorie 75+, zien we in het jaar 2019 een verdubbeling van het aantal verkeersslachtoffers tegenover de andere jaren.

Figuur 63. Verkeersslachtoffers naar leeftijdscategorie¹⁰

3.4.3. CONTROLE ALCOHOL EN DRUGS

Na de coronajaren 2020, 2021 en 2022 waarbij gedurende meerdere maanden geen samplingtoestellen gebruikt konden worden voor een alcoholcontrole wegens besmettingsgevaar, kwam de lokale politie terug op het oude niveau wat alcoholtesten betreft. Bij een ongeval (zowel met stoffelijke schade als met lichamelijk letsel) stellen we vast dat vaak alcoholgebruik in het spel is: 7% bij een verkeersongeval en 2% bij een gerichte controle. Er werden ook 88 positieve speekseltesten in 2022 afgenomen en 81 in 2023.

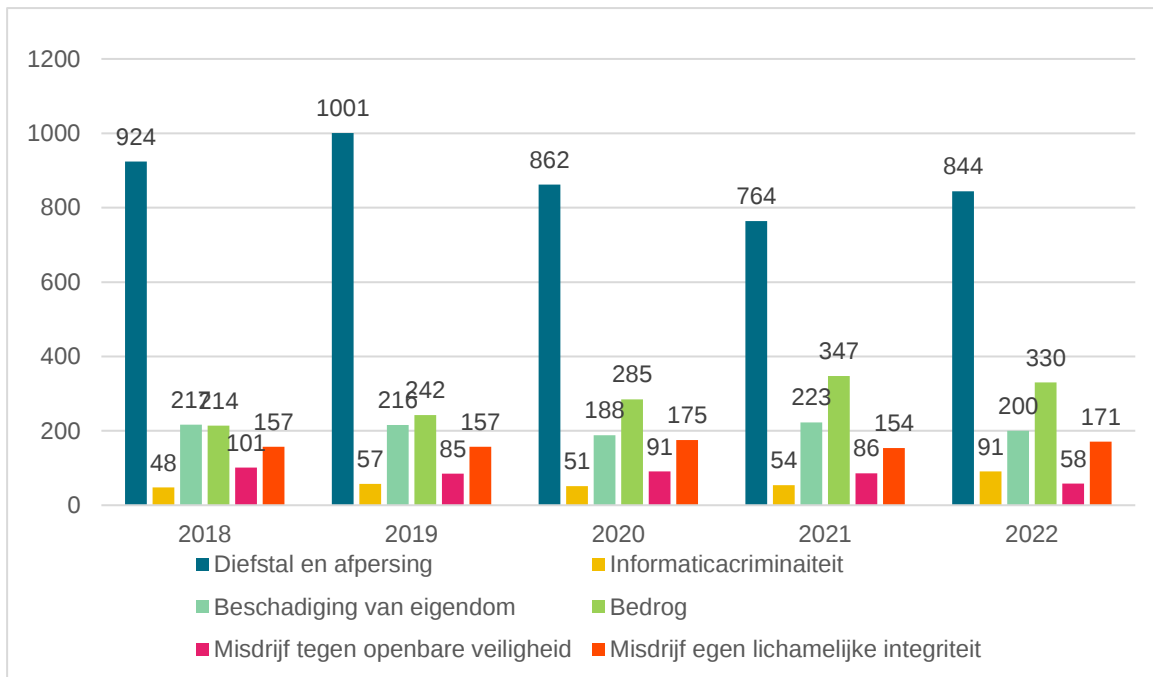

Figuur 64. Aantal positieve ademtesten¹¹

3.4.4. CRIMINELE FEITEN

Criminele feiten houdt "het aantal door de politiediensten geregistreerde feiten voor een specifiek misdrijf" in. Het gaat daarbij zowel over een poging tot misdrijf, als over voltooide feiten. Inhoudelijk zijn criminele feiten inbreuken

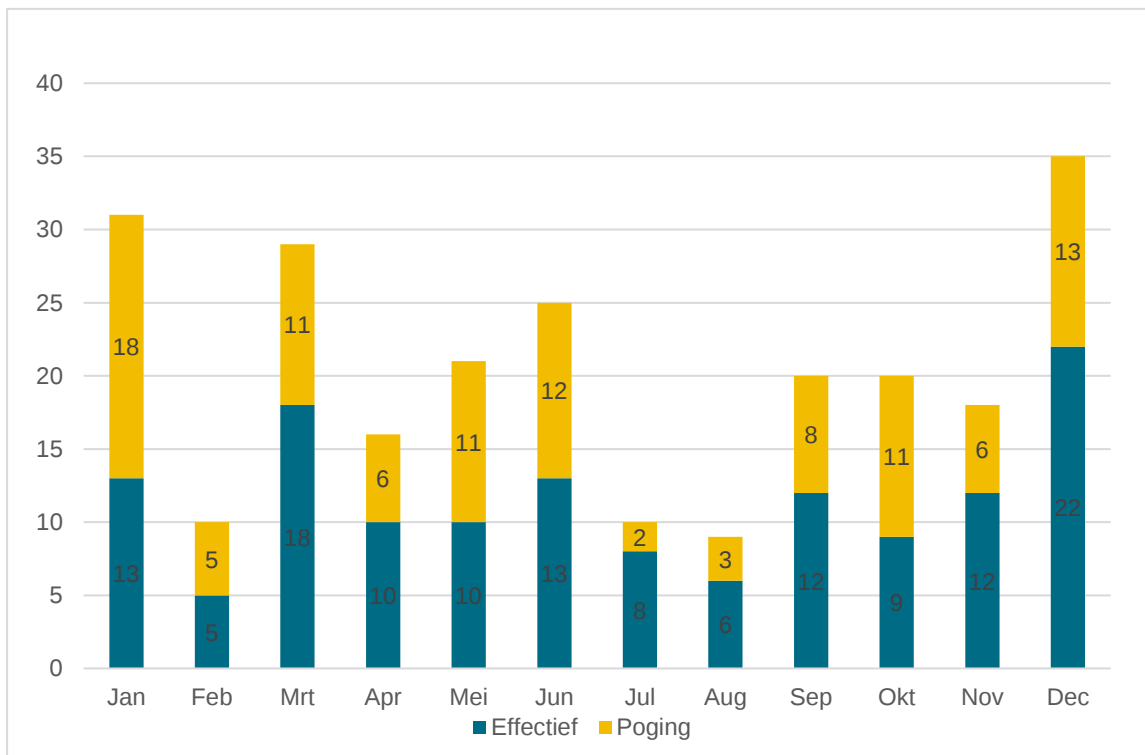
op de wetgeving in het gerechtelijk domein (niet-verkeer). Diefstal en afpersing blijven de grootste criminele feiten die gepleegd worden en waarvoor aangifte gedaan wordt bij de politie. Informaticacriminaliteit stijgt in 2022 naar 91 feiten (tegenover 54 in 2021). Daartegenover daalt het aantal misdrijven tegen openbare veiligheid naar 58 feiten in 2022 (tegenover 86 in 2021).

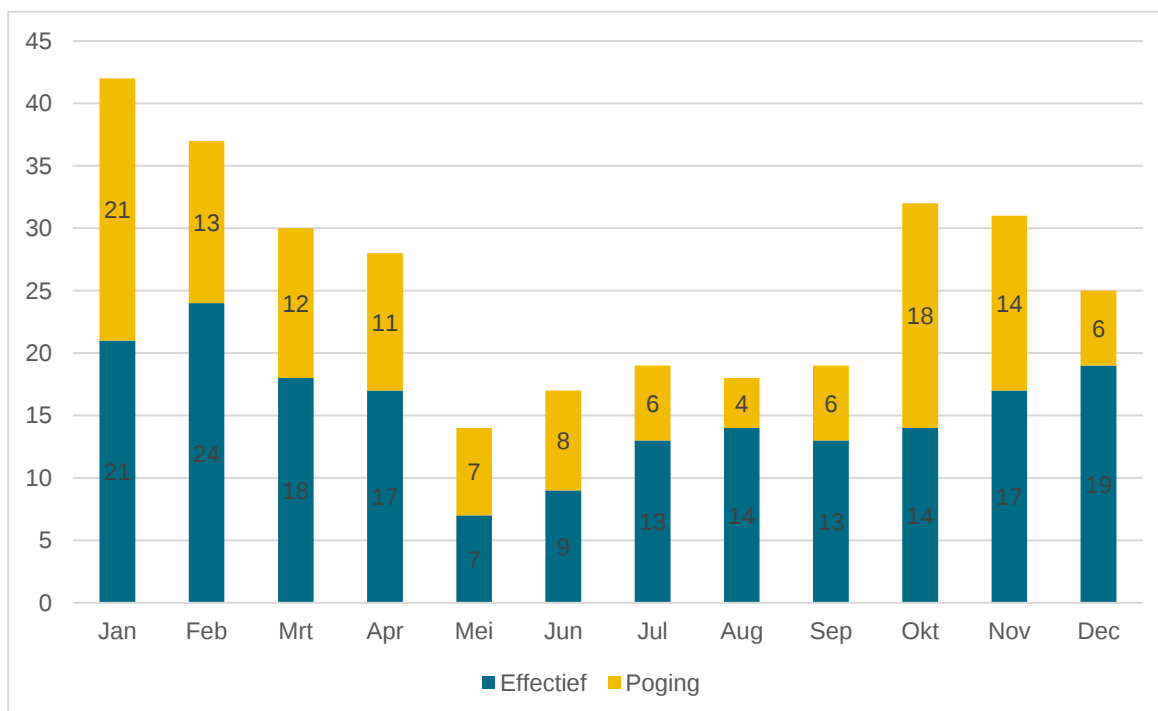
Figuur 65.: Aantal geregistreerde criminele feiten per jaar²

3.4.5. WONINGINBRAKEN

Bij diefstallen in woningen is er in 43% sprake van een poging, wat wil zeggen dat de verdachten er niet in slaagden om de woning te betreden of dat ze geen buit maakten. Dit wijst op het belang van inbraakpreventieve maatregelen. Zo is het mogelijk om afwezigheidstoezicht aan te vragen. De maanden januari en december scoren klassiek hoger, de lokale politie patrouilleert tijdens deze maanden vaker preventief.

Figuur 66. Inbraken in woningen 2022¹¹

Figuur 67. Inbraken in woningen 2023¹¹

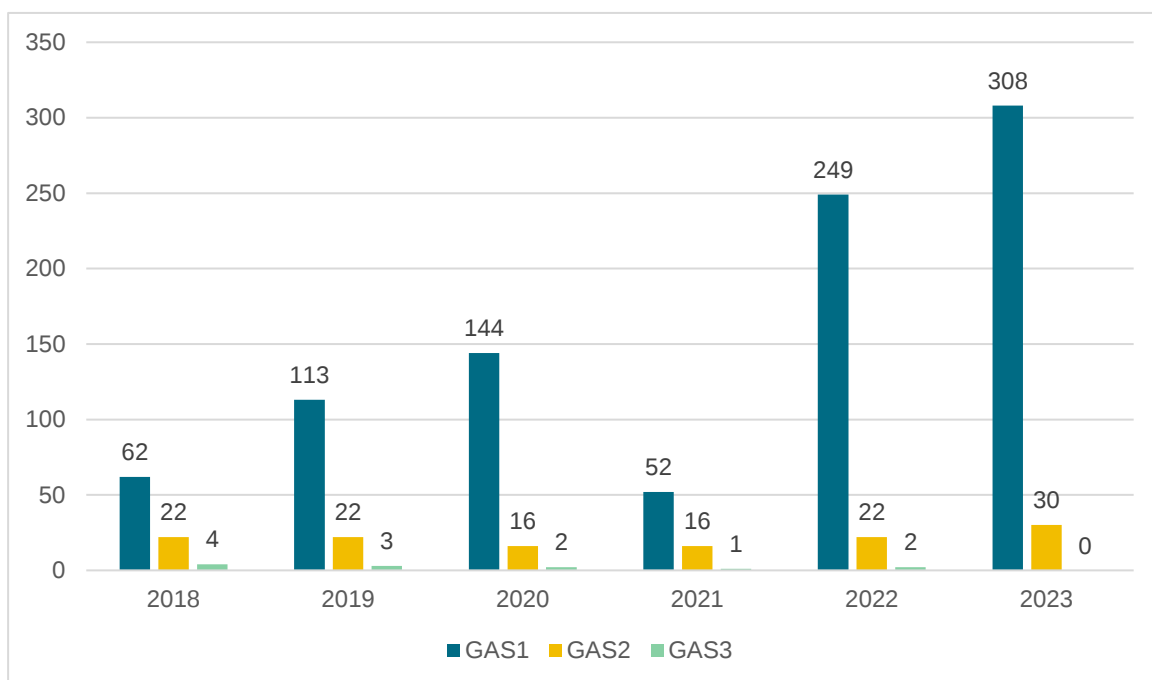
3.4.6. BUURTINFORMATIENETWERKEN

In 2023 werden de 11 buurtinformatienetwerken (BINs) in Dilbeek herschikt volgens de 6 deelgemeenten door het overschakelen naar het platform Be-Alert. Door een wederzijdse informatie-uitwisseling tussen politie, gemeente en inwoners kan de politie sneller en efficiënter optreden. De belangrijkste doelstellingen van een BIN zijn dan ook het veiligheids- en samenhangingsgevoel verhogen en het aantal diefstallen en overlastsituaties in de wijk beheersen door de actieve medewerking van de buurtbewoners.

3.4.7. GEMEENTELIJK ADMINISTRATIEVE SANCTIES (GAS)

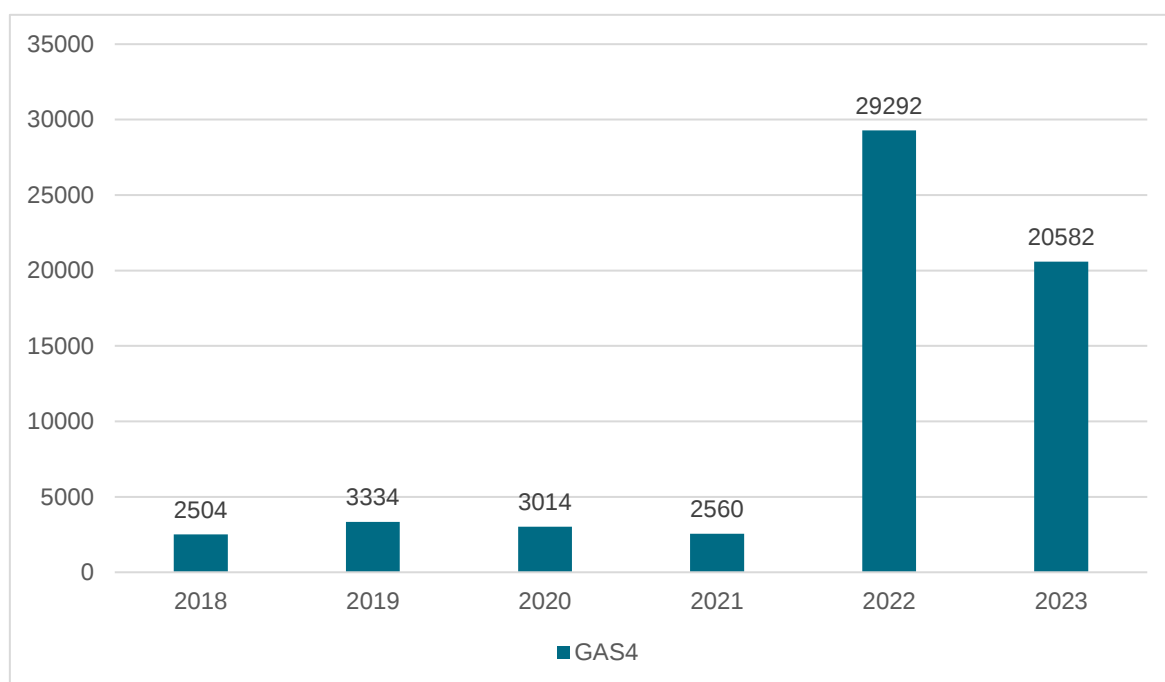
De gemeente heeft de bevoegdheid om op te treden in het kader van openbare overlast. Overtredingen kunnen gesanctioneerd worden met gemeentelijke administratieve sancties (GAS). Zowel politie als gemeentelijke of gewestelijke ambtenaren kunnen vaststellingen doen. Uiteindelijk kan een sanctionerend ambtenaar een sanctie opleggen. Hiervoor werkt Dilbeek samen met Haviland.

GAS 1, 2 en 3 zijn overtredingen waarbij een sanctie kan worden opgelegd aan wie de openbare veiligheid, rust en gezondheid in gevaar brengt, en dus openbare overlast veroorzaakt, op basis van artikels opgenomen in het algemeen politiereglement. In de grafiek hieronder zie we de evolutie van het aantal GAS dossiers.

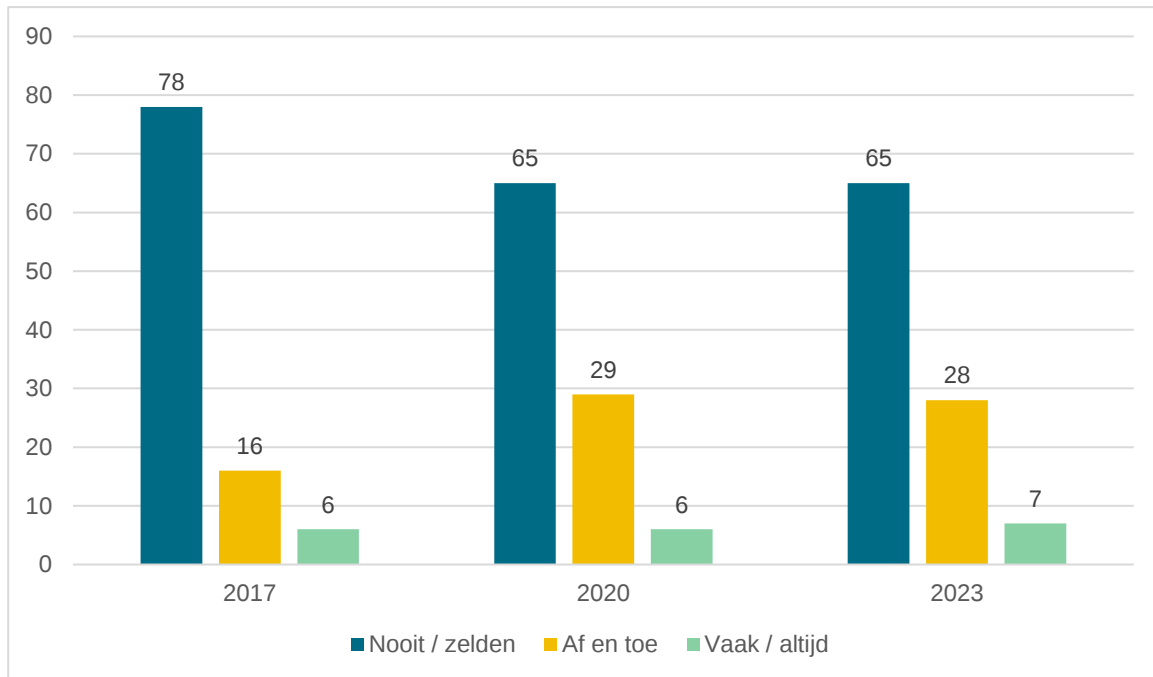
Figuur 68. Aantal GAS dossiers¹²

Bij GAS 4 kunnen sancties worden opgelegd voor inbreuken op stilstaan en parkeren en het negeren van de verkeersborden C3 en F103, vastgesteld met automatisch werkende toestellen. In de onderstaande grafiek zien we de evolutie van het aantal GAS4 dossiers. Deze zijn niet opgenomen in de vorige grafiek, aangezien deze aantallen aanzienlijk hoger liggen en dit een onduidelijk overzicht geeft.

Figuur 69. Aantal GAS4 dossiers¹²

3.4.8. ONVEILIGHEIDSGEVOEL

Figuur 70. Onveiligheidsgevoel in de gemeente⁴

Het grootste deel van de inwoners voelt zich nooit tot zelden onveilig in de gemeente. We zien een daling van het aantal mensen dat zich nooit of zelden onveilig voelt. Tegenover 2017 zagen we in 2023 een stijging van het aandeel mensen dat zich af en toe onveilig voelt in de gemeente, van 16 naar 28.

Bij de vraagstelling of ze zich onveilig voelden in de buurt, krijgen we een gelijkaardig beeld, waarbij het grootste aandeel van de inwoners zich nooit tot zelden onveilig voelt in de buurt. Maar het aandeel inwoners dat zich af en toe onveilig voelt in de buurt verdubbelt bijna van 15 in 2017 naar 29 in 2023.

3.4.9. BESLUIT

Als belangrijkste item haalt de burger in de veiligheidsmonitor de onaangepaste snelheid aan. Ondanks het feit dat Dilbeek lager scoort dan het Vlaams Gewest voor verkeersongevallen, zien we opnieuw een stijging de laatste jaren. Onaangepaste snelheid en alcohol- en drugsmisbruik zijn vaak factoren die meespelen.

Tijdens de donkere wintermaanden zien we nog steeds een opstoot van woninginbraken. Merendeel daarvan zijn pogingen, waarbij de dader niet binnengeraakt in de woning. Het slotvaster maken van de woning en bewustzijnsverhoging bij de burger voorkomt dat de daders effectief de woning kunnen betreden. Maar ook de medewerking van de BIN's is een belangrijke preventieve factor. Door de efficiënte samenwerking helpen de BIN's het aantal diefstallen en overlastsituaties in de wijk te beheersen door de actieve medewerking van de buurtbewoners.

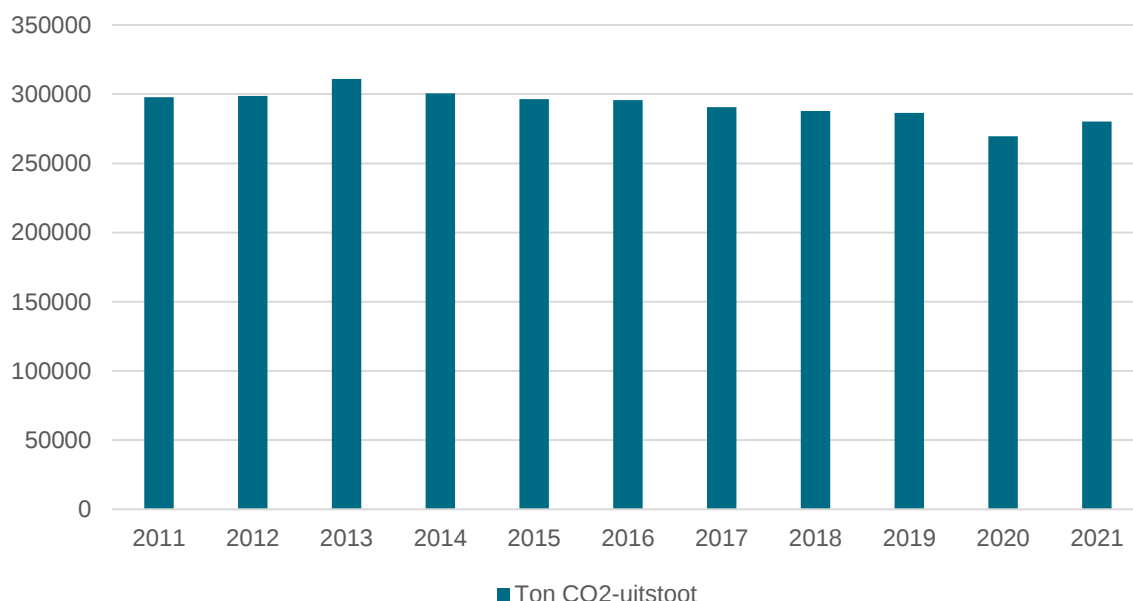
Het onveiligheidsgevoel is een subjectieve meting, beïnvloed door eigen ervaringen, persoonlijke omgevingsfactoren en sociale achtergrond (zoals leeftijd, geslacht, gezinssituatie, woonplaats, eenzaamheid, ...) en handhaving. Het aantal burgers die zich nooit of zelden onveilig voelen is sinds 2017 gedaald en kan worden bepaald door heel wat van deze factoren. Gelukkig was er tussen 2020 en 2023 opnieuw een stijging van het aantal personen die zich nooit of zelden onveilig voelen.

3.5. Klimaat

Dilbeek engageert zich in het SECAP 2030 om tegen 2030 40% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 2011. Bovendien onderschreef Dilbeek ook LEKP 1.0., het Vlaamse Lokaal Energie en Klimaatpact, waarin zowel klimaatadaptieve als klimaatmitigerende maatregelen vervat zitten. Dit laatste bleek een handige tool te zijn om de inspanningen op vlak van klimaat en klimaatbeleid bevattelijk te kwantificeren.

3.5.1. CO₂-EMISSION

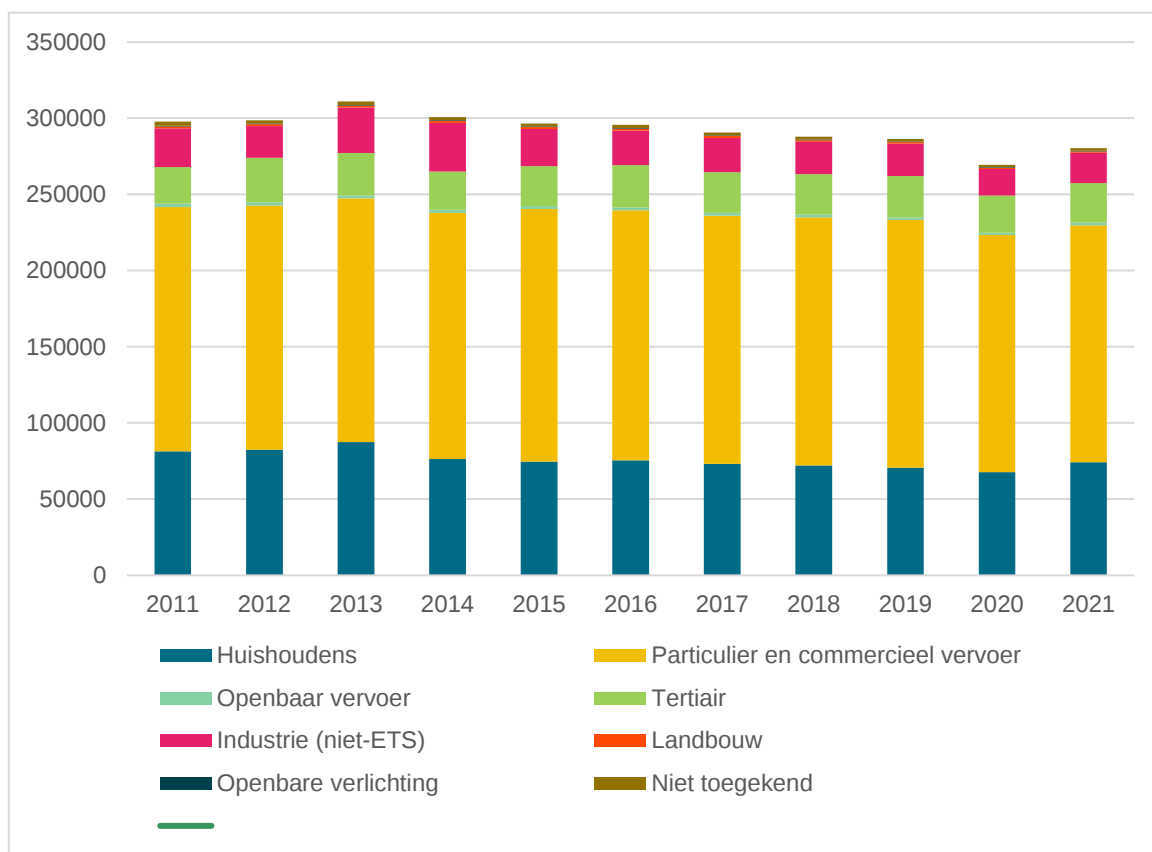
De recentste cijfers uit **2021** tonen een te trage dalingstrend: **-5% CO₂**. In 2011 werd 297.716 ton CO₂ uitgestoten, in 2021 was dat nog steeds 280.255 CO₂. In 2020 zien we een opvallende daling die grotendeels toe te schrijven is aan de coronapandemie, waardoor we voor het engagement in SECAP 2020 toch geëindigd zijn op -9,5% i.p.v. de geambieerde -20%. Het is mogelijk dat de aangroei in 2021, door de heropstart post-corona, zijn hoogtepunt nog niet kent en dat de CO₂-uitstoot helaas nog stijgende is.

Figuur 72. Vlaams Energie en klimaatagentschap - CO₂ Inventaris tussen 2011 en 2021²

In 2021 kunnen we concluderen dat alle sectoren minder CO₂ uitstoten dan in 2011, **behalve** de tertiaire sector. Deze sector stootte in 2021 **8%** CO₂ meer uit t.o.v. 2011. Bij particulier en commercieel vervoer kwam de kentering in 2020, wellicht zowel door de combinatie van corona-maatregelen én de doorbraak van milieu- en klimaatvriendelijke technologieën in de auto-industrie.

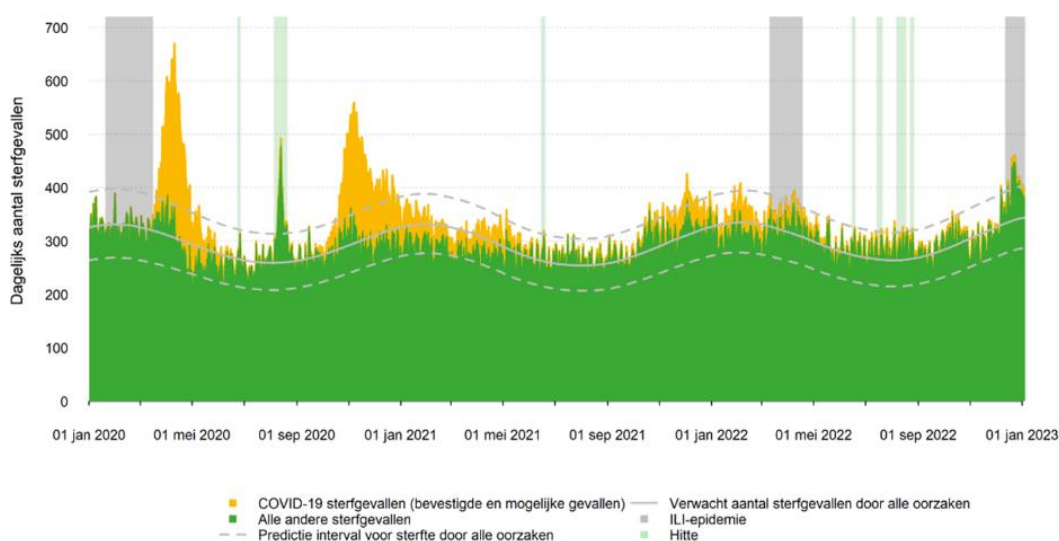
Desalniettemin blijven de inspanningen en resultaten **onvoldoende**. De doelstelling is om de uitstoot van 2011 met 40% te verminderen.

Figuur 73. CO₂-emissie in ton per sector voor Dilbeek. Vlaams Energie en klimaatagentschap - CO₂ Inventaris tussen 2011 en 2021²

3.5.2. HITTE

Belangrijker nog dan de cijfermatige evolutie en het al dan niet halen van doelstellingen, is de werkelijke **impact** van deze cijfers op het **welzijn en de gezondheid** van de **inwoners**. Bekijken we de gevolgen van de klimaatverandering, die in wezen een klimaatopwarming is, dan kunnen we nu al een grote **oversterfte** zien tijdens de steeds frequenter voorkomende periodes van hittestress, of hittegolven. Onderstaande grafiek toont alle sterftes en duidt specifiek de sterfte aan van corona (geel), ILI-epidemie (grijs) en Hitte (lichtgroen).

ILI= Influenza-like Illness

Figuur 74. Overlijdens door alle oorzaken, COVID-19 en andere doodsoorzaken in België¹³

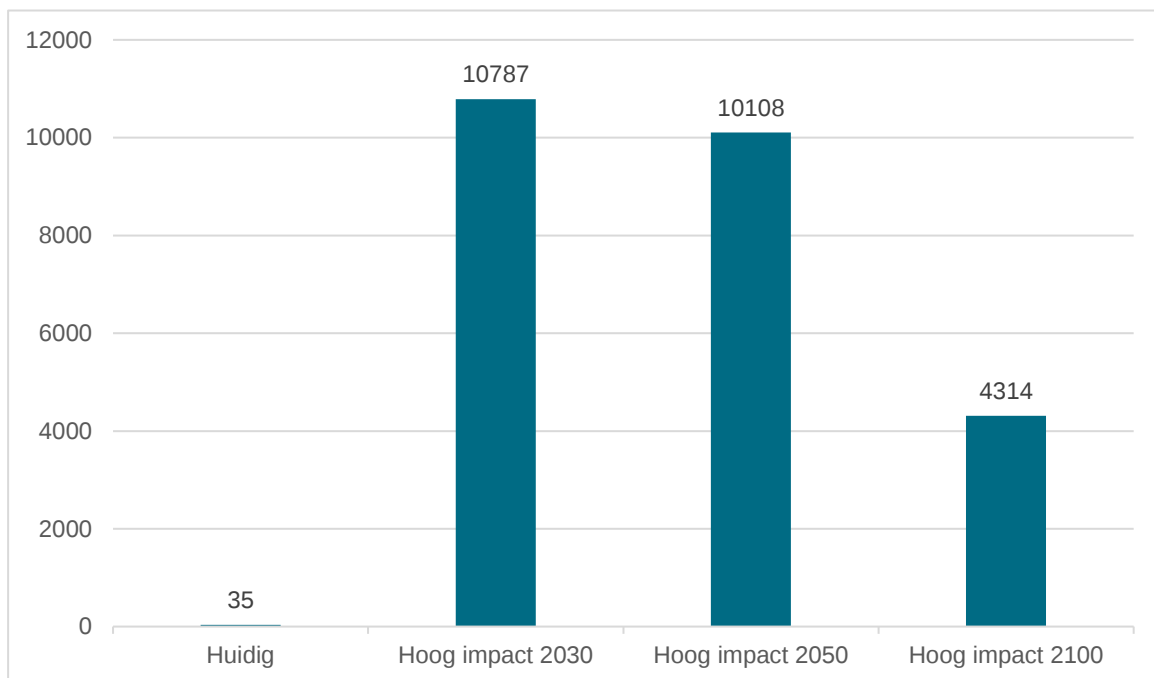
Onderstaande tabel van oversterfte kan, gezien de timeframe, nagenoeg volledig toegeschreven worden aan de hitte.

Groep	Aantal waargenomen sterfgevallen	Aantal extra sterfgevallen	Oversterfte (%)
Totaal	42.407	2.312	5,8
85+	18.228	1.642	9,9
65-84 jaar	18.038	838	4,9
0-64 jaar	6.141	178	3,0

Figuur 75. Oversterfte in de zomerperiode van 2022 in België¹³.

Door de toenemende hitte en onvoldoende klimaatadaptieve maatregelen stijgt het aantal door hittestress getroffen kwetsbare personen (-4j, +65j) exponentieel de komende jaren.

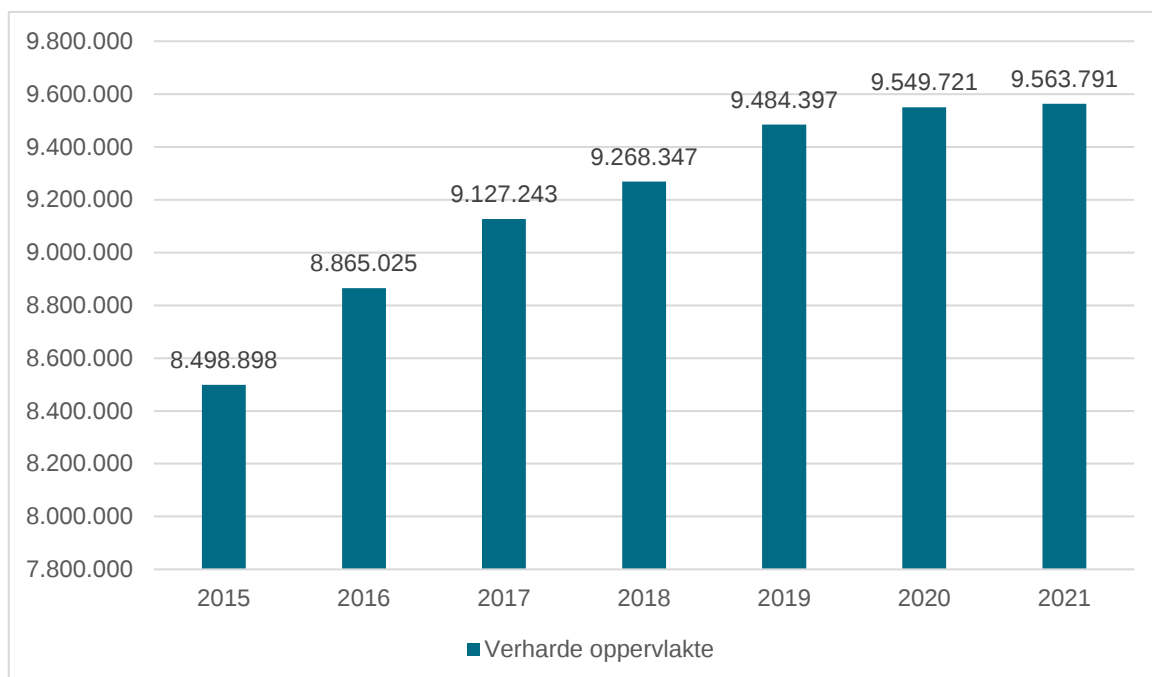
Vandaag zijn er jaarlijks 5,8 hittegolfdagen in Dilbeek. De komende jaren is er een stijgende trend. Tegen 2030 wordt in Dilbeek al een verdubbeling van het aantal hittegolfdagen (13) verwacht. In 2050 is dit 22 dagen en voor onze achterkleinkinderen in 2100 worden 54 hittegolfdagen voorspeld. Dilbeek scoort in deze categorie steeds hoger dan het gemiddelde van het volledige Vlaams Gewest. Dit komt onder andere door de hoge verhardingsgraad.¹⁴

Figuur 76. Aantal door hitte getroffen (0-4 jaar en 65+)¹⁴

3.5.3 VERHARDING

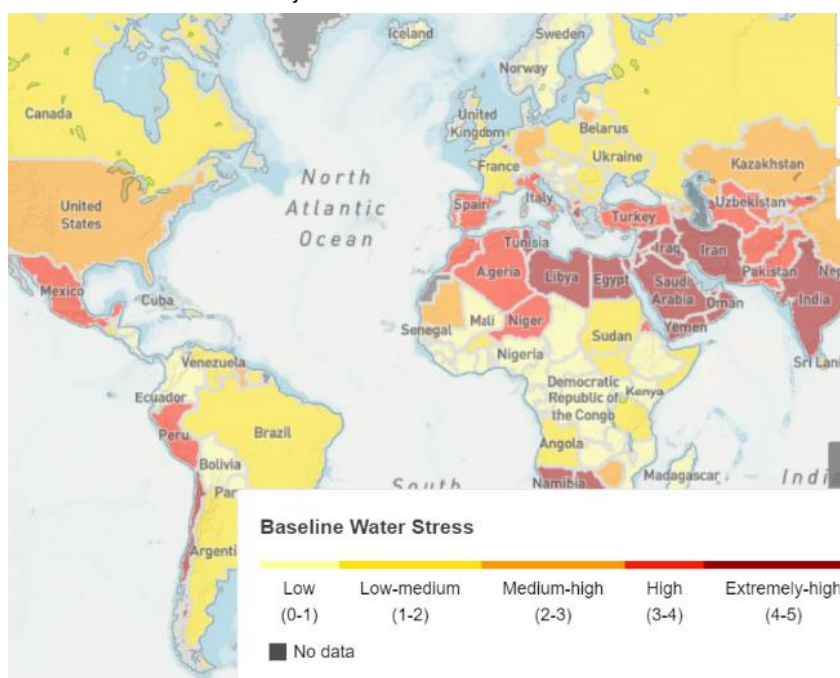
De **verhardingsgraad** is in Dilbeek tussen 2015 en 2021 gestegen van 20,5% tot **23,1%** van de totale oppervlakte. De verharding blijft toenemen, maar lijkt te vertragen.

Figuur 77. Oppervlakte verharding te Dilbeek tussen 2015 en 2021⁵

3.5.4 WATERSTRESS

Ondertussen staat België wel op de 18^e plaats¹⁵ in de wereldranglijst van landen met 'baseline water stress', tussen landen als Koeweit, Qatar, Iran, enz. Baseline water stress betreft de verhouding van de totale jaarlijkse wateropnames tot de totale jaarlijkse beschikbare hernieuwbare aanvoer van water, rekening houdend met het stroomopwaarts consumptieve gebruik. België wordt dus geplaatst onder de categorie "extreme waterstress". Uit een studie van het World Resources Institute (WRI) blijkt dat België minstens 80% van zijn beschikbare watervoorraad aanwendt voor gebruik in industrie, huishoudens en landbouw. Zonder interventie zal de waterstress alleen maar blijven toenemen.

Figuur 78. Baseline Water Stress¹⁵

3.5.5. LEKP

Om deze en andere klimaat-gerelateerde problematieken aan te pakken, gebruikt de gemeente de subsidies die gekoppeld zijn aan de ondertekening van het Lokaal Energie - en KlimaatPact.¹⁶ Het LEKP monitort de resultaten van alle doelstellingen van de deelnemende lokale besturen in Vlaanderen, waaronder Dilbeek. Het pact zet in op 4 werven: vergroening, energie, mobiliteit en regenwater. Hieraan zijn telkens heel concrete doelstellingen gekoppeld. Onderstaande figuur geeft een huidige stand van zaken van de verwezenlijkingen van het LEKP van Dilbeek.

Figuur 79. Verwezenlijkingen i.k.v LEKP-doelstellingen¹⁶

3.5.6. BESLUIT

De uitdagingen die gesteld worden door de klimaatverandering worden op dit ogenblik nog niet voldoende opgevangen. Dilbeek zit niet op schema wat betreft het beperken van de CO₂-uitstoot. In 2021 werd er een vermindering van 5% gerealiseerd t.o.v. 2011, waar dit al 22% hoorde te zijn. Ook op adaptieve schaal dient er een versnelling ingezet te worden, willen we de doelstellingen van het LEKP halen en de impact en schade van de klimaatopwarming voor onze inwoners beperken.

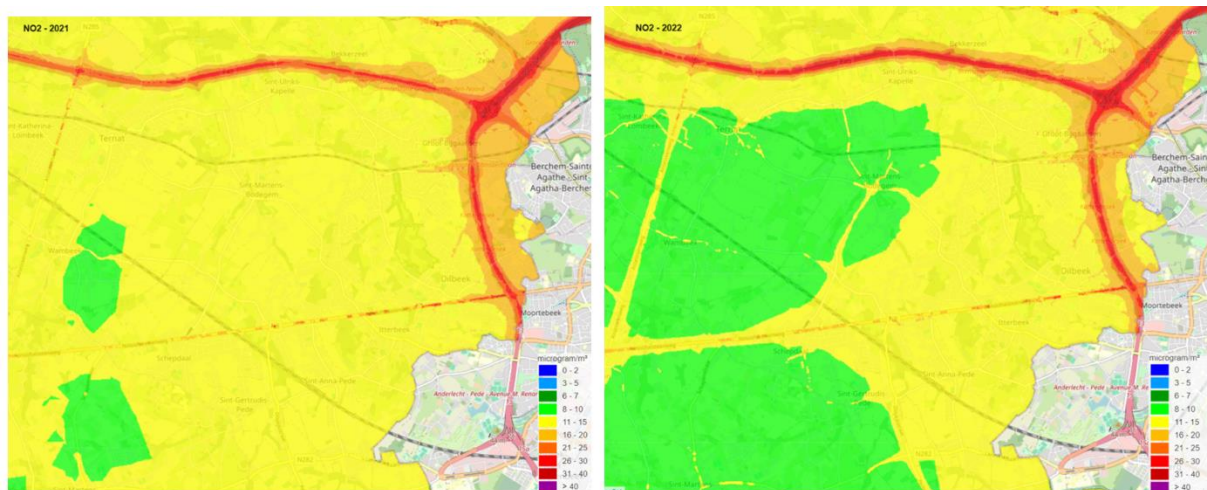
3.6. Milieu

Het thema milieu is een breed thema en omvat overlappingsen met de thema's afval, openbare werken en lokaal waterbeleid en klimaat. In deze paragraaf wordt gefocust op de deelthema's lucht, water en bodem.

3.6.1. LUCHTKWALITEIT

De luchtkwaliteit in Vlaanderen wordt bepaald door de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen en broeikasgassen. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) meet in een aantal stations in Vlaanderen de concentraties van de belangrijkste polluenten, nl. fijn stof (PM_{2,5} en PM₁₀), stikstofdioxide (NO₂), black carbon (BC) en ozon. PM_{2,5} zijn stofdeeltjes kleiner dan 0,025 mm en PM₁₀ zijn stofdeeltjes kleiner dan 0,01 mm. In Dilbeek bevindt zich geen meetstation, en wordt de luchtkwaliteit ingeschat op basis van computermodellen.

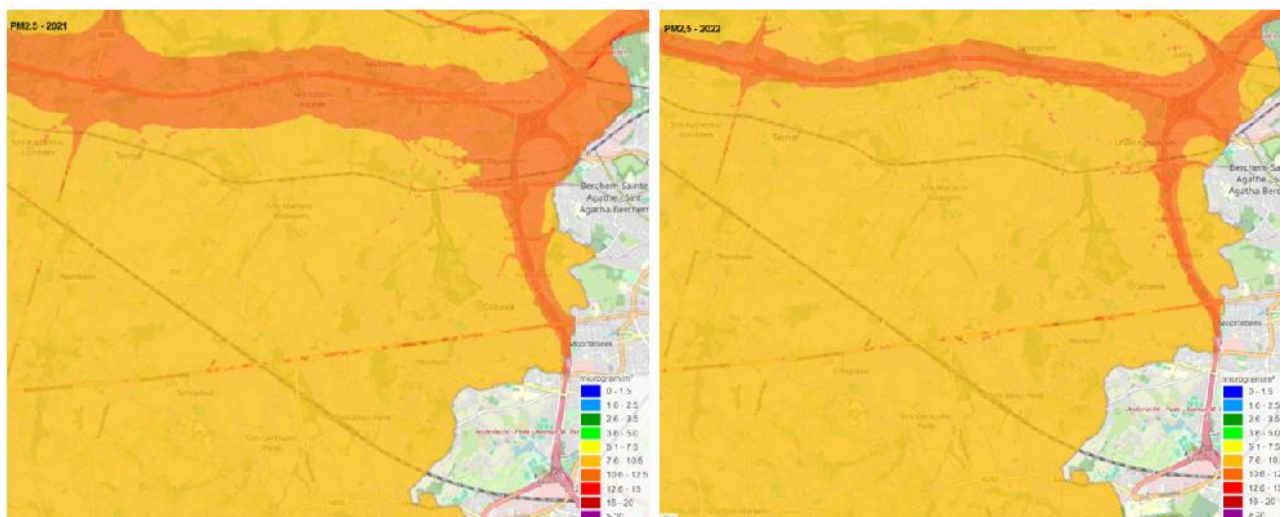
Onderstaande kaarten tonen de uitstoot van NO₂ in Dilbeek in 2021 en 2022.

Figuur 80. NO₂-concentraties in Dilbeek⁷

Het merendeel van Dilbeek kent een lokale NO₂-concentratie tussen 11 en 15 µg/m³. Enkel de plaatsen met veel wegverkeer en hun omgeving kennen een hogere concentratie. De grote verkeersassen (E40 en R0) vallen meteen op als plekken met hogere NO₂-concentraties. Daarnaast is ook de lokale gewestweg, de Ninoofsesteenweg, duidelijk zichtbaar op beide kaarten. De meer landelijke gebieden van Dilbeek, Schepdaal en Sint-Martens-Bodegem in het bijzonder, kennen een lagere NO₂-concentratie tussen 8 en 10 µg/m³. In vergelijking met de kaart van 2021 verbetert de luchtkwaliteit in deze deelgemeenten, maar het is te voorbarig om te spreken van een positieve evolutie, aangezien we maar 2 opeenvolgende jaren met elkaar kunnen vergelijken. In het landelijke Sint-Ulriks-Kapelle is de luchtkwaliteit dan weer minder door de nabijheid van de E40. Op de meeste plaatsen in Dilbeek wordt dus reeds voldaan aan de Europese NO₂-doelstelling van 20 µg/m³ op jaarbasis uitgezonderd de omgeving van de drukke verkeersassen en eventuele lokale onzekerheden die niet kunnen weergegeven worden via de modellen.

Onderstaande kaarten tonen de uitstoot van PM_{2,5} in Dilbeek in 2021 en 2022.

Figuur 81. PM_{2,5}-concentraties in Dilbeek⁷ tussen 2021 en 2022⁷

Het merendeel van Dilbeek kent een lokale PM_{2,5}-concentratie tussen 7,6 en 10,5 µg/m³. De gebieden die een hogere jaarconcentratie kennen, bevinden zich in de buurt van de grote verkeersassen E40, R0 en ook lokaal de gewestweg, de Ninoofsesteenweg. In tegenstelling tot NO₂ zijn er over het grondgebied van Dilbeek weinig lokale verschillen op te merken. Het merendeel van Dilbeek voldoet nipt aan de Europese doelstellingen voor PM_{2,5}. Enkel de omgeving rond de drukke verkeersassen kennen een hogere uitstoot en voldoen niet aan de Europese normen.

3.6.2. WATERKWALITEIT

De kwaliteit van een waterloop wordt beschreven door de **ecologische toestand van de waterloop**. Die ecologische toestand wordt bepaald door de evaluatie van verschillende factoren: de aanwezigheid van biologische elementen (planten en dieren), de algemene fysisch-chemische parameters (totaal fosfor, totaal stikstof, opgelost zuurstof en pH-waarde) en de aanwezigheid van bepaalde chemische stoffen. Deze factoren worden afgetoetst aan de doelstellingen voor dat type van waterloop (in het geval van Dilbeek is dit het type "kleine beek") opgenomen in de milieuwetgeving Vlarem II.

De **belangrijkste waterlopen** in Dilbeek zijn de Steenvoordbeek (Denderbekken) en de Molenbeek-Neerpedebeek (Dijle- en Zennebekken). De Steenvoordbeek ontspringt in Dilbeek en stroomt af richting de grens van Sint-Ulriks-Kapelle en Sint-Martens-Bodegem om vervolgens verder te lopen op het grondgebied van de gemeente Ternat. De Zierbeek die onder het centrum van Sint-Martens-Bodegem stroomt, vloeit verder stroomafwaarts in de Steenvoordbeek. De Molenbeek-Neerpedebeek ontspringt in Lennik en komt de gemeente binnen via Schepdaal. Vervolgens stroomt de waterloop via Itterbeek en Dilbeek richting het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De Laarbeek en de Waterloop vloeien in respectievelijk Itterbeek en Dilbeek in de Molenbeek-Neerpedebeek.

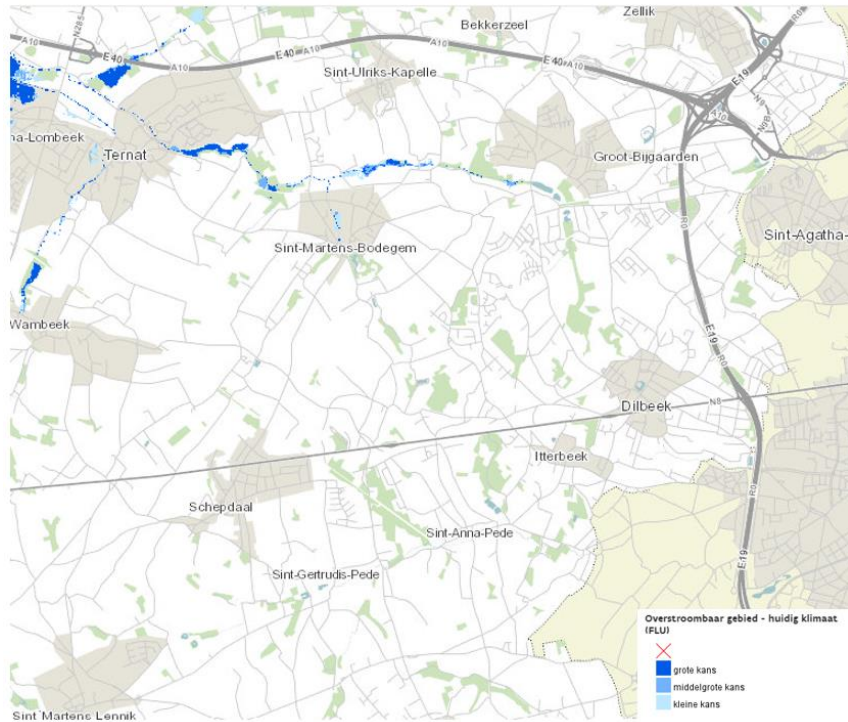
De meest recent beschikbare gegevens¹⁷ over de kwaliteit van deze waterlopen dateren van 2020 en beoordelen deze kwaliteit als **globaal slecht**. De aanwezigheid van de biologische elementen is matig tot slecht, de algemene fysisch-chemische parameters zijn matig en de aanwezigheid van bepaalde chemische stoffen is slecht. Die laatste factor wordt in heel wat Vlaamse waterlopen als slecht gekwantificeerd door de wijdverspreide aanwezigheid van PFAS, kwik en heptachloorepoxide (insecticide).

3.6.3. OVERSTROMINGSGEVOELIGE GEBIEDEN

De **overstromingsgevaarkaarten** zijn kaarten die de fysische eigenschappen van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden.

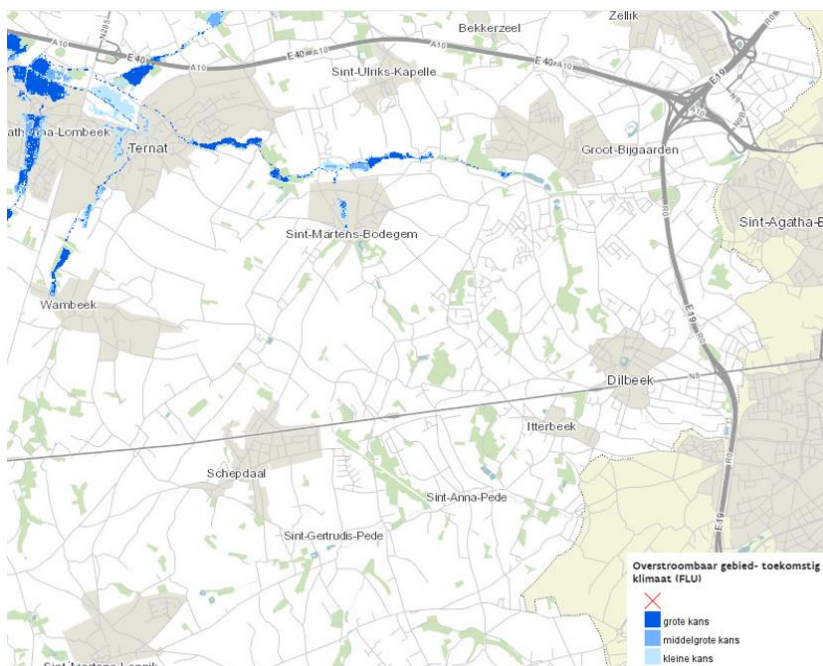
De overstromingsgevaarkaarten werden voor drie kans-scenario's (kleine kans, middelgrote kans en grote kans op overstromingen) opgemaakt en dit zowel voor overstromingen vanuit zee (kust), vanuit waterlopen (fluviaal) als door intense neerslag (pluviaal). Daarbij werd ervoor gekozen om zowel kaarten voor het huidige klimaat als voor het toekomstige klimaat (met klimaatprojectie 2050) op te maken. Voor Dilbeek zijn alleen de **fluviale en pluviale overstromingsgevaarkaarten** van toepassing.

Onderstaande kaarten tonen de fluviale overstromingsgevaarkaarten voor het huidige klimaat en voor de toekomst (2050). Enige voorzichtigheid blijft wel geboden bij het trekken van besluiten op basis van deze kaarten aangezien ze gebaseerd zijn op modellen die gebruikmaken van aannames, onder meer over het toekomstige klimaat.

Figuur 82. Fluviaal overstroombaar gebied in huidig klimaat¹⁸

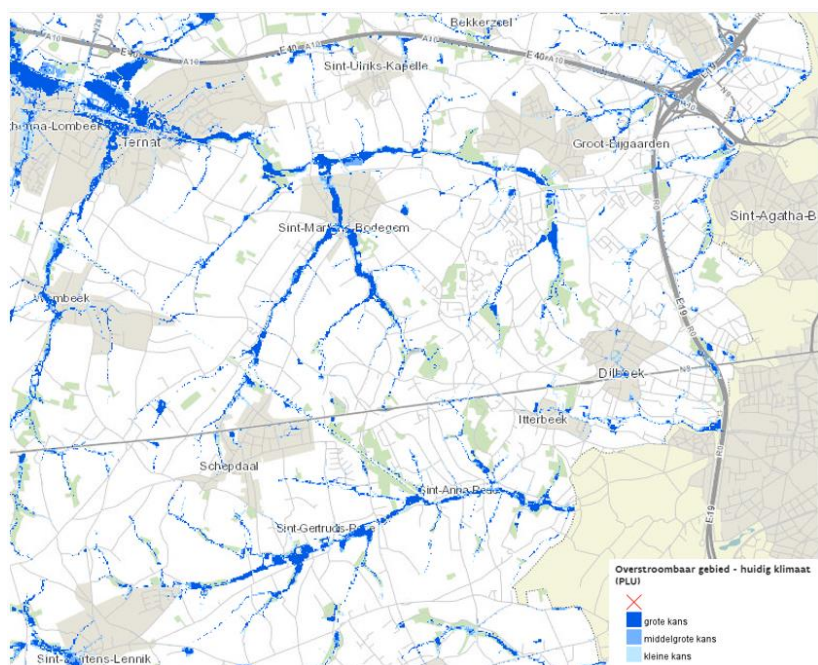
Onder het huidige klimaat hebben de directe omgeving van de Steenvoordbeek in Sint-Ulriks-Kapelle en Sint-Martens-Bodegem en bij uitbreiding sommige plekken langs de Zierbeek een **middelgrote tot grote kans op overstroming** vanuit deze waterlopen. Er zouden volgens deze kaart amper woningen getroffen worden door een fluviale overstroming onder het huidige klimaat.

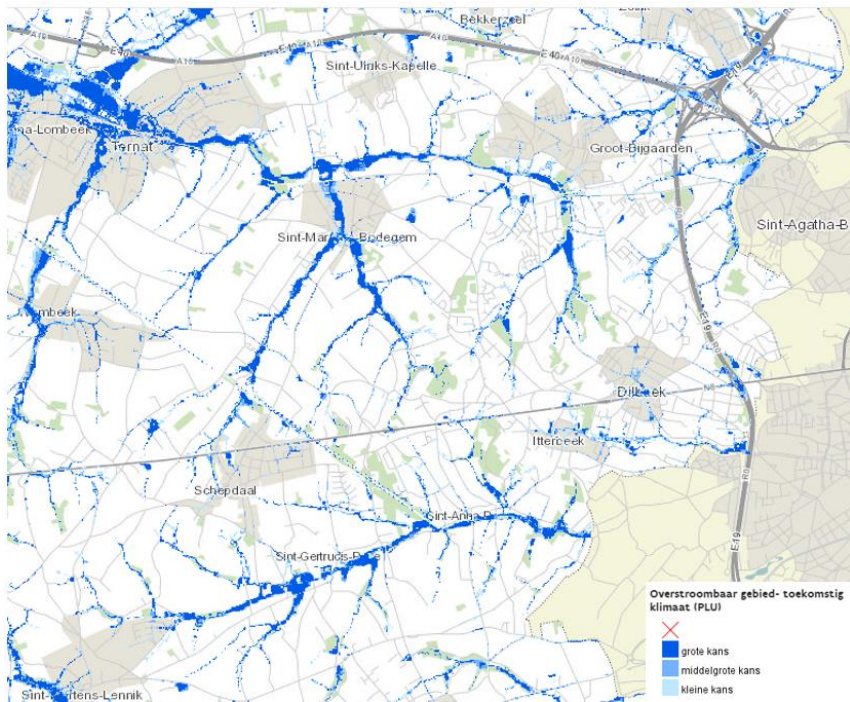
Figuur 83. Fluviaal overstroombaar gebied in toekomstig klimaat¹⁸

Onder het toekomstig scenario 2050 blijven dezelfde gebieden rond de Steenvoord- en Zierbeek getroffen maar met een uitbreiding van gebieden errond die in het huidige scenario niet getroffen zouden worden. Vooral het gebied stroomafwaarts van het centrum Sint-Martens-Bodegem en rond de Kauwenbergstraat kennen een grote kans op een **fluviale overstroming** in de toekomst. Verschillende woningen zouden getroffen worden door een fluviale overstroming. Opmerkelijk is dat er volgens deze kaarten enkel een fluviaal overstromingsrisico bestaat langs de Steenvoord- en Zierbeek en niet langs de Molen- en Neerpedebeek.

Onderstaande kaarten tonen de pluviale overstromingsgevaarkaarten voor het huidig klimaat en voor de toekomst (2050).

Figuur 84. Pluviaal overstroombaar gebied in huidig klimaat¹⁸

Figuur 85. Pluviaal overstroombaar gebied in toekomstig klimaat¹⁸

Een groter deel van Dilbeek kan getroffen worden door een overstroming na (hevige) regenval. Vooral de lagergelegen gebieden kennen een grotere kans op een pluviale overstroming. Dit zijn niet enkel landelijke omgevingen, maar ook lager gelegen punten in (sterk) verharde omgevingen. Verschillende woningen hebben een middelgrote tot grote kans op een pluviale overstroming in het huidige klimaat.

Onder het toekomstig scenario 2050 blijven dezelfde lagergelegen gebieden getroffen zoals onder het huidige klimaat met een uitbreiding van deze gebieden. Het aantal woningen met een kans op een pluviale overstroming is beduidend groter dan onder het huidige klimaat.

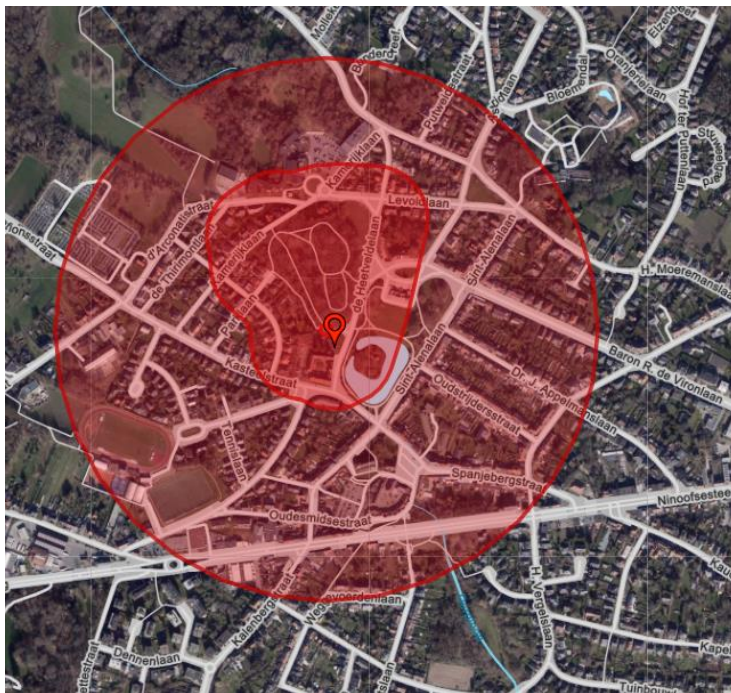
3.6.4. PFAS

Dilbeek kent twee zones waarbij PFAS-verontreiniging werd vastgesteld: aan de voormalige brandweerkazerne in Dilbeek centrum en aan garage Heremans, gelegen in de Dansaertlaan in Groot-Bijgaarden.

De verontreiniging in Dilbeek centrum werd ontdekt nadat OVAM een oriënterend bodemonderzoek (OBO) liet uitvoeren aan de voormalige brandweerkazerne (de Heetveldelaan 8) in 2022. Het terrein is sinds 1992 in gebruik als voorpost van de brandweer en bevat opslag van blusschuim en een oefenterrein.

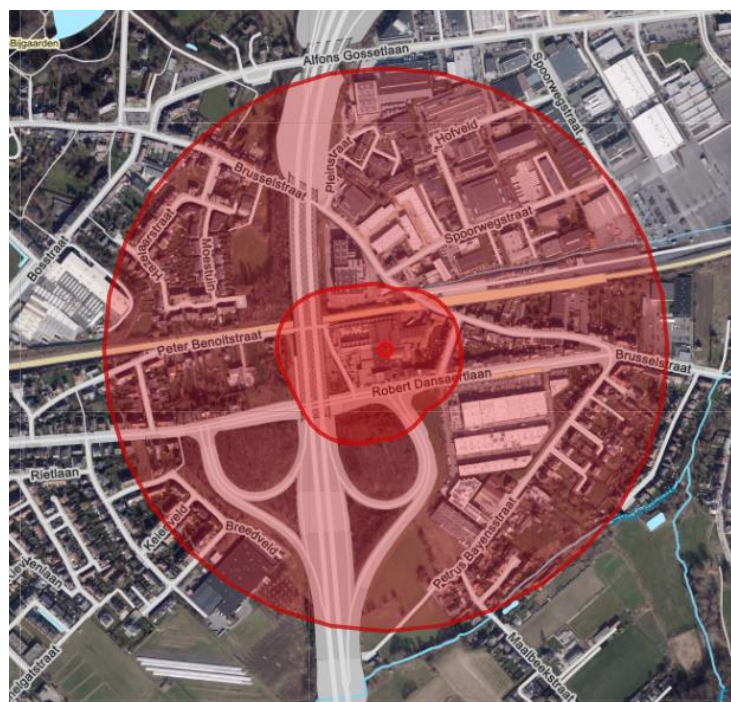
Naast de site van de brandweer werden er ook bodemstalen genomen in het aangrenzende Sint-Alenabos. Het OBO wees uit dat er ook daar verhoogde waarden van PFAS aanwezig zijn, zowel in het vaste deel van de aarde als in het grondwater.

Onderstaande figuur geeft de getroffen woningen weer rond de voormalige brandweersite:

Figuur 86. 100 meter en 500 meter zone rond brandweerkazerne Dilbeek centrum¹⁹

In 2023 werd bij het uitvoeren van een periodiek bodemonderzoek bij garage Heremans te Groot-Bijgaarden, verhoogde PFAS-waarden teruggevonden.

Figuur 87. 100 meter en 500 meter zone rond garage Heremans in Groot-Bijgaarden¹⁹

In de toekomst wordt verwacht dat er nog meer bedrijven zoals garage Heremans verder bodemonderzoek naar PFAS zullen moeten uitvoeren. Volgens de milieuwetgeving moeten bepaalde bedrijven immers een oriënterend bodemonderzoek laten uitvoeren om de 10 of 20 jaar of bij een sluiting, overname of faillissement.

3.6.5. EROSIE

Het gemeentelijk erosiebestrijdingsplan is opgebouwd uit enerzijds de studie van historische en omgevingsfactoren (de analyse van de randvoorwaarden), en anderzijds de identificatie van erosieknelpunten. Een knelpunt wordt gedefinieerd als het gebied dat afwatert naar een gekend erosieprobleempunt. In Dilbeek werden er in 2024 39 knelpuntgebieden gedefinieerd waar erosiebestrijdingsmaatregelen uitgevoerd dienen te worden. Er zijn nog 16 potentiële knelpuntgebieden.

3.6.6. BESLUIT

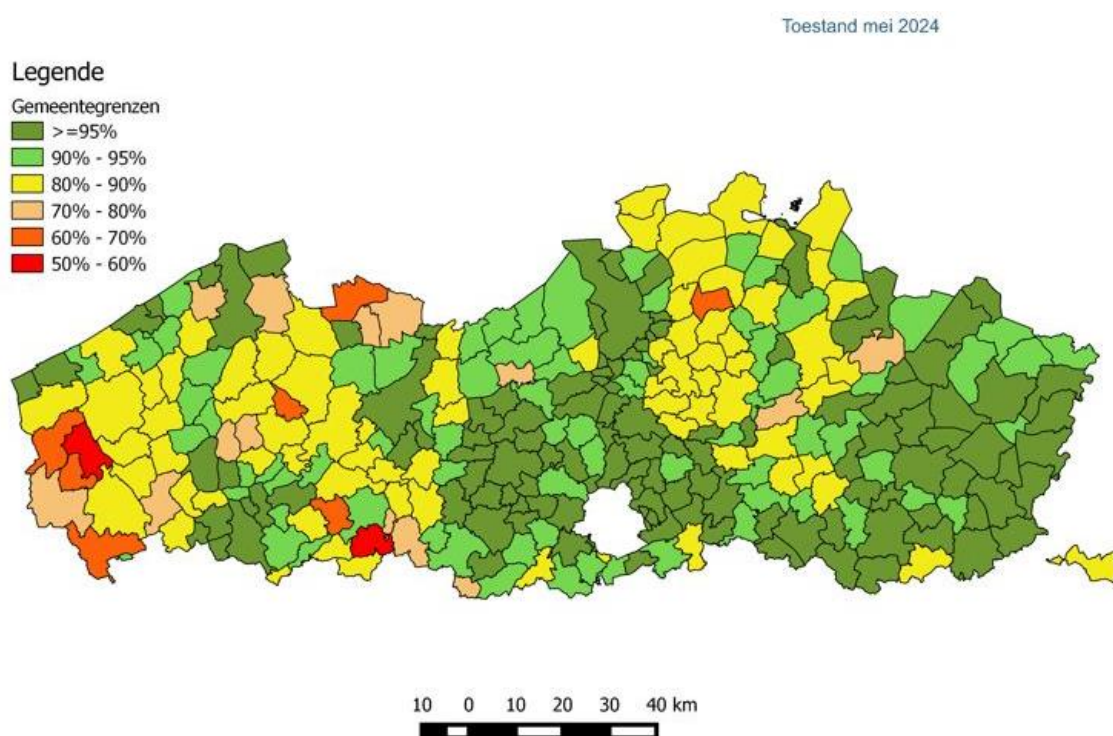
Voor het thema milieu wordt gekeken naar de deelthema's lucht, water en bodem. Wat betreft de luchtkwaliteit zijn er voornamelijk langs grote verkeersassen (E40 en R0) een hogere NO₂- en PM_{2,5} concentraties in Dilbeek. Daarnaast zijn deze hogere concentraties ook terug te vinden langs de lokale gewestweg, de Ninoofsesteenweg. De kwaliteit van het water in de belangrijkste waterlopen in Dilbeek wordt als globaal slecht beoordeeld. Dilbeek is vatbaar voor overstromingen: in het huidige klimaat zijn er plaatsen met middelgrote tot grote kans op overstroming, voornamelijk door intense neerslag (pluviaal). Onder het toekomstig klimaatscenario 2050 worden de gebieden met kans op overstroming uitgebreid en is er eveneens kans op overstromingen vanuit waterlopen (fluviaal). Wat betreft de bodemkwaliteit: Dilbeek kent twee onderzochte zones waarbij PFAS verontreiniging werd vastgesteld. Er werden 39 knelpuntgebieden gedefinieerd waar erosiebestrijdingsmaatregelen uitgevoerd dienen te worden.

3.7. Openbare werken en lokaal waterbeleid

Dilbeek is als lokaal bestuur beheerder van het openbaar domein. Dit openbaar domein omvat de gemeentelijke wegen, het publiek lokaal watersysteem (publieke grachten en baangrachten), het rioleringsnet en het openbaar groen. Door de inrichting en het beheer ervan zorgt het bestuur voor een kwaliteitsvolle en gezonde leefomgeving.

3.7.1. LOKAAL WATERBELEID

In Dilbeek ligt er 277,68 km openbaar rioleringsnet (zowel gemengde als gescheiden rioleringsleidingen). Dit is exclusief de aansluitingen van huizen en waterbuffers. Daarnaast is er 46,2 km gemeentelijke grachten en 23,8 km provinciale grachten. De gemeentelijke grachten zijn opgenomen in een 3-jaarlijkse onderhoudscyclus waarbij de gemeente in 3 delen is opgedeeld (West, Centrum en Oost). Een groot deel van de grachten wordt jaarlijks geruimd. De rioleringsgraad in Dilbeek, toestand mei 2024, bedraagt 96,41%. Dit cijfer duidt het huidig percentage inwoners aan dat aangesloten is op riolering. Volgens het zoneringsplan moet 97,28% van de inwoners aangesloten worden op de riolering. De uitvoeringsgraad, d.i. de verhouding tussen de huidige rioleringsgraad en beoogde rioleringsgraad, bedraagt voor de gemeente 99,11%.

Figuur 88. Rioleringsgraad afvalwater per gemeente, mei 2024⁷

3.7.2. WEGEN EN FIETSPADEN

Dilbeek telt 418 km rijstroken (deel van de rijbaan voor één voertuig). Hiervan werd tussen 2019 en 2024 31,90 km grondig onderhouden door middel van een vernieuwing van de toplaag. Structureel werd er nog eens 29,9 km aan rijweg vernieuwd. In totaal werd er 61,80 km aangepakt. Dit is maar liefst 14,78% van de 418 km rijweg die Dilbeek telt.

De selectie voor vernieuwing van rijstroken en fietspaden werd gedaan op basis van het wegenrenovatieplan, waaraan de gemeente werkt. Er werd gestart met een volledige screening van het grondgebied. Vervolgens werd een prioriteitenlijst aangelegd op basis van verschillende onderbouwde parameters.

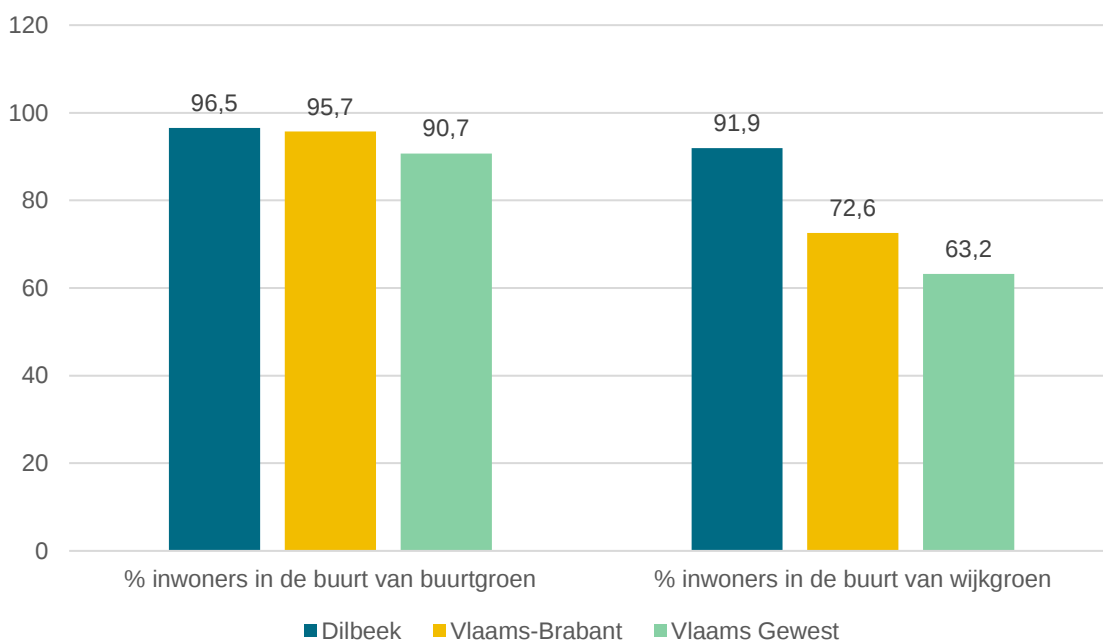
In het kader van de verbetering van de verkeersveiligheid heeft Dilbeek sinds 2019 ook 18,69 km fietspaden aangelegd.

3.7.3. OPENBAAR GROEN

In Dilbeek is 27,1% van de oppervlakte ingenomen door buurtgroen. In Vlaams-Brabant bedraagt dit 29,0% en in het Vlaams Gewest 23,9%. Voor wijkgroen ging het in 2019 om 21,3% van de oppervlakte in de gemeente (tegenover 24,9% in Vlaams-Brabant en 20,9% in het Vlaams Gewest). Hierdoor zitten we als gemeente nog steeds onder het gemiddelde van Vlaams-Brabant. Dit is een bevestiging van de cijfers in bovenstaande hoofdstukken omtrent een te hoge verhardingsgraad in de gemeente.

Typologieën toegankelijke groenclusters 'groen in de buurt'	
buurtgroen	Groen met minimum oppervlakte van 0,2 ha
wijkgroen	Groen met minimum oppervlakte van 10 ha

De figuur hieronder toont het % inwoners die in de buurt van groen wonen: 96,5% van de inwoners in Dilbeek woont op minder dan 400 meter van buurtgroen. 91,9% woont binnen de 800 meter van wijkgroen.

Figuur 89. % inwoners die in de buurt wonen van toegankelijk groen t.o.v. totaal aantal inwoners: 2019²

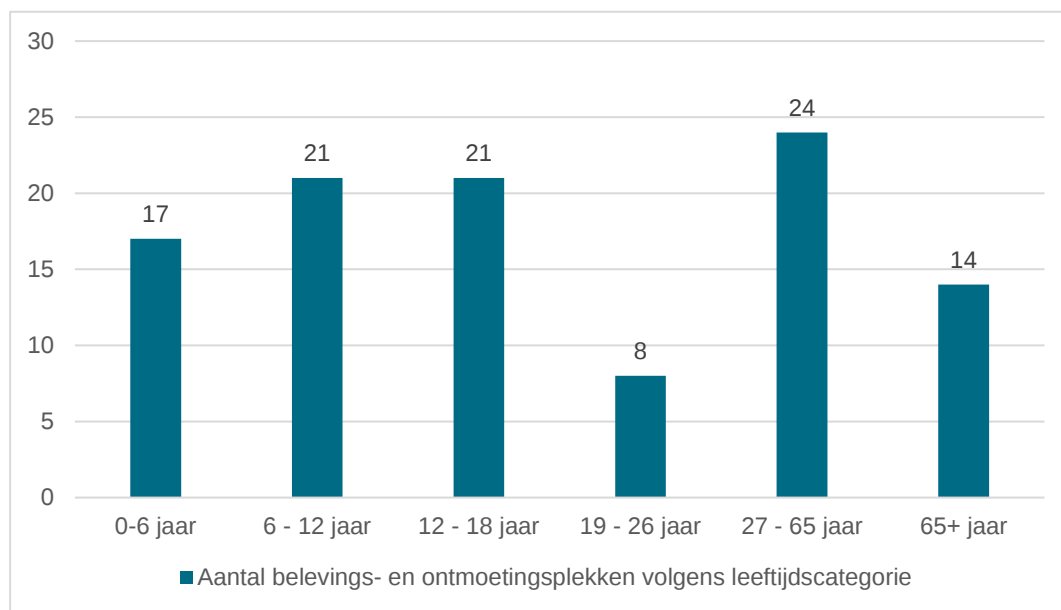
In 2024 telt Dilbeek 3.679 straat- en laanbomen. 75,5% van deze bomen bevinden zich in een uitstekende conditie. 13,12% is in slechte tot zeer slechte conditie.

Tussen 2019 en 2024 werden er 28.708 bomen aangeplant in bosverband in Dilbeek. 11.143 werden in samenwerking met gemeente Dilbeek geplant, waarvan maar liefst 4.854 bomen (16,90%) door de gemeente zelf.

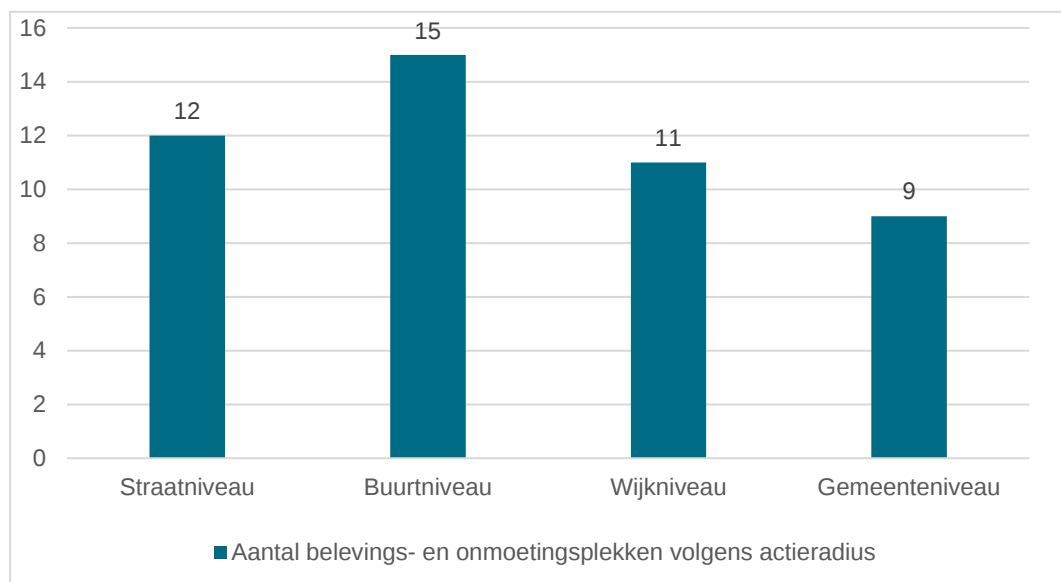
3.7.4. BELEVINGS- EN ONTMOETINGSWEEFSEL

Dilbeek werkte voor de inrichting van kwalitatieve en duurzame publieke ruimte in 2023 een beleidsplan 'Belevings- en ontmoetingsweefsel' uit. Dit plan omvat een visie en strategie op de inrichting van de publieke buitenruimte in de gemeente. Het netwerk van publieke ruimtes werd in kaart gebracht en leidde tot een inventaris van parken, bossen, speel-, sport- en ontmoetingsplekken, ... De lijst werd aangevuld met extra gegevens m.b.t. de locatie, de actieradius (bereik van de plek), gekende noden uit de buurt, reeds geplande werken en functies (spel, sport, ontmoeting, schaduwplek, parkgebied, ...) die aanwezig en gekend zijn. Via de inventarisatie werd een verdeling opgemaakt van het belevings- en ontmoetingsweefsel per leeftijd en volgens actieradius. Voorzieningen voor kinderen en jongeren zijn speelterreinen, een speelbos, sportveldjes, een skatepark, ... Voor

volwassenen gaat het om parken, bossen, sportterreinen, ontmoetingsplekken met bv. banken en petanquevelden.

Figuur 90. Belevings- en ontmoetingsweefsel op basis van leeftijdscategorie: 2023

Figuur 91. Belevings- en ontmoetingsweefsel op basis van actieradius (2023)

3.7.5. BESLUIT

Dilbeek beheert de openbare ruimte, waaronder wegen, riolering, grachten en groenvoorzieningen. Het rioleringsnetwerk beslaat 277,68 km met een rioleringsgraad van 96,41% en een onderhoudsplan voor 46,2 km gemeentelijke grachten. Tussen 2019 en 2024 werd 14,78% van de wegen vernieuwd en 18,69 km fietspaden aangelegd. Met 27,1% buurtgroen en 21,3% wijkgroen zit Dilbeek onder het gemiddelde van Vlaams-Brabant. De gemeente heeft 3.679 straatbomen en plantte tussen 2019 en 2024 28.708 bomen in bosverband. In 2023 werkte de gemeente een beleidsplan uit met een visie en strategie voor de inrichting van publieke buitenruimte om beleving en ontmoeting op te waarderen.

3.8. Afval

Gemeente Dilbeek is verantwoordelijk voor het organiseren van de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. Dit omvat de huis-aan-huis inzameling van de bepaalde afvalstoffen en ook het aanvaarden van afvalstoffen in het gemeentelijk recyclepark. Zowel voor de huis-aan-huis inzameling als de uitbating van het gemeentelijk recyclepark is een samenwerking aangegaan met afvalintercommunale Intradura. De gemeente heeft eveneens een samenwerking met Televil voor de uitbating van kringloopwinkel Vites.

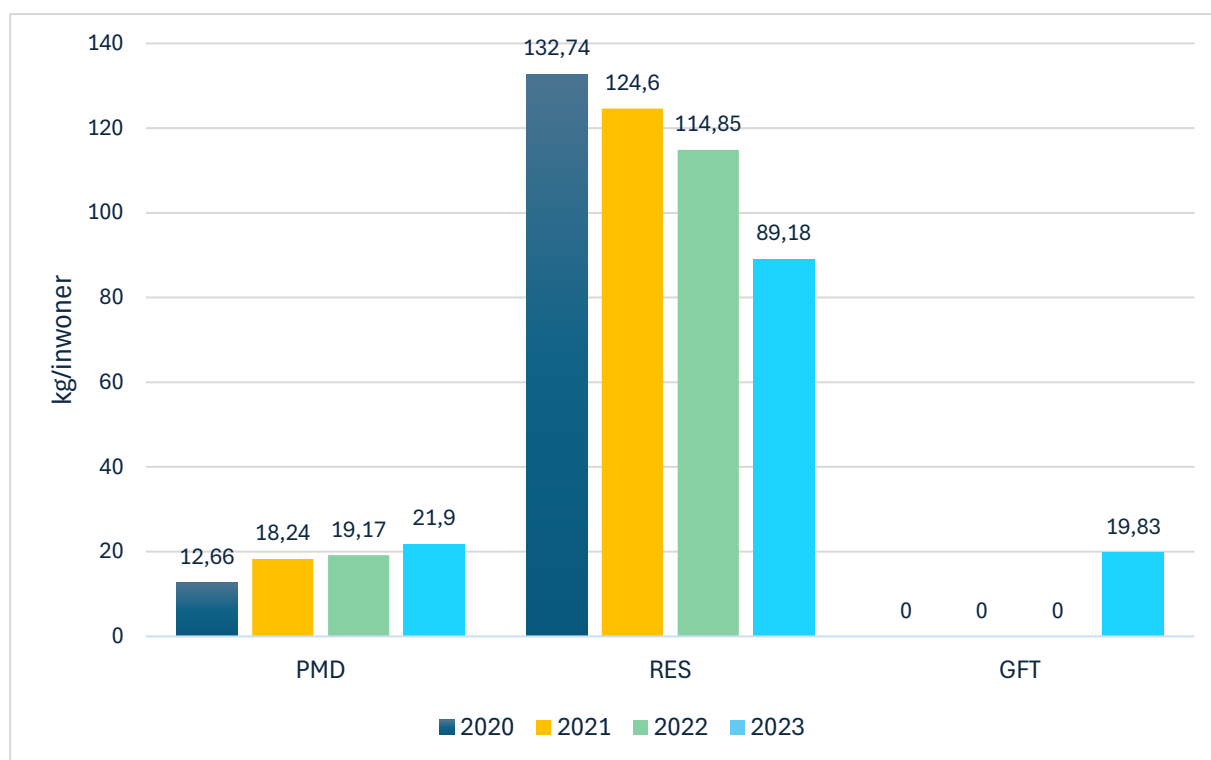
Het meest recente Dilbeekse ingezameld restafvalcijfer van 2022²⁰ bedraagt 132 kg/inwoner. Dit cijfer omvat verschillende componenten:

- Huisvuil (ingezameld restafval aan huis): 113 kg/inwoner;
- Grofvuil (ingezameld huisvuil dat te groot is voor de huis-aan-huis inzameling): 11 kg/inwoner;
- Veegvuil (afval van vegen openbare wegen): 1 kg/inwoner;
- Gemeentevuil (opruiming van zwerfvuil en slukstort): 7 kg/inwoner.

Het Lokaal Materialenplan 2023 -2030 is het huidige Vlaamse beleidskader dat de lokale besturen dienen op te volgen. Tegen ten laatste 2030 dienen heel wat doelstellingen gerealiseerd te worden. Doel voor het huishoudelijk restafval is maximaal 90 kg/inwoner.

3.8.1. HUIS-AAN-HUIS INZAMELING

Onderstaande grafiek toont de evolutie van het aantal kilogram PMD, restafval (RES) en GFT huis-aan-huis (HAH) ingezameld per inwoner. Er wordt geopteerd om de afvalstromen weer te geven in kilogram per inwoner en niet in totale ingezamelde tonnages aangezien de wetgeving een doelstelling voor restafval vooropstelt uitgedrukt in kilogram per inwoner. De grafiek houdt geen rekening met de hoeveelheden PMD, RES en GFT ingezameld in het recyclepark. Met huis-aan-huis inzameling GFT werd pas in 2023 gestart in Dilbeek.

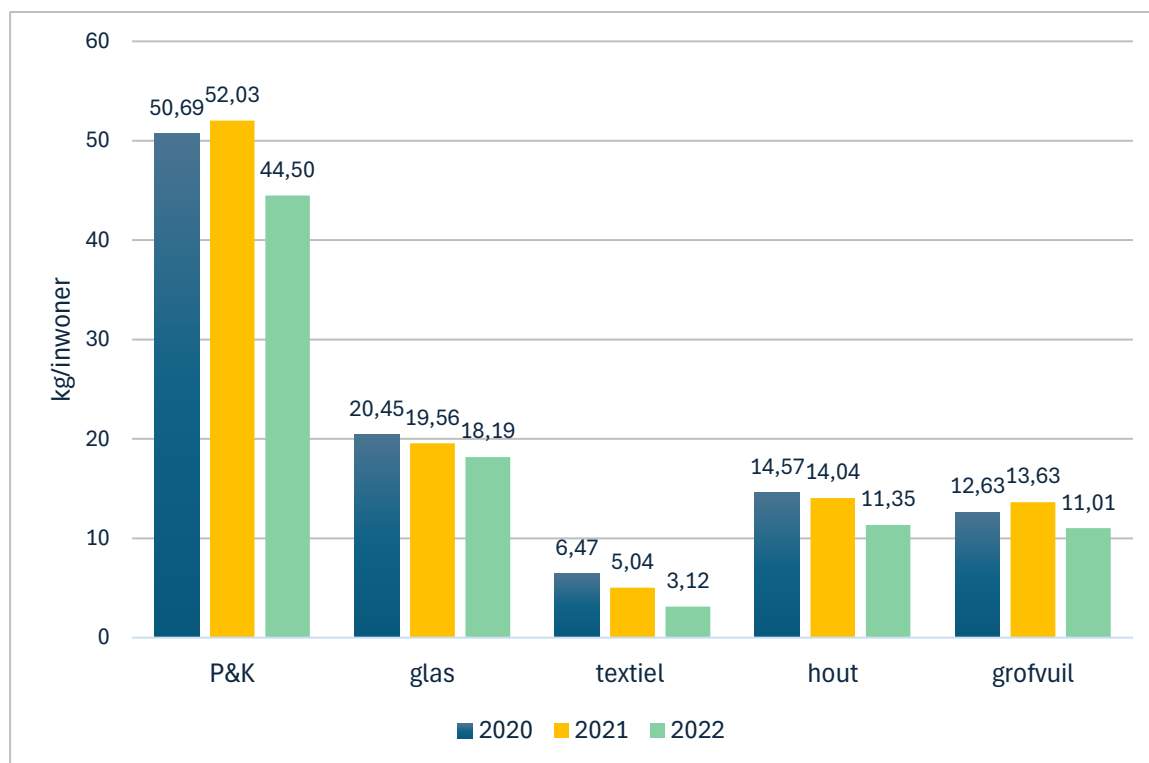
Figuur 92. aantal kg per inwoner HAH ingezameld PMD, RES en GFT²¹

Sinds de uitbreiding van de PMD-sorteerregels in 2021 is er een stijging merkbaar van de hoeveelheid PMD die wordt ingezameld. Sinds 2021 werd er bijna 6 kg PMD meer per inwoner ingezameld. De ingezamelde hoeveelheid PMD blijft ook ieder jaar verder stijgen. Tegelijkertijd daalde de hoeveelheid restafval. Vanaf 2021 werd er ca. 8 kg minder restafval per inwoner opgehaald vergeleken met 2020. Deze daling kan deels verklaard worden door de uitbreiding van de PMD-sorteerregels en het beter sorteergedrag van de burger in het algemeen. De hoeveelheid restafval blijft ook de daaropvolgende jaren dalen. Een opmerkelijke daling van ca. 25 kg per

inwoner restafval wordt opgemerkt sinds de invoering van de GFT-inzameling in 2023 tegenover 2022. Het invoeren van een nieuwe selectieve inzameling en het tegelijkertijd aanpassen van de inzamel frequentie van restafval in 2023 heeft een duidelijk effect. Er werd in 2023 ca. 20 kg GFT per inwoner opgehaald. Dit is een goed cijfer voor een gemeente van bijna 45.000 inwoners die pas gestart is met een GFT-ophaling.

De doelstelling van het Lokaal Materialenplan, namelijk 90 kg per inwoner huishoudelijk restafval, is daarmee wel nog niet gehaald. De hoeveelheid huisvuil is in 2023 gedaald naar ca. 89 kg per inwoner, maar grofvuil en gemeentevuil bepalen mee de totale hoeveelheid huishoudelijk restafval.

Onderstaande grafiek toont de evolutie van de fracties papier en karton (P&K), glas, textiel, hout en grofvuil. Deze gegevens zijn afkomstig van de benchmarktool van OVAM en omvatten zowel de hoeveelheden huis-aan-huis ingezameld als de ingezamelde hoeveelheden op het recyclagepark. Er zijn nog geen cijfers bekend van 2023.

Figuur 93. Aantal kg ingezameld per inwoner P&K, glas, textiel, hout en grofvuil: 2020-2022²⁰

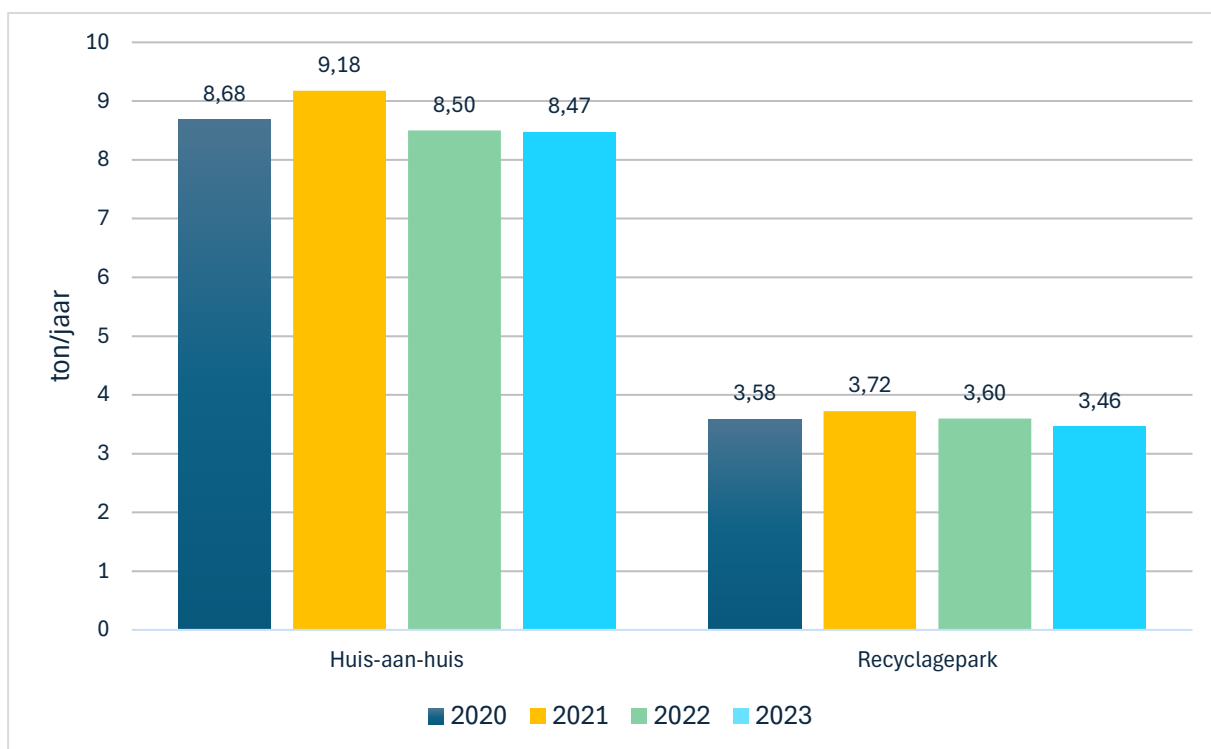
Volgens figuur **X** kennen alle afvalstromen een daling van het aantal kilogram, ingezameld per inwoner. De daling is vooral opmerkelijk bij papier en karton en textiel. In 2022 werd er bijna 8 kg minder papier en karton per inwoner opgehaald in vergelijking met 2021. De hoeveelheid ingezameld textiel per inwoner halveerde in 2022 ten opzichte van 2020 tot ca. 3 kilogram per inwoner. Er zijn geen verklaringen voor deze dalende cijfers.

3.8.2. GEMEENTELIJK RECYCLAGEPARK

Het gemeentelijk recyclagepark bevindt zich langs de Robert Dansaertlaan ter hoogte van de op- en afrit Groot-Bijgaarden. Het recyclagepark wordt sinds 21.11.2017 uitgebaat door afvalintercommunale Intradura.

Sinds 2020 kan het recyclagepark enkel bezocht worden op afspraak. Er kunnen tien afspraken ingeboekt worden per tijdsslot van een kwartier. Het laatste tijdsslot kunnen er zeven afspraken ingeboekt worden. Sinds de invoering van deze maatregel kunnen we het **totaal aantal bezoekers** monitoren. Het aantal bezoekers fluctueert van 39.164 in 2021 tot een stijging naar 40.412 bezoekers in 2023.²¹

In onderstaand overzicht zien we het overzicht van de ingezamelde tonnages van alle afvalstromen samen opgesplitst in de huis-aan-inzameling en via het recyclagepark.

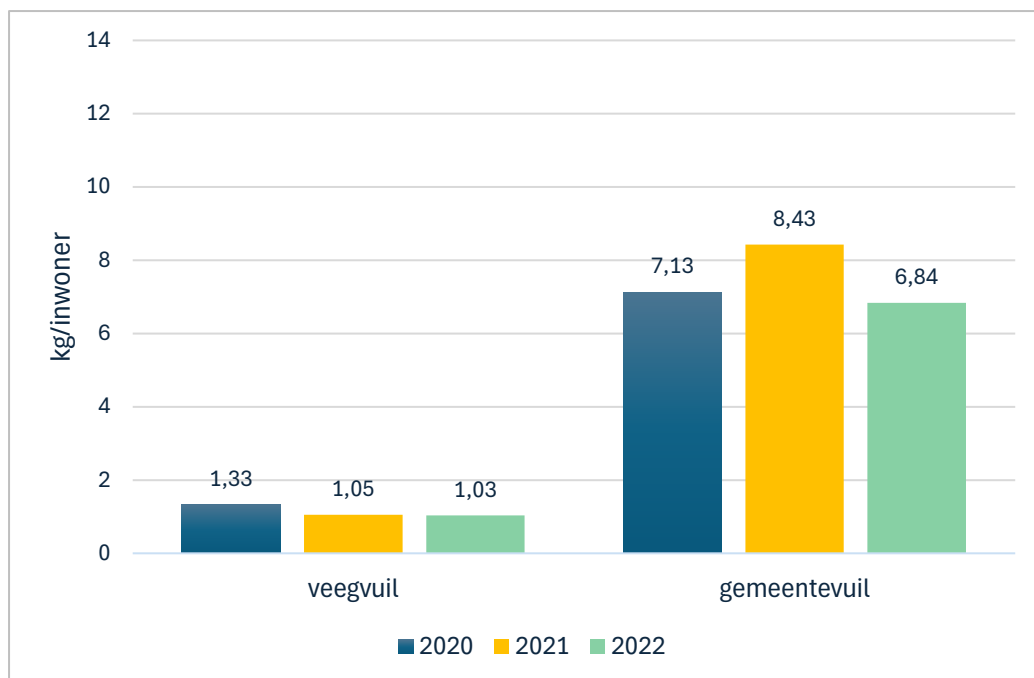

Figuur 94. ingezamelde tonnages afval huis-aan-huis en via recyclagepark²¹

De totaal ingezamelde hoeveelheden afval aan huis zijn beduidend groter dan in het recyclagepark hetgeen logisch is aangezien enkel de meest voorkomende afvalstromen huis-aan-huis worden ingezameld. De ingezamelde hoeveelheden vertonen sinds 2022 een lichte daling, maar het is te voorbarig om te spreken van een dalende trend.

3.8.3. VEEGVUIL, SLUIKSTORT EN ZWERFVUIL

De evolutie van de hoeveelheid veegvuil en gemeentevuil is weergegeven in onderstaande grafiek. Gemeentevuil omvat de gezamenlijke hoeveelheid van sluikstort en zwerfvuil. Uit de grafiek valt een daling op van de hoeveelheid veegvuil. Volgens het meest recente cijfer is deze hoeveelheid ca. 1 kg/inwoner. De hoeveelheden gemeentevuil schommelen sinds 2020 tussen ca. 6 en 8,5 kilogram per inwoner.

Figuur 95. Aantal kg per inwoner veeg- en gemeentevuil²⁰

Zwerfvuil wordt vaak als onaangenaam ervaren. Dit kan gaan om groter afval dat wordt achtergelaten, zoals defecte elektrische toestellen of kleiner afval, zoals sigarettenpeuken, blikjes, verpakkingen, ... Het opruimen van zwerfvuil of sluikestort kost jaarlijks heel wat geld. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de openbare netheid op hun grondgebied. 41% van onze inwoners heeft in 2023 hinder ondervonden van zwerfvuil of sluikestort. Dit ligt kort bij het cijfer voor het Vlaams Gewest, van 37%.⁴ Er zijn zwerfvuilcamera's en gemeenschapswachten die actief ingezet worden tegen zwerfvuil en sluikestort.

3.8.4. BESLUIT

In Dilbeek bedraagt in 2022 het huishoudelijk restafvalcijfer 113 kg/inwoner. Tegen 2030 dient dit 90 kg/inwoner te worden. Dilbeek is stilaan op de goede weg. Het restafvalcijfer via huis-aan-huis-inzameling daalt jaarlijks, in 2023 met een groter verschil dan de jaren ervoor: een daling van ca.25 kg per inwoner. Dit is een rechtstreeks gevolg van het invoeren van een GFT-inzameling in Dilbeek in 2023. Bijgevolg stijgen de andere, recycleerbare fracties: zo is er sinds de uitbreiding van de PMD-sorteerregels in 2021 een stijging te noteren van 5 kg PMD per inwoner sinds 2021.

Het gemeentelijk recyclagepark ontving in 2023 40.412 bezoekers, goed voor 3,46 ton afval. Het grotendeel van het huishoudelijk afval wordt ingezameld via huis-aan-huisinzameling. Dit bedroeg 8,47 ton in 2023.

Het zwerfvuil en de sluikestort blijven een doorn in het oog. Cijfers tonen wel een daling aan van het gemeentevuil per inwoner.

4. Een thuis op maat

Dilbeek voorziet in betaalbaar, flexibel, kwaliteitsvol en energiezuinig wonen op maat.

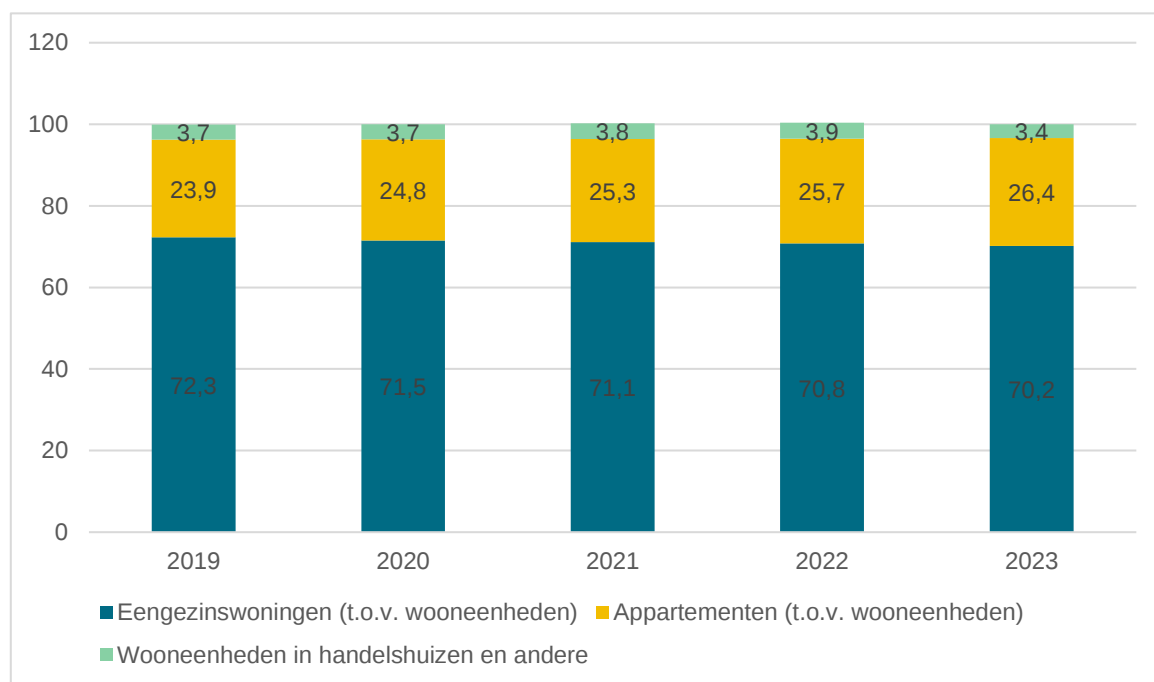
4.1. Betaalbaar wonen

In dit hoofdstuk bespreken we het thema wonen in Dilbeek, meer specifiek de situatie van het huidige woonpatrimonium. Daarbij zoomen we in op het aantal woongelegenheden in Dilbeek en bekijken we een aantal indicatoren rond kwaliteit, duurzaamheid en betaalbaarheid van het Dilbeeks woonpatrimonium. De Vlaamse Rand staat bekend om zijn dure vastgoedmarkt. Gemeenten spelen een sleutelrol in het lokale woonbeleid en hebben de opdracht om betaalbaar wonen te ondersteunen, onder andere door de realisatie van sociale woonprojecten op hun grondgebied te stimuleren, woningbouw te bevorderen, enz. (Rooze, 2022). We zullen daarom ook inzoomen op verschillende aspecten van betaalbaar wonen: de gemiddelde huurprijs van woningen in Dilbeek, het aantal sociale woningen, het bindend sociaal objectief en het aantal noodwoningen. Daarnaast kijken we naar de Vlaamse en gemeentelijke huursubsidie.

4.1.1. WOONPATRIMONIUM

Onze gemeente telde in 2023 19.589 woongelegenheden met woonfunctie. Sinds 2019 is dit een gestage toename met 3,5%. Deze evolutie in Dilbeek is dezelfde in Vlaams-Brabant en het Vlaamse gewest.

In Dilbeek is het aantal woongelegenheden met woonfunctie (19.589) groter dan het aantal huishoudens (17.783). Dit betekent dat deze woongelegenheden ook voor andere zaken dan permanente bewoning worden gebruikt (tweede verblijven, handel of diensten, ...). 70,2% van de woongelegenheden in Dilbeek is een individuele woning. 26,4% zijn appartementen (meergezinswoningen), de rest zijn woongelegenheden in handelshuizen en wooneenheden in een collectieve woonvorm. De figuur hieronder toont een evolutie van het woningtype: het aandeel individuele woningen neemt af, het aandeel appartementen neemt toe. Deze evolutie is dezelfde in Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest

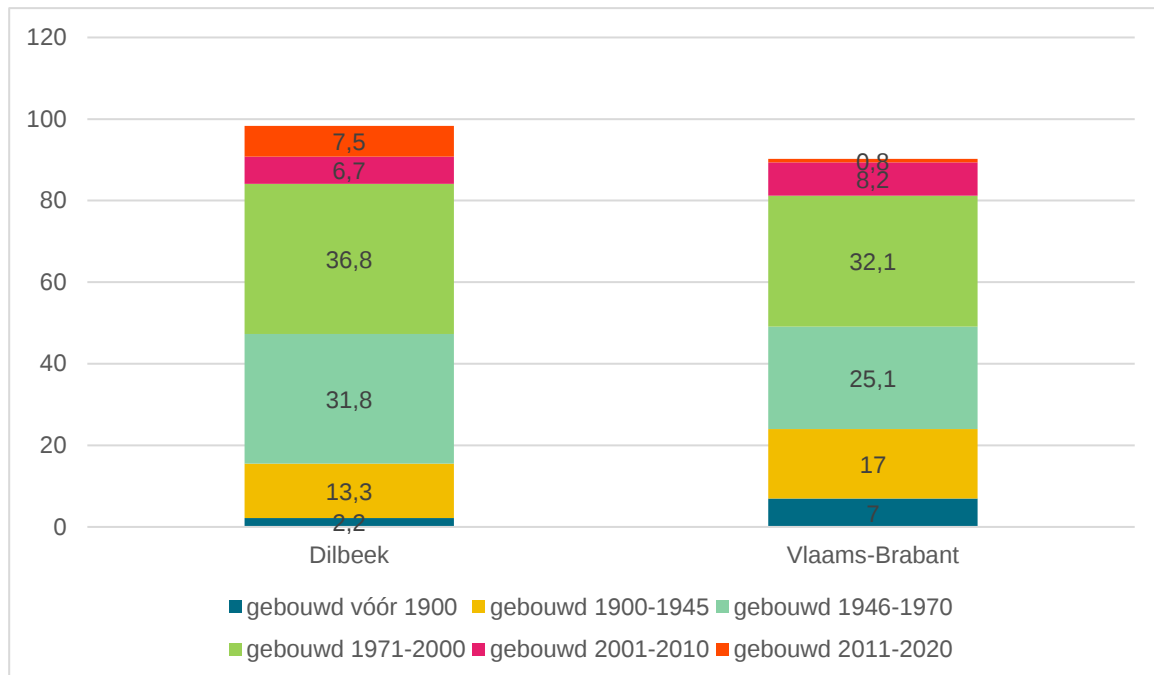

Figuur 96. Woningtype (%) tegenover wooneenheden, 2019-2023²

Onder het onderdeel met betrekking tot de bouwshift wordt de ruimtelijke spreiding van de woontypologie en haar verschijningsvorm verder uitgewerkt. In dit onderdeel worden de indicatoren rond kwaliteit, duurzaamheid en betaalbaarheid van de Dilbeekse wooneenheden toegelicht.

4.1.2. KWALITEIT VAN HET WOONPATRIMONIUM

Vervolgens kijken we naar de ouderdom van ons woonpatrimonium: ongeveer de helft van de woningen dateert van 1971 of later. Binnen het aandeel oude woningen, blijken er in Dilbeek opvallend minder woningen te zijn van 1945 of ouder dan in Vlaams-Brabant (15,5% t.o.v. 24% in Vlaams-Brabant). Deze cijfers geven geen indicatie over de renovatiegraad van het patrimonium.

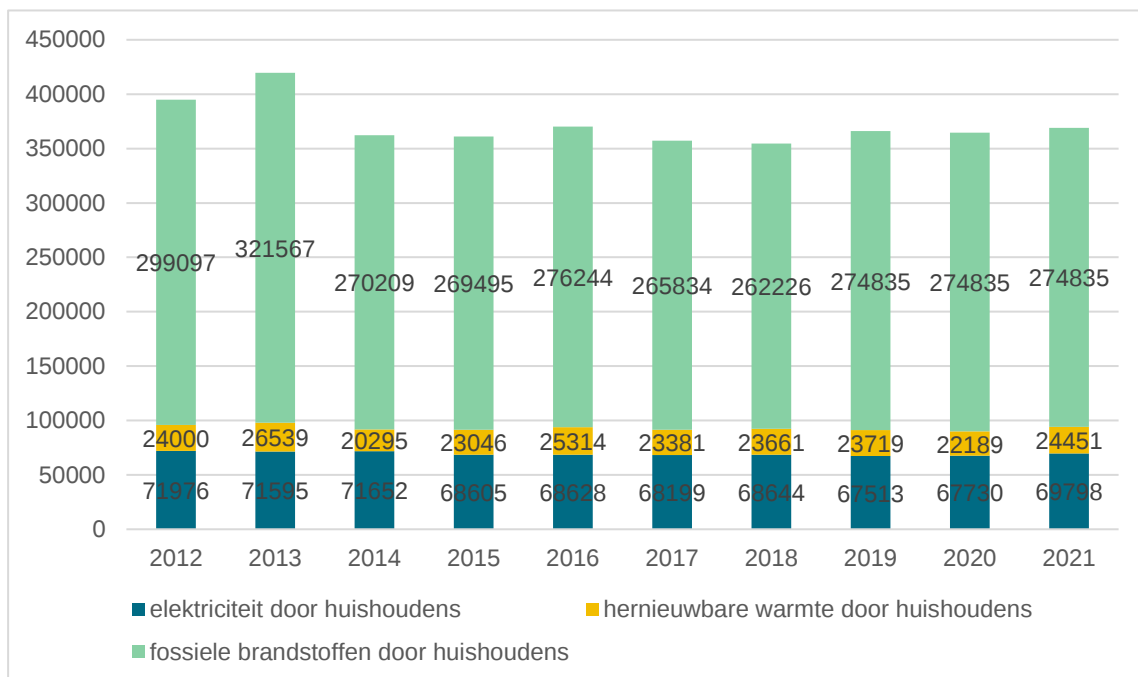
Figuur 97. Woongelegenheden naar bouwjaar – percentage t.o.v. woongelegenheden²

Van 17.747 huishoudens kennen we de eigendomstitel: 30% van hen of 5.356 huishoudens huren de woning die ze betrekken. Dit percentage is zo goed als stabiel doorheen de jaren en ligt in lijn met het percentage voor het Vlaamse gewest. Dit betekent dat ongeveer 70% van hen eigenaar is van hun woning.

De kwaliteit van de huurwoningen wordt gemonitord op basis van conformiteitsattesten die door de gemeente kunnen verstrekt worden. Dit zijn documenten die aantonen dat de woning aan de minimale woningkwaliteitsnormen voldoet. Begin 2024 beschikken in Dilbeek 400 huurwoningen over een conformiteitsattest. Daarentegen staan 168 woningen op de Vlaamse Inventaris voor ongeschikte en onbewoonbare woningen (VIVOO). Sinds 2023 is het conformiteitsattest in Dilbeek verplicht. Deze verplichting wordt gefaseerd ingevoerd en geldt voor woningen met bouwjaar 1980 en eerder. Het aantal woningen dat over een conformiteitsattest beschikt zou dus moeten stijgen de komende jaren.

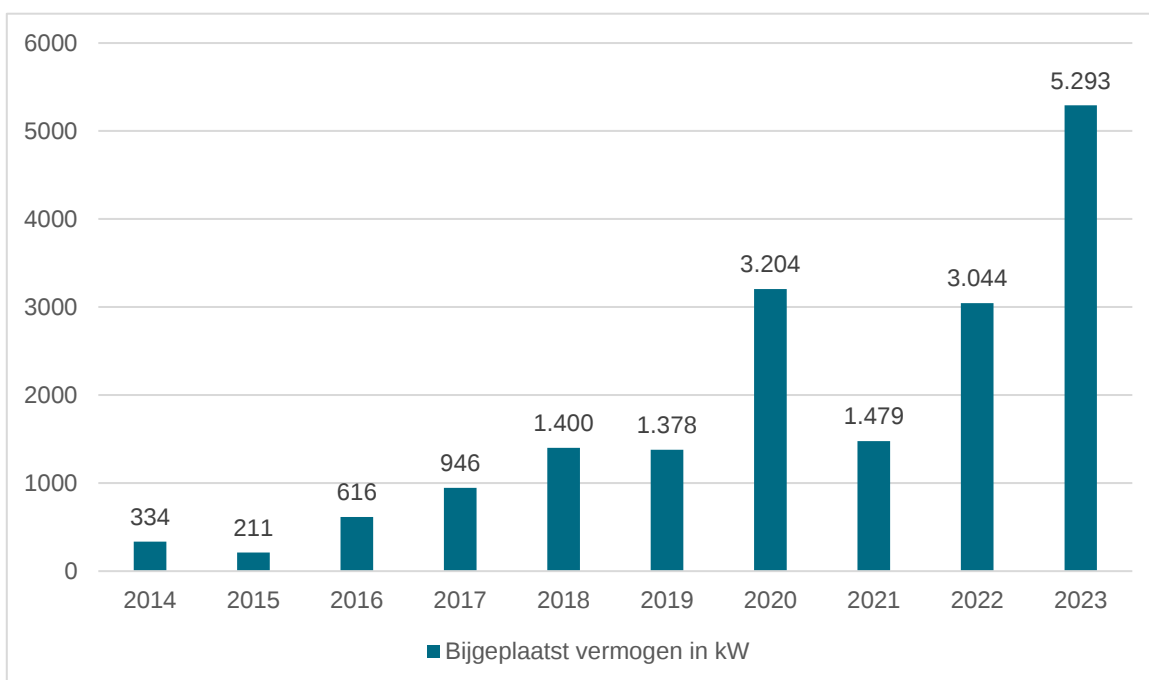
4.1.3. DUURZAAMHEID VAN HET WOONPATRIMONIUM

Ons woningpatrimonium is nog steeds erg afhankelijk van niet-duurzame energiebronnen. Maar liefst 74,5% van het huishoudelijk verbruik is afkomstig van fossiele brandstoffen en slechts 6,6% komt van hernieuwbare bronnen. Daarmee doen we het nauwelijks beter dan 10 jaar geleden: 75,9% fossiel verbruik en 5,3% hernieuwbaar in 2011. Ook het aandeel van elektriciteit in het huishoudelijk verbruik is doorheen de jaren niet gestegen: 18,85% in 2011 tegenover 18,91% in 2021. De energietransitie in onze gemeente heeft dus nog een forse weg te gaan.

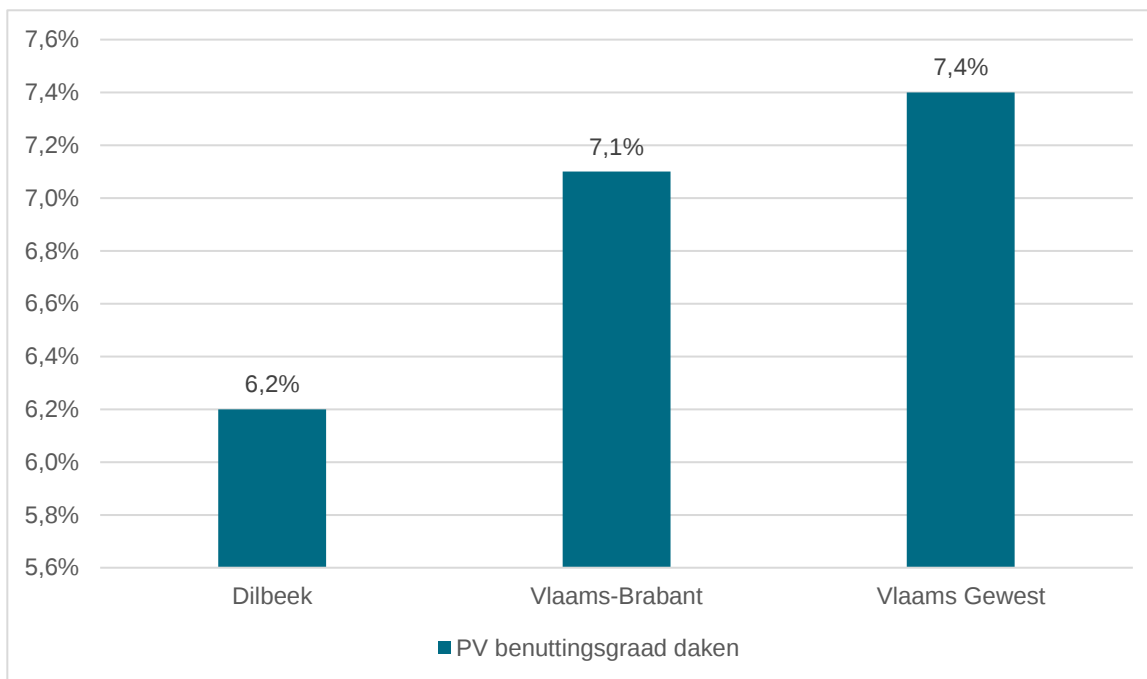

Figuur 98. Verbruik huishoudens in MWh²

Desondanks werd de voorbije jaren door de Dilbekaar wel geïnvesteerd in zonnepanelen. We zien een duidelijke stijgende trend de laatste 3 jaren in het bijgeplaatst vermogen. Per inwoner is het vermogen in Dilbeek momenteel 545. Algemeen zien we dat Dilbeek een achterstand heeft op Vlaams-Brabant en nog meer op Vlaanderen als we de algemene cijfers van benuttingsgraad van daken vergelijken. In Dilbeek is deze benuttingsgraad 6,2% tegenover 7,4% in Vlaanderen.

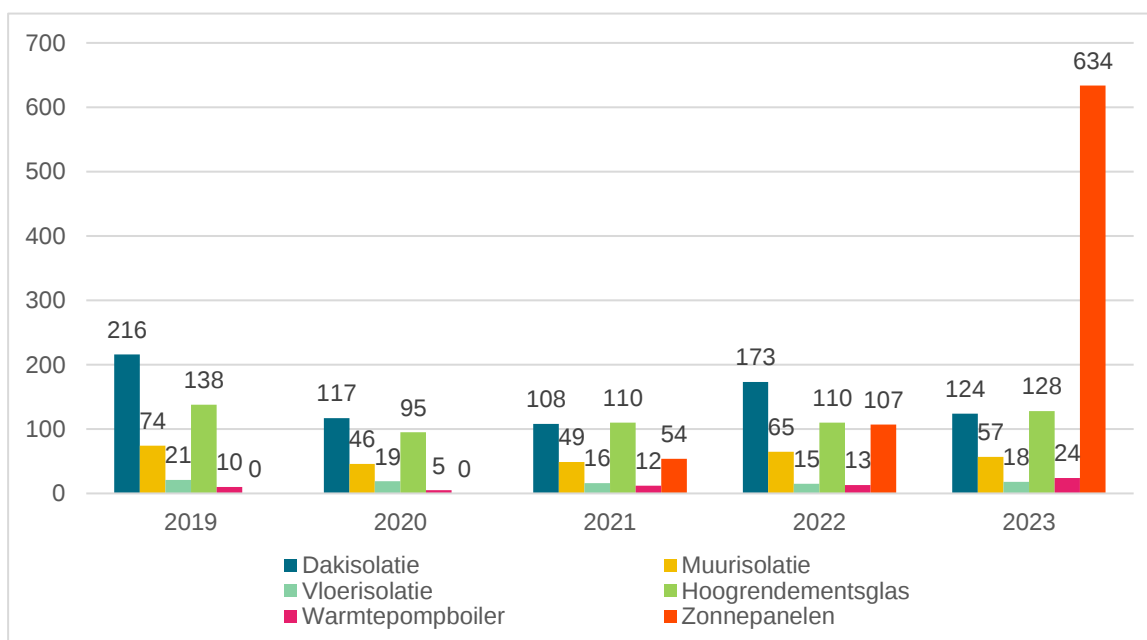
Figuur 99. Bijgeplaatst vermogen zonnepanelen in Dilbeek²²

Figuur 100. PV-benuttingsgraad daken 2022²²

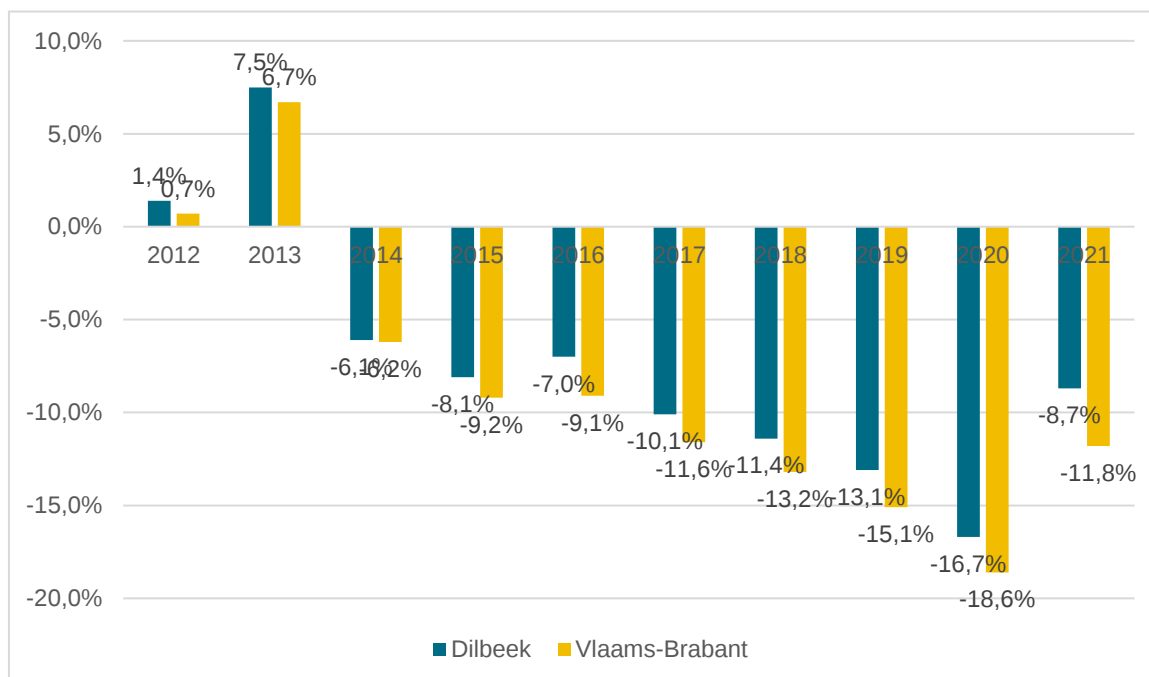
Naast energieverbruik, verhoogt de duurzaamheid van woningen door ze te renoveren. Een volgende indicator betreft het gemiddeld E-peil van afgewerkte nieuwbouwwoningen. Het E-peil weerspiegelt het energieverbruik van de woning ten opzichte van zijn oppervlakte, waardoor grote woningen doorgaans een gunstiger (=lager) E-peil hebben. Vaak scoren appartementen hierdoor slechter dan huizen, terwijl zij doorgaans een lager verwacht energieverbruik hebben. In Dilbeek bedraagt het gemiddeld E-peil van afgewerkte nieuwbouwwoningen 74 in 2013 en 21 in 2023, een duidelijk dalende trend, hetgeen positief is.

Om de nodige renovaties uit te voeren, kunnen inwoners **energiepremies** aanvragen. Het grootste aantal aanvragen is doorgaans voor dakisolatie en hoogrendementsbeglazing. Het aantal aanvragen fluctueert doorheen de jaren. De grote stijging bevindt zich echter in de aanvragen van premies voor zonnepanelen. In 2021 waren dit er 54, in 2023 634.

Figuur 101. Aantal premieaanvragen via Mijn VerbouwPremie – residentieel, 2019-2023²²

Onderstaande grafiek toont de stijging of daling van de **CO₂-uitstoot van huishoudens** tegenover het referentiejaar 2011. In 2011 bedroeg de **CO₂-uitstoot** voor huishoudens **27,3% van de totale uitstoot** in Dilbeek; in 2021 is het aandeel licht gedaald naar 26,5%: van 88.331 ton CO₂ naar 74.230 ton CO₂. Dit is een vermindering van ongeveer **8,7%**. Vergelijken we dit met Vlaams-Brabant (-11,8%), dan zien we dat Dilbeek minder snel CO₂-uitstoot afbouwt.

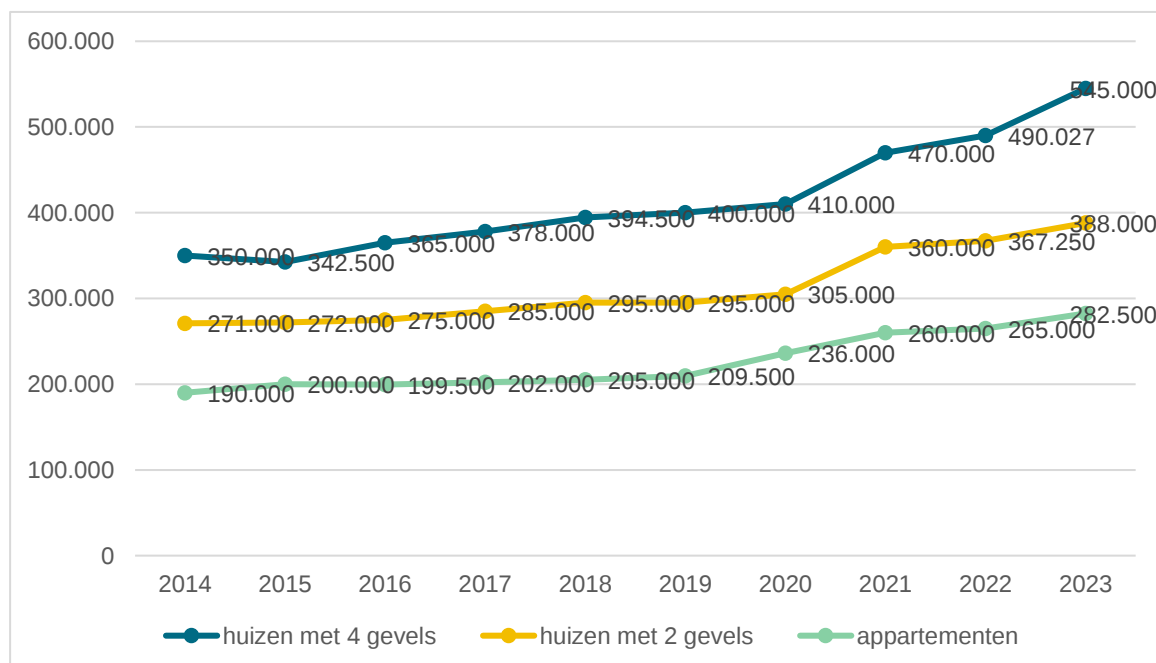

Figuur 102. CO₂-uitstoot huishoudens Dilbeek tov Vlaams-Brabant²²

4.1.4. BETAALBAARHEID VAN HET WOONPATRIMONIUM

4.1.4.1. Mediaanprijs verkochte woonegelegenheden

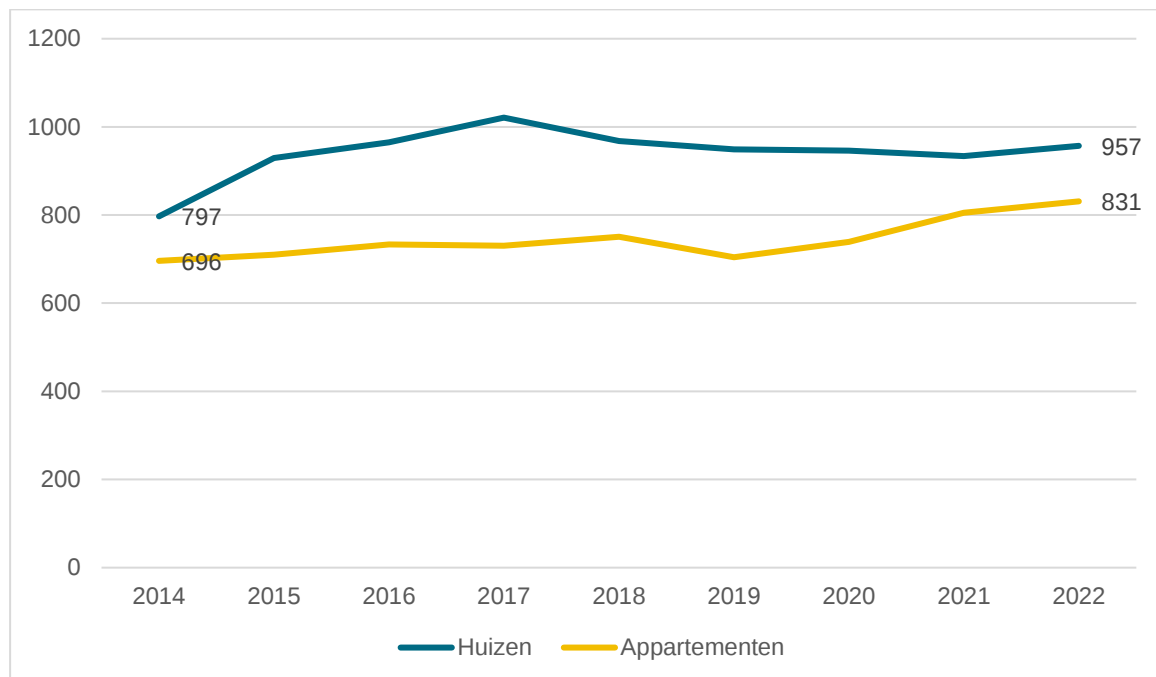
De mediaanprijs van de verkochte woonegelegenheden is de voorbije jaren fors gestegen. Dit geldt zowel voor huizen met 2 of 3 gevels, alleenstaande woningen als appartementen. De prijsstijging is het grootst voor alleenstaande woningen (+156% t.o.v. 2014). Deze stijging is ook opvallend groter dan de prijsstijging die opgetekend wordt in Vlaams-Brabant (+142%). Ook de stijging van appartementen zet zich over de jaren heen verhoudingsgewijs sterker door in Dilbeek dan in de rest van Vlaams-Brabant (149 % in Dilbeek t.o.v. 142 % in Vlaams-Brabant in de periode 2013-2023).

Figuur 103. Mediaanprijs in Dilbeek in euro – verkoop volgens type woonelegenheden - 2014-2023²

4.1.4.2. Gemiddelde huurprijs woningen

De gemiddelde huurprijs is een belangrijke indicator voor betaalbaar wonen. Hoge huurprijzen kunnen er immers voor zorgen dat inwoners en gezinnen met lagere inkomens moeite hebben om een geschikte woning te vinden. Naast woningnood, kunnen hoge huurprijzen leiden tot financiële moeilijkheden voor huurders indien zij een te groot deel van hun budget besteden aan woonlasten. In figuur X zien we dat de huurprijzen in Dilbeek in de loop der tijd gestegen zijn, wat uiteraard toegeschreven kan worden aan de inflatie. Als het leven duurder wordt, stijgen de lonen en volgen de huurprijzen. In het bijzonder voor alleenstaanden kan de hoge gemiddelde huurprijs een bezorgdheid zijn. Koppels hebben immers vaak twee inkomens waardoor ze hogere huurprijzen kunnen betalen dan alleenstaanden en de gemiddelde huurprijs opdrijven (Baert, 2024). Ter vergelijking: In Vlaanderen was de gemiddelde huurprijs in 2022 744 euro voor appartementen en 816 euro voor alle woningtypes. Net als de andere gemeenten in de Vlaamse Rand, hoort Dilbeek bij de duurder gemeenten op de huizenmarkt in het Vlaams gewest. Vlaams-Brabant is de duurste Vlaamse provincie en een kwart duurder dan West-Vlaanderen, de goedkoopste provincie van Vlaanderen (Saerens, 2024).

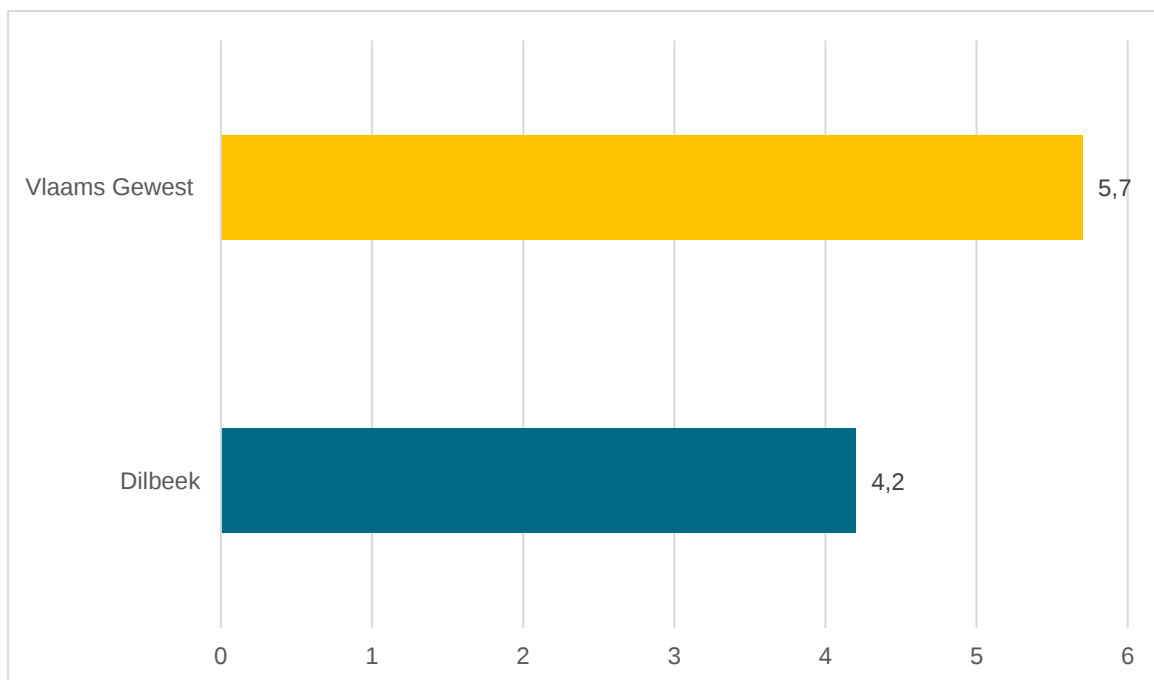

Figuur 104. Evolutie gemiddelde huurprijs huizen en appartementen in Dilbeek: 2014-2022.⁴

4.1.5. SOCIALE HUURWONINGEN

Voor wat betreft sociale huurwoningen maakten we in het verleden een onderscheid tussen een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) en een sociaal verhuurkantoor (SVK). Een SHM bouwde zijn eigen woningen en een SVK huurde woningen van de particuliere huurmarkt. Bij een SHM werd de huurprijs berekend op basis van het inkomen van de huurder. Bij een SVK betaalde de huurder volgens de huurprijs die is afgesproken met de eigenaar. De huurprijs kon echter worden verminderd door middel van de Vlaamse huursubsidie (zie verder). Er waren in Dilbeek in 2023 669 huurwoningen beheerd door een sociale huisvestingsmaatschappij en 86 huurwoningen beheerd door een sociaal verhuurkantoor. In totaal waren er dus 755 sociale huurwoningen in 2023 in Dilbeek (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023). Het grootste aantal sociale huurwoningen bevond zich in 2023 in Groot-Bijgaarden, Schepdaal-Zuid en Wolfspuiten. De sociale huisvestingssector in Vlaanderen is echter hervormd. Om efficiënter te werken en de dienstverlening aan sociale huurders te verbeteren, werden de verschillende sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren gefusioneerd en kwam er één woonmaatschappij per regio (hier 'Providentia'). Sinds de eenmaking van de woonmaatschappij Providentia wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren. Echter, er blijft een verschil in eigenaarschap van de verschillende te verhuren sociale woningen.

Om de vergelijking met het Vlaams Gewest te kunnen maken wordt in figuur 105 het aantal sociale huurwoningen van de sociale huisvestingsmaatschappij en van het sociaal verhuurkantoor afgezet ten opzichte van het aantal particuliere huishoudens. Per 100 particuliere huishoudens woonden er in Dilbeek in 2023 4,2 in een sociale woning. In het Vlaams Gewest was dit 5,7.

Figuur 105. Sociale huurwoningen (SHM en SVK), per 100 particuliere huishoudens (2023).²

Elke gemeente in Vlaanderen kreeg een Bindend Sociaal Objectief (BSO) opgelegd om het sociaal woonaanbod te vergroten. Het BSO bepaalt het aantal sociale huurwoningen dat elke gemeente tegen 2025 moet realiseren. De nulmeting vond plaats op 31 december 2007 en was gebaseerd op het aantal huishoudens in de gemeente op 1 januari 2008. Deze meting hield rekening met zowel de sociale huurwoningen van sociale huisvestingsmaatschappijen als van sociale verhuurkantoren. Dilbeek heeft een BSO van 285 gekregen. In 2023 (gemeten op 31/12/2022) had Dilbeek sinds het opleggen van het BSO reeds 180 woningen gerealiseerd. Dilbeek dient dus nog 105 sociale huurwoningen te realiseren om het BSO te halen tegen 2025 (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023).

Belangrijk om in het achterhoofd te houden is dat de renovatieplannen in de Reinaertwijk in Groot-Bijgaarden de komende jaren ook tijdelijk grote invloed zullen hebben op het aantal sociale woningen in Dilbeek. Hoewel er mobiele units zullen worden geplaatst, zullen deze niet volledig in de behoefte kunnen voorzien.

4.1.6. NOODWONING, TRANSITWONING, DOORGANGSWONING

Inwoners die zich in een nood situatie bevinden en tijdelijk dakloos zijn (bijvoorbeeld door een ramp zoals brand of overstroming, omdat hun woning onbewoonbaar of ongeschikt is verklaard, of door familiale conflicten), kunnen terecht in een noodwoning van het lokaal bestuur Dilbeek. Deze opvang is van korte duur. Tijdens het verblijf in de noodwoning wordt gezocht naar een duurzame oplossing voor de huisvestingssituatie. In juni 2024 beschikte Dilbeek over 19 noodwoningen, die werden bewoond door 17 gezinnen (waarbij 2 gezinnen elk 2 entiteiten gebruikten). Op dat moment stonden 39 gezinnen op de wachtlijst voor een noodwoning. Voor hen wordt mee gezocht naar andere oplossingen, zoals bijvoorbeeld een tijdelijk verblijf in een onthaaltehuis.

4.1.7. HUURSUBSIDIE

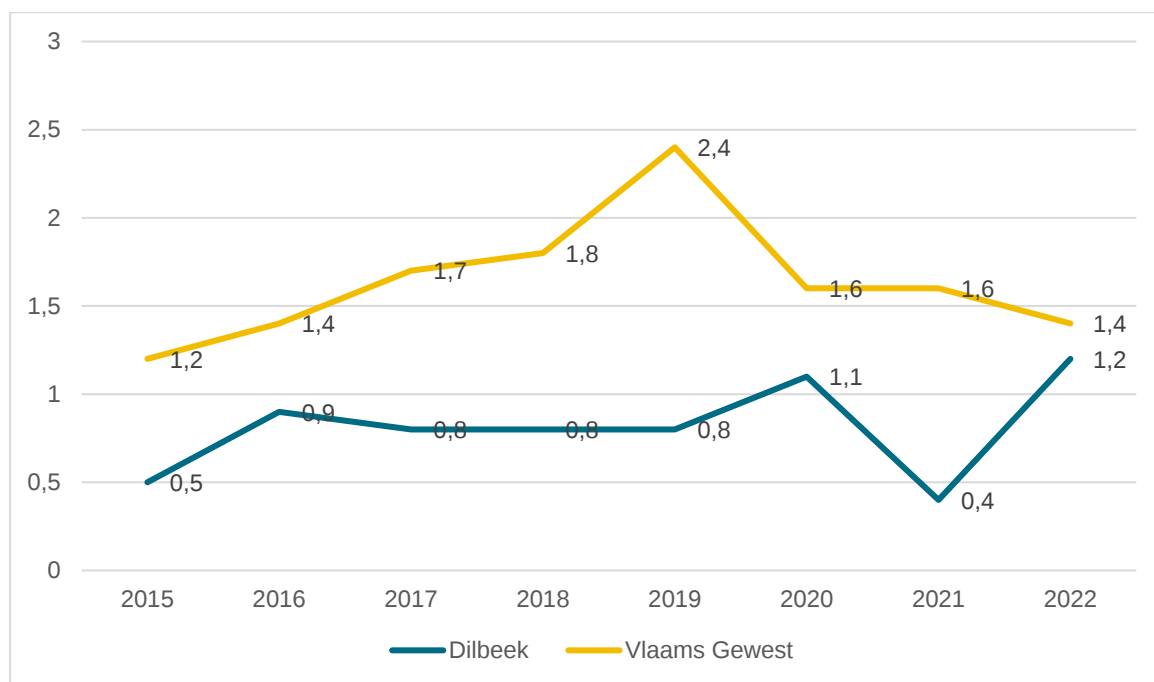
4.1.7.1 Vlaamse huursubsidie

De huursubsidie is een maandelijkse bijdrage in de huurkosten die kan worden aangevraagd door huurders die:

- verhuizen van een ongeschikte, onbewoonbare, of onaangepaste woning naar een geschikte woning.
- verhuizen naar een geschikte woning na dakloos te zijn geweest, aangetoond door een OCMW-attest waaruit blijkt dat de huurder een installatiepremie heeft ontvangen voor de nieuwe woning.
- een woning huren via een sociaal verhuurkantoor (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023).

De huursubsidie wordt maandelijks uitbetaald en het bedrag is afhankelijk van de ligging van de woning, het inkomen en het aantal personen ten laste (Wonen Vlaanderen, s.d.). In 2022 gebeurden er 33 aanvragen voor

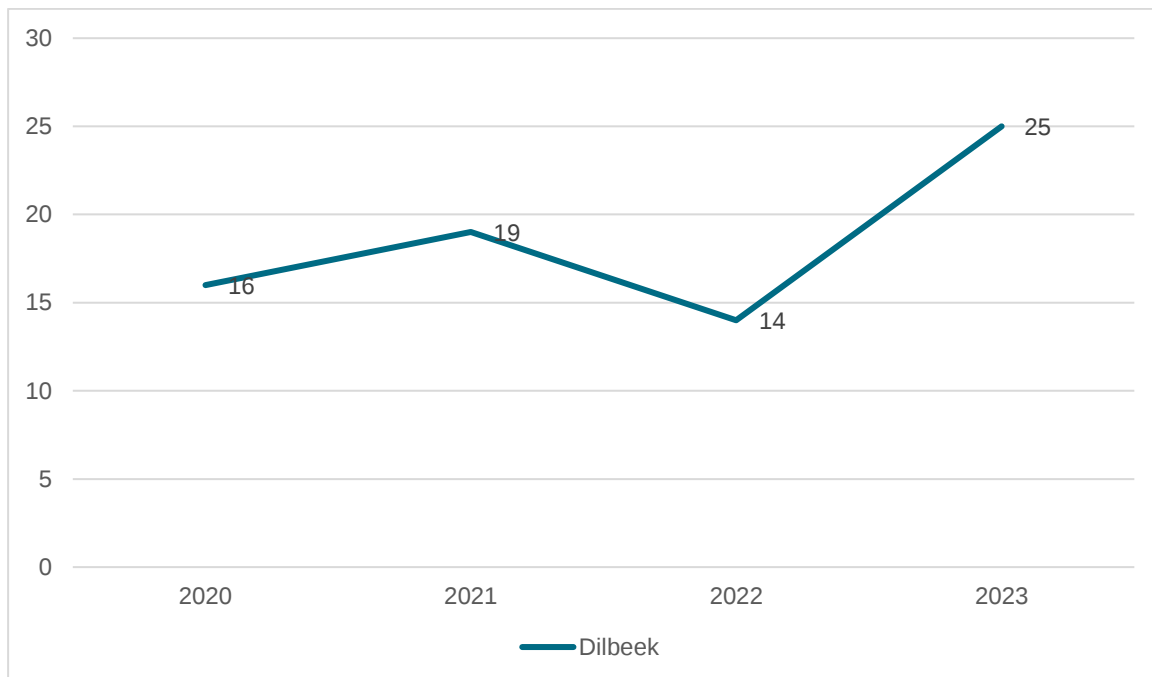
een huursubsidie in Dilbeek en waren er 22 goedkeuringen. Om de vergelijking met het Vlaams Gewest te maken kijken we naar de goedgekeurde aanvragen voor een huursubsidie per 1.000 huishoudens. Figuur 106 toont dat Dilbeek onder het gemiddelde in het Vlaams Gewest ligt wat het aantal goedkeuringen van de Vlaamse huursubsidie per 1.000 huishoudens betreft. Hierbij is het belangrijk op te merken dat kwetsbare Dilbekenaren door de hoge huurprijzen in Dilbeek vaak geen aanspraak kunnen maken op de Vlaamse huursubsidie. De huur die maandelijks betaald wordt mag immers niet hoger mag zijn dan een maximale huurprijs. Toch zien we ook in Dilbeek in de loop der tijd een stijging in het aantal goedkeuringen van de Vlaamse huursubsidie en in 2022 liggen Dilbeek en het Vlaams Gewest op nagenoeg hetzelfde aantal goedkeuringen per 1.000 huishoudens (respectievelijk 1,2 en 1,4 goedkeuringen per 1.000 huishoudens). Voor wat betreft het Vlaams Gewest zien we een duidelijke daling in 2019, wat mogelijks verklaard kan worden doordat de huursubsidie in 2019 hervormd werd (Huurdersbond, 2019). In 2021 zien we in Dilbeek een plotse daling in zowel het aantal aanvragen als het aantal goedkeuringen van de Vlaamse huursubsidie. Mogelijks kan dit verklaard worden door de coronacrisis en de dienstverlening die moeilijker bereikbaar was. Zo waren de welzijnspunten tijdelijk enkel telefonisch bereikbaar en niet zelden hebben kwetsbare inwoners directe, praktische ondersteuning nodig bij het aanvragen van premies en toeslagen zoals de huursubsidie.

Figuur 106. Goedkeuringen Vlaamse huursubsidie per 1.000 huishoudens: 2019-2022.²

4.1.7.2 Gemeentelijke huursubsidie

Naast de Vlaamse huursubsidie voorziet Dilbeek een gemeentelijke huursubsidie. Via deze subsidie krijgen bepaalde inwoners een financiële tussenkomst (€ 59,00 per maand) in de huurprijs van de woning die men, in afwachting van de toewijzing van een sociale woning, huurt op de private markt. In 2023 waren er 25 aanvragen voor de gemeentelijke huursubsidie. In de loop der tijd zien we een stijgende trend, wat ook te maken heeft met reglement-wijzigingen in 2022. De criteria werden verruimd (o.a. verhoging van de grens van de maximale inkomsten en verhoging van de grens van maximale huurprijs) zodat meer Dilbekenaren aanspraak konden maken op deze subsidie. Zodra Dilbekenaren recht hebben op de Vlaamse huursubsidie, vervalt hun recht op de gemeentelijke premie.

Figuur 107. Goedkeuringen gemeentelijke huursubsidie: 2020-2023.²³

4.1.8. BESLUIT

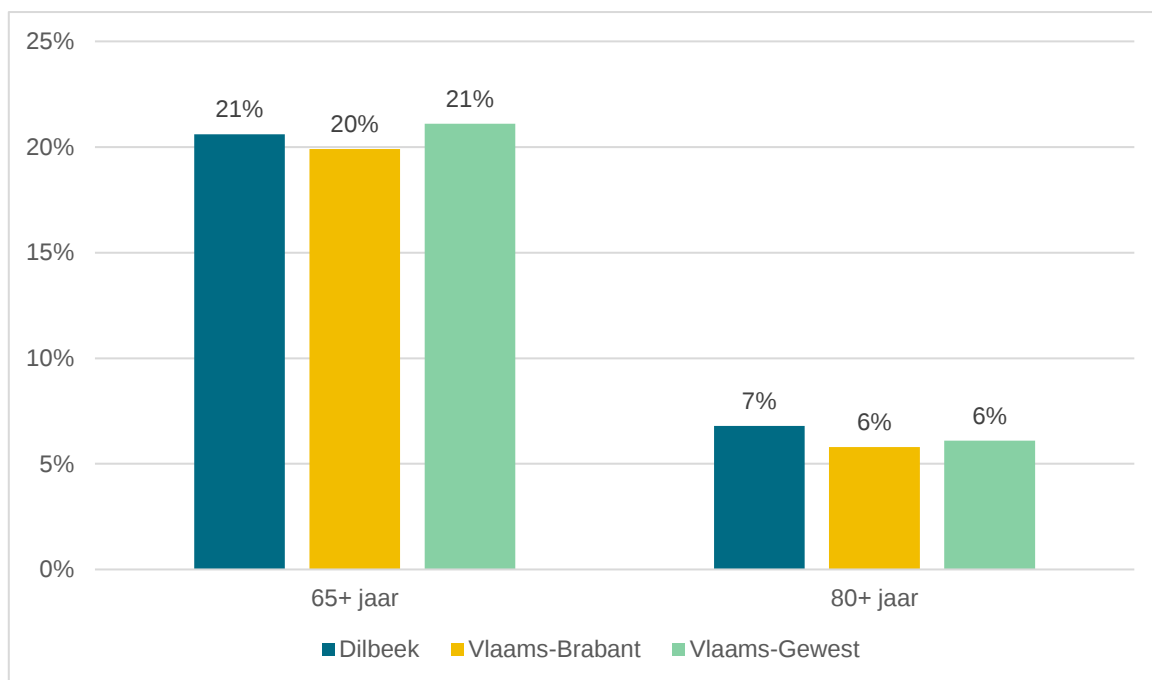
Het Dilbeeks woonpatrimonium toont een gestage toename van het aantal woongelegenheden met woonfunctie. Dit is nodig, want ook de bevolking blijft toenemen. Deze toename situeert zich voornamelijk op vlak van appartementen (meergezinswoningen). Het aandeel individuele woningen neemt eerder af. Ongeveer de helft van de woningen in Dilbeek dateert van 1970 of later. Vergeleken met Vlaams-Brabant zijn er opvallend minder oude woningen. 70% van de huishoudens is eigenaar van zijn woning in Dilbeek. Op gebied van duurzaamheid van de woningen heeft Dilbeek nog een lange weg te gaan. Wat betreft de energietransitie: slechts 6,6% van het huishoudelijk energieverbruik is afkomstig van hernieuwbare bronnen. 74,5% is nog steeds van fossiele brandstoffen. Er is echter wel een trend op gebied van bijgeplaatst vermogen, met name van zonnepanelen. De stijging van de energieprijzen van de afgelopen jaren heeft hier een groot aandeel in gehad. Op het gebied van CO₂-uitstoot van huishoudens hebben we een dalende trend in Dilbeek. Vergeleken met Vlaams-Brabant bouwt de CO₂-uitstoot echter minder snel af en dienen er dus nog bijkomende inspanningen geleverd te worden. Net als de andere gemeenten in de Vlaamse Rand behoort Dilbeek tot de duurdere gemeenten op de huizenmarkt. We zagen dat er in Dilbeek in totaal 755 sociale huurwoningen zijn. In vergelijking met het Vlaams Gewest wonen in Dilbeek verhoudingsgewijs minder particuliere huishoudens in een sociale woning (4,2 versus 5,7 per 100 particuliere huishoudens). Elke gemeente in Vlaanderen kreeg een bindend sociaal objectief (BSO) opgelegd dat het aantal sociale huurwoningen bepaalt dat tegen 2025 moet gerealiseerd zijn. In 2023 diende Dilbeek nog 105 sociale huurwoningen te realiseren om het BSO te halen. Dilbeek scoort reeds enkele jaren lager dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest wat het aantal goedkeuringen van de Vlaamse huursubsidie per 1.000 huishoudens betreft. Door de hoge huurprijzen in Dilbeek kunnen veel Dilbekenaren allicht geen aanspraak maken op deze Vlaamse subsidie, waarvoor een maximale huurprijsvoorwaarde geldt. Doorheen de tijd zien we wel een stijgende trend en in 2022 tellen Dilbeek en het Vlaams Gewest nagenoeg hetzelfde aantal goedkeuringen van de Vlaamse huursubsidie per 1.000 huishoudens. Ook voor wat betreft de gemeentelijke huursubsidie zien we in Dilbeek een stijgende trend doorheen de tijd, wat ook te maken heeft met wijzigingen aan het reglement (criteria- en dus doelgroep-verruiming). Deze bevindingen suggereren dat meer Dilbekenaren moeite krijgen om hun huishuur te betalen.

4.2. Ouderenbeleid

Het is algemeen bekend dat de Vlaamse bevolking vergrijst en velen beschouwen dit dan ook als dé uitdaging van de 21e eeuw. In 2023 was 1 op de 5 Vlamingen een 65-plusser (Statistiek Vlaanderen, 2024). De naoorlogse generatie, de babyboomers, doen de vergrijzing sterk toenemen tot 2040 (Federaal planbureau, 2024). In wat volgt zoomen we in op de vergrijzing en het ouderenbeleid in Dilbeek.

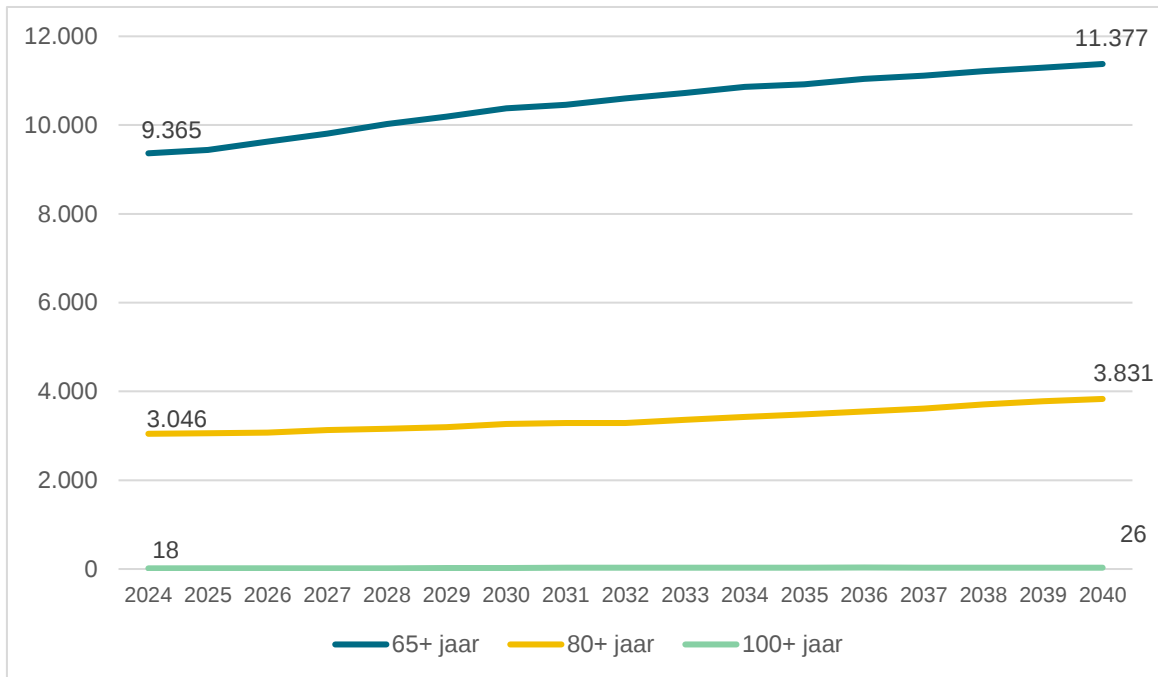
4.2.1. VERGRIJZING IN DILBEEK

Bij de demografische kenmerken zagen we al dat de Dilbeekse bevolking ouder wordt en er, naast groene druk, in Dilbeek sprake is van grijze druk. Net als in Vlaanderen was in 2023 1 op de 5 Dilbekenaren een 65-plusser (21% van de inwoners). 7% van de inwoners was een 80-plusser.

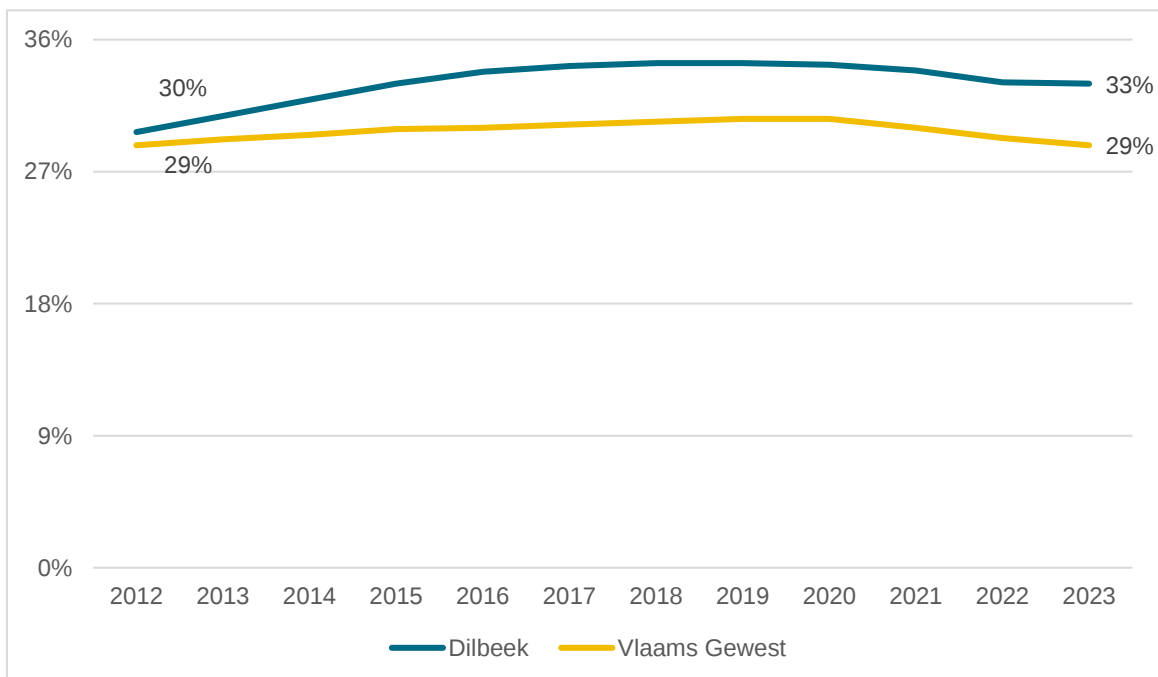
Figuur 108. Ouderen, % t.o.v. alle inwoners (2023).²

In de komende jaren zal de Dilbeekse bevolking verder vergrijzen en volgens de prognoses zullen er in 2040 11.377 65-plussers in Dilbeek zijn waarvan 3.831 80-plussers. Tussen 2024 en 2040 stijgt het aantal 65-plussers met andere woorden met 22% en het aantal 80-plussers met 26%

Figuur 109. Bevolkingsprojecties ouderen Dilbeek: 2024-2040.²

Niet alleen het aandeel ouderen in de samenleving neemt toe, maar ook het aandeel van de oudste ouderen (80 jaar en ouder) binnen deze groep groeit aanzienlijk. We spreken van de verzilvering binnen de vergrijzing. Figuur 110 toont dat het aandeel van de oudste ouderen (80 jaar en ouder) binnen de groep ouderen hoger is in Dilbeek dan in het Vlaams Gewest.

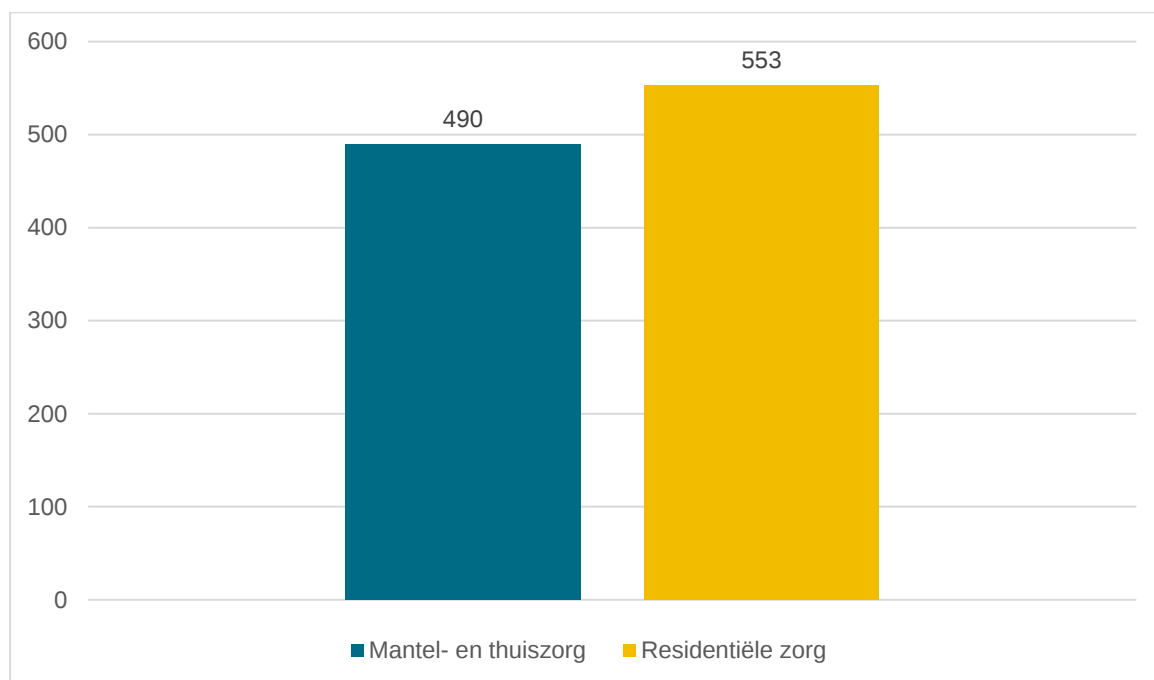

Figuur 110. Verhouding tussen aantal 80-plussers en aantal 65-plussers: 2012-2023.²

4.2.2. ZORGBEHOEFTE VAN ZWAAR ZORGBEHOEVENDE DILBEKENAREN

Om de zorgbehoefte bij Dilbeekse ouderen in beeld te brengen kijken we naar het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden. Dit is een budget voor inwoners die langdurig zware zorg nodig hebben. Op basis van het aantal dossiers tellen we in 2023 in Dilbeek 1.247 zwaar zorgbehoevenden waarvan er 83,6% ofwel 1.043 ouder zijn dan 65 jaar. Dit is 11,3% van de 65-plussers. De grootste groep zwaar zorgbehoevenden vinden we niet geheel onverwacht bij de tachtigers. In Dilbeek gaat het om 830 zwaar zorgbehoevende 80-plussers, of 27,4% van de 80-plussers.

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg en een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg. Figuur 111 toont dat het grootste aandeel van de zwaar zorgbehoevende 65-plussers in Dilbeek in een residentiële setting verzorgd wordt (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023; Vlaamse Overheid, s.d.).

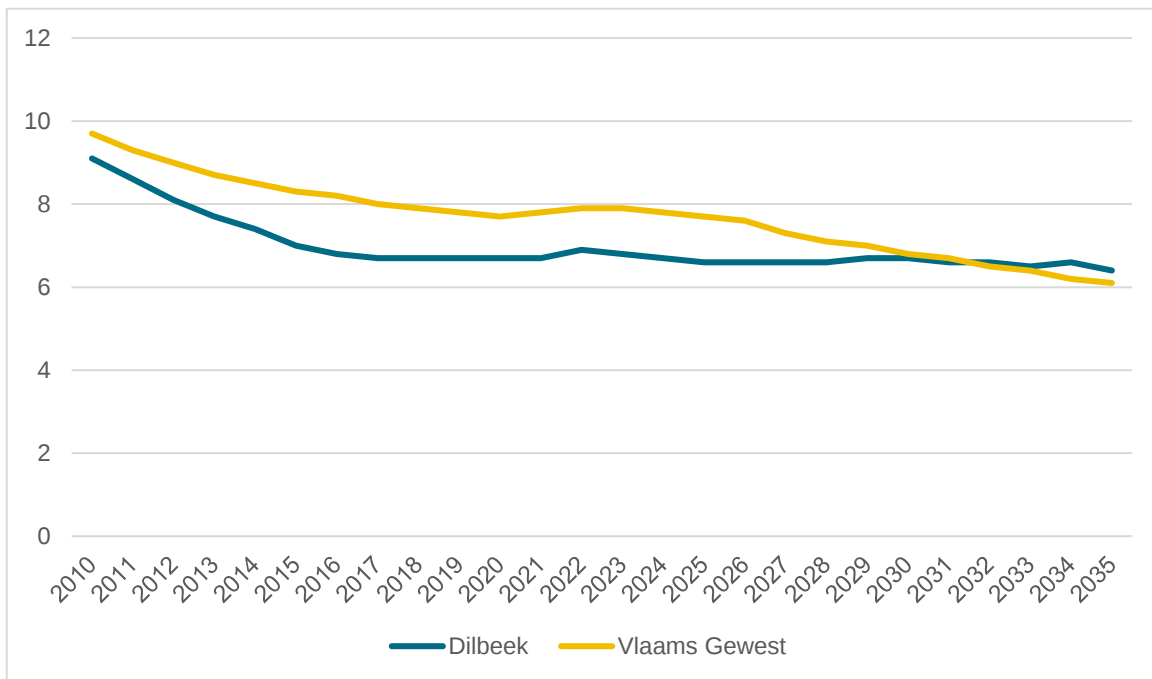
Figuur 111. Zorgbudget zwaar zorgbehoevenden ouder dan 65 jaar (2023).²

4.2.3. ZORGAANBOD

In wat volgt zoomen we in op het zorgaanbod in Dilbeek voor ouderen en daarbij maken we een onderscheid tussen formele en informele zorg. Informele zorg wordt verleend door mensen in de omgeving ('mantelzorgers', kinderen, partners, enz.) en vrijwilligers. Formele zorg wordt verleend door professionals. Ouderen willen steeds langer thuis wonen en daar zorg ontvangen. Ook de Vlaamse overheid zet sterk in op de vermaatschappelijking van de zorg en dus zorg dichterbij huis en in de vertrouwde omgeving. Voor zwaar zorgbehoevenden is dit doorgaans enkel mogelijk indien professionele (thuis-)zorg aangevuld wordt met informele zorg. Vrijwilligers of mantelzorgers worden met andere woorden alsmaar belangrijker (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023).

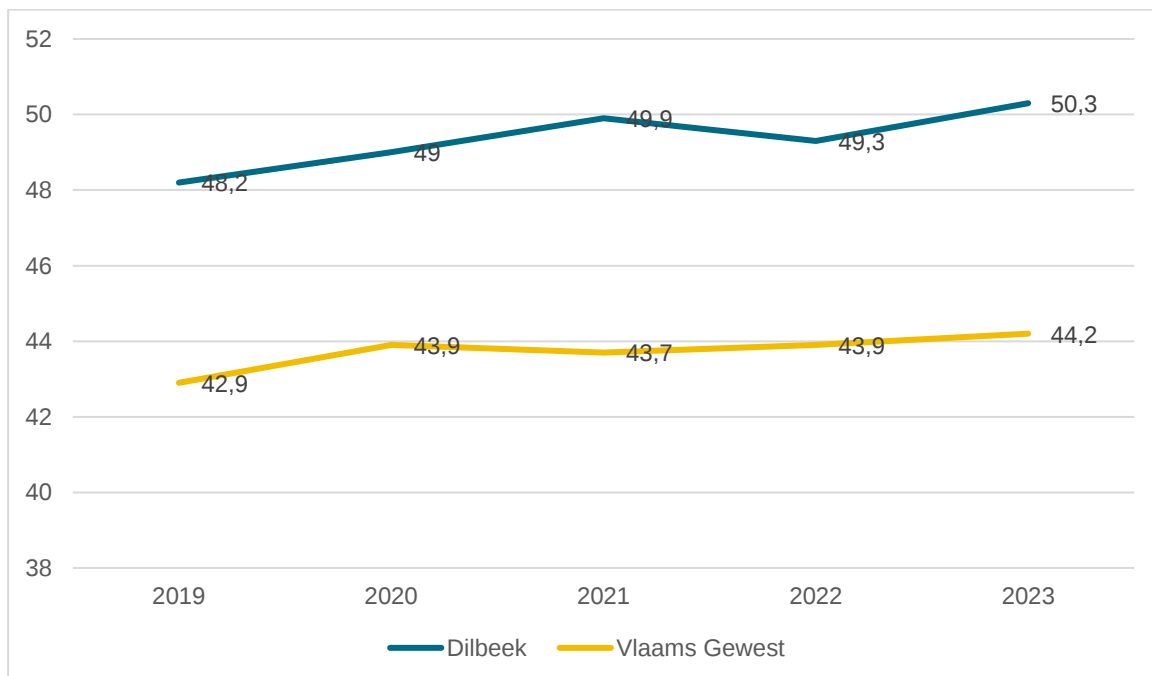
4.1.1.1. Mantelzorg

Om in te schatten hoe groot de groep potentiële mantelzorgers in Dilbeek is, maken we gebruik van de mantelzorgratio (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023). De mantelzorgratio geeft het aantal potentiële mantelzorgers op basis van leeftijd (40-79-jarigen) per 80-plusser weer. Andere, meer nauwkeurige cijfers over het aantal mantelzorgers zijn niet eenvoudig te verzamelen. Veel mantelzorgers herkennen zichzelf niet als zodanig en registreren zich dan ook niet als mantelzorger. Mantelzorg kan informeel en onbetaald zijn, en veel mensen beschouwen het als een evidente familieverantwoordelijkheid. Dilbeek beschikte in 2023 over een potentieel van 6,8 mantelzorgers per 80-plusser. Tegen 2035 zal dit potentieel afnemen tot 6,4 mantelzorgers per 80-plusser. Het potentieel in Dilbeek is momenteel kleiner dan in het Vlaams Gewest (7,9 in 2023).

Figuur 112. Evolutie en prognose van de mantelzorgratio (2010-2035).²

Ook de familiale zorgindex is in dit verband interessant en wordt op gelijkaardige wijze berekend. Deze index vertelt iets over de verhouding van de 80-plussers op de 50-59 jarigen en geeft bijgevolg aan hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die doorgaans voor hen moet zorgen. Hoe hoger de waarde, hoe meer 80-plussers er zijn per 50- tot 59-jarige. In figuur 113 zien we dat er in Dilbeek in 2023 50,3 80-plussers per 100 inwoners van 50 tot 59 jaar waren. Dilbeek heeft daarmee een hogere familiale zorgindex dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest (zie figuur 113).

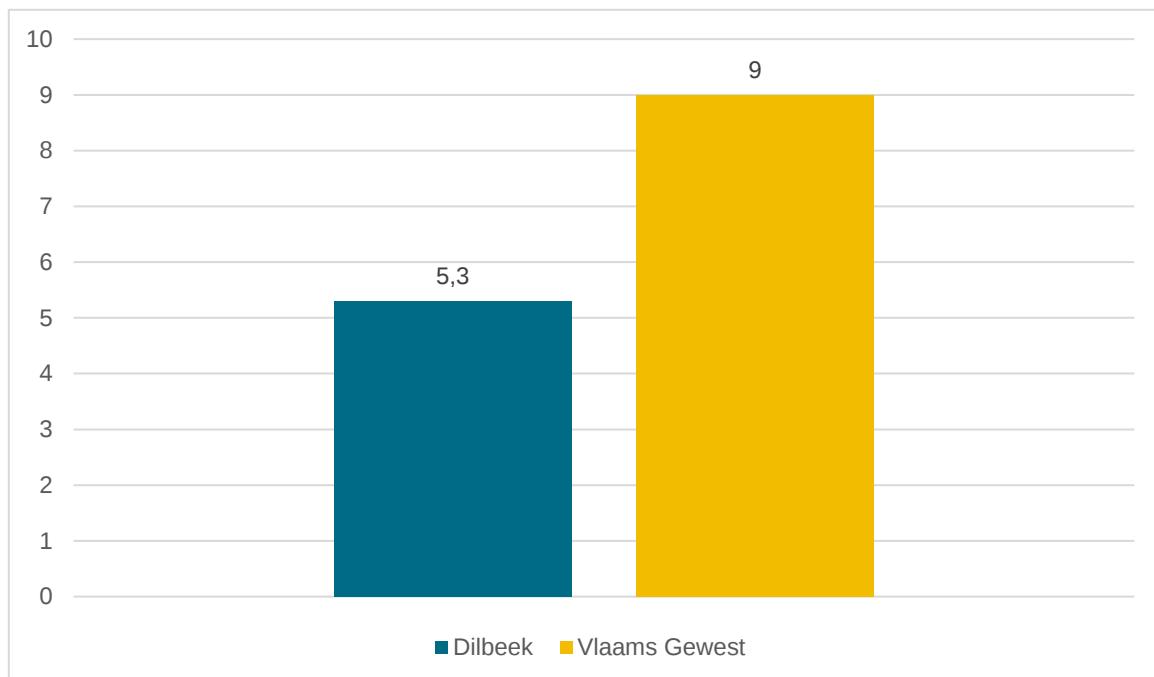

Figuur 113. Familiale zorgindex: 2019-2023.²

4.1.1.2. Gezinszorg

Gezinszorg of thuiszorg verwijst naar de zorg en ondersteuning die aan gezinnen wordt geboden, doorgaans in hun eigen huis en aan mensen die extra ondersteuning nodig hebben omwille van hun leeftijd, ziekte en/of beperking. Enkele voorbeelden zijn huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging en verpleging. In 2021 bedroeg het aantal effectief gepresteerde uren gezinszorg in Dilbeek 61.062 uren. Hiervan werden 47.658 uren bij 65-

plussers geleverd. Omgerekend per 65-plusser betekent dit gemiddeld 5,3 uren gezinszorg. Ter vergelijking: in het Vlaams Gewest ging het in 2021 om gemiddeld 9,0 uren gezinszorg per 65-plusser (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023).

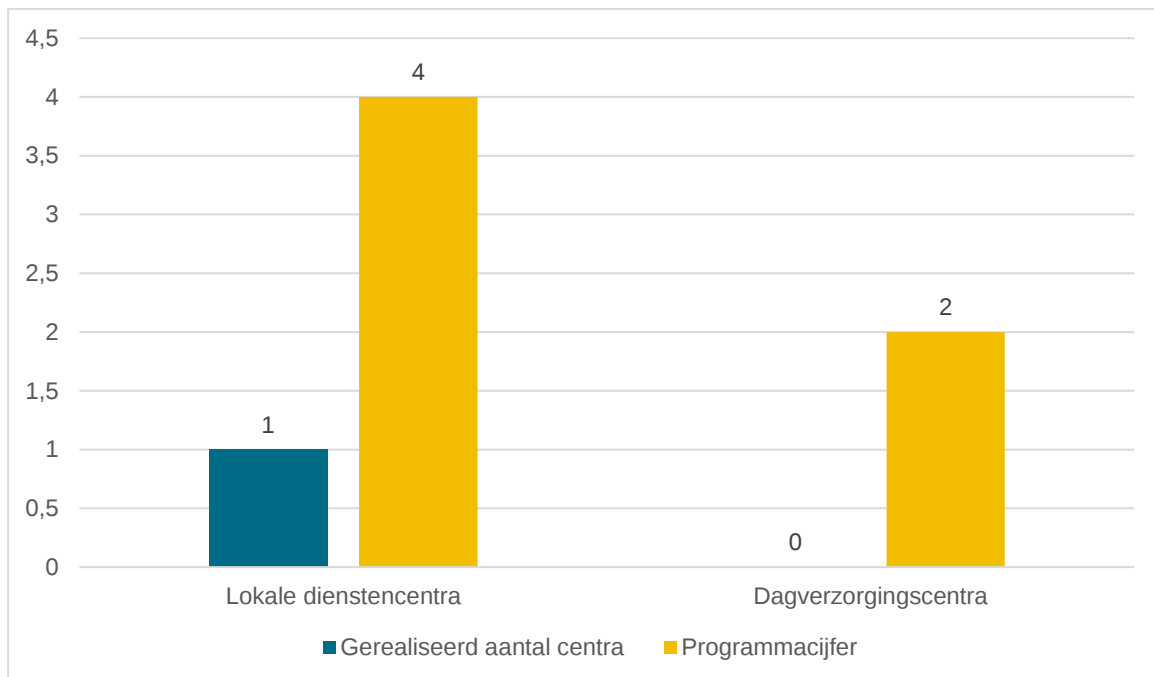
Figuur 114. Gemiddelde uren gezinszorg per 65-plusser (2021).²

4.1.1.3. Lokale dienstencentra

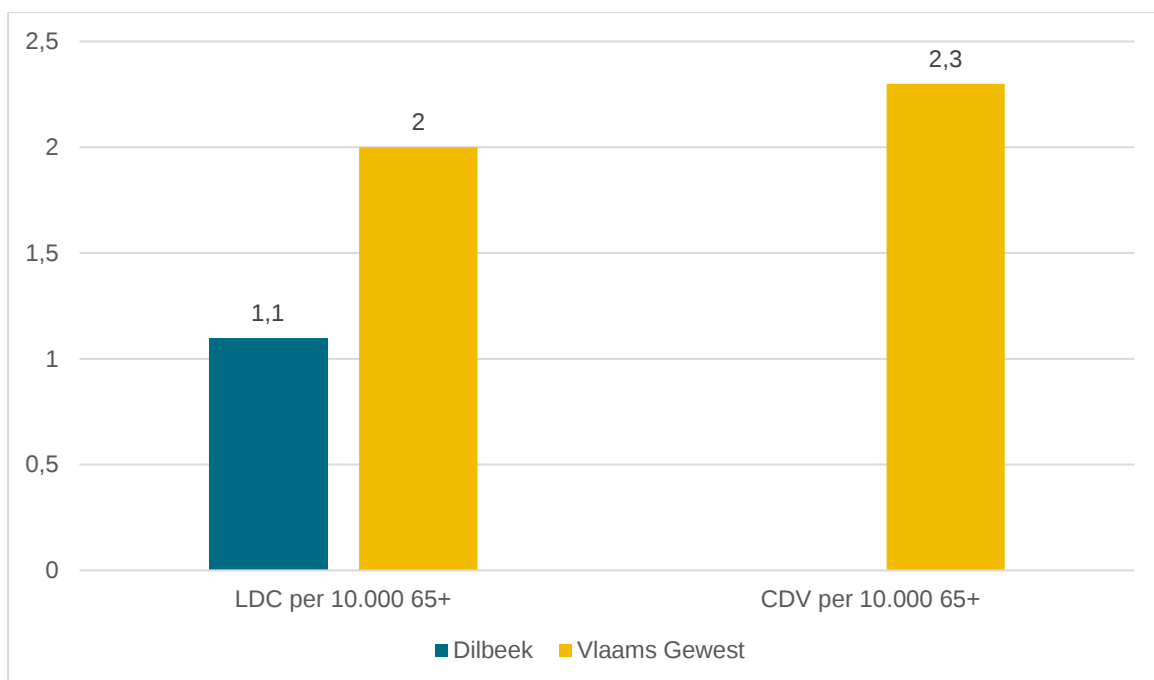
Een lokaal dienstencentrum (LDC) is voornamelijk gericht op inwoners met een beginnende zorgbehoefte. Het organiseert informatieve, recreatieve en vormende activiteiten om de zelfredzaamheid te versterken en eenzaamheid te verminderen. Een LDC heeft ook de opdracht om de sociale samenhang in de buurt te versterken en gebruikers te ondersteunen om zo lang mogelijk thuis, in de vertrouwde omgeving, te blijven wonen. Volgens de Vlaamse programmatie (die uitdrukt wat de theoretische behoefte is op basis van de prognose van de oudere bevolking voor de komende vijf jaar) wordt er voor elke begonnen schijf van 15.000 inwoners (op basis van de bevolkingsprognose binnen 5 jaar) 1 lokaal dienstencentrum voorzien, wat voor Dilbeek neerkomt op 4 lokale dienstencentra. In 2024 was er in Dilbeek 1 lokaal dienstencentrum (LDC In Kompanie) (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023) (zie figuur 114). In 2023 was er 1,1 LDC per 10.000 inwoners van 65+. In het Vlaams Gewest was dit 2 LDC's per 10.000 inwoners van 65+ (zie aanbodratio in figuur 114).

4.1.1.4. Centra voor dagverzorging

Een centrum voor dagverzorging (CDV) biedt ondersteuning aan thuiswonende ouderen met een zorgbehoefte én aan hun familie en mantelzorgers. De gebruikers komen overdag naar het centrum, waar zij de nodige zorg en begeleiding krijgen. De medewerkers helpen bij het wassen en de verzorging en er zijn activatie-, revalidatie- en ontspanningsactiviteiten. De centra bieden ook een warme maaltijd aan en vervoer. Voor Dilbeek bedraagt de programmatie 2 centra voor dagverzorging. Het enige centrum voor dagverzorging, CDV Breugheldal, werd op 31 december 2023 echter tijdelijk gesloten. De gebruikers werden doorverwezen naar CDV De Vaeren in Sint-Pieters-Leeuw. De gemeente blijft wel instaan voor het vervoer van de Dilbeekse gebruikers. Als we kijken naar de aanbodratio dan scoort Dilbeek logischerwijs ook hier slechter dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest (0 versus 2,3, zie figuur 116).

Figuur 115. Gerealiseerd aantal LDC en CDV en het programmacijfer (2023).²

Figuur 116. Aanbodratio LDC en CDV, per 10.000 inwoners 65+ (2023).²

4.1.1.5. Kortverblijf

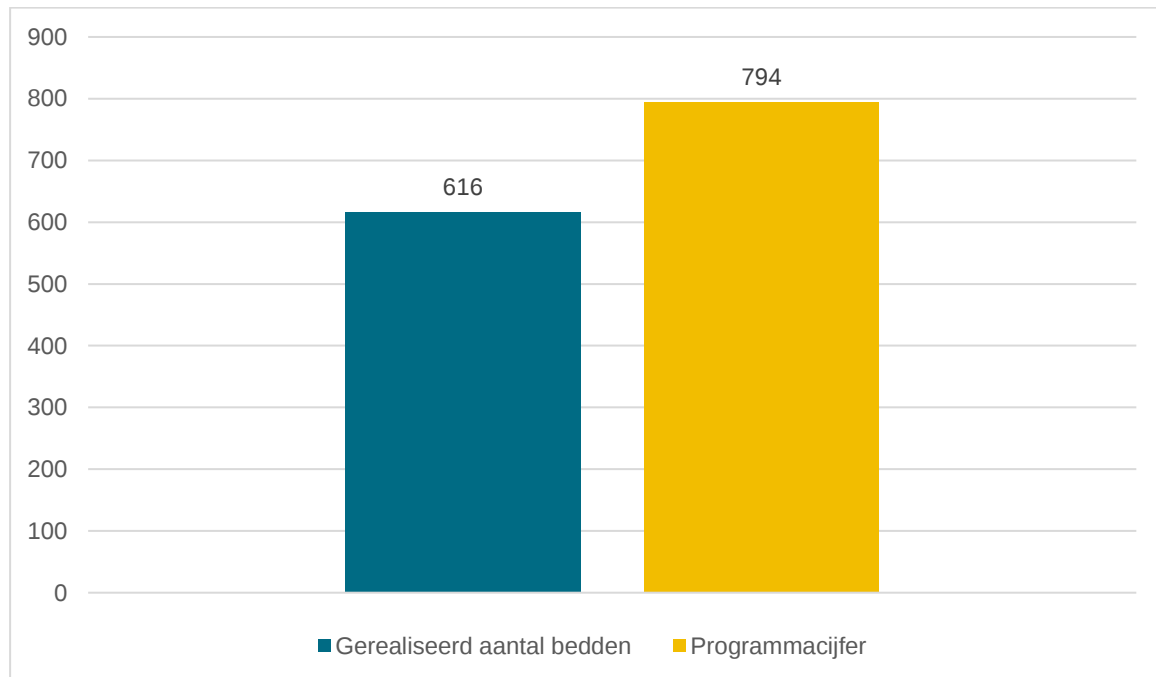
Kortverblijf is een tijdelijk verblijf in een woonzorgcentrum, bedoeld voor ouderen die tijdelijk ondersteuning of zorg nodig hebben. Het kan mantelzorg en (professionele) thuiszorg ontlasten en tijdelijke zorg bieden tijdens herstel of overbruggingsperiodes. In 2023 waren er in Dilbeek 13 woongelegenheden (bedden) bedoeld voor kortverblijf. De aanbodratio bedroeg in 2023 in Dilbeek 1,4 woongelegenheden per 1.000 65-plussers, waarmee Dilbeek lager scoort dan het Vlaams Gewest (1,9 in 2023).

4.1.1.6. Assistentiewoningen

Een groep van assistentiewoningen is een woonzorgvoorziening waar oudere inwoners zelfstandig wonen in aangepaste accommodaties. Inwoners kunnen beroep doen op zorg en ondersteuning door een dag- en nachtpermanentie. In 2024 waren er in Dilbeek 294 erkende wooneenheden in assistentiewoningen. De aanbodratio bedroeg in Dilbeek in 2023 3,2 wooneenheden in erkende groepen van assistentiewoningen per 100 65-plussers, waarmee Dilbeek hoger scoort dan het Vlaams Gewest (2,5).

4.1.1.7. Woonzorgcentra

In 2024 waren er 7 woonzorgcentra (WZC) in Dilbeek met 616 woongelegenheden (bedden). De aanbodratio bedroeg in 2023 6,7 woongelegenheden in woonzorgcentra per 100 65-plussers in Dilbeek, wat hoger is dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest (5,8 woongelegenheden in woonzorgcentra per 100 65-plussers). Niettegenstaande ligt de huidige capaciteit onder het programmacijfer (794 woongelegenheden).

Figuur 117. Gerealiseerd aantal woongelegenheden (bedden) in WZC en het programmacijfer (2023).²

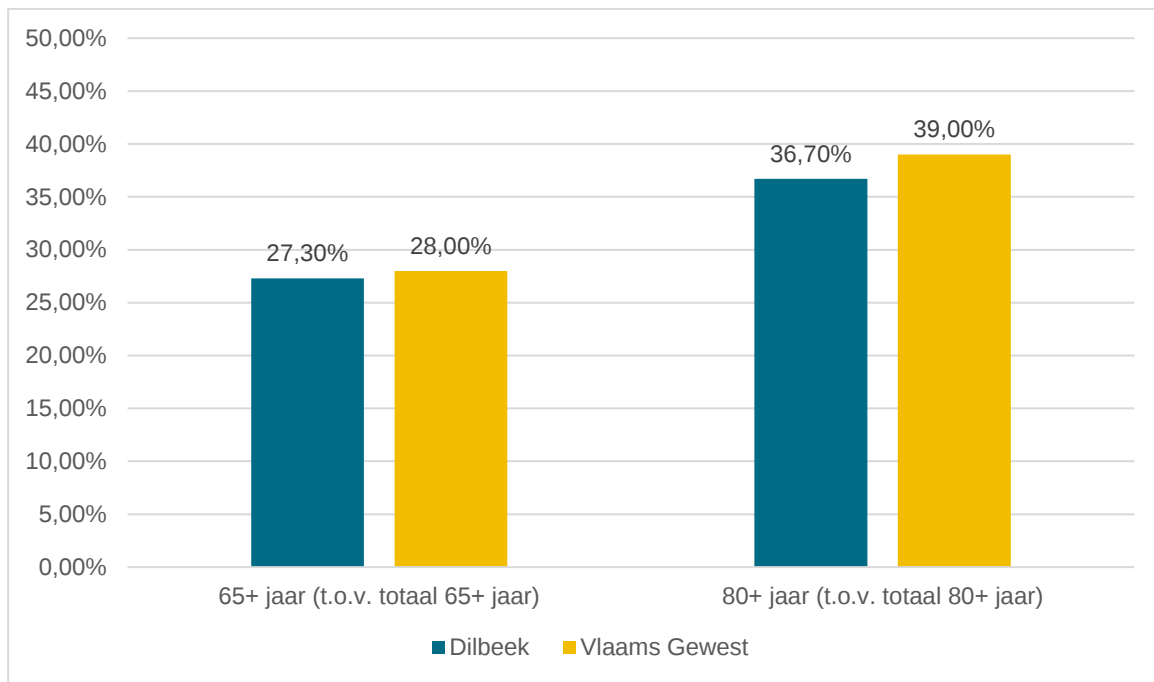
4.2.4. BIJZONDERE DOELGROEPEN

4.1.1.8. Financieel kwetsbare ouderen

Om een beeld te vormen van armoede onder Dilbeekse ouderen hebben we onder het thema armoede gekeken naar de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB). Dit zijn uitkeringen die worden toegekend aan 65-plussers die over onvoldoende financiële middelen beschikken. In 2023 ontving 2,70% van de Dilbekenaren van 65 jaar of ouder een IGO of GIB. Dilbeek zit daarbij onder het gemiddelde van het Vlaams gewest (3,60%).

4.1.1.9. Alleenwonende ouderen

Onderzoek wijst uit dat alleenwonende ouderen sneller een beroep doen op formele zorg- en hulpverlening omdat ze minder informele ondersteuning hebben van familieleden of mantelzorgers. Zij kunnen dan ook sneller moeilijkheden ondervinden bij dagelijkse activiteiten zoals boodschappen doen en koken, een groter risico lopen op eenzaamheid en sociaal isolement, zich onveiliger voelen in hun thuissituatie, enz. (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023). In 2023 telde Dilbeek 2.513 alleenwonende 65-plussers. De meest kwetsbare groep wordt gevormd door de 1.114 alleenwonende 80-plussers in Dilbeek, wat overeenkomt met 36,7% van alle 80-plussers.

Figuur 118. Alleenwonende ouderen, % t.o.v. de leeftijdsgroep (2023).²

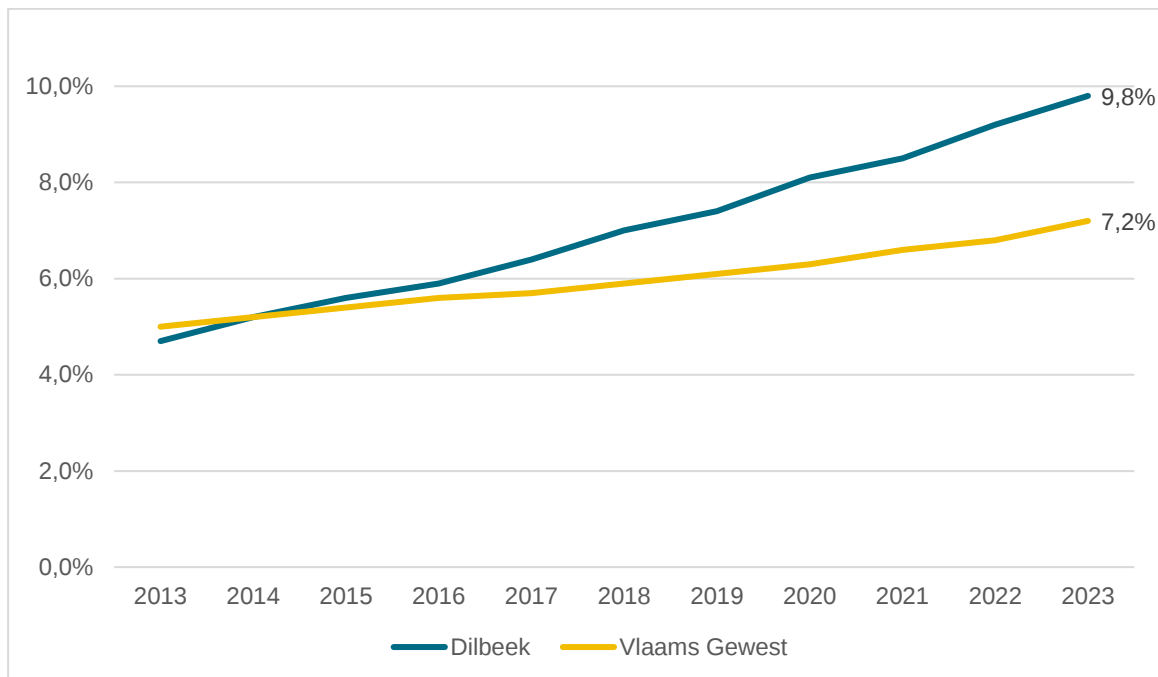
4.1.1.10. Personen met dementie

Een andere groep die bijzondere aandacht vereist zijn personen met dementie, waarvan de ziekte van Alzheimer de meest voorkomende vorm is. Een vergrijzende bevolking kent immers meer mensen met dementie. Oudere leeftijd is één van de belangrijkste risicofactoren voor het ontwikkelen van dementie. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen (s.d.) geeft aan dat:

- Ruim 10% van de mensen boven de 65 jaar dementie heeft.
- Ruim 20% van de mensen boven de 80 jaar dementie heeft.
- Ruim 40% van de mensen boven de 90 jaar dementie heeft.

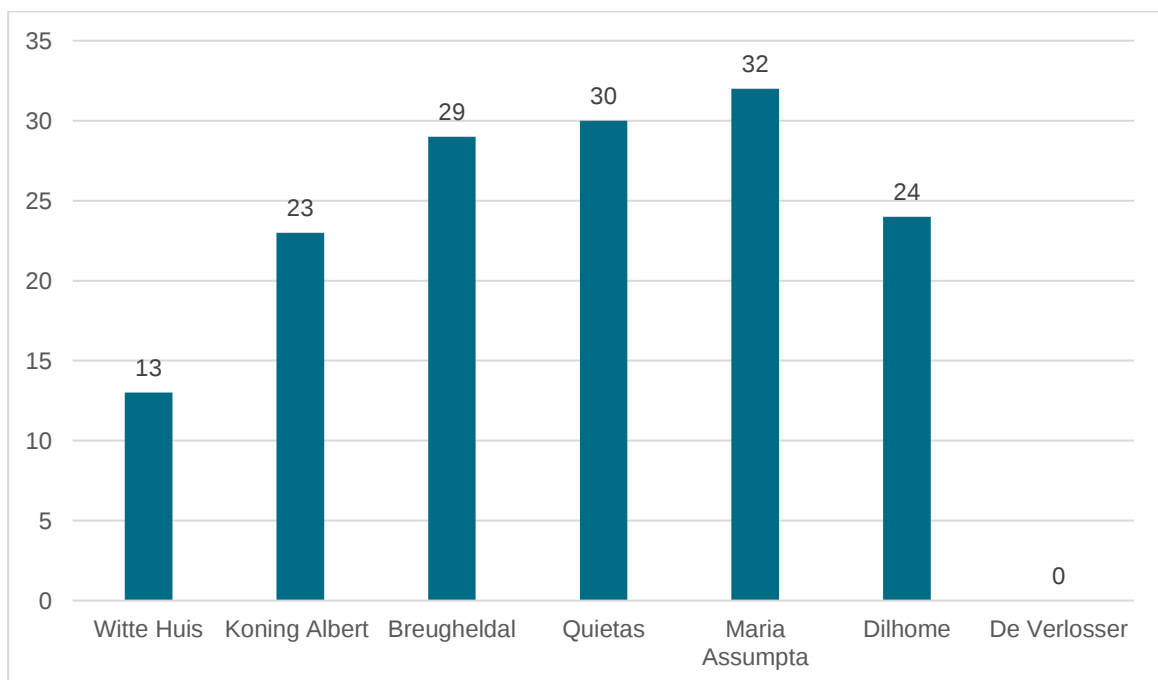
Dementie raakt bovendien ongeveer drie keer zoveel betrokkenen: familieleden die zorg verlenen en professionele hulpverleners. 70% van de mensen met dementie woont thuis en wordt daar verzorgd door naaste familie en/of omgeving (Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, s.d.)

Volgens de schattingen van het Expertisecentrum Dementie, waarbij het risicomodel van Alzheimer Europe toegepast werd op de bevolkingsprognose van StatBel, hadden in Dilbeek in 2020 887 inwoners dementie en zou het aantal personen met dementie tegen 2040 stijgen met 29,09% (of 1.145 Dilbekenaren met dementie). In deze schattingen werd echter geen rekening gehouden met de (groeierende) diversiteit, en we weten dat personen met migratieachtergrond een fors hoger risico lopen op dementie. Aangezien er in Dilbeek ook onder de ouderen sprake is van een diverse bevolkingssamenstelling kan Dilbeek met hogere aantallen personen met dementie geconfronteerd worden (Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, s.d.). Dilbeek telde in 2023 immers 904 65-plussers met een niet-Belgische geboortenationaliteit, wat overeenkomt met 9,8% van alle 65-plussers. Ter vergelijking: in het Vlaams Gewest is dit 7,2% (zie figuur 118).

Figuur 119. 65+ jaar met niet-Belgische geboortenationaliteit (t.o.v. 65+ jaar): 2013-2023.²

Omdat een aangepaste benadering van zowel de persoon met dementie als zijn omgeving van cruciaal belang is, kijken we ook naar het aantal plaatsen op beschermde afdelingen in Dilbeekse woonzorgcentra. Een beschermde afdeling in een woonzorgcentrum is een afdeling die ontworpen is om extra zorg en ondersteuning te bieden aan bewoners met cognitieve aandoeningen, zoals dementie. Beschermde afdelingen hebben vaak extra veiligheidsmaatregelen, zoals afgesloten deuren, om te voorkomen dat bewoners verdwalen. De medewerkers zijn getraind in het omgaan met personen met dementie. Er is eveneens een referentiepersoon dementie aanwezig die emotionele en praktische ondersteuning biedt aan bewoners met dementie en hun omgeving en fungeert als aanspreekpunt voor collega's. Figuur 120 toont dat er in Dilbeek 151 (van de 616) woongelegenheden (bedden) gesitueerd zijn op een beschermde afdeling.

Figuur 120. Aantal plaatsen op een beschermde afdeling in Dilbeekse woonzorgcentra (2023).²³

4.2.5. BESLUIT

De Dilbeekse bevolking zal de komende jaren verder vergrijzen. Opvallend is dat het aandeel van de oudste ouderen (80 jaar en ouder) binnen de groep van 65-plussers hoger is in Dilbeek dan in het Vlaams Gewest. 1.043 65-plussers ontvangen een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden en het grootste aandeel van hen wordt in een residentiële setting verzorgd. Om zicht te krijgen op het zorgaanbod voor ouderen in Dilbeek werd een onderscheid gemaakt tussen informele mantelzorg en formele zorg. Omdat er geen exacte cijfers zijn over het aantal mantelzorgers werd op basis van het aantal 40-79-jarigen per 80-plusser een schatting van de groep potentiële mantelzorgers gemaakt. We zagen dat de groep potentiële mantelzorgers in Dilbeek kleiner is dan in het Vlaams Gewest. In lijn daarmee zagen we dat de familiale zorgindex in Dilbeek hoger was dan in het Vlaams Gewest (en dus is er een mogelijks grotere zorgbelasting voor de mantelzorgers). Voor formele zorg zoomden we in op gezinszorg, lokale dienstencentra, centra voor dagverzorging, kortverblijf, assistentiewoningen en woonzorgcentra. Opvallend is dat er in Dilbeek gemiddeld minder uren gezinszorg per 65-plusser gepresteerd werden in 2021. Dit ligt in lijn met de vaststelling dat het grootste aandeel zwaar zorgbehoevende 65-plussers in Dilbeek in een residentiële setting verzorgd wordt. Omdat er sterk ingezet wordt op zorg dichtbij huis, en dit voor zwaar zorgbehoevenden doorgaans enkel mogelijk is indien professionele thuiszorgverleners en mantelzorgers elkaar aanvullen, is dit wel een belangrijk aandachtspunt. In vergelijking met het Vlaams Gewest zijn er, in verhouding tot het aantal 65-plussers, minder lokale dienstencentra, dagverzorgingscentra en woongelegenheden voor kortverblijf in Dilbeek. Op het vlak van assistentiewoningen en woonzorgcentra scoort Dilbeek verhoudingsgewijs iets beter dan het Vlaams Gewest. Doelgroepen die bijzondere aandacht vragen zijn financieel kwetsbare ouderen, alleenwonende ouderen en personen met dementie. In vergelijking met het Vlaams Gewest telt Dilbeek iets minder 65-plussers met een inkomensgarantie voor ouderen of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden (2,70% van de Dilbeekse 65-plussers). In 2023 was 27,30% van de 65-plussers alleenwonend en 36,7% van alle 80-plussers. Volgens de schattingen van het Expertisecentrum Dementie zullen er in 2040 1.145 Dilbekenaren met dementie zijn. Vermoedelijk is dit echter een onderraming. In de schattingen werd er immers geen rekening gehouden met de groeiende diversiteit, en personen met migratieachtergrond hebben een hoger risico op dementie. Dilbeek telt in vergelijking met het Vlaams Gewest een hoog aantal 65-plussers met niet-Belgische geboortenationaliteit.

5. Iedereen mee

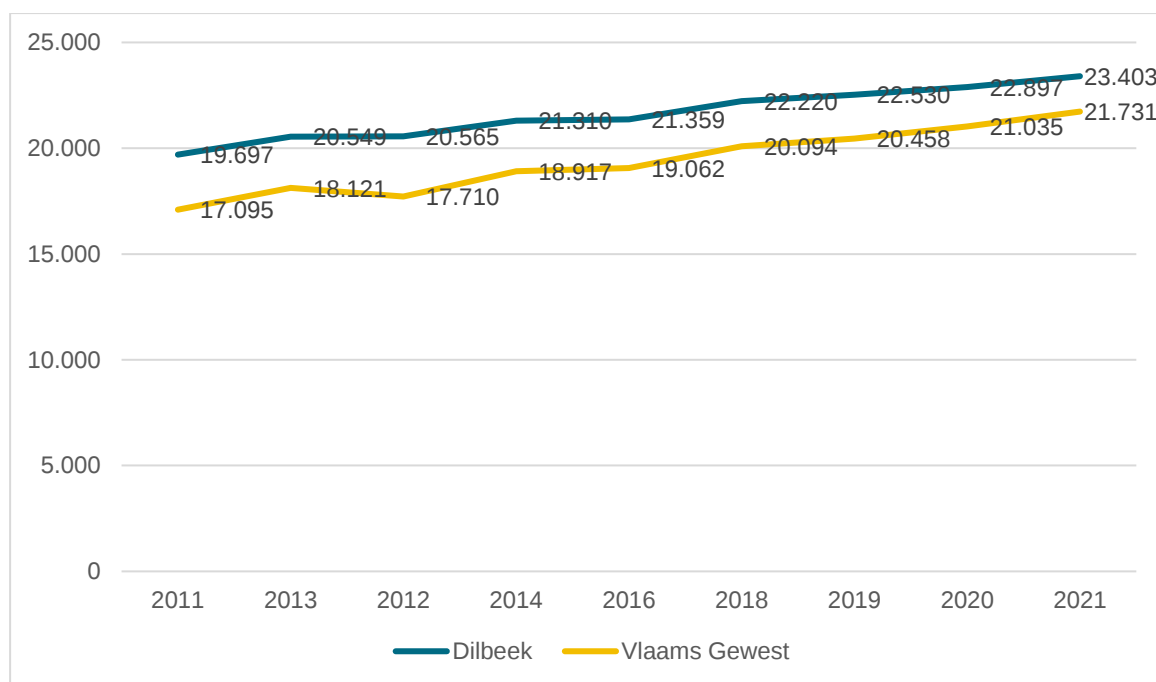
Dilbeek verbindt, activeert en beschermt zijn inwoners.

5.1. Armoede

2.150.000 landgenoten, of 18,6% van de Belgische bevolking, lopen een risico op armoede of sociale uitsluiting (AROE). Dat blijkt uit de enquête naar de inkomens en levensomstandigheden (EU-SILC) van Statbel, het Belgische statistiekbureau (Statbel, 2024). Ook in Dilbeek leven mensen in (financieel) kwetsbare situaties. Om daar een zicht op te krijgen kijken we in wat volgt naar een aantal indicatoren.

5.1.1. FISCAAL INKOMEN

In eerste instantie kijken we naar fiscale gegevens omdat deze een indicatie geven van het inkomen dat personen ter beschikking hebben. Meer specifiek kijken we naar het netto belastbaar inkomen op basis van de personenbelastingen. Inkomsten die niet worden belast worden niet meegenomen in deze indicator. Omdat de data gebaseerd zijn op het inkomstenjaar (het jaar waarop de inkomsten werden verworven), dat voorafgaat aan het aanslagjaar (het jaar waarop de belasting verschuldigd is), zit er enige vertraging op deze data en dateren de meest recente gegevens van 2021. We zien in figuur 121 dat het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner in Dilbeek 23.403 euro bedraagt en hoger ligt dan in het Vlaams Gewest.

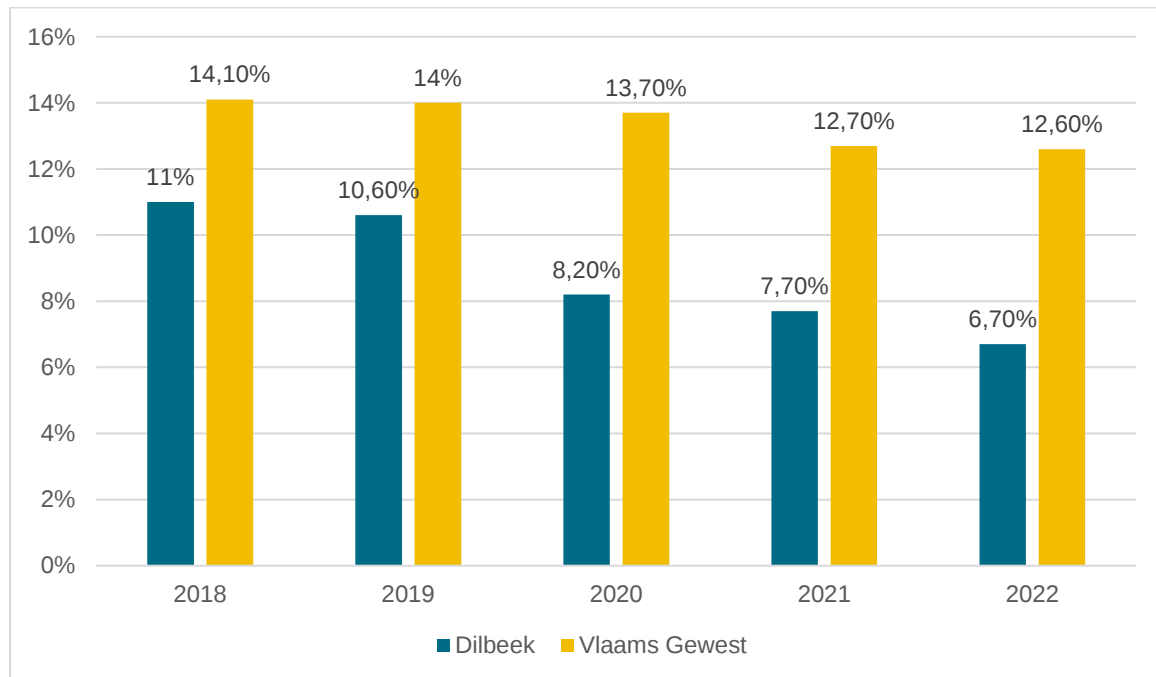
Figuur 121. Gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner (in €): 2011-2021.²

5.1.2. KANSARMOEDE-INDEX

Het agentschap Opgroeien ontwikkelde een index om kansarmoede van gezinnen met jonge kinderen in kaart te brengen. Kansarmoede wordt daarbij gezien als een duurzame toestand waarbij gezinnen met jonge kinderen beperkt worden in hun kansen en nadelen ervaren op verschillende materiële en immateriële domeinen, zoals onderwijs, huisvesting en arbeid. De kansarmoede-index wordt berekend op basis van zes parameters: het maandinkomen van het gezin, de opleiding van de ouders, de arbeidssituatie van de ouders, de kwaliteit van de huisvesting, het stimulatie-niveau van de kinderen en de gezondheid. Kinderen van 0 tot 3 jaar in gezinnen die bij minstens 3 van de 6 parameters op of onder een ondergrens scoren, groeien op in kansarmoede. Gezinnen worden tijdens een huisbezoek ingeschaald door een teamlid van Kind & Gezin. De index is met andere woorden deels afhankelijk van de manier waarop de verschillende teamleden de inschaling toepassen. Er is bovendien een wissel geweest in regioverpleegkundigen van Kind & Gezin in Dilbeek, wat het inschalingsproces beïnvloed kan hebben. Het is verder belangrijk om te weten dat Kind en Gezin in sommige gemeenten in de rand rond Brussel

een kleiner bereik dan gemiddeld heeft. Echter, alle geregistreerde kinderen worden meegenomen in de noemer van de kansarmoede-index, ook degenen waarbij er geen huisbezoek heeft plaatsgevonden en dus de kansarmoedesituatie niet werd beoordeeld. De kansarmoede-index kan daarom de werkelijke situatie onderschatten (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023).

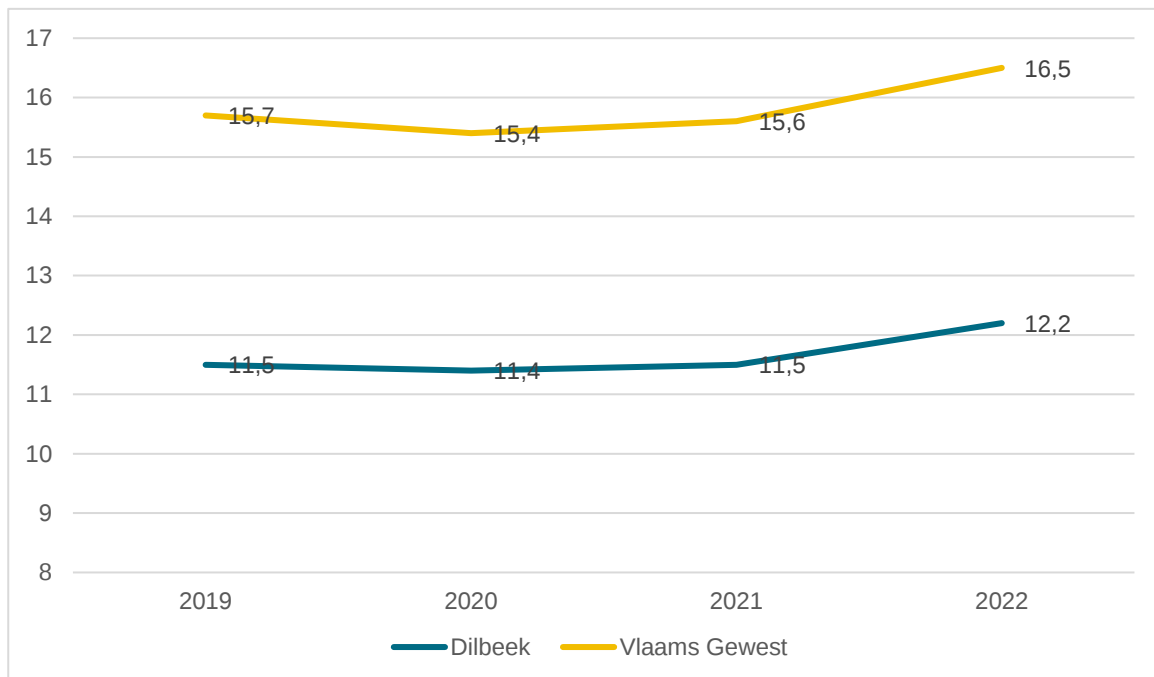
Figuur 122 toont dat de kansarmoede-index bij jonge kinderen gedaald is: in 2018 groeide 11% van de kinderen van 0 tot 3 jaar op in kansarmoede ten opzichte van het totaal aantal kinderen in die leeftijdscategorie en in 2022 is dat gedaald naar 6,70%. Dilbeek ligt onder het gemiddelde van het Vlaams Gewest.

Figuur 122. Evolutie van de kansarmoede-index bij jonge kinderen: 2018-2022.⁶

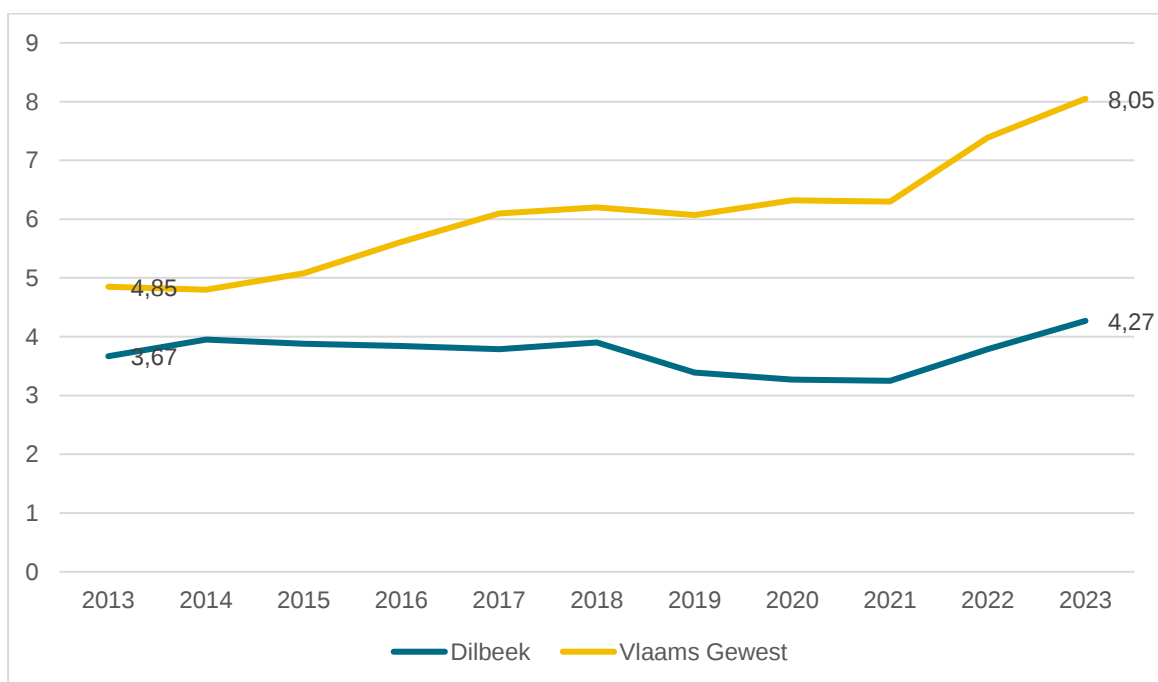
5.1.3. FINANCIËLE TEGEMOETKOMINGEN

We nemen ook een aantal financiële tegemoetkomingen onder de loep omdat deze mee een indicatie geven van armoede bij de Dilbeekse bevolking. In de eerste plaats gaan we kijken naar het recht op verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Personen met een recht op verhoogde tegemoetkoming krijgen een hogere terugbetaling van kosten voor geneeskundige verzorging. Gezondheidszorg is met andere woorden goedkoper voor deze groep mensen met een beperkt inkomen. Figuur 123 geeft het percentage personen met verhoogde tegemoetkoming t.o.v. het totaal aantal rechthebbenden in de ziekteverzekering weer. In 2019 had in Dilbeek 11,5% van het totaal aantal rechthebbenden in de ziekteverzekering een verhoogde tegemoetkoming; in 2022 is dat gestegen naar 12,2% (of 5.406 Dilbeekse inwoners). Dilbeek zit onder het gemiddelde van het Vlaams Gewest (16,5% in 2022).

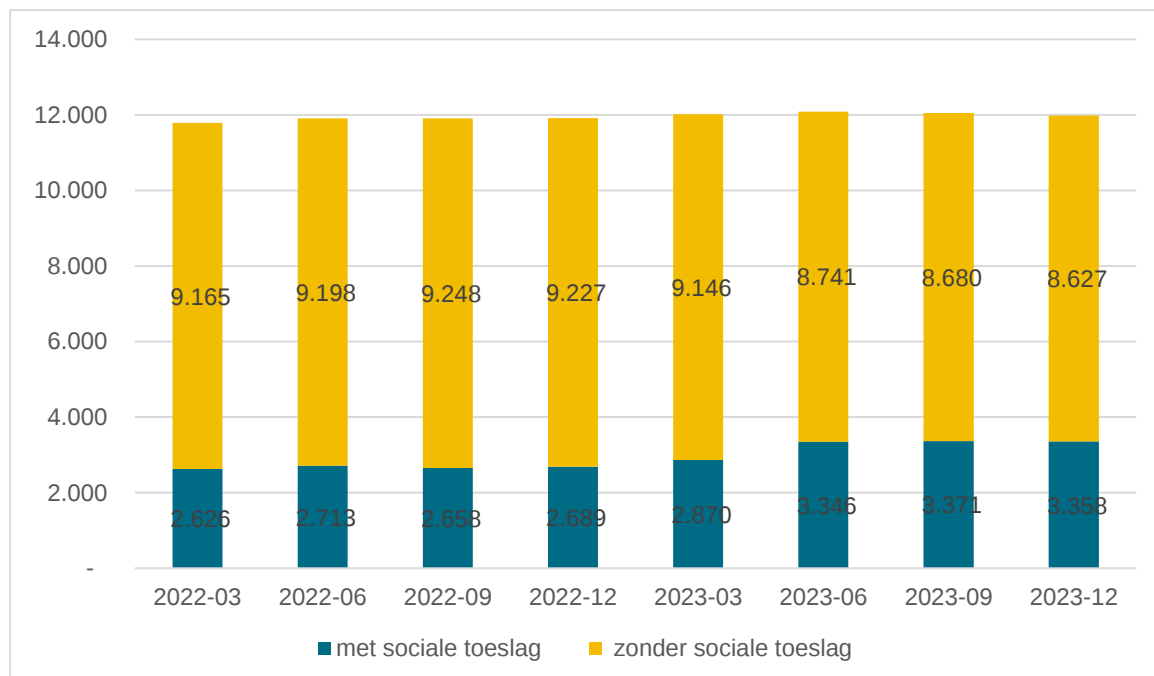
Figuur 123. Personen met verhoogde tegemoetkoming t.o.v. personen in de ziekteverzekering: 2019-2022.²

Verder zoomen we in op het percentage (equivalent) leefloners ten opzichte van het totaal aantal inwoners. Het leefloon vormt immers een minimuminkomen voor mensen die niet over voldoende bestaansmiddelen beschikken. Het equivalent leefloon is er voor mensen die niet in aanmerking komen voor het leefloon maar die zich in een vergelijkbare noodsituatie bevinden. Zowel het leefloon als het equivalent leefloon worden uitbetaald door het OCMW Dilbeek. In 2022 waren er in Dilbeek 124 leefloongerechtigden en 43 gerechtigden op een equivalent leefloon. Verhoudingsgewijs had in 2022 4% van de Dilbeekse inwoners een leefloon of een equivalent leefloon, waarmee Dilbeek onder het gemiddelde van het Vlaams gewest ligt (7%). In figuur 124 kijken we naar de evolutie van het aantal (equivalent) leefloners per 1.000 inwoners en doorheen de tijd zien we een lichte stijging (van 3,67 in 2013 naar 4,27 in 2023), vooral sinds 2021 (energiecrisis en inflatie). De trend is echter minder sterk stijgend in Dilbeek dan in het Vlaams Gewest en in grafiek 124 zien we dan ook dat de lijnen steeds verder uit elkaar komen te liggen en het verschil tussen Dilbeek en het Vlaams Gewest dus groter geworden is.

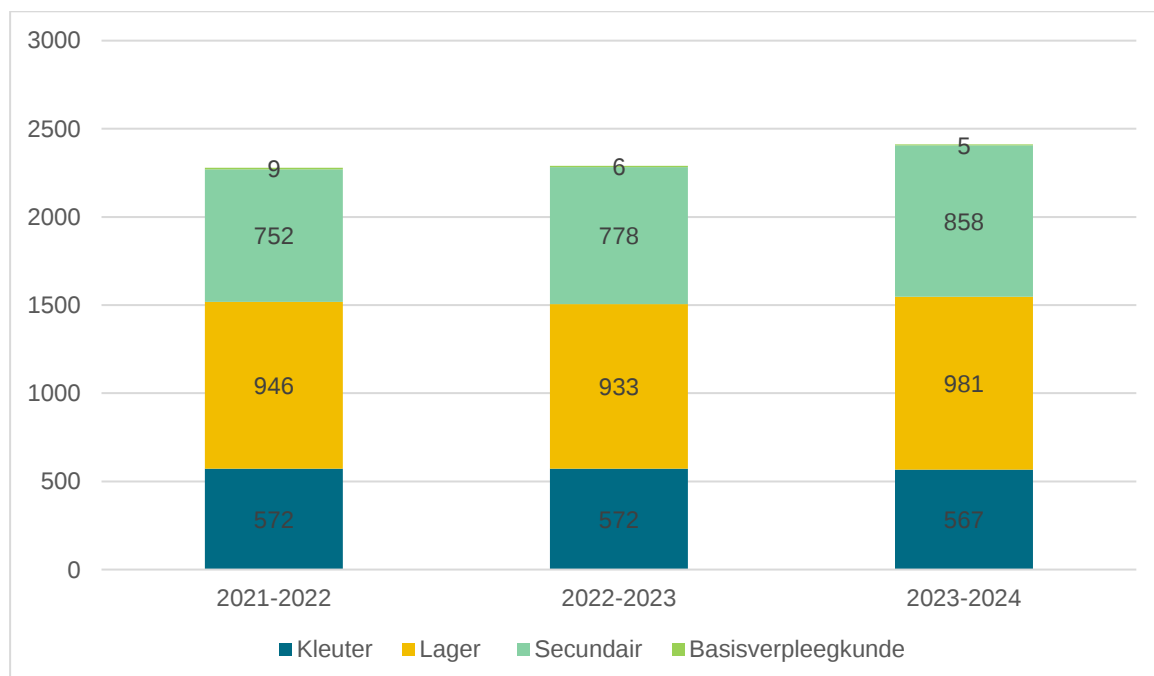

Figuur 124. Evolutie (equivalent) leefloners per 1.000 inwoners: 2013-2023²

We keken reeds naar de kansarmoede-index. Deze spitst zich echter enkel toe op jonge kinderen. De toeslagen in het Groeipakket kunnen een indicatie geven over armoede bij gezinnen met (schoolgaande) kinderen. Het Groeipakket is een van de instrumenten die de Vlaamse overheid uitwerkte om gezinnen met een beperkt inkomen te ondersteunen. Met de sociale toeslag en de schooltoeslag bevat het Groeipakket twee belangrijke toeslagen die gebaseerd zijn op het gezinsinkomen. De sociale toeslag biedt ondersteuning aan gezinnen die door hun inkomen moeite hebben om de kosten van opvoeding te dragen. De schooltoeslag is een jaarlijkse steun voor gezinnen met schoolgaande kinderen en een laag inkomen. Figuren 125 en 126 tonen dat het aantal kinderen met een sociale- en schooltoeslag doorheen de tijd is gestegen in Dilbeek.

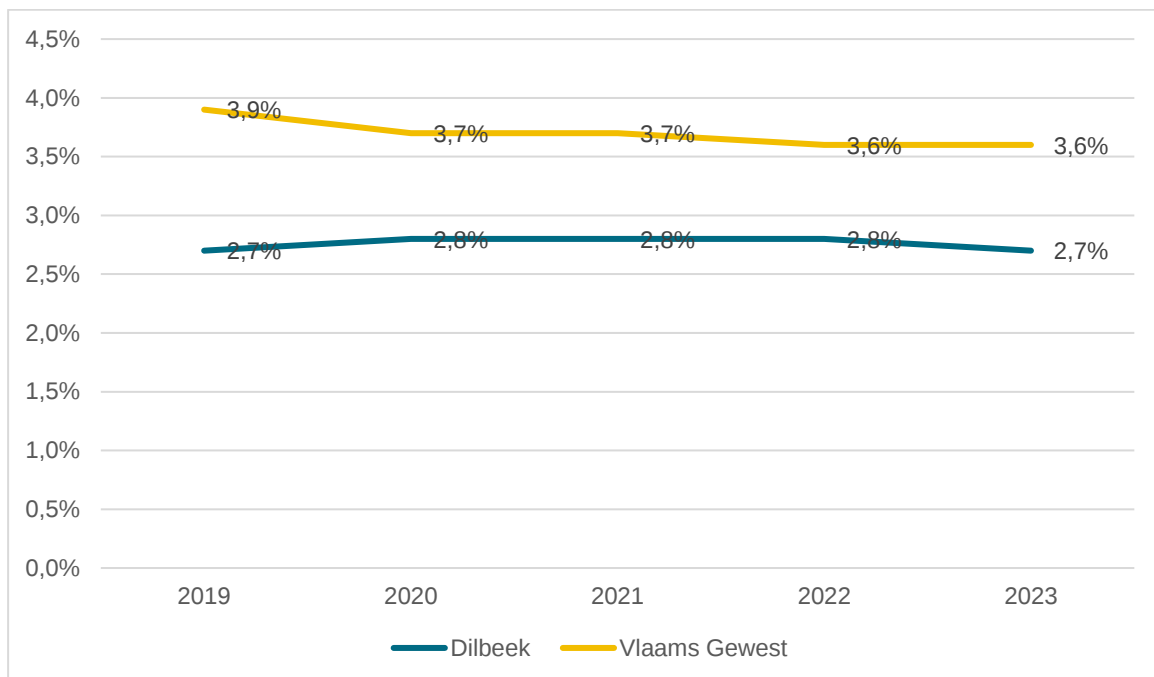
Figuur 125. Evolutie aantal kinderen met en zonder sociale toeslag in Dilbeek: 2022-2023 (voorlopige cijfers).⁶

Figuur 126. Evolutie aantal kinderen met een schooltoeslag in Dilbeek: 2021-2024 (voorlopige cijfers).⁶

Naast het armoederisico bij kinderen willen we ook een zicht krijgen op het armoederisico bij ouderen. In België loopt 1 op 5 ouderen het risico om in armoede of sociale uitsluiting te leven. Bij Belgen van 75 jaar of ouder gaat het zelfs om 1 op 4 personen. Dat blijkt uit de armoedecijfers voor 2022 die Statbel, het Belgische statistiekbureau, gepubliceerd heeft op basis van de enquête naar de inkomens en levensomstandigheden (EU-SILC) (Vlaamse Ouderenraad, 2023). Om een zicht te krijgen op het armoederisico bij ouderen in Dilbeek kijken

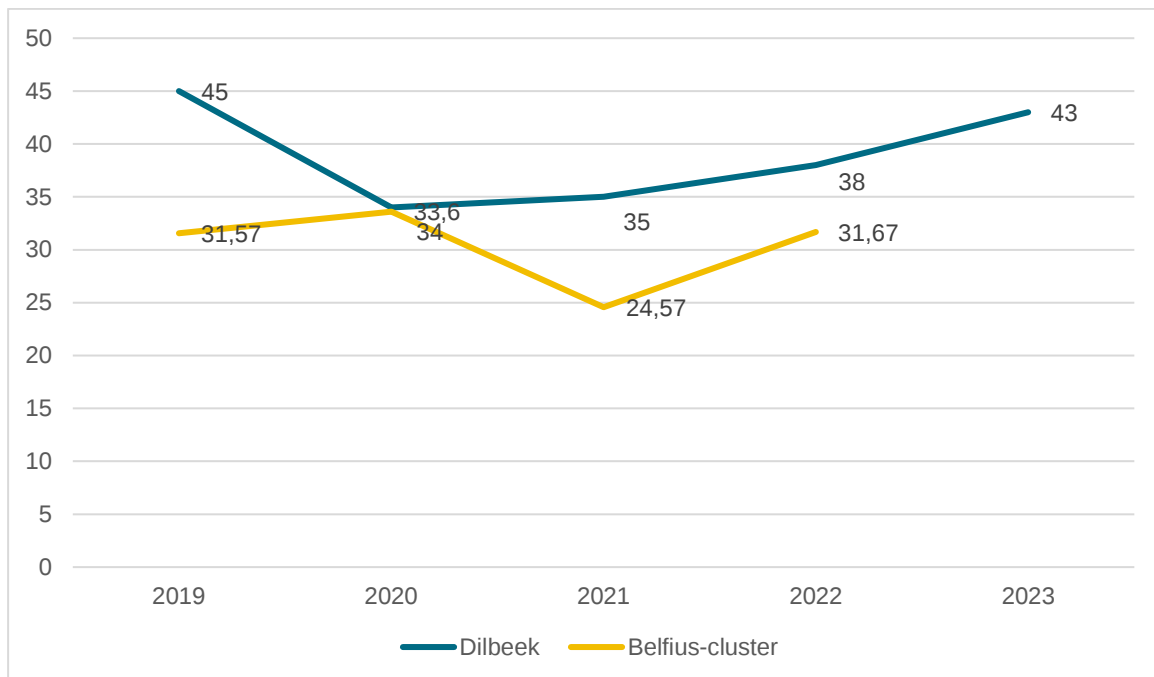
we naar de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) of het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB). Sinds 1 juni 2001 vervangt IGO het GIB en beide zijn uitkeringen voor 65-plussers die niet over voldoende financiële middelen beschikken. De twee regelingen blijven naast elkaar bestaan, zodat ouderen die een GIB hadden met daarin voordeligere rechten dan een IGO, een GIB kunnen behouden (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023). Figuur 127 illustreert dat in 2023 2,70% van de Dilbekenaren van 65 jaar of ouder een IGO of GIB had (of 249 Dilbekenaren). Dilbeek zit daarbij iets onder het gemiddelde van het Vlaams gewest (3,60%).

Figuur 127. 65+ met een inkomensgarantie (IGO of GIB) (t.o.v. 65+): 2019-2023.²

Ook het aantal bewoners waarvoor het OCMW Dilbeek is tussengekomen in de kosten van verblijf en verzorging in een eigen of vreemd woonzorgcentrum geeft een inschatting over armoede bij ouderen. Het OCMW Dilbeek komt immers enkel tussen nadat de rechthebbenden in de eerste plaats al hun inkomsten (pensioen, IGO, GIB, zorgverzekering, enz.) hebben aangewend. Figuur 127 toont dat in 2023 de financiële middelen van 43 ouderen ontoereikend waren om hun verblijfsfactuur van het woonzorgcentrum te betalen. Als we vergelijken met het gemiddelde in gemeenten binnen dezelfde Belfius-cluster⁴, zien we dat er in Dilbeek een groter aantal bewoners van een woonzorgcentrum zijn die onvoldoende middelen hebben om de kosten van verblijf en verzorging in een woonzorgcentrum te betalen. Het aantal dossiers zegt echter niets over de hoogte van deze financiële tussenkomsten.

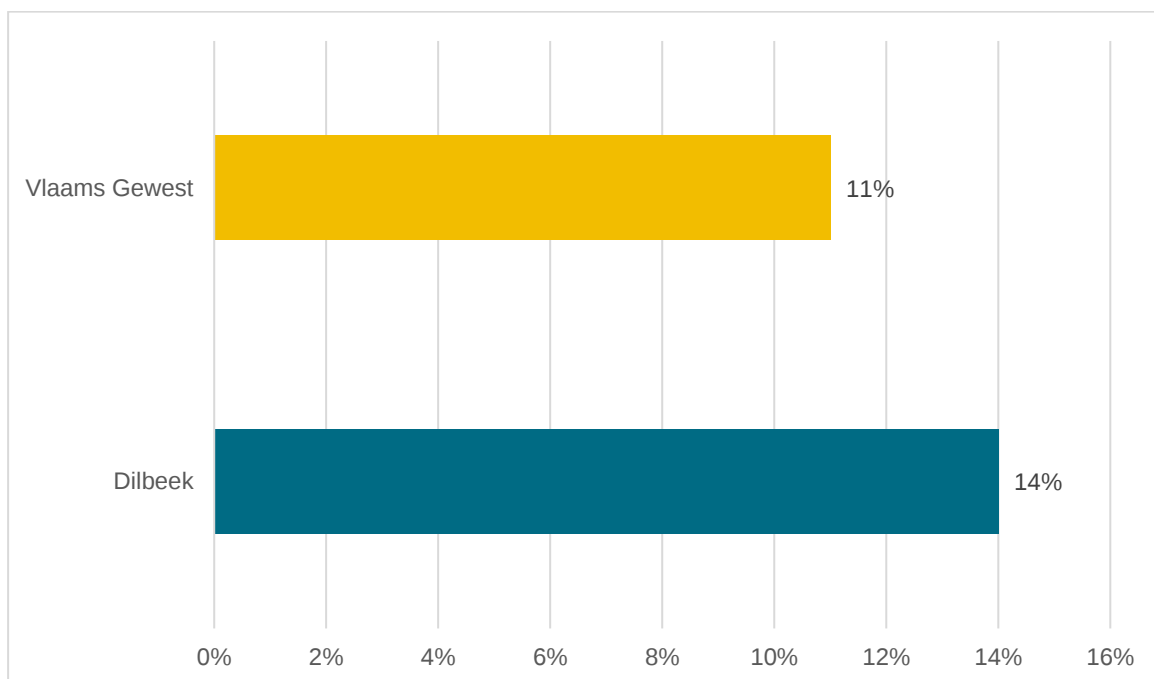
⁴ De Belfius-indeling is een sociaal-economische indeling en Dilbeek zit in de cluster V9: Gemeenten in de stadsrand met economische activiteit en toenemend aantal jongeren en dit samen met Kontich, Mortsel, Zwijndrecht, Asse, Beersel, Grimbergen, Halle, Machelen, Sint-Pieters-Leeuw, Vilvoorde, Zaventem en Drogenbos (Belfius, 2018).

Figuur 128. Aantal bewoners waarvoor het OCMW financieel tussenkomt in de kosten van verblijf en verzorging in een woonzorgcentrum: 2019-2023.²⁴

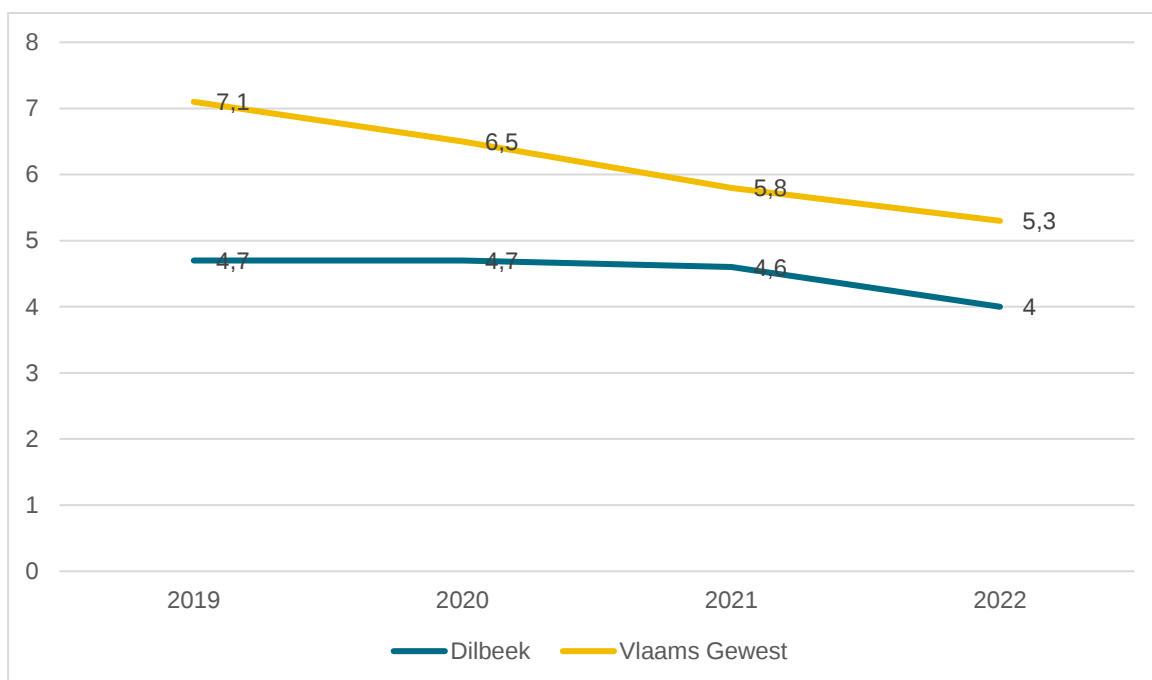
5.1.4. BETALINGSMOEILIKHEDEN

Om zicht te krijgen op betalingsmoeilijkheden bij de Dilbekenaren kijken we naar het aandeel inwoners dat via de gemeentemonitor het afgelopen jaar aangegeven heeft betalingsmoeilijkheden te hebben en het aandeel inwoners in een collectieve schuldenregeling. Figuur 129 toont dat 14% van de Dilbekenaren in 2023 aangegeven heeft betalingsmoeilijkheden te hebben. Dit ligt hoger dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest (11%).

Figuur 129. Aandeel inwoners dat behoort tot een huishouden dat het afgelopen jaar problemen heeft gehad om rekeningen (op tijd) te betalen, in procenten (2023)⁴

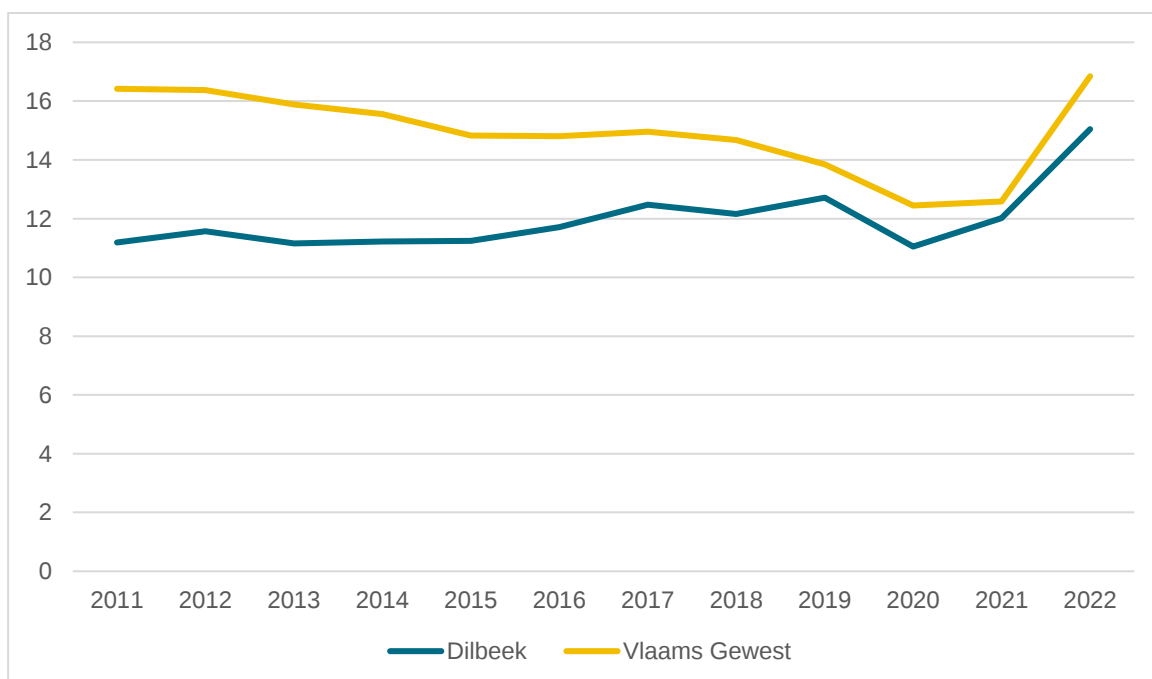
Een collectieve schuldenregeling is een gerechtelijke procedure om structurele schulden aan te pakken, die enkel mogelijk is als een verzoekschrift ingediend wordt bij de arbeidsrechtbank. De bedoeling is dat de schuldenaar de schulden zoveel mogelijk kan afbetalen en ondertussen nog menswaardig kan leven. In 2022 waren er 176 Dilbekenaren in een collectieve schuldenregeling, wat neerkomt op 4 personen per 1.000 inwoners. In figuur 130 zien we dat Dilbeek onder het gemiddelde van het Vlaams gewest ligt (5,3 personen per 1.000 inwoners).

Figuur 130. Personen in collectieve schuldenregeling per 1.000 inwoners: 2019-2022²

5.1.5. ENERGIE-ARMOEDE

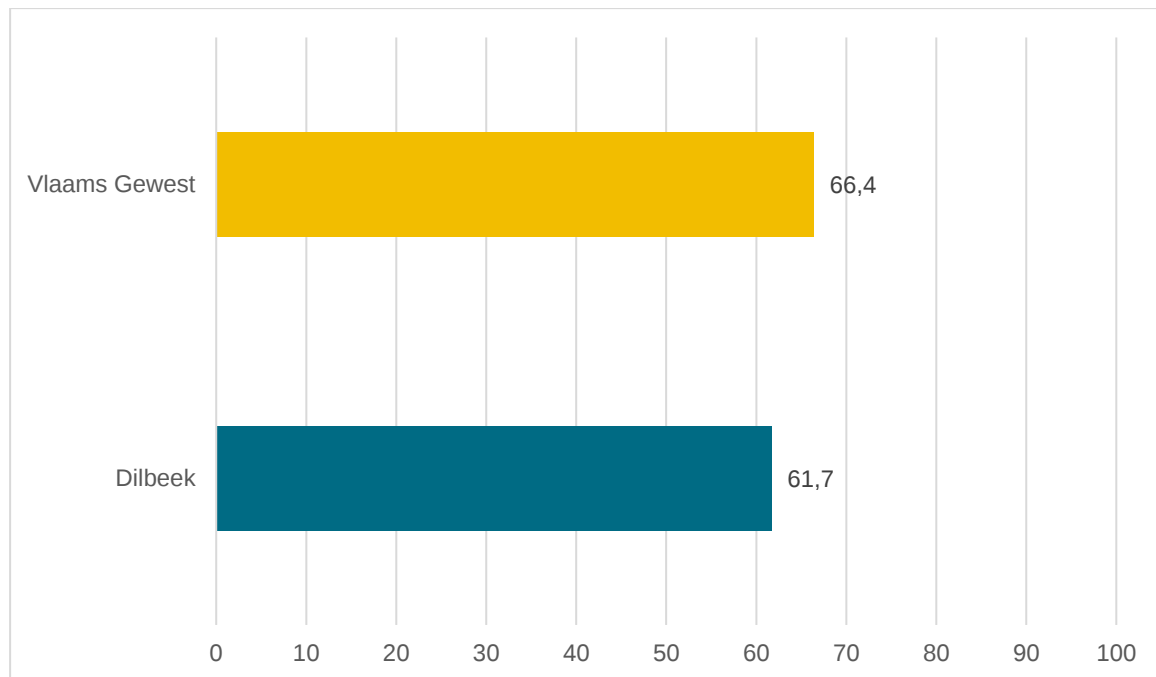
Er wordt gesproken van energie-armoede indien mensen een veel te groot deel van hun maandelijks budget besteden aan energie (elektriciteit en verwarming). Het is dan mogelijk dat zij na verloop van tijd hun energiefactuur niet langer kunnen betalen. De netbeheerder kan dan overgaan tot het plaatsen van een budgetmeter. Met een dergelijke meter moeten zij vooraf betalen voor de energie die zij willen gebruiken. Er bestaan budgetmeters voor elektriciteit en voor gas. Omdat iedereen elektriciteit afneemt (en niet iedereen gas gebruikt) opteren we ervoor om de budgetmeter elektriciteit per 1.000 toegangspunten te beschouwen als een indicator voor mensen die energie-armoede ervaren. We zien in figuur 131 dat er een duidelijk stijgende trend doorheen de tijd is, met een daling in 2020 en een sterke stijging in 2021, wat niet onlogisch is gezien de energiecrisis van 2021-2023.

Figuur 131. Aantal budgetmeters elektriciteit, per 1.000 toegangspunten: 2011-2022.⁴

5.1.6. DIGITALE INCLUSIE

Uit de Barometer van digitale inclusie, een onderzoek geïnitieerd door de Koning Boudewijnstichting in 2020, blijkt dat 40% van de Belgische bevolking zwakke digitale vaardigheden heeft. Dit percentage stijgt aanzienlijk tot 75% onder mensen met lage inkomens en een laag opleidingsniveau. Bovendien verricht respectievelijk 55% en 67% van deze groep geen administratieve taken online (Koning Boudewijnstichting, 2020). Om zicht te krijgen op de digitale vaardigheden van de Dilbekenaren kijken we naar het aantal opgevraagde attesten via 'Mijn Burgerprofiel'. Met opgevraagde attesten worden alle attesten bedoeld die een burger kan aanvragen via Mijn Burgerprofiel. Figuur 132 toont dat er per 1.000 inwoners in Dilbeek minder digitaal opgevraagde attesten zijn dan in het Vlaams Gewest.

Figuur 132. Aantal digitaal opgevraagde attesten via 'Mijn Burgerprofiel', per 1.000 inwoners (2023).⁴

5.1.7. BESLUIT

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner suggereert dat Dilbeek een gemeente is met een eerder welstellende bevolking. Voor wat betreft de armoede-indicatoren scoort Dilbeek vrijwel altijd lager dan het Vlaams Gewest. Bijvoorbeeld, in vergelijking met het Vlaams Gewest zijn er in Dilbeek verhoudingsgewijs minder personen met een (equivalent) leefloon, met verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering, in een collectieve schuldenregeling, enz. Toch zien we in het algemeen doorheen de tijd ook in Dilbeek wel een stijging van het aantal mensen in (financiële) moeilijkheden, zeker sinds 2021 (energiecrisis en inflatie). In 2023 heeft 14% van de inwoners aangegeven het afgelopen jaar problemen te hebben gehad om de rekeningen te betalen, wat hoger is dan in het Vlaams Gewest (slechts 11%). Ook personen met een gemiddeld of hoger inkomen kunnen betalingsmoeilijkheden ervaren, wanneer zij uitgaven doen die hun inkomen overstijgen. Het aantal budgetmeters elektriciteit is doorheen de tijd en vooral sinds 2021 gestegen in Dilbeek en Dilbeek ligt nog maar net onder het gemiddelde van het Vlaams Gewest. De kansarmoede-index is gedaald (van 11% in 2018 naar 6,70% in 2022) maar een aantal aandachtspunten bij de interpretatie van deze kansarmoede-index moeten meegenomen worden. Zo is er een wissel geweest in regioverpleegkundigen van Kind & Gezin, wat het inschalingsproces beïnvloed kan hebben en in de rand van Brussel worden niet alle gezinnen door Kind & Gezin bezocht en dus ingeschaald, waardoor de kansarmoede-index een onderschatting van de werkelijke situatie kan zijn. Verder spitst de kansarmoede-index zich enkel toe op jonge kinderen. De sociale- en schooltoeslag in het Groeipakket vertellen ons iets over armoede bij schoolgaande kinderen en deze stijgen doorheen de tijd. Voor wat betreft de ouderen, zien we een lichte stijging doorheen de tijd in het aantal personen met een inkomensgarantie voor ouderen of (IGO) of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB). De Dilbeekse inwoners vragen in mindere mate digitale attesten op via 'Mijn Burgerprofiel', wat erop kan wijzen dat hun digitale vaardigheden relatief beperkt zijn. In het onderdeel 'demografie' zagen we dan ook dat Dilbeek een relatief groot aandeel oudere en anderstalige inwoners telt. Ouderen zijn opgegroeid in een tijd waarin computers, smartphones en

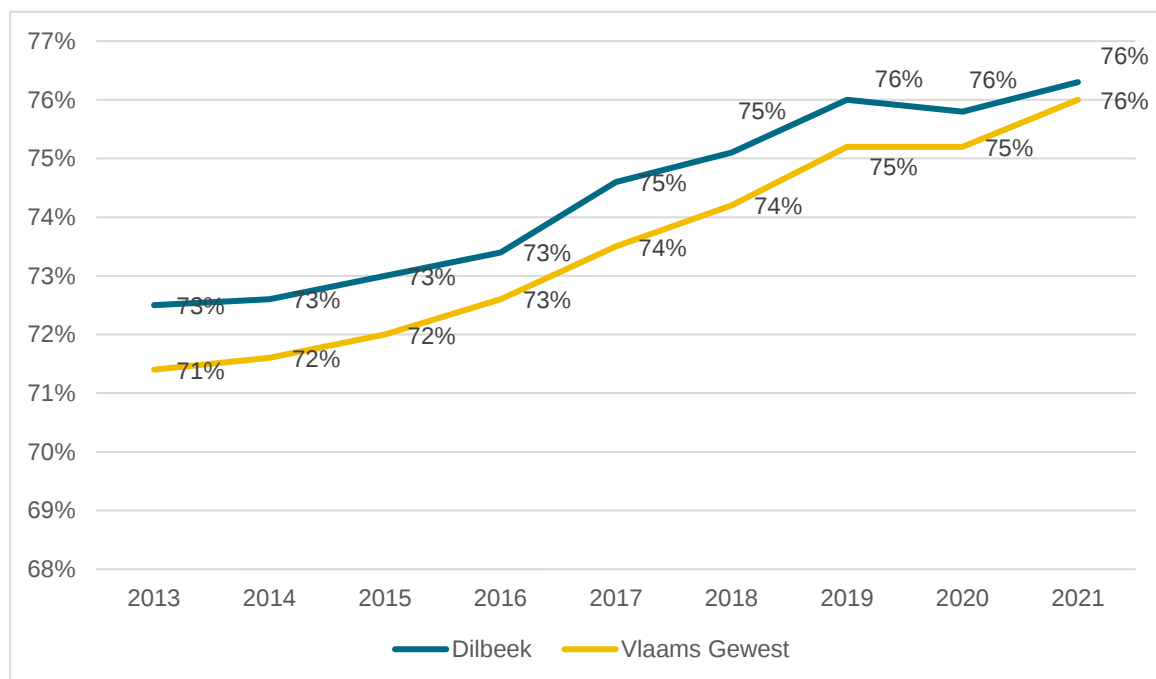
internet nog niet bestonden en zij hebben veel minder ervaring met digitale technologie. Anderstaligen daarentegen kunnen moeite hebben om Nederlandstalige platformen en applicaties te begrijpen en te gebruiken.

5.2. Werk en sociale economie

Naast onderwijs is de arbeidsmarkt de belangrijkste toegangspoort tot sociale mobiliteit. Werk is cruciaal om deel te kunnen nemen aan de samenleving. Het biedt niet alleen een inkomen, maar ook een sociaal netwerk. Toch zijn er nog steeds bepaalde groepen niet of minder actief op de arbeidsmarkt, waaronder anderstalige nieuwkomers en mensen met een beperking (Departement Werk en Sociale Economie, 2023). De laatste decennia is er veel aandacht gegaan naar het verhogen van de werkzaamheidsgraad. Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 stelde zich tot doel om de volgende jaren te evolueren naar een werkzaamheidsgraad van 80% en dit onder andere door een versterkte samenwerking met de lokale besturen (VDAB, s.d.). In wat volgt kijken we eerst naar de evolutie van de werkzaamheids- en werkzoekendengraad in Dilbeek. Vervolgens zoomen we in op sociale economie en tewerkstelling van leefloongerechtigden via Artikel 60 §7 van de OCMW-wet. Sociale economie biedt werkgelegenheid aan mensen die dikwijls uitgesloten zijn van de reguliere arbeidsmarkt, zoals langdurig werklozen en mensen met een beperking. In een sociale economieonderneming wordt extra aandacht besteed aan opleiding en training met de bedoeling de vaardigheden en dus inzetbaarheid te verbeteren en de kansen op duurzame werkgelegenheid te vergroten (Vlaamse Overheid, s.d.). Artikel 60 §7 van de OCMW-wet is een specifieke bepaling die voorziet in de tewerkstelling van leefloongerechtigden. Het stelt OCMW's in staat om mensen die recht hebben op een leefloon te helpen aan een baan door hen werkervaring te laten opdoen.

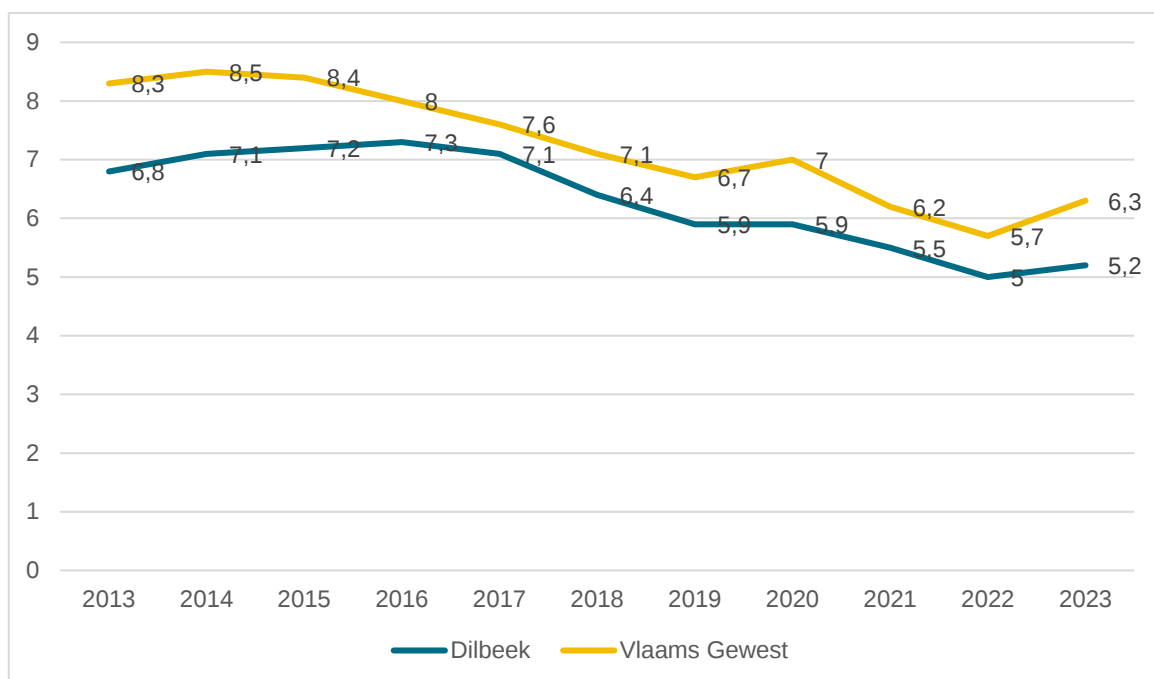
5.2.1. WERKZAAMHEIDS- EN WERKZOEKENDEN GRAAD

De werkzaamheidsgraad is de verhouding tussen het aantal werkenden van 20 tot 64 jaar en het aantal inwoners in diezelfde leeftijdsklasse. In figuur 133 zien we dat net als in het Vlaams Gewest, de werkzaamheidsgraad in Dilbeek de afgelopen jaren is gestegen. In Dilbeek was in 2021 76,30% van de inwoners tussen 20 en 64 jaar aan het werk, wat iets boven het gemiddelde in het Vlaams Gewest (76%).

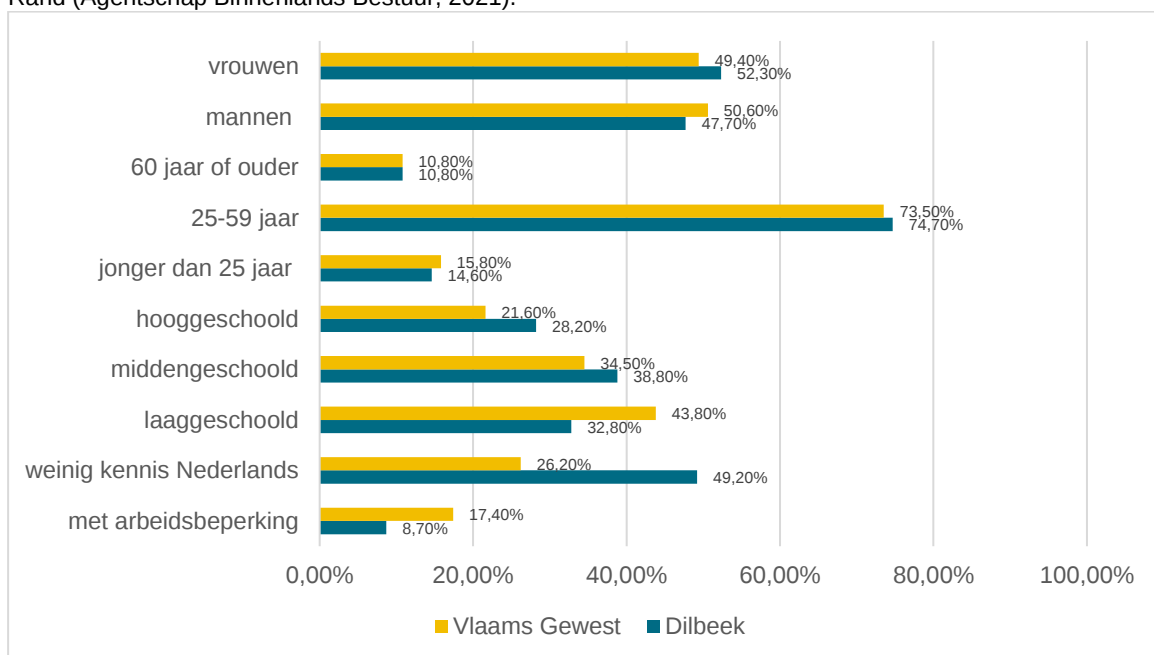
Figuur 133. Werkzaamheidsgraad 20-64 jaar: evolutie 2023-2021²

Figuur 133 geeft de werkzoekendengraad weer. Dit is het aandeel werkzoekenden zonder werk ten opzichte van de beroepsbevolking. In tegenstelling tot de werkzaamheidsgraad, wordt de werkzoekendengraad bekeken voor de 18 tot 64-jarigen. In Dilbeek bedraagt de werkzoekendengraad 5,2% in 2023 (jaargemiddelde). In absolute cijfers is dit in 2023 1.023 werkzoekenden zonder werk (jaargemiddelde). In het Vlaams Gewest is dit 6,3%. Doorheen de tijd zien we een duidelijke daling, zowel in Dilbeek als in het Vlaams Gewest.

Figuur 134. Evolutie werkzoekendengraad: 2013-2023.²

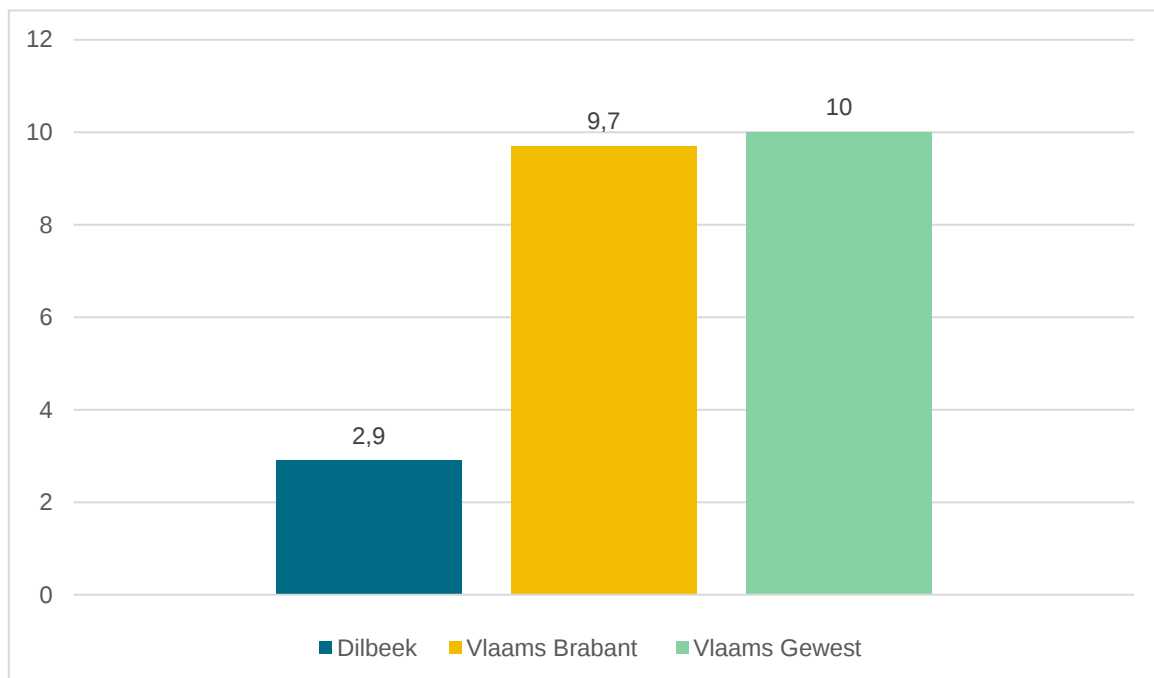
Om meer zicht te krijgen op de groep van werkzoekenden, wordt er in figuur 134 ingezoomd op geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en zelfgerapporteerde kennis van het Nederlands. Figuur 135 toont dat er binnen de groep van Dilbeekse werkzoekenden iets meer vrouwen dan mannen zijn (en in het Vlaams Gewest is dat omgekeerd). 32,80% van de werkzoekenden is laaggeschoold en 38,80% middengeschoold. 49,20% van de werkzoekenden heeft aangegeven weinig kennis van het Nederlands te hebben. Deze laatste groep is beduidend hoger in Dilbeek dan in het Vlaams Gewest waar slechts 26,20% van de werkzoekenden aangegeven heeft weinig kennis van het Nederlands te hebben. In de Vlaamse Rand rond Brussel lijkt taalachterstand dan ook een van de belangrijkste oorzaken van werkloosheid te zijn (Haeverans, 2023). Opvallend is verder dat er in Dilbeek een hoger aandeel hogeschoolden is binnen de groep van werkzoekenden (28,20% in Dilbeek t.o.v. 21,60% in het Vlaams Gewest). Deze opvallende vaststelling ligt in lijn met eerdere bevindingen over werkzoekenden in de Vlaamse Rand (Agentschap Binnenlands Bestuur, 2021).

Figuur 135. Werkzoekenden zonder werk (jaargemiddelde) naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, kennis van het Nederlands en arbeidsbeperking (2023).²

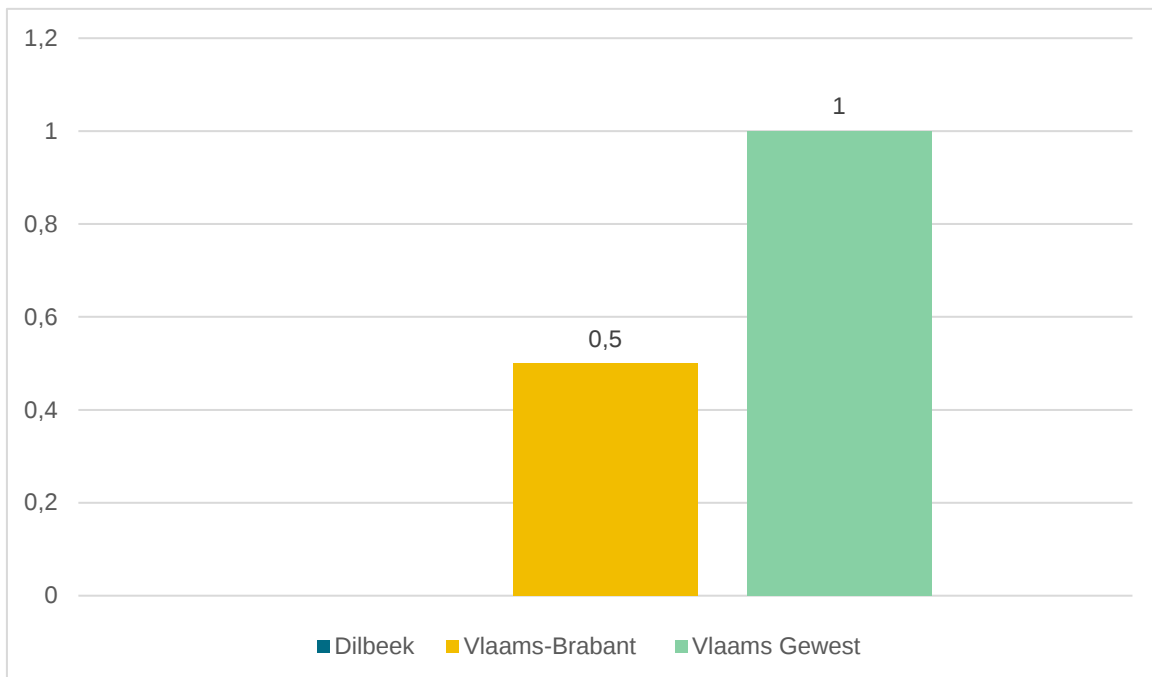
5.2.2. SOCIALE ECONOMIE

De sociale economie verwijst naar een breed scala aan organisaties en ondernemingen gericht op het creëren van werkgelegenheid voor mensen die moeilijk toegang hebben tot de reguliere arbeidsmarkt (bv. door een gezondheidsprobleem of beperking). In de eerste plaats is er collectief maatwerk. De belangrijkste functie van een collectief maatwerkbedrijf is het ontwikkelen van economische activiteiten die geschikt zijn voor werkzoekenden met aanzienlijke afstand tot de reguliere arbeidsmarkt. De werkzoekenden krijgen dan specifieke begeleiding en ondersteuning op de werkvloer. Maatwerkbedrijven zijn voorheen bekend als beschutte en sociale werkplaatsen (Departement Werk en Sociale Economie, s.d.). In de omgeving van Dilbeek zijn er verschillende maatwerkbedrijven actief, waaronder Aurora (hoofdzetel en site in Groot-Bijgaarden), AMAB (hoofdzetel in Halle en sites in Halle, Asse en Zaventem), Pajottenland vzw (hoofdzetel en site in Lennik) en TWI vzw (hoofdzetel en site in Brussel). In 2022 waren er in Dilbeek 36 personen aan de slag via collectief maatwerk. Om de vergelijking te maken met het Vlaams Gewest, bekijken we het aantal werknemers in collectief maatwerk per 1.000 loontrekkenden. We zien dat Dilbeek lager scoort dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Figuur 136. Werknemers collectief maatwerk per 1.000 loontrekkenden (2022).²

De lokale diensteneconomie (LDE) is een sector binnen de sociale economie die zich richt op het creëren van duurzame werkgelegenheid voor mensen die moeilijk toegang hebben tot de reguliere arbeidsmarkt door het aanbieden van diensten die inspelen op lokale noden en behoeften. Een voorbeeld is Pro Natura en Sense. Als we kijken naar lokale diensteneconomie, dan zien we dat er in Dilbeek in 2022 geen werknemers in lokale diensteneconomie actief waren. Om de vergelijking met Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest te kunnen maken, kijken we in figuur 136 naar de werknemers in lokale diensteneconomie per 1.000 loontrekkenden. Dilbeek scoort duidelijk lager dan Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest.

Figuur 137. Werknemers in lokale diensteneconomie per 1.000 loontrekkenden (2022).²

Verder kijken we naar de Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP) en de Sociale Inschakelingseconomie (SINE). VOP was een financiële tegemoetkoming die door de Vlaamse overheid werd verstrekt aan werkgevers die personen met een arbeidshandicap tewerkstelden. De achterliggende logica was dat de premie de eventuele extra kosten en lagere productiviteit verbonden aan hun aanwerving en tewerkstelling compenseert (Departement Werk en Sociale Economie, 2021). Er waren in 2022 in Dilbeek 30 werknemers waarvoor een Vlaamse ondersteuningspremie aan werkgevers werd uitbetaald. Dit komt neer op 2,4 personen per 1.000 loontrekkenden, waarmee Dilbeek onder het gemiddelde van het Vlaams Gewest ligt (6,2 per 1.000 loontrekkenden). Via de tewerkstellingsmaatregel Sociale Inschakelingseconomie (SINE) wou men werklozen die moeilijk plaatsbaar zijn, werkervaring te bieden. Werkgevers die een SINE-werknemer aanwerven konden RSZ-bijdragevermindering en een loonkostentoeelage krijgen (Departement Werk en Sociale Economie, s.d.). In Dilbeek waren er in 2022 7 personen in Sociale Inschakelingseconomie, wat neerkomt op 2,7 personen per 10.000 inwoners tussen 18 en 64 jaar. Ter vergelijking: in Vlaams-Brabant was dit 6,3 en in het Vlaams Gewest 11,5 per 10.000 inwoners tussen 18 en 64 jaar.

Met de invoering van individueel maatwerk (sinds 1 juli 2023) is het beleidskader voor de tewerkstelling van mensen met een arbeidsbeperking vereenvoudigd. De Vlaamse Ondersteuningspremie, de Sociale Inschakelingseconomie, de Lokale Diensteneconomie en de maatwerkafdelingen (MWA) van collectief maatwerk werden sinds 1 juli 2023 stopgezet en individueel maatwerk kwam in de plaats.

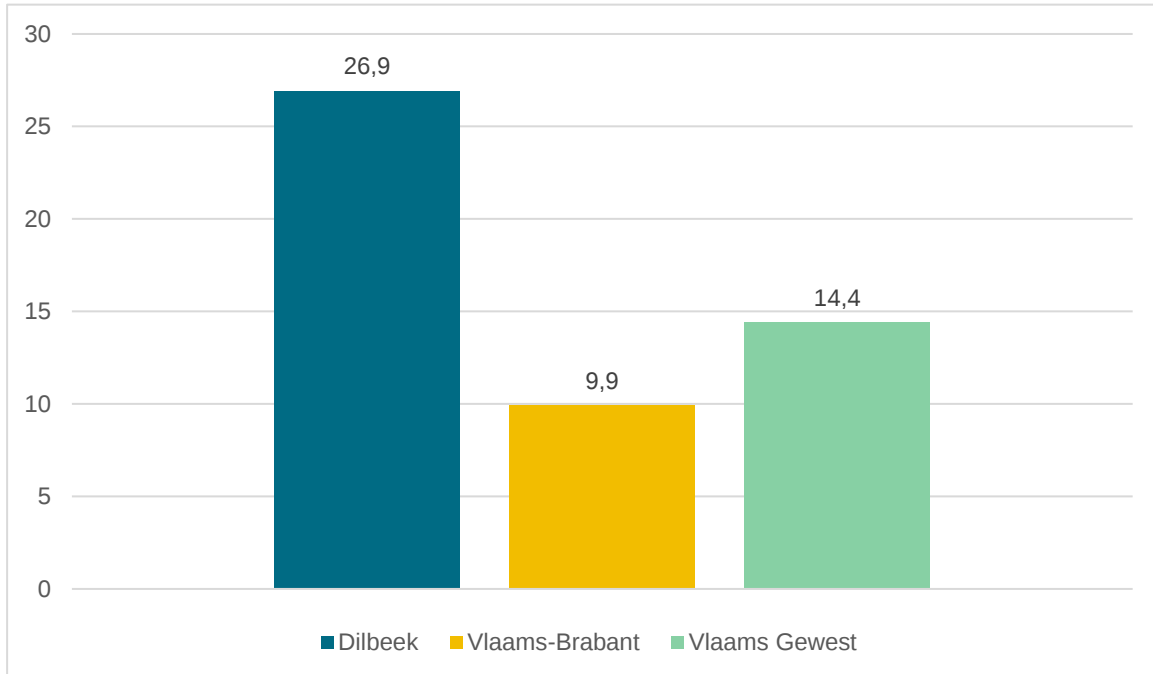
5.2.3. WIJK-WERKEN

Wijk-werken is verder een belangrijk sociaal economieproject in Dilbeek. Wijk-werken is de opvolger van het PWA (Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap) en heeft als doel werkzoekenden, die nog niet in het reguliere arbeidscircuit terechtkunnen, tijdelijke werkervaring te bieden in een toegankelijke werkomgeving dicht bij huis. Door wijk-werkopdrachten uit te voeren werken ze aan hun competenties. Ze worden opgevolgd door een bemiddelaar wijk-werken van VDAB. Enkele voorbeelden van taken die wijk-werkers kunnen doen zijn: tuinonderhoud, kleine klusjes en herstellingen, koken en afwassen, vervoer naar afspraken, spullen naar het recyclagepark brengen, enz. Iedere privépersoon kan zich inschrijven als gebruiker van wijk-werken. Naast particulieren kunnen ook lokale besturen, scholen en vzw's zich registreren. Lokaal bestuur Dilbeek werkte voor wijk-werken nauw samen met lokaal bestuur Halle, Beersel, Sint-Pieters-Leeuw. We hebben helaas geen recente cijfers ter beschikking van het aantal Dilbekenaren dat werkzaam is als wijk-werker.

5.2.4. TEWERKSTELLING VIA ARTIKEL 60 §7 VAN DE OCMW-WET

Artikel 60 §7 van de OCMW-wet is een specifieke bepaling die voorziet in de tewerkstelling van leefloongerechtigden. Het stelt OCMW's in staat om mensen die recht hebben op een leefloon te helpen aan een

job. Het doel hiervan is om deze mensen werkervaring te laten opdoen en zo hun kansen op de reguliere arbeidsmarkt te vergroten. Gemeente Dilbeek stelt enerzijds mensen binnen de eigen diensten te werk, zoals bijvoorbeeld in Woonzorgcentrum Breugheldal en in Eva-vzw Gemeentelijke Kinderopvang Dilbeek en werkt anderzijds samen met partners zoals Sense. Het aantal personen dat in 2022 tewerkgesteld was via artikel 60 §7 van de OCMW-wetgeving was in Dilbeek 45 personen, waarvan 39 recht hadden op financiële maatschappelijke hulp en 6 op maatschappelijke integratie. Om de vergelijking te maken met het Vlaams Gewest en met Vlaams-Brabant bekijken we dit aantal per 100 (equivalent) leefloners. We zien dat in Dilbeek per 100 (equivalent) leefloners 26,9 personen tewerkgesteld zijn via artikel 60 §7, wat een beduidend hoger cijfer is dan in Vlaams-

Figuur 138. Personen tewerkgesteld via artikel 60 §7 per 100 (equivalent) leefloners (2022).² Brabant en in het Vlaams Gewest.

5.2.5. BESLUIT

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 stelde zich tot doel om te evolueren naar een werkzaamheidsgraad van 80%. In Dilbeek lag de werkzaamheidsgraad in 2021 (meest recente cijfer dat ter beschikking is) op 76,30%, net boven het gemiddelde in het Vlaams Gewest (76%). Doorheen de tijd zien we een duidelijke stijging van de werkzaamheidsgraad en daling van de werkzoekendengraad in Dilbeek, net als in het Vlaams Gewest. In 2023 waren er 1.023 werkzoekenden zonder werk in Dilbeek, wat neerkomt op 5,2% van de beroepsbevolking (jaargemiddelde). In het Vlaams Gewest ligt dit iets hoger (6,3%). Opvallend maar in lijn met bevindingen elders (Haeveryans, 2023) gaf in 2023 een relatief groot aantal werkzoekenden in Dilbeek aan weinig kennis van het Nederlands te hebben (49,20% in Dilbeek). In vergelijking met Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest zijn er in Dilbeek minder personen tewerkgesteld in een sociale economieonderneming. Het aantal sociale economieondernemingen is op Dilbeeks grondgebied dan ook eerder beperkt. Een andere mogelijke verklaring is dat de groep van inwoners die behoefte hebben aan een sociale economietewerkstelling in Dilbeek kleiner is. Zo zagen we dat er – in vergelijking met het Vlaams Gewest – binnen de groep van werkzoekenden zonder werk in Dilbeek minder personen met een arbeidsbeperking zijn. In vergelijking met Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest, telt Dilbeek ook minder personen met een (equivalent) leefloon en minder personen met een beperking (zie 5.1. Armoede en 5.3. Gezondheid). In vergelijking met Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest scoort Dilbeek wel hoog wat het aantal personen tewerkgesteld via artikel 60 §7 per 100 (equivalent) leefloners betreft. Dilbeek heeft dan ook een heel divers aanbod van werkplaatsen en bijhorende functies zoals keukenmedewerker en verzorgende in WZC Breugheldal, kinderbegeleidster en logistiek medewerker bij Eva-vzw Gemeentelijke Kinderopvang Dilbeek, enz. Het OCMW Dilbeek kan kwetsbare inwoners slechts beperkt doorverwijzen naar sociale economieondernemingen en maatwerkbedrijven, omdat zij vaak niet over eigen vervoer beschikken en niet alle maatwerkbedrijven gemakkelijk bereikbaar zijn met het openbaar vervoer, met uitzondering van ViTeS en Aurora.

5.3. Gezondheid

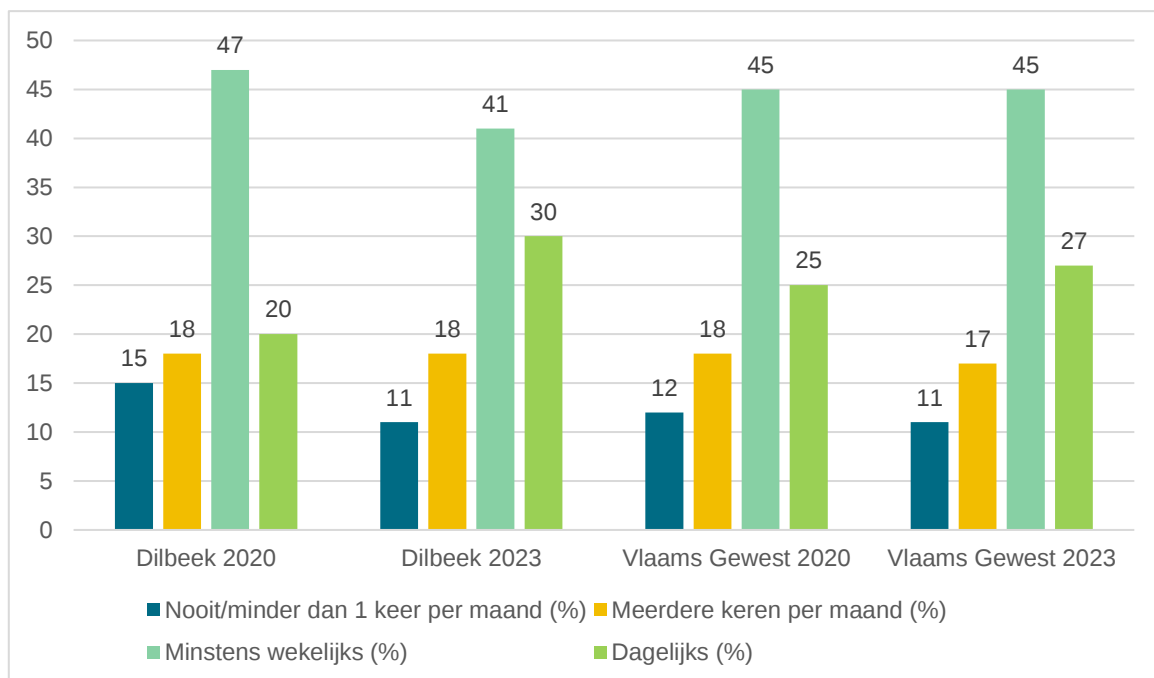
Onder het thema gezondheid focussen we niet enkel op de fysieke gezondheid maar besteden we ook aandacht aan de sociale en mentale gezondheid van de Dilbeekse inwoners. De fysieke, sociale en mentale gezondheid zijn nauw met elkaar verbonden. Het is om verschillende redenen belangrijk dat inwoners andere(n) (inwoners) kennen en ontmoeten. Regelmatige interactie met vrienden, familie, burens, ... biedt emotionele steun en verhoogt veerkracht, vermindert het risico op eenzaamheid, depressie en angst en bevordert het gevoel van verbondenheid. Als inwoners zich goed in hun vel voelen, zijn ze vaak meer geneigd om sociale contacten aan te gaan en deel te nemen aan (sportieve) activiteiten. Een uitgebouwd sociaal netwerk kan inwoners stimuleren om actiever te leven. Anderen ontmoeten helpt om barrières tussen verschillende groepen (bv. over generaties en culturen heen) te overbruggen en kan zorgen voor een ondersteuningssysteem waarin mensen elkaar helpen bij dagelijkse taken en moeilijkheden (bv. boodschappen doen, kinderopvang voorzien, materiaal uitlenen, enz.). Tot slot kunnen sterke sociale banden positief bijdragen aan het veiligheids- en angstgevoel omdat mensen op elkaar en op hun omgeving letten.

De uitbraak van de coronapandemie heeft de urgentie van het bevorderen van de mentale en sociale gezondheid van inwoners sterk benadrukt (Reep & Hupkens, 2021). In wat volgt kijken we eerst naar de fysieke gezondheid. We zoomen daarbij ook in op het aantal Dilbekenaren met een beperking. Vervolgens werpen we een blik op de sociale en mentale gezondheid van de Dilbekenaren. Deze laatste data dateren van na de coronacrisis en zullen dus iets vertellen over de impact van de crisis en bijhorende maatregelen.

5.3.1. FYSIEKE GEZONDHEID

5.3.1.1. Bewegen

Voor wat betreft de fysieke gezondheid kijken we eerst eens naar de mate waarin inwoners actief bewegen. Daartoe maken we gebruik van de gemeentemonitor. Onderstaande grafiek geeft het aandeel inwoners weer dat regelmatig dertig minuten wandelt, stapt of fietst, in procenten. We tonen de situatie in Dilbeek in 2023 en vergelijken deze met het jaar 2020 en het Vlaams Gewest. In 2023 gaf 41% van de inwoners aan minstens wekelijks 30 minuten te wandelen, stappen of fietsen. In het Vlaams Gewest was dit 45% in 2023.

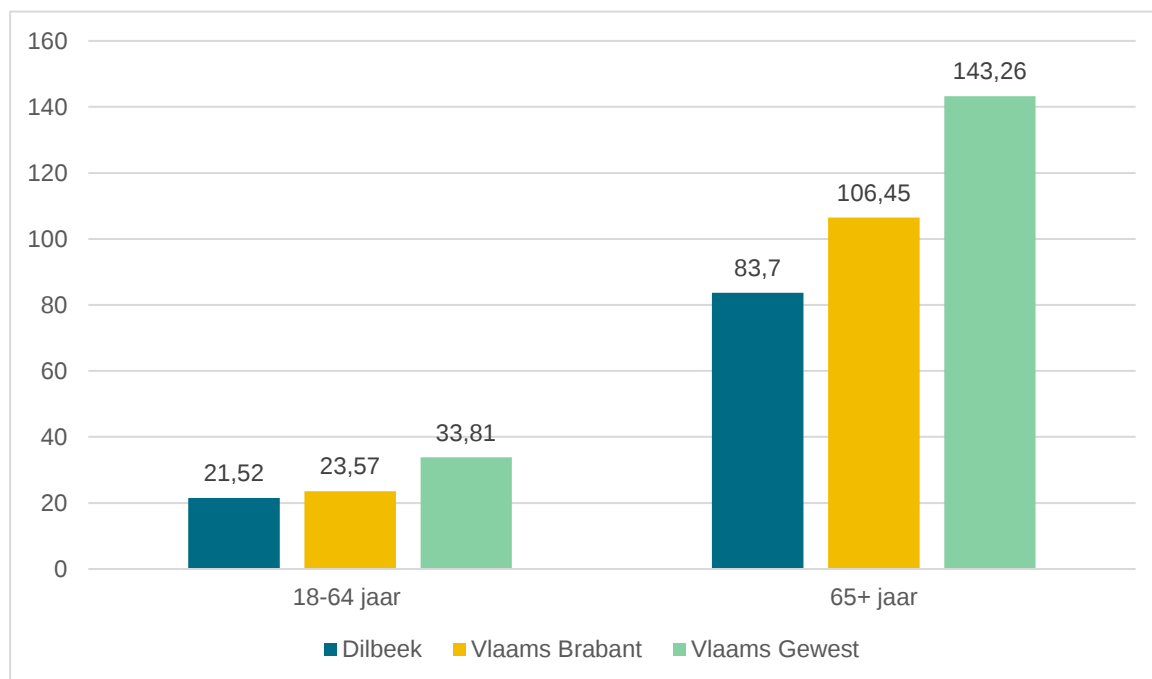

Figuur 139. Aandeel inwoners dat regelmatig 30 minuten wandelt, stapt of fietst, in procenten⁴

5.3.1.2. Personen met een beperking

In Dilbeek waren er in 2022 1.308 inwoners met een beperking erkend door de Directie-generaal Personen met een handicap, waarvan 758 65-plussers. Het aantal personen met een beperking neemt toe naarmate de leeftijd vordert, onder andere omdat de kans op chronische ziekten toeneemt en er achteruitgang van de zintuigen optreedt, wat de dagelijkse activiteiten kan beperken. Om vergelijking mogelijk te maken bekijken we dit in grafiek

140 per 1.000 inwoners en zien we dat er per 1.000 65-plussers, 83,7 65-plussers zijn met een beperking, erkend door de Directie-generaal Personen met een handicap. In vergelijking met Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest, zijn er in Dilbeek minder personen met een beperking.

Figuur 140. Personen erkend door DG personen met een handicap, per 1.000 inwoners in die leeftijdsgroep (2022).²

In dit kader is het ook interessant om eens in te zoomen op de Minder Mobiele Centrale (MMC), een vervoerdienst voor mensen die zich moeilijk kunnen verplaatsen omwille van ziekte, ouderdom, ... en geen gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer en/of beroep kunnen doen op familie of kennissen. Vrijwillige chauffeurs vervoeren met hun eigen wagen minder mobiele personen om boodschappen te doen, naar de kapper te gaan, naar het ziekenhuis te gaan, enz. In 2022 hebben 163 inwoners gebruik gemaakt van de Dilbeekse MMC. Dit is vergelijkbaar met andere gemeenten binnen dezelfde Belfius-cluster (176,50 MMC gebruikers in 2022).

5.3.2. SOCIALE GEZONDHEID

We maken een onderscheid tussen sociale gezondheid in de privésfeer (kwaliteit van relaties binnen het gezin, vriendschappen, intieme relaties) en sociale gezondheid in de buurt (sociale cohesie, sociale ondersteuning, sociale participatie). Om zicht te krijgen op de sociale gezondheid in de privésfeer kijken we naar enkele indicatoren uit de lokale gezondheidsenquête (2021). De sociale gezondheid in de buurt brengen we daarentegen in kaart via enkele indicatoren uit de gemeentemonitor (2023).

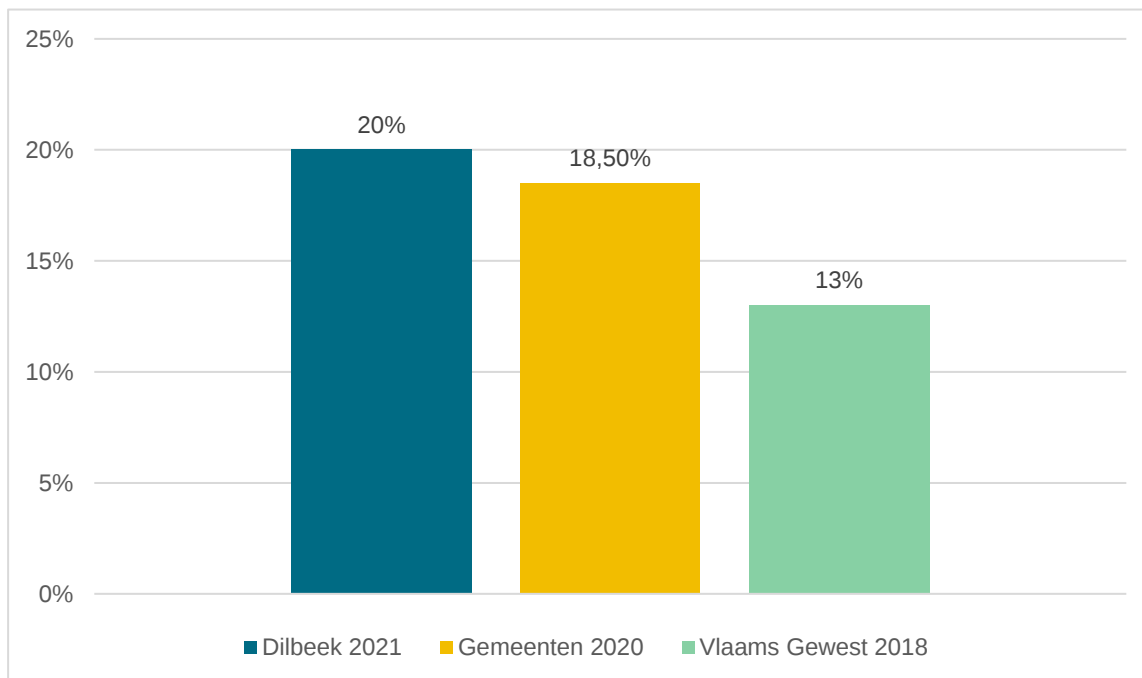
5.3.2.1. Sociale gezondheid in de privésfeer

In de lokale gezondheidsenquête werden een aantal vragen gesteld over de kwaliteit van de sociale interactie:

- Hoeveel personen staan zo dichtbij dat u op hen kunt rekenen indien u met zware problemen geconfronteerd wordt?
- In welke mate hebben mensen aandacht en interesse voor wat u doet?
- Hoe gemakkelijk is het om praktische hulp van burens te krijgen als dit nodig zou zijn?

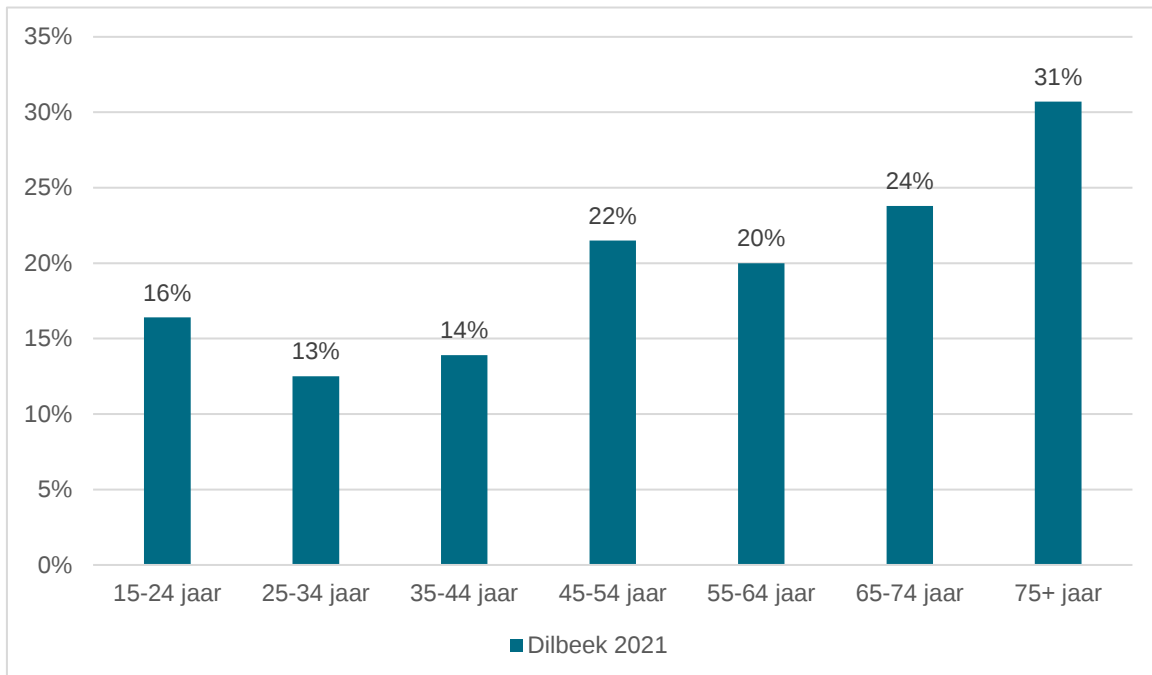
Om de indicator te berekenen, werden de scores van de drie vragen opgeteld en werd een onderscheid gemaakt tussen personen met een zwakke sociale ondersteuning, personen met een matige sociale ondersteuning en personen met een sterke sociale ondersteuning. De resultaten van Dilbeek worden vergeleken met die van het Vlaams Gewest, gebaseerd op de nationale gezondheidsenquête van 2018 en de lokale gezondheidsenquête van 2020. De lokale gezondheidsenquête van 2020 vond plaats tijdens de coronacrisis, waardoor mogelijke effecten van de pandemie op de gezondheid al werden gemeten. Deze resultaten zijn echter niet representatief voor het Vlaams Gewest in 2020 (Hermans, 2021).

In 2021 rapporteerde 28% van de inwoners van Dilbeek van 15 jaar en ouder een sterke sociale ondersteuning, 52% een matige sociale ondersteuning en 20% een zwakke sociale ondersteuning. Ter vergelijking: in het Vlaams Gewest waren deze percentages in 2018 respectievelijk 36%, 51% en 13% en in de lokale gezondheidsenquête 2020 respectievelijk 27%, 55% en 18,5% . Het percentage personen met zwakke sociale ondersteuning is in Dilbeek in 2021 (20%) aanzienlijk hoger dan in het Vlaams Gewest in 2018 (13%) (Hermans, 2021).

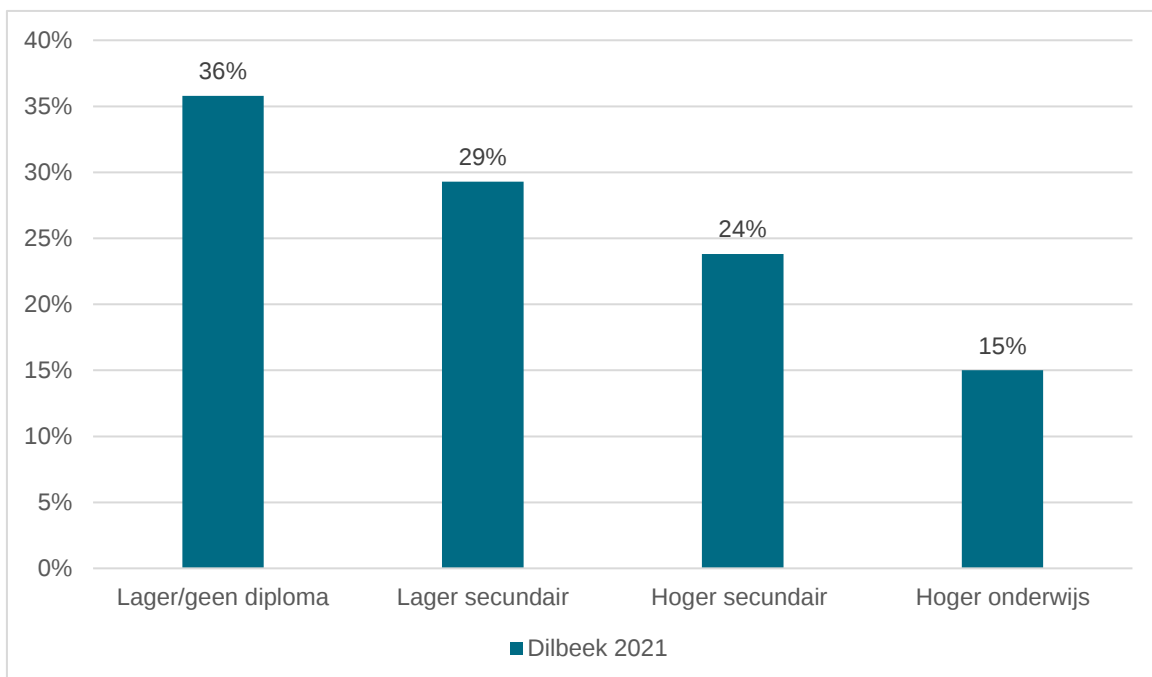

Figuur 141. % van de bevolking van 15 jaar en ouder dat slechts een beperkte sociale ondersteuning meldt.²⁵

Meer vrouwen dan mannen voelen zich zwak ondersteund door hun omgeving, met respectievelijk 22,3% en 16,7%. Het percentage mensen met een zwakke sociale ondersteuning is ook hoger bij 65-plussers (23,80%-30,70%). Daarnaast zijn er verschillen naar opleidingsniveau en subjectief inkomen. Personen die moeite hebben om financieel rond te komen, rapporteren vaker een zwakke sociale ondersteuning (35%) dan zij die geen financiële moeilijkheden ervaren (16%). Personen met een lager opleidingsniveau rapporteren vaker een zwakke ondersteuning (23,8%-35,8%) dan hoogopgeleiden (15%) (Hermans, 2021).

Figuur 142. % van bevolking van 15 jaar en ouder dat slechts een beperkte sociale ondersteuning meldt, naar leeftijdsgroep (2021).²⁵

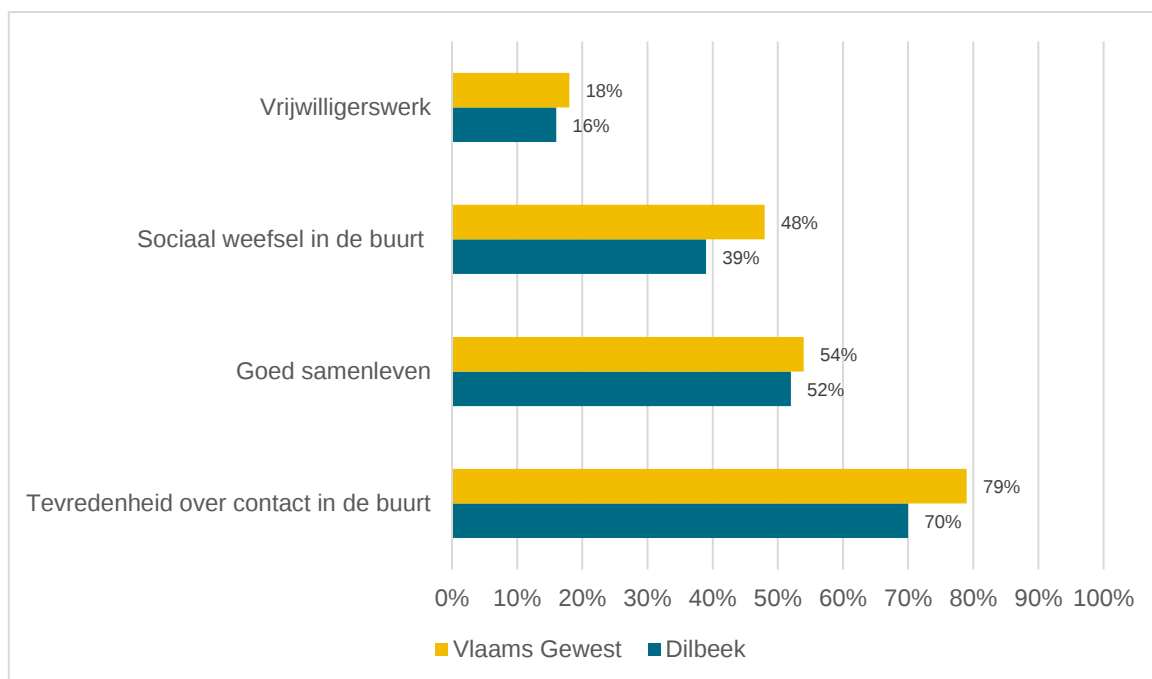

Figuur 143. % van bevolking van 15 jaar en ouder dat slechts een beperkte sociale ondersteuning meldt, naar opleidingsniveau (2021).²⁵

5.3.2.2. Sociale gezondheid in de buurt

Daarnaast kijken we naar een aantal indicatoren uit de gemeentemonitor (2023) die ons iets vertellen over hoe tevreden Dilbekenaren zijn over het samenleven. Figuur 144 toont dat 70% van de Dilbekenaren het aangenaam vindt om in de buurt met mensen te praten, wat lager ligt dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest. Vergelijkbaar met het gemiddelde in het Vlaams Gewest, vindt 52% van de inwoners dat mensen met een verschillende herkomst goed samenleven in de gemeente. Slechts 39% van de Dilbekenaren heeft aangegeven een sterk sociaal weefsel in de buurt te ervaren, wat lager ligt dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest (48%). 16% van de inwoners meldt vrijwilligerswerk te doen in de vrijetijdsbesteding. In vergelijking met het Vlaams Gewest is de tevredenheid bij de Dilbekenaren over het samenleven met andere woorden relatief laag en de indicatoren

suggesteren dat vooral het gebrek aan een sterk sociaal weefsel en contact in de buurt de tevredenheid vermindert.

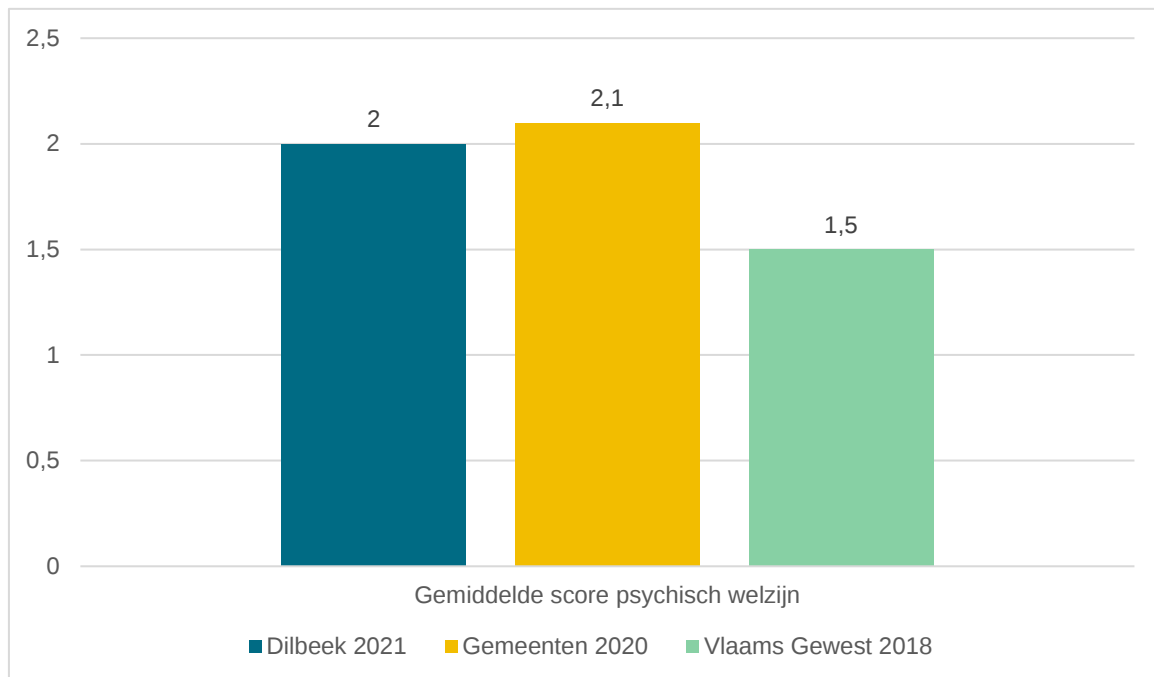
Figuur 144. *Tevredenheid inwoners over het samenleven in de buurt (2023).*⁴

5.3.3. MENTALE GEZONDHEID

Om de mentale gezondheid van de Dilbekenaren in kaart te brengen maken we opnieuw gebruik van de lokale gezondheidsenquête van 2021 (Hermans, 2021). In de lokale gezondheidsenquête werd gepeild naar hoe inwoners zich de afgelopen weken hebben gevoeld, gebaseerd op de General Health Questionnaire (GHQ). De vragen waren:

- Hebt u zich kunnen concentreren op uw bezigheden?
- Bent u door zorgen veel slaap te kort gekomen?
- Hebt u het gevoel gehad zinvol bezig te zijn?
- Voelde u zich in staat om beslissingen (over dingen) te nemen?
- Hebt u het gevoel gehad dat u voortdurend onder druk stond?
- Hebt u het gevoel gehad dat u uw moeilijkheden niet de baas kon?
- Hebt u plezier kunnen beleven aan uw gewone, dagelijkse bezigheden?
- Bent u in staat geweest uw problemen onder ogen te zien?
- Hebt u zich ongelukkig of neerslachtig gevoeld?
- Bent u het vertrouwen in uzelf kwijtgeraakt?
- Hebt u zich als een waardeloos iemand beschouwd?
- Hebt u zich alles bij elkaar redelijk gelukkig gevoeld?
- Voelde u zich optimistisch over uw toekomst?

De optelsom van deze items geeft een globale score van 0 tot 12. Een hogere score duidt op een grotere kans op psychische klachten. Zoals reeds vermeld worden de resultaten van Dilbeek vergeleken met die van het Vlaams Gewest, gebaseerd op de nationale gezondheidsenquête van 2018 en de lokale gezondheidsenquête van 2020. De lokale gezondheidsenquête van 2020 vond plaats tijdens de coronacrisis, waardoor mogelijke effecten van de pandemie op de gezondheid al werden gemeten. Deze resultaten zijn echter niet representatief voor het Vlaams Gewest in 2020 (Hermans, 2021). De gemiddelde score voor psychisch welzijn was in 2021 in Dilbeek 2,0, wat hoger is dan de score in het Vlaams Gewest in 2018 (1,5). Er is weinig verschil met de lokale gezondheidsenquête van 2020 (2,1).

Figuur 145. Gemiddelde score psychisch welzijn.²⁵

In Dilbeek ligt de gemiddelde score hoger bij vrouwen (2,1) dan bij mannen (1,8), maar het verschil is niet significant. De gemiddelde score varieert wel naar leeftijd: 55-74-jarigen scoren significant beter op psychisch welzijn (1,2-1,5) dan personen van 15 tot 54 jaar (2,2-2,4). Er zijn geen verschillen op basis van opleidingsniveau, maar er zijn wel verschillen op basis van subjectief inkomen. Personen die moeilijk rondkomen (3,4) scoren minder gunstig op psychisch welzijn dan degenen die makkelijk rondkomen (1,7) (Hermans, 2021).

5.3.3.1. Recente psychische problemen

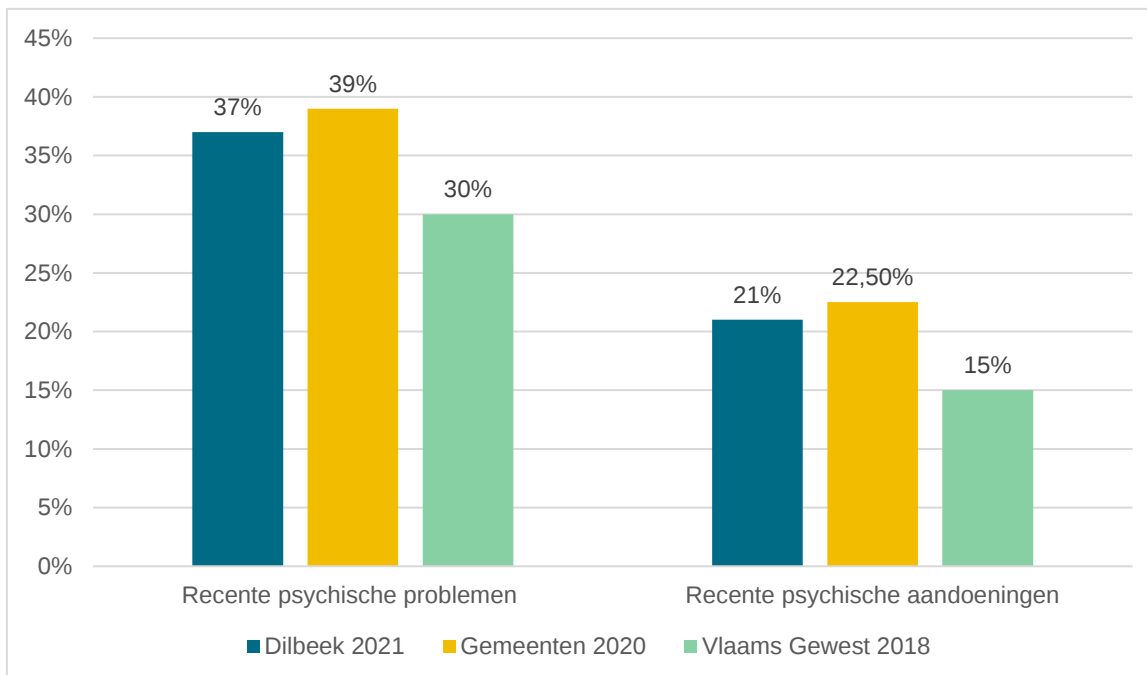
Om personen met recente psychische problemen te onderscheiden, wordt gekeken naar iedereen met een GHQ-score van 2 of meer. In Dilbeek heeft 37% een score van 2 of hoger. Dit percentage is significant hoger dan in het Vlaams Gewest in 2018 (30%) en vergelijkbaar met de lokale gezondheidsenquête van 2020 (39%).

Relatief meer vrouwen dan mannen scoren 2 of meer (respectievelijk 40% en 34%). Er zijn ook verschillen naar leeftijd. Meer dan de helft van de 15-24-jarigen (52%) rapporteert recente psychische problemen, significant meer dan de 45-plussers (19,5%-37%). Het percentage ligt het laagst bij de 65-74-jarigen (19,5%), wat significant lager is dan bij de 15-54-jarigen (37%-52%) en de 75-plussers (37%). Bij de 55-64-jarigen ligt het percentage ook lager (27,5%) dan bij de 15-44-jarigen (43%-52%). Er zijn geen verschillen op basis van opleidingsniveau, maar wel naar subjectief inkomen. Recente psychische problemen komen meer voor bij personen die moeilijk rondkomen (54%) dan bij degenen die makkelijk rondkomen (34%) (Hermans, 2021).

5.3.3.2. Recente psychische aandoening

Als we enkel kijken naar degenen met een reële kans op een recente psychische aandoening (GHQ-score van 4 of meer), zien we dat dit in Dilbeek 21% is. Dit is significant hoger dan in het Vlaams Gewest in 2018 (15%) en vergelijkbaar met de lokale gezondheidsenquête van 2020 (22,5%).

Er is geen verschil naar geslacht maar wel naar leeftijd. Het percentage ligt significant hoger bij de 15-24-jarigen (25%) en de 35-54-jarigen (24%-26%) dan bij de 55-74-jarigen (12%-15%). Het percentage is ook significant hoger bij de 75-plussers (23%) in vergelijking met de 65-74-jarigen (12%). Er zijn geen verschillen op basis van opleidingsniveau, maar wel naar subjectief inkomen. Een recente psychische aandoening komt vaker voor bij personen die moeilijk rondkomen (39%) dan bij degenen die makkelijk rondkomen (17%) (Hermans, 2021).

Figuur 146. Recente psychische problemen (GHQ-score van 2 of meer) en recente psychische aandoeningen (GHQ-score van 4 of meer).²⁵

5.3.4. BESLUIT

In vergelijking met Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest zijn er in Dilbeek minder personen met een beperking erkend door DG personen met een handicap. Dit kan echter een onderschatting zijn van het werkelijke aantal personen met een beperking omdat niet alle personen met een beperking een erkenning aanvragen (bv. onbekendheid met het proces, complexiteit van de procedure, stigma, administratieve drempels, enz.). Bovendien zijn er variërende gradaties van beperkingen en zullen sommige personen geen erkenning krijgen omdat de beperking niet ernstig genoeg is en/of naar verwachting tijdelijk is. Eén op de vijf Dilbekenaren gaf in 2021 aan zich zwak ondersteund te voelen door hun omgeving, wat een hoger percentage is dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest in 2018. Zwakke sociale ondersteuning komt vaker voor bij vrouwen, personen van 65 jaar en ouder, individuen met een lagere opleiding en mensen die (eerder) moeite hebben om financieel rond te komen. Op het vlak van mentale gezondheid, zagen we dat 37% van de Dilbekenaren in 2021 recente psychische problemen rapporteerde en 21% een reële kans had op een psychische aandoening. In Dilbeek zien we dat vrouwen meer kans hebben op recente psychische problemen dan mannen, en dat 15-24-jarigen meer kans hebben op deze problemen dan personen van 45 jaar en ouder. We hadden verwacht dat psychisch onwelzijn onder de oudere Dilbekenaren hoger zou zijn (o.a. door verlieservaringen, sociale isolatie, gezondheids- en mobiliteitsproblemen, enz.) en vermoeden dat het taboe rond dit onderwerp bij deze generatie een rol speelt (Van den Broeck, 2022). Het psychisch welzijn is minder gunstig bij Dilbekenaren die aangeven dat ze financieel moeilijk rondkomen. Dit alles suggereert dat de coronapandemie een negatieve invloed heeft gehad op de sociale en mentale gezondheid van Dilbekenaren, een bevinding die ook aangetroffen is in menig ander onderzoek (Hermans, 2021; Reep & Hupkens, 2021). In vergelijking met het Vlaams Gewest was de tevredenheid bij de Dilbekenaren over het samenleven in 2023 relatief laag. Zo gaf slechts 39% van de Dilbekenaren aan een sterk sociaal weefsel in de buurt te ervaren. Verschillende factoren kunnen aan de basis liggen van deze relatief lage score zoals een gebrek aan buurtbijeenkomsten, ontmoetingsplaatsen, vrijwilligerswerk, gevoel van onveiligheid (zie 3.4. Veiligheid), enz. Verder onderzoek is echter nodig om dat te verduidelijken.

6. Kans op groeien

Dilbeek garandeert toegankelijke ontspannings-, ontplooiings- en ontwikkelingskansen en dienstverlening op maat voor elke inwoner.

6.1. Gezinsbeleid en kinderopvang

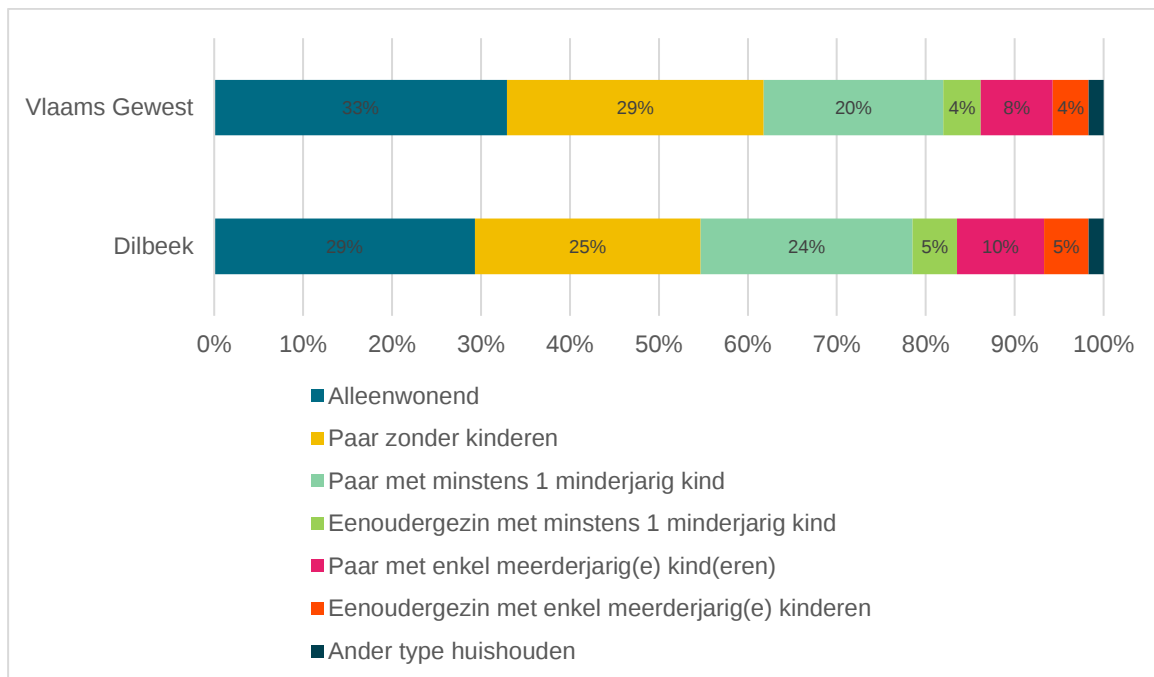
Een gezinsbeleid vormt de basis voor het welzijn van gezinnen, en daarmee ook van de samenleving als geheel. In wat volgt wordt eerst gekeken naar de huishoudens (met kinderen) in Dilbeek. Vervolgens gaan we in op kinderopvang in Dilbeek. Het faciliteren van betaalbare en kwalitatieve kinderopvang is immers een belangrijk element van een gezinsbeleid. In het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters benadrukt de Vlaamse Overheid de drie maatschappelijk belangrijke functies van kinderopvang, met name:

- De economische functie: kinderopvang laat ouders toe om te gaan werken (en dit te combineren met de zorg voor hun kinderen), een opleiding te volgen of te gaan solliciteren en in die zin draagt kinderopvang bij aan economische groei. Daarnaast is kinderopvang zelf een sector die tewerkstelling creëert.
- De pedagogische functie: kinderopvang stimuleert de ontwikkeling van jonge kinderen: ze kunnen er met leeftijdsgenoten spelen en communiceren, er zijn educatieve activiteiten en speelmateriaal, enz.
- De sociale functie: kinderopvang kan de uitsluiting van kansengroepen tegengaan en hun integratie helpen bevorderen. Bijvoorbeeld, kinderopvang is een ideale context voor anderstalige kinderen om informeel en spelenderwijs Nederlands te leren.

De kinderopvang staat vandaag echter onder druk, met uitdagingen zoals (het toezicht op) de kwaliteit van de opvang, de arbeidsvoorwaarden en de krapte op de arbeidsmarkt. Al geruime tijd is er een trend waarbij meer onthaalouders stoppen dan dat er nieuwe starten, wat resulteert in een aanzienlijk verlies van opvangplaatsen in deze sector. Daar bovenop komen nog de opvangplaatsen die verloren gaan als gevolg van verplichte sluitingen of schorsingen (Lobijn, 2023). Om de werkdruk in de kinderopvang te verlagen heeft de Vlaamse Regering in de Septemberverklaring van 2023 beslist om de kindratio te verlagen. Momenteel ligt dit maximum op negen kinderen per begeleider, maar in de toekomst zal dit dalen naar vijf voor groepen met alleen baby's tot twaalf maanden. In gemengde groepen zal de ratio verlaagd worden naar zeven, en in groepen met alleen oudere kinderen naar acht. Ook bij onthaalouders verlaagt de ratio naar 1 begeleider per 7 kinderen. Bijgevolg zal het aantal plaatsen door deze maatregel nog verder afnemen (Opgroeien, 2023).

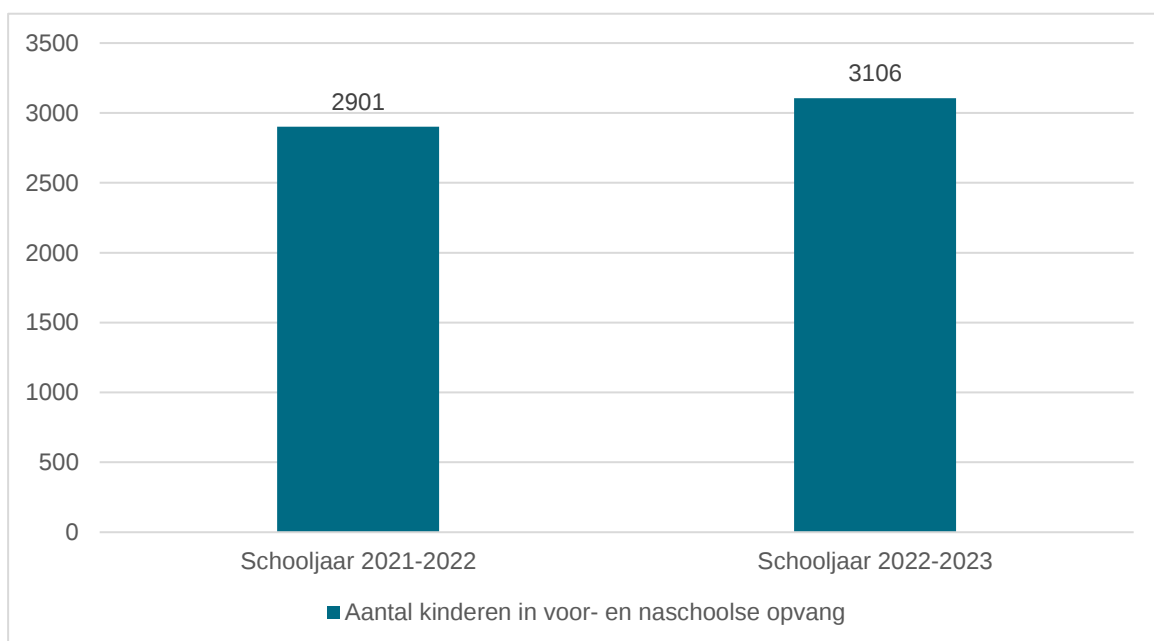
6.1.1. GEZINSBELEID

Om een zicht te krijgen op de gezinssamenstelling in Dilbeek delen we de huishoudens op naar type en vergelijken we Dilbeek met het Vlaams Gewest. Figuur 147 toont dat er procentueel meer huishoudens met kinderen in Dilbeek (43,60% van de huishoudens) zijn dan in het Vlaams Gewest (36,50% van de huishoudens) zijn. 10% van de huishoudens in Dilbeek is een eenoudergezin, waarmee Dilbeek iets hoger scoort dan het Vlaams Gewest (8,20%). In Dilbeek is 17,3% van de gezinnen met minderjarige kinderen een alleenstaande ouder, wat vergelijkbaar is met het Vlaams Gewest (17,4%).

Figuur 147. Huishoudens naar type, % t.o.v. totaal huishoudens (2023).²

Het Huis van het Kind Dilbeek is een belangrijk element in het Dilbeekse gezinsbeleid omdat het informatie en ondersteuning biedt voor alle kinderen, jongeren, (aanstaande) ouders, grootouders, plusouders en iedereen die mee opvoedt. Het is een samenwerking tussen verschillende organisaties (Kind en Gezin, CAW Halle Vilvoorde vzw, I-mens, Fons en CLB) die elk vanuit hun eigen expertise werken rond opgroeien, opvoeden en welzijn van kinderen. Het lokaal bestuur Dilbeek zorgt voor de algemene coördinatie en uitbouw van Huis van het Kind en organiseert ook een aantal activiteiten zoals een ruilwinkel voor kinderkleding, vormingen rond opvoeding, en spel- en ontmoetingsmomenten. Ook het BOA (Buitenschoolse Opvang en Activiteiten) project is belangrijk om hier te vermelden, omdat het een cruciale rol speelt in de ondersteuning van werkende ouders (nl. werk en gezin combineren door opvang en activiteiten te bieden buiten schooltijd) en de algemene ontwikkeling en het welzijn van kinderen. Door buitenschoolse activiteiten ontwikkelen kinderen immers sociale vaardigheden, leren ze samenwerken, ontdekken ze nieuwe interesses, enz. In het schooljaar 2021-2022 verbleven er 2.901 unieke kinderen in de voor- en naschoolse opvang, wat neerkomt op 68% (2901/4266) van het aantal kinderen in het basisonderwijs. In het schooljaar 2022-2023 verbleven er 3106 kinderen in de voor- en naschoolse opvang, wat neerkomt op 73,53% (3106/4224) van het aantal kinderen in het basisonderwijs.

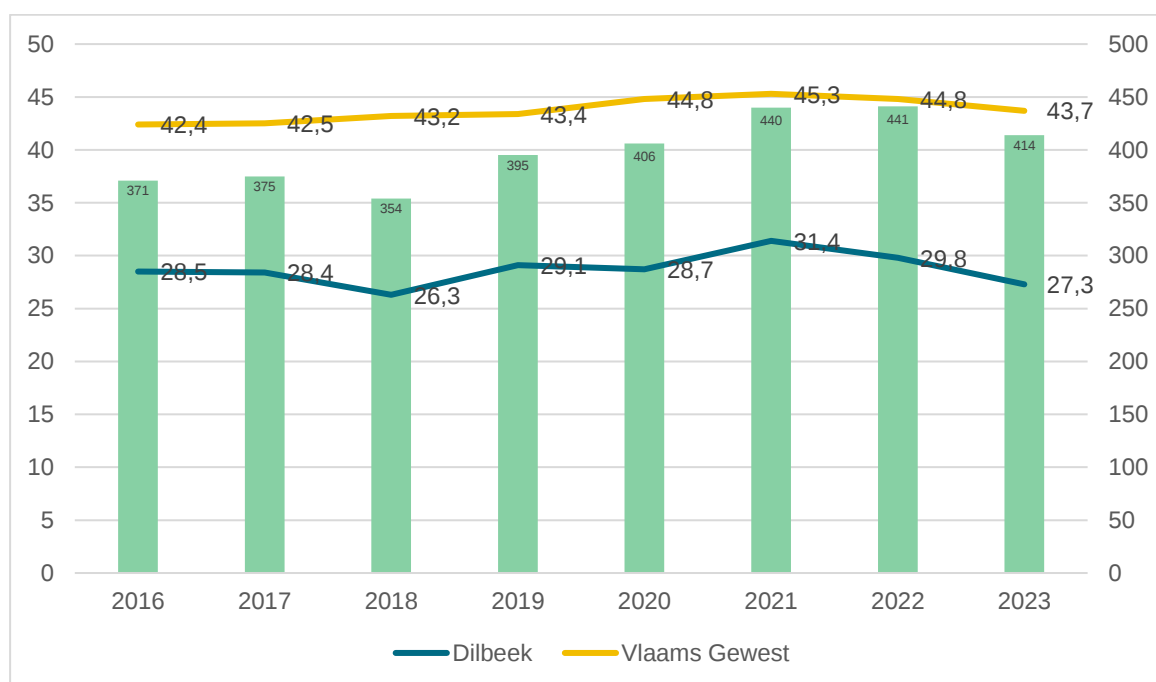
Figuur 148. Aantal kinderen in voor- en naschoolse opvang: 2021-2023.²³

6.1.2. KINDEROPVANG

6.1.2.1. Aantal opvangplaatsen

In 2022 had Dilbeek 414 opvangplaatsen voor baby's en peuters en 1.513 0-2 jarigen, wat neerkomt op 27,3 opvangplaatsen per 100 kinderen van 0 tot en met 2 jaar. In figuur 149 zien we dat Dilbeek beduidend lager scoort dan het Vlaams Gewest (43,7 opvangplaatsen per 100 kinderen van 0 tot en met 2 jaar in 2022).

Ondanks de grote nood aan meer kinderopvang, kennen we in Dilbeek doorheen de tijd geen (grote) stijgingen of dalingen in het aantal opvangplaatsen per 100 kinderen (zie figuur 149). In de eerste plaats biedt de stijgende bevolking en het stijgend geboortecijfer een evidente verklaring voor deze stabiliteit. Als de noemer sterker stijgt dan de teller, dan daalt de verhouding immers. Het absolute aantal opvangplaatsen toont immers wel (licht) stijgende bewegingen (zie figuur 149). Daar zijn verschillende verklaringen voor. De stijging van het aantal opvangplaatsen in 2019 kan deels worden verklaard door de invoering van een regierol in de kinderopvang. Daarnaast was er een starterssubsidie voor niet-inkomensgerelateerde opvang (trap 1) en inkomensgerelateerde gezinsopvang (onthaalouders) (zie verder), wat een stimulans heeft gegeven en leidde tot de opening van nieuwe kinderdagverblijven. Helaas zijn in de loop der jaren ook verschillende onthaalouders en kinderdagverblijven gestopt of verplicht gesloten. Dit zorgt ervoor dat grote stijgingen of dalingen vrijwel uitblijven en elkaar deels compenseren.

Figuur 149. Aantal opvangplaatsen en aantal opvangplaatsen per 100 kinderen van 0-2 jaar: 2016-2023².

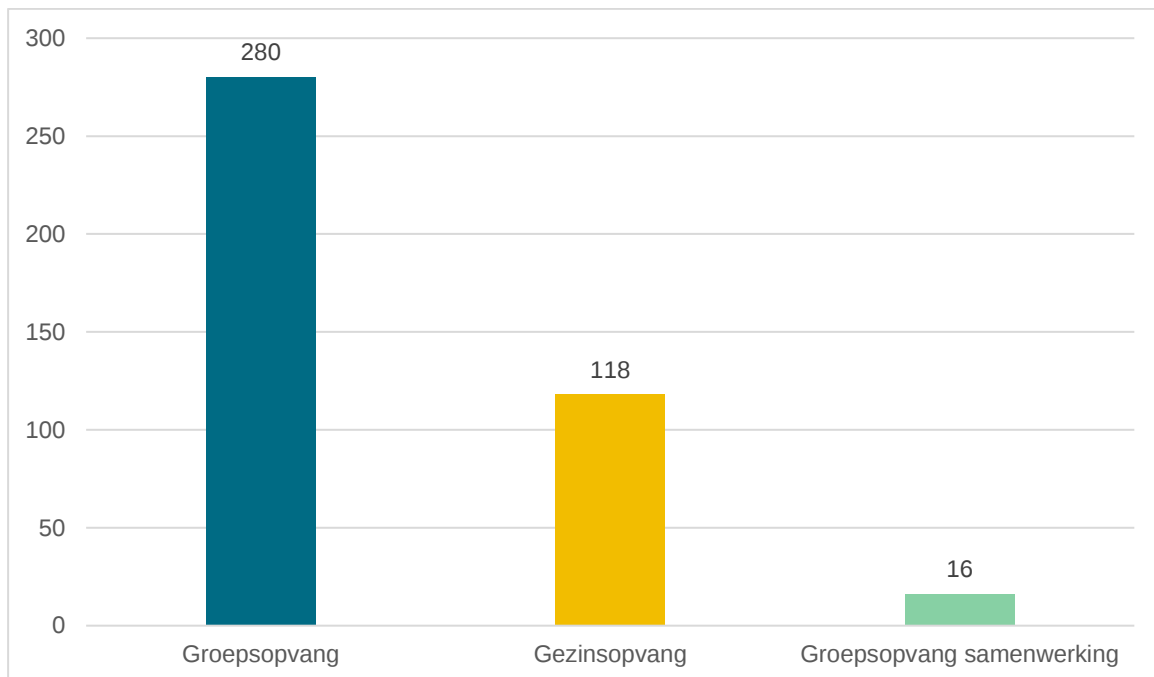
Als we inzoomen op de Eva-vzw Gemeentelijke Kinderopvang Dilbeek, die inkomensgerelateerde kinderopvang (zie verder) organiseert, dan zien we dat deze uit drie kinderdagverblijven ('t bijgaardje, 't klein keperke en 't bergske) en een dienst onthaalouders bestaat. Eind 2023 waren er 105 plaatsen in de kinderdagverblijven (45 in 't bijgaardje, 36 in 't klein keperke en 24 in 't bergske) en 93 plaatsen bij onthaalouders.

6.1.2.2. Aantal opvangplaatsen volgens type

Vervolgens kijken we naar het vergunningstype en het tarieftype van de kinderopvangplaatsen. Voor wat betreft het vergunningstype wordt er een onderscheid gemaakt tussen:

- Gezinsopvang: opvang voor maximaal 8 tegelijk aanwezige kinderen.
- Groepsopvang: opvang voor minimaal 9 tegelijk aanwezige kinderen. Leefgroepen bestaan uit maximaal 18 kinderen.
- Groepsopvang samenwerking: specifieke vorm van groepsopvang door onthaalouders met een eigen statuut die met 2 of 3 samenwerken op één locatie.

Figuur 150 illustreert dat er in Dilbeek in 2023 118 opvangplaatsen in gezinsopvang, 280 opvangplaatsen in groepsopvang, en 16 plaatsen in groepsopvang samenwerking zijn.

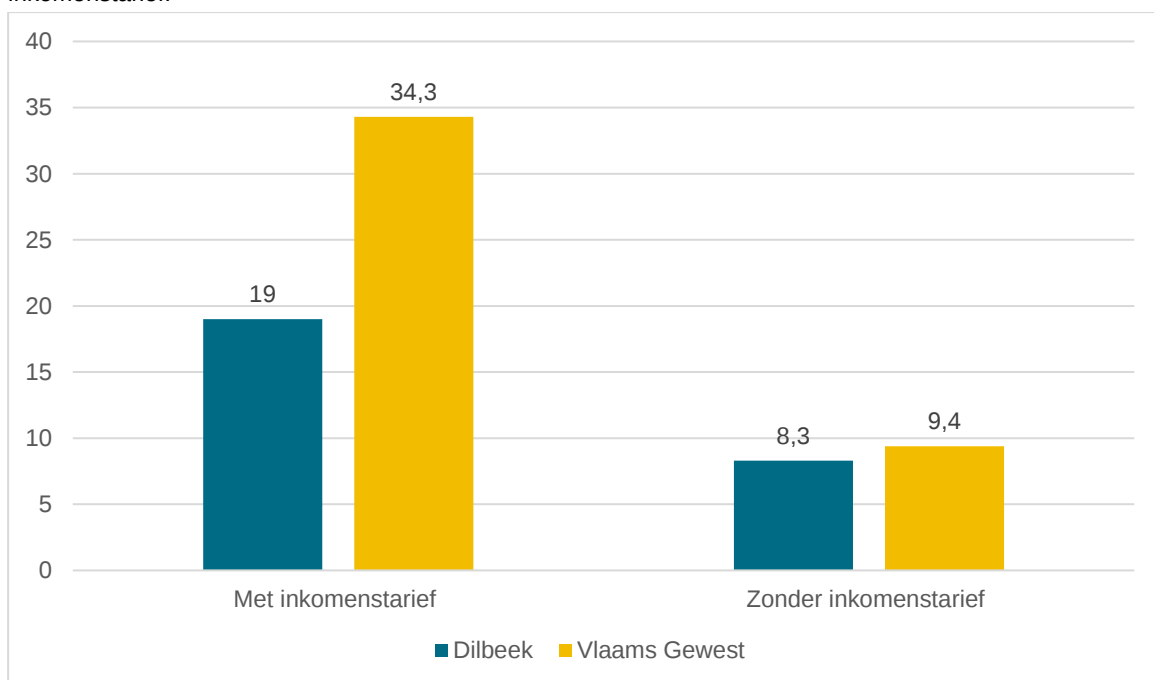

Figuur 150. Aantal plaatsen per vergunningstype (2023).²

Daarnaast kan er een onderscheid gemaakt worden volgens het tariefstype. Zo zijn er opvangplaatsen zonder en met inkomenstarief:

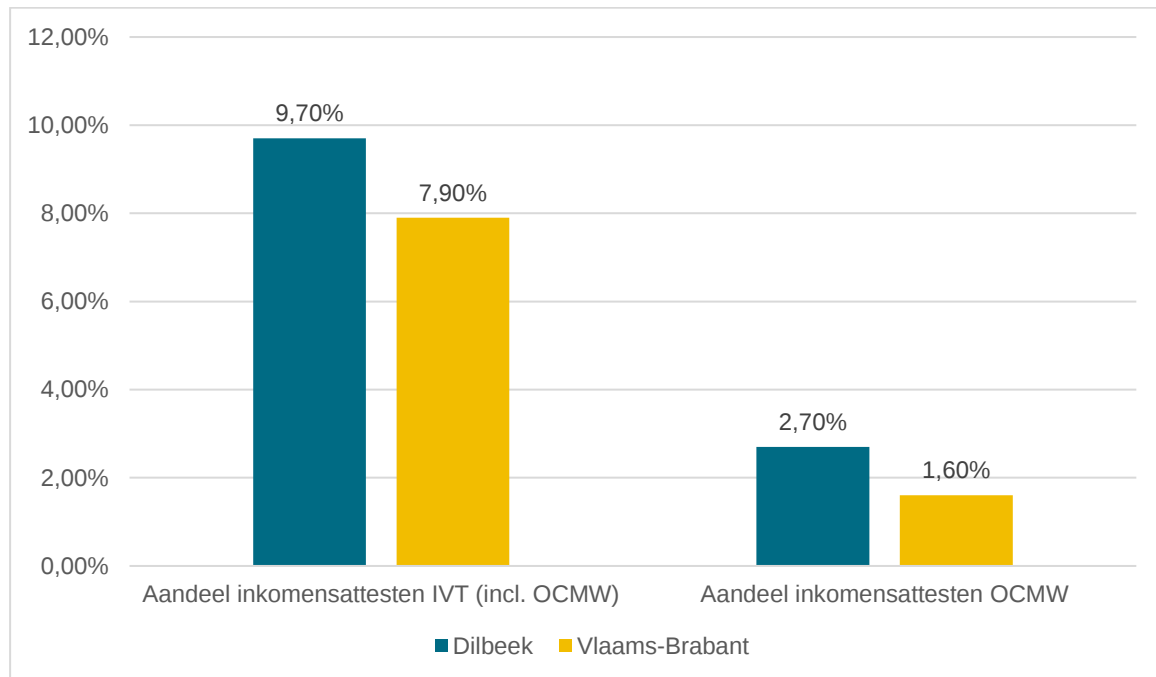
- Opvangplaatsen zonder inkomenstarief: het inkomen van de ouders wordt niet in overweging genomen bij het vaststellen van de kostprijs voor kinderopvang. De opvangvoorziening bepaalt de kostprijs.
- Opvangplaatsen met inkomenstarief: de kostprijs van de kinderopvang wordt berekend op basis van het inkomen van de ouders. Individueel verminderde tarieven zijn mogelijk (zie verder) (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023).

In Dilbeek waren er in 2023 288 opvangplaatsen met inkomenstarief en 126 plaatsen zonder inkomenstarief. Om de vergelijking te maken met het Vlaams Gewest kijken we naar het aantal opvangplaatsen met en zonder inkomenstarief per 100 kinderen van 0-2 jaar. Gezien bovenstaande vaststellingen is het weinig verrassend dat Dilbeek lager scoort dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest, zowel wat het aantal plaatsen met als zonder inkomenstarief per 100 kinderen betreft. Opvallend is wel dat het verschil vooral zit in het aantal plaatsen mét inkomenstarief.

Figuur 151. Aantal kinderopvangplaatsen met en zonder inkomenstarief, per 100 kinderen 0-2 jaar (2023).²

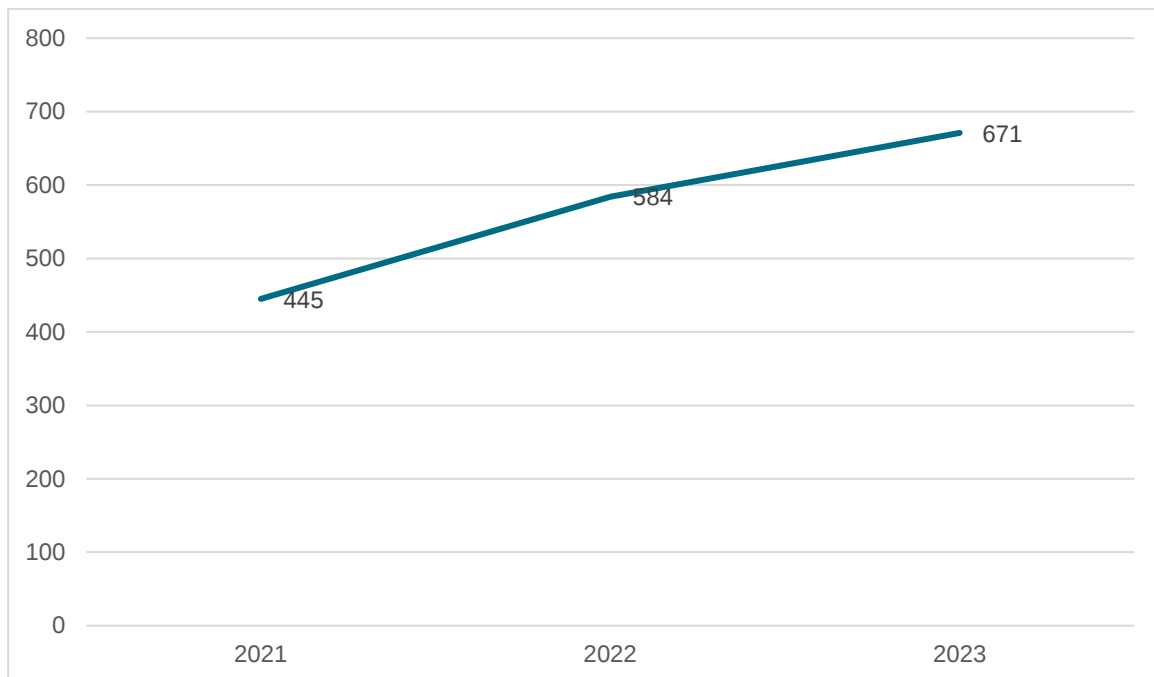
Kinderen die naar een inkomensgerelateerde opvang gaan, dienen te beschikken over een attest inkomenstarief waarin het tarief voor de kinderopvang wordt vastgesteld op basis van het inkomen en de gezinssamenstelling. In bepaalde situaties, zoals bij werkloosheid of bij het ontvangen van een leefloon, kunnen ouders in aanmerking komen voor een individueel verminderd tarief. Dit tarief kan het standaardminimumtarief zijn, lager liggen dan het standaardminimumtarief, of een vermindering van 25% of 50% inhouden ten opzichte van het berekende inkomenstarief. Indien ouders het inkomenstarief of het verminderde tarief niet kunnen betalen, kan het OCMW na een grondig onderzoek een OCMW-tarief toekennen. Op 31.12.2022 waren er in Dilbeek 691 inkomensattesten geldig, waarvan 67 individueel verminderde tarieven (IVT). Van deze 67 IVT attesten waren er 19 met OCMW-tarief (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023). Om de vergelijking te maken kijken we naar het aandeel individueel verminderde tarieven (IVT), OCMW-attesten inbegrepen, en het aandeel OCMW-attesten apart ten opzichte van het totaal aantal attesten inkomenstarief in Dilbeek en in Vlaams-Brabant. Figuur 152 illustreert, in vergelijking met Vlaams-Brabant, een iets groter aandeel individueel verminderde tarieven en OCMW attesten in Dilbeek.

Figuur 152. Aandeel inkomensattesten IVT en OCMW ten opzichte van totaal aantal inkomensattesten (2022).²

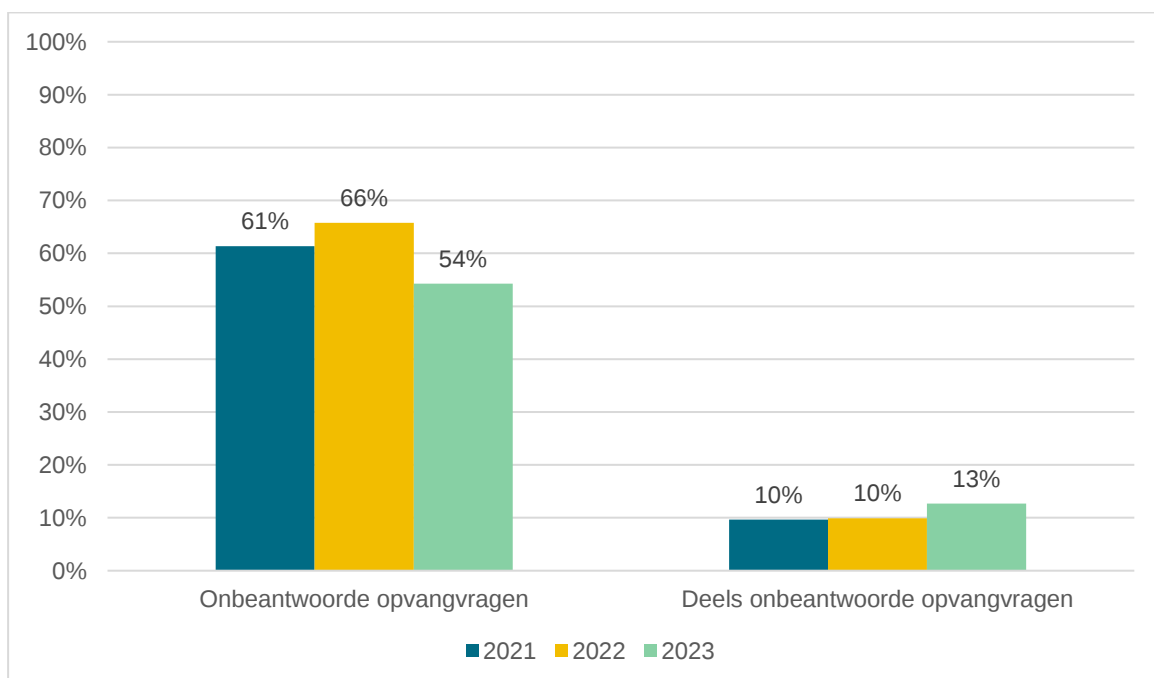
6.1.2.3. Opvangvragen via lokaal loket kinderopvang

In 2020 ging Dilbeek van start met een lokaal loket kinderopvang. Het lokaal loket kinderopvang is een digitaal platform dat een overzicht geeft van alle kinderopvanginitiatieven in Dilbeek. Via dit platform kunnen gezinnen aanvragen indienen voor kinderopvang. In figuur 153 zien we dat het aantal unieke opvangvragen via dit platform stijgt doorheen de tijd, wat in lijn ligt met de vaststelling dat de Dilbeekse bevolking groeit en het aantal (jonge) kinderen (licht) stijgt.

Figuur 153. Aantal unieke opvangvragen lokaal loket kinderopvang: 2021-2023.²³

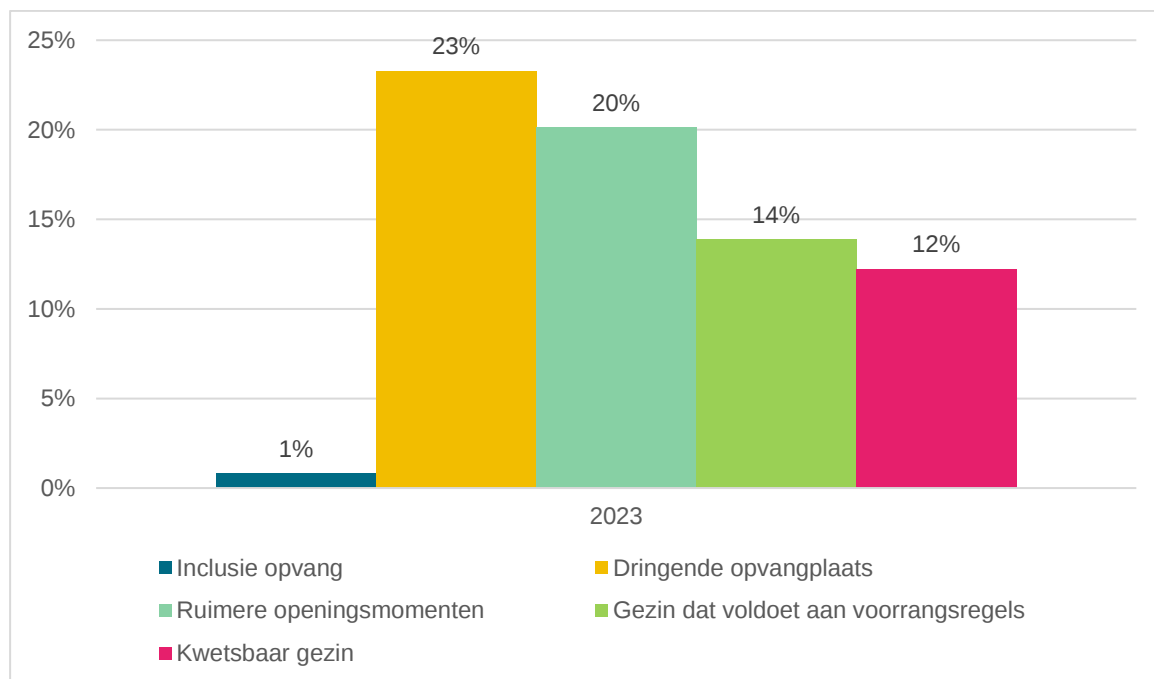
Figuur 154 geeft het aantal onbeantwoorde opvangvragen en het aantal deels onbeantwoorde opvangvragen via het lokaal loket kinderopvang weer. Onbeantwoorde opvangvragen zijn zowel opvangvragen zonder opvangvoorstel als opvangvragen met een opvangvoorstel dat niet aanvaard werd door het gezin. Deels onbeantwoorde opvangvragen zijn opvangvragen met een opvangvoorstel dat aanvaard werd door het gezin maar afwijkt van de oorspronkelijke vraag (bv. latere startdatum of minder opvangdagen dan gevraagd). Ondanks de stijging in het aantal unieke opvangvragen is het percentage onbeantwoorde opvangvragen in 2023 gedaald. Het percentage deels onbeantwoorde opvangvragen is in 2023 wel lichtjes gestegen. Een iets groter aandeel gezinnen is dus akkoord gegaan met een opvangvoorstel dat niet helemaal voldoet aan hun oorspronkelijke vraag.

Figuur 154. Aantal (deels) onbeantwoorde opvangvragen (t.o.v. aantal unieke opvangvragen): 2021-2023.²³

Om meer zicht te krijgen op de opvangnoden van Dilbeekse gezinnen met jonge kinderen, gaan we na welk percentage van deze unieke opvangvragen een vraag is naar inclusieve opvang voor een kind met specifieke zorgen, een dringende opvangplaats, een plaats met ruimere openingsuren of een vraag is van een kwetsbaar

gezin of van een gezin dat voldoet aan de voorrangsregels. In 2023 was 23% van de opvangvragen een vraag naar een dringende opvangplaats (156/671 vragen) en 20% een vraag naar een opvangplaats met ruimere openingsuren (135/671 vragen). Verdere analyses wijzen uit dat in 2023 45% van de dringende opvangvragen onbeantwoord bleven (geen opvangvoorstel of een opvangvoorstel dat niet aanvaard werd door het gezin) en 10% deels beantwoord en dus met een opvangvoorstel dat aanvaard werd maar afwijkt van de vraag van het gezin (latere startdatum of minder opvangdagen dan gevraagd). Van de vragen naar plaatsen met ruimere openingsuren, bleef in 2023 69% onbeantwoord en 10% deels beantwoord.

Figuur 155. Specifieke vragen en specifieke doelgroepen (t.o.v. aantal unieke opvangvragen) (2023).²³

6.1.3. BESLUIT

Een centraal element in het Dilbeeks gezinsbeleid is het thema kinderopvang. De Vlaamse Overheid benadrukt de sociale, pedagogische en economische functie van de kinderopvang, maar deze sector staat onder druk door uitdagingen zoals de kwaliteit van de opvang en arbeidsvoorwaarden. Ondanks inspanningen zoals onder andere de opname van de regierol en de start van een lokaal loket kinderopvang in 2020, en de opening van verschillende nieuwe kinderdagverblijven (mede onder impuls van subsidies), blijft het aantal opvangplaatsen in verhouding tot het aantal jonge kinderen in Dilbeek vrijwel constant doorheen de tijd. In 2022 telde Dilbeek 27,3 opvangplaatsen per 100 kinderen, iets lager dan in 2016 (28,5) en beduidend lager dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest in 2022 (43,7). Er stopten de voorbije jaren in Dilbeek dan ook meer onthaalouders dan dat er nieuwe starten - in 2015 telde Dilbeek nog 21 onthaalouders en in 2022 nog slechts 13 - en er gingen opvangplaatsen verloren door een verplichte sluiting en stopzetting. Ook de stijgende bevolking en het stijgend geboortecijfer bieden een belangrijke verklaring voor de daling van het aantal opvangplaatsen per 100 kinderen. Voor wat betreft het type kinderopvang, waren er in Dilbeek 118 opvangplaatsen in gezinsopvang, 280 in groepsopvang en 16 in groepsopvang samenwerking. Er waren 288 plaatsen met en 126 plaatsen zonder inkomenstarief. In vergelijking met het Vlaams Gewest zijn er in Dilbeek vooral minder plaatsen in kinderopvang met inkomenstarief. Dergelijke plaatsen zorgen er echter voor dat kinderopvang betaalbaar blijft voor iedereen. Kinderen die naar een opvang met inkomenstarief gaan, dienen te beschikken over een attest inkomenstarief waarin het tarief voor de kinderopvang wordt vastgesteld op basis van het inkomen en de gezinssamenstelling. Op 31.12.2022 waren er 691 inkomensattesten geldig, waarvan 67 met individueel verminderde tarieven (IVT). Van deze 67 IVT attesten waren er 19 met OCMW-tarief. In vergelijking met Vlaams-Brabant, telt Dilbeek een iets hoger aandeel inkomensattesten met een individueel verminderd en OCMW-tarief. Dit suggereert dat, in vergelijking met Vlaams-Brabant, Dilbeek meer gezinnen met lage inkomens telt, die financiële ondersteuning nodig hebben om de kosten van kinderopvang te kunnen betalen. Het kan uiteraard ook het resultaat zijn van een effectieve ondersteuning van kwetsbare gezinnen. Als we inzoomen op het lokaal loket kinderopvang dan zien we dat het aantal unieke opvangvragen stijgt doorheen de tijd. Mogelijke verklaringen zijn: de groeiende bevolking en het (licht) stijgend aantal jonge kinderen, de stijging van tweeverdienershuishoudens, het hoge aantal

eenoudergezinnen en/of veranderende werkpatronen en langere werktijden. Opvallend was dat in 2023 23,25% van de opvangvragen een vraag naar een dringende opvangplaats was en 20,12% een vraag naar een opvangplaats met ruimere openingsuren. Het merendeel van de vragen naar opvangplaatsen met ruimere openingsuren kon echter niet beantwoord worden.

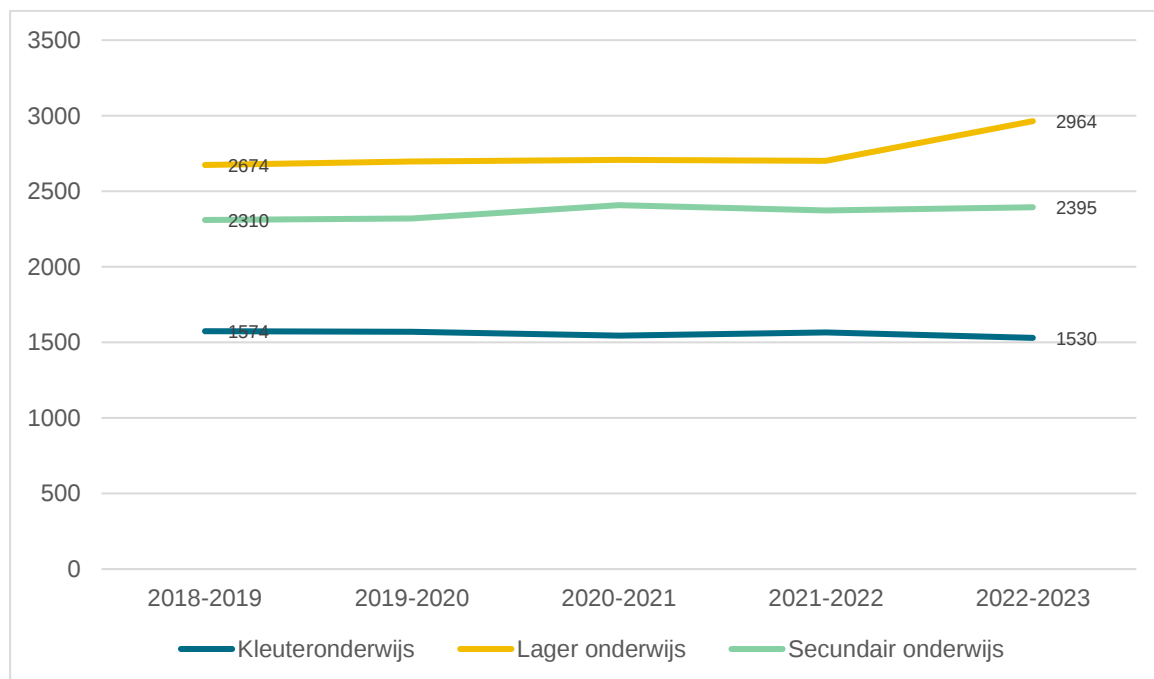
6.2. Onderwijs

In de beleidsnota 2019-2024 benadrukte Vlaams minister van Onderwijs, Ben Weyts, dat goed onderwijs de sleutel is voor de ontwikkeling van zowel een kind als de samenleving. Goed onderwijs creëert immers toekomstkansen voor kinderen en geeft hen kennis om door te geven aan toekomstige generaties. De minister onderstreepte in de beleidsnota dat alle kinderen zoveel mogelijk gelijke kansen moeten krijgen, ondanks hun verschillende talenten en mogelijkheden. Gelijke kansen verbindt de minister onlosmakelijk met de kennis van het Nederlands, omdat dit vak de onmisbare sleutel vormt die het begrijpen van alle andere vakken mogelijk maakt. In de beleidsnota wordt verder verwezen naar het belang van investeren in het kleuteronderwijs want “hoe eerder we investeren in ons kapitaal, hoe groter het rendement zal zijn” (Weyts, 2019). In wat volgt nemen we een aantal zaken van het Dilbeekse onderwijslandschap onder de loep. Dilbeek beschikt over kleuter-, lager, secundair en hoger onderwijs en een kunstacademie Dil’arte. We focussen eerst op het kleuter-, lager en secundair onderwijs en bekijken het aantal leerlingen, de in- en uitstroomratio, de sociaal-economische leerlingenkenmerken, de kleuterparticipatie en de schoolse vertraging. Er wordt afgesloten met de kunstacademie Dil’arte, waarvoor de evolutie van het aantal inschrijvingen en de in- en uitstroomratio in kaart wordt gebracht.

6.2.1. KLEUTER, LAGER EN SECUNDAIR ONDERWIJS

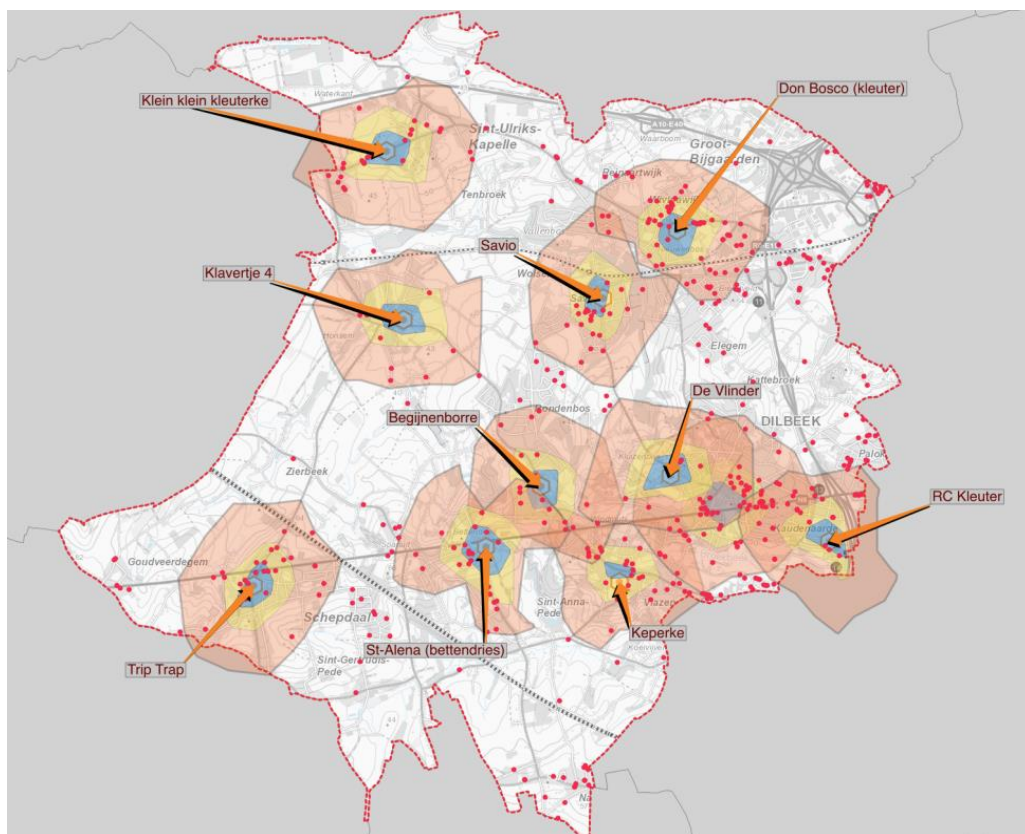
6.2.1.1. Aantal leerlingen en evolutie

In Dilbeek gingen in het schooljaar 2022-2023 4.224 leerlingen naar het basisonderwijs: 1.530 kleuters en 2.694 lagere schoolleerlingen. Niettegenstaande de bevolking in Dilbeek toegenomen is en er een (lichte) stijging is in het aantal kinderen (zie demografie) blijft het aantal leerlingen in het kleuter-, lager en secundair onderwijs vrijwel constant doorheen de tijd, met een lichte stijging (in vooral het lager onderwijs) in het voorbije schooljaar. De evidente reden is dat er geen uitbreiding van scholen heeft plaatsgevonden. Bovendien zijn klassen vanuit pedagogisch standpunt kleiner geworden.

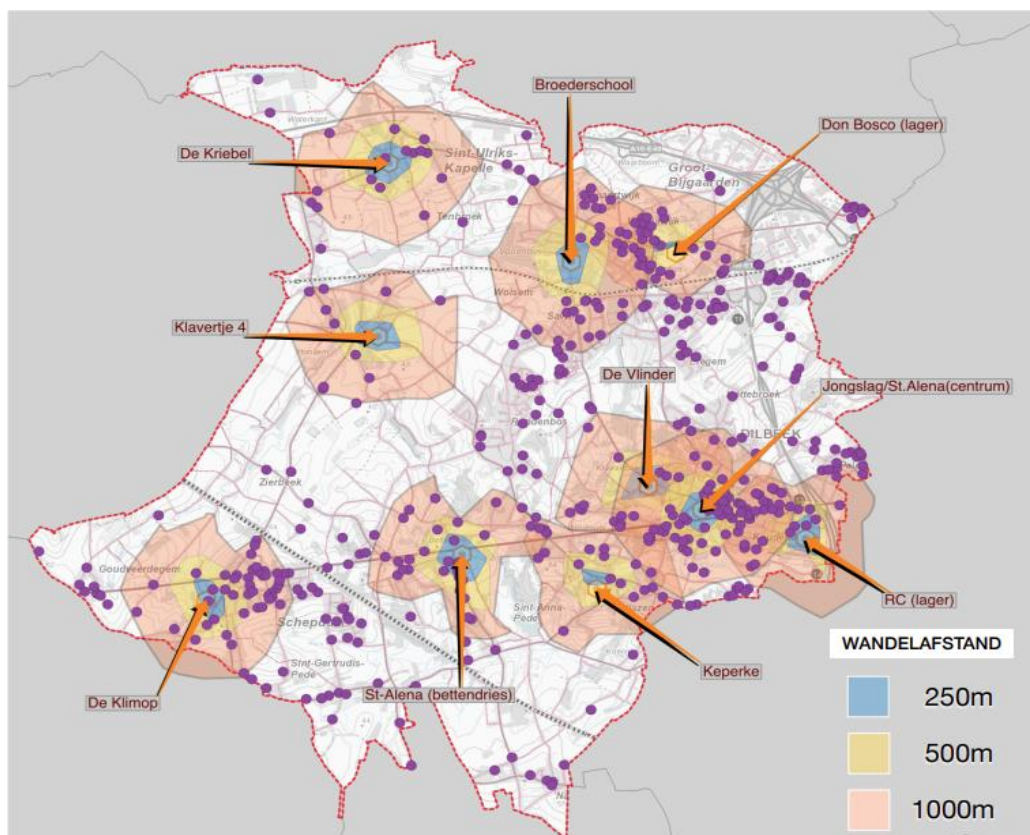

Figuur 156. Evolutie leerlingenaantal in Dilbeek: 2018-2023.²

Om een blik te werpen op de toekomstige leerlingenpopulatie en bijhorende schoolbehoeften kijken we naar de spreiding van kinderen geboren in 2018 (om het aantal kinderen in het 1^e leerjaar in schooljaar 2024-2025 te voorspellen) en in 2022 (om te anticiperen op het aantal kinderen in de instapklas in schooljaar 2024-2025). In 2022 waren er 483 geboortes en in 2018 426 geboortes. In figuur 157 zien we een grote concentratie van kinderen geboren in 2022 in het centrum van Dilbeek, Itterbeek, Savio en Groot-Bijgaarden. Een gelijkaardig beeld zien we in figuur 158 met betrekking tot de spreiding van kinderen geboren in 2018. Met andere woorden, in deze gebieden/deelgemeenten is de behoefte aan plaatsen in het kleuter- en lager onderwijs groter dan in Sint-Ulriks-Kapelle en Sint-Martens Bodegem.

Figuur 157. Spreiding van kinderen geboren in 2022.²³

Figuur 158. Spreiding van kinderen geboren in 2018.²³

6.2.1.2. In- en uitstroom

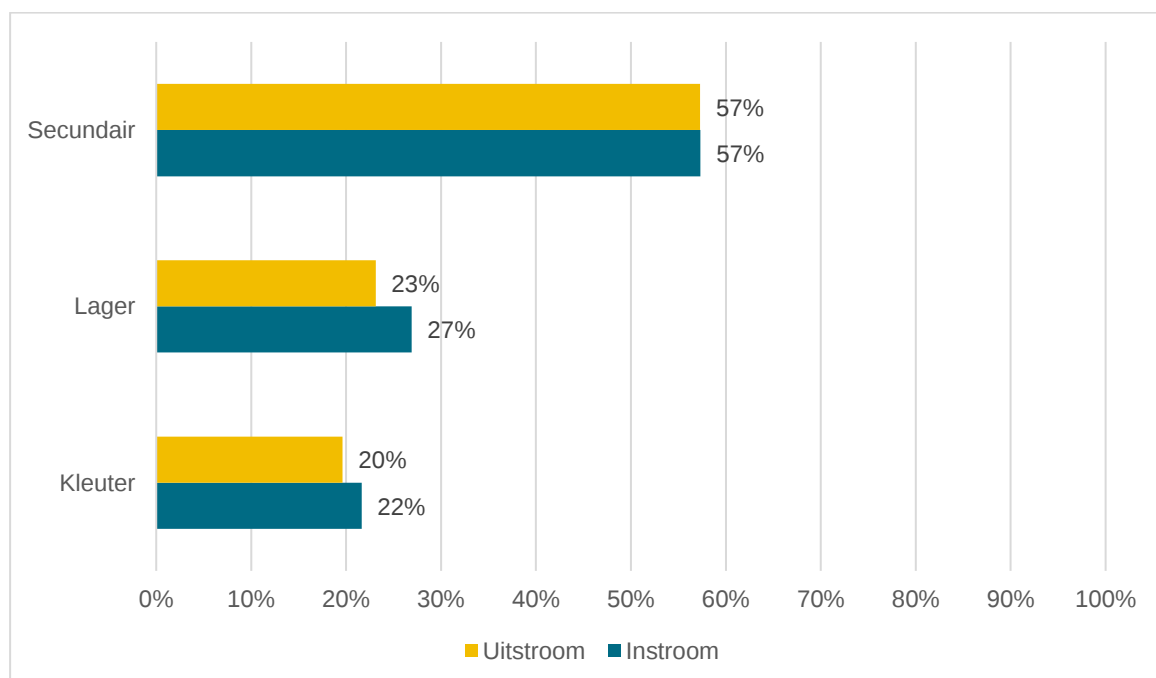
We kijken ook naar de in- en uitstroom van leerlingen in de Dilbeekse scholen omdat dat iets vertelt over de mobiliteit en aantrekkingskracht van het Dilbeekse onderwijs. Figuur 159 toont hoeveel procent van de leerlingen die in Dilbeek schoollopen niet in Dilbeek wonen (instroomratio) en hoeveel procent van de leerlingen die wonen

in Dilbeek in een andere gemeente naar school gaan (uitstroomratio). Opvallend in figuur 159 is dat de in- en uitstroomratio vrijwel gelijk is.

We zoomen eerst in op de uitstroomratio. Voor wat betreft het kleuteronderwijs zien we in figuur 159 dat 20% van de kleuters die in Dilbeek wonen in schooljaar 2022-2023 naar een kleuterschool in een andere gemeente gingen. In het lager onderwijs gingen in schooljaar 2022-2023 23% van de kinderen die in Dilbeek wonen naar een lagere school in een andere gemeente. De 5 andere gemeenten waar de meeste basisschoolleerlingen die in Dilbeek wonen in schooljaar 2022-2023 naar school gingen zijn, in aflopende volgorde: Anderlecht, Lennik, Sint-Agatha-Berchem, Ternat en Sint-Jans-Molenbeek.

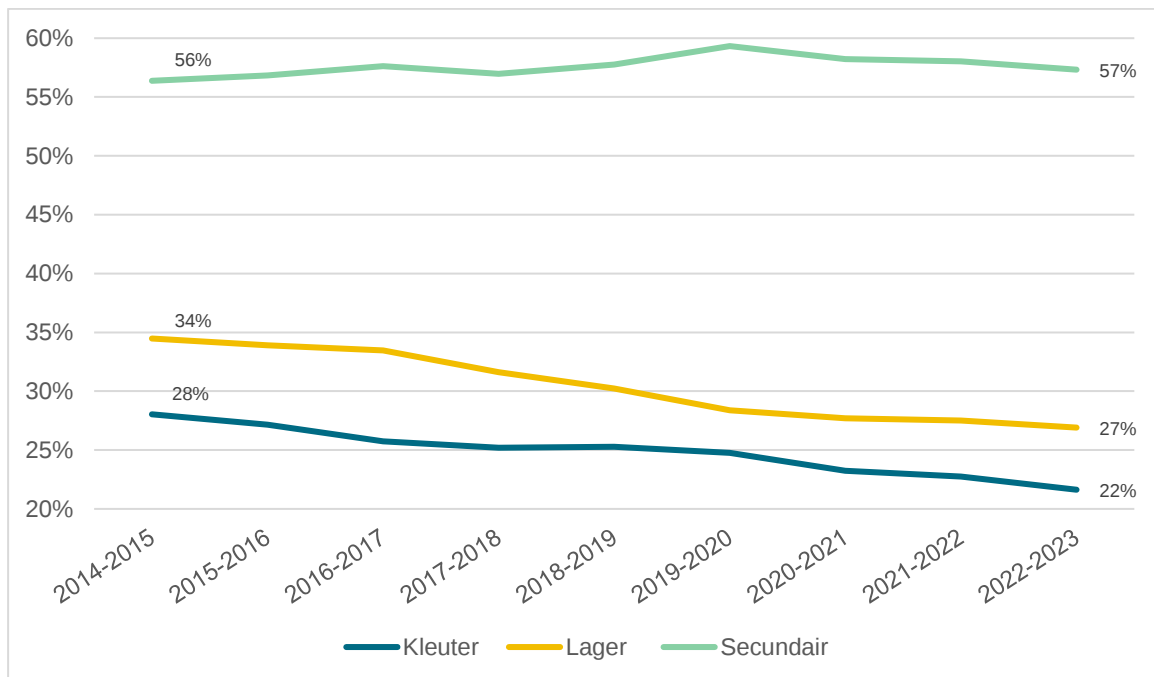
De dynamiek voor het secundair onderwijs is anders dan die van het basisonderwijs omdat de schoolkeuze ook sterk bepaald wordt door het aanbod aan secundaire schoolrichtingen. Figuur 159 demonstreert dat in het schooljaar 2022-2023 57% van de jongeren die wonen in Dilbeek naar een secundaire school gaan in een andere gemeente. De 5 andere gemeenten waar de meeste jongeren die in Dilbeek wonen in schooljaar 2022-2023 naar school gingen zijn, in aflopende volgorde: Ternat, Lennik, Anderlecht, Halle en Brussel.

Vervolgens zoomen we in op de instroomratio. Figuur 159 geeft weer dat voor schooljaar 2022-2023 22% van de kleuters die in Dilbeek schoollopen niet in Dilbeek wonen, 27% van de kinderen die naar een lagere school in Dilbeek gaan, niet in Dilbeek wonen, en 57% van de secundaire scholieren die in Dilbeek schoollopen niet in Dilbeek wonen.

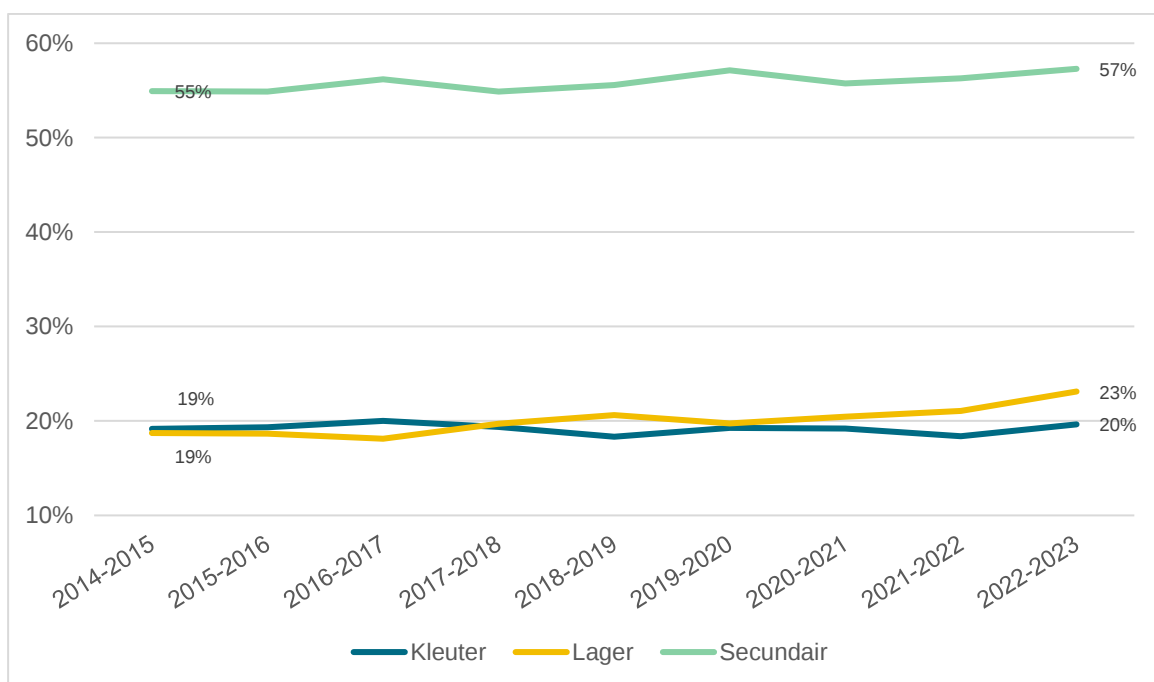

Figuur 159. Instroom- en uitstroomratio kleuter-, lager- en secundair onderwijs in Dilbeek, schooljaar 2022-2023.²⁶

In figuren 160 en 161 kijken we naar de evolutie van de in- en uitstroomratio. We zien doorheen de tijd een duidelijke daling van de instroom in het lager en vooral kleuteronderwijs (van 34,48% naar 26,91% in het lager en van 28,04% naar 21,63% in het kleuteronderwijs) en een lichte stijging van de uitstroom in het lager en secundair onderwijs. De daling van de instroomratio kan verklaard worden door de wijziging van het inschrijvingsdecreet waardoor voorrang gegeven mag worden aan Dilbeekse kinderen.

Figuur 160. Evolutie instroomratio voor Dilbeek naar onderwijsniveau: 2014-2023.²⁶

Figuur 161. Evolutie uitstroomratio voor Dilbeek naar onderwijsniveau: 2014-2023.²⁶

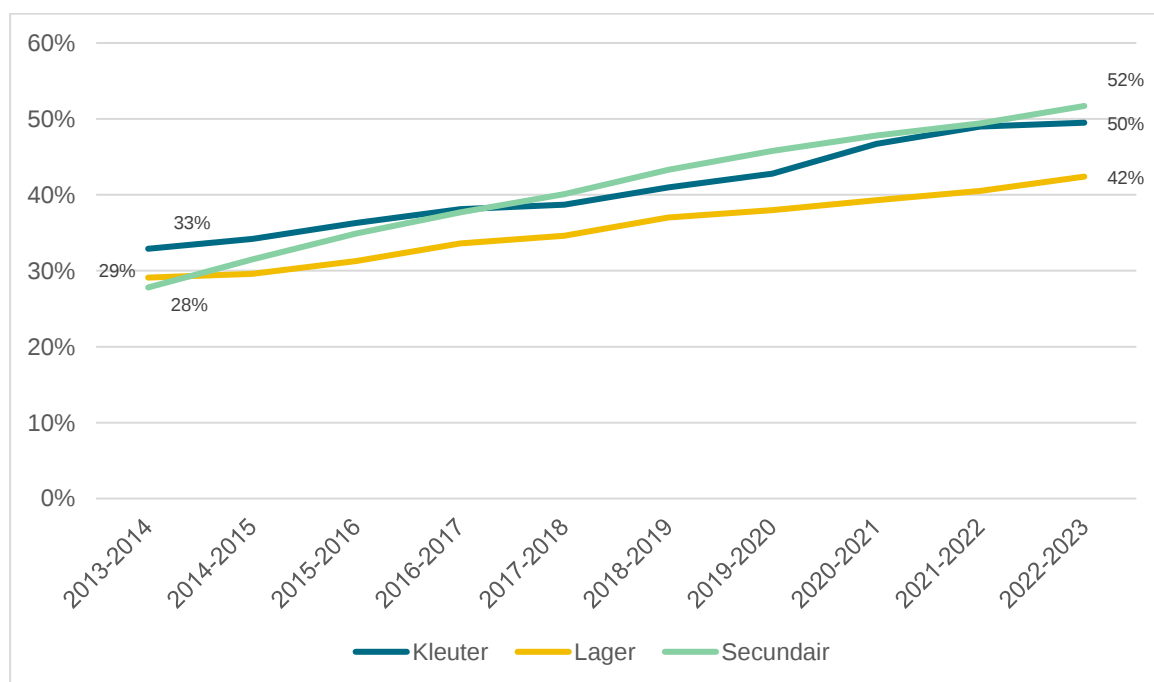
6.2.1.3. Sociaal-economische leerlingenkenmerken

In het kader van het Gelijke Onderwijskansenbeleid worden gegevens over de leefomstandigheden van leerlingen verzameld en basis- en secundaire scholen ontvangen extra lesuren en werkingsmiddelen om gelijke kansen te bevorderen voor leerlingen die voldoen aan bepaalde indicatoren. Deze indicatoren omvatten het opleidingsniveau van de moeder, de schooltoelage, de thuistaal en een buurtindicator. De buurtindicator wordt niet gebruikt voor het toekennen van extra lesuren. Een leerling tikt aan op de indicator 'opleidingsniveau moeder' wanneer de moeder geen diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs heeft. Een leerling scoort op de indicator 'thuistaal niet-Nederlands' indien de taal die in het gezin gesproken wordt een andere taal dan de onderwijstaal Nederlands is. Een leerling die in aanmerking komt voor een schooltoeslag in het Groeipakket scoort op de indicator 'schooltoeslag'. Tot slot worden leerlingen ingedeeld op basis van de buurt waarin ze wonen om een kwart van hen extra financiering toe te kennen. Dit betreft de 25% van de leerlingen die wonen in buurten met het hoogste percentage schoolvertraging. Bij de berekening van dit percentage wordt gekeken naar

het aantal 15-jarigen van de afgelopen zes jaar die minstens twee jaar vertraging hebben opgelopen (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023). Op basis van deze vier sociaal-economische leerlingenkenmerken wordt een samenvattende onderwijs kansarmoede-indicator (OKI) berekend. Deze maakt een optelsom van de vier kenmerken gedeeld door het aantal leerlingen en ligt bijgevolg tussen 0 en 4. Hoe hoger de OKI-waarde, hoe groter de kans op kansarmoede (Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023). Opvallend is dat de OKI-waarden van de verschillende Dilbeekse scholen sterk variëren. Bijvoorbeeld, voor wat betreft de basisscholen heeft Vrije Basisschool 't Klavertje Vier met 0,46 de laagste OKI-waarde en Vrije Basisschool Don Bosco met 1,93 de hoogste OKI-waarde. In de secundaire scholen zien we een OKI-waarde van 1,36 in Regina Caelilyceum tot 2,08 in Don Bosco-Instituut eerste graad. Over de school Impuls zijn er nog geen gegevens beschikbaar, daar deze pas opgestart is in schooljaar 2023-2024. De variatie in OKI-waarden kan verklaard worden door diverse factoren. Een van die factoren is dat bepaalde scholen in deelgemeentes met meer kwetsbare, sociale wijken gelegen zijn (bv. Groot-Bijgaarden en Schepdaal). Een andere factor kan zijn dat sommige gezinnen bewust kiezen voor bepaalde scholen omwille van hun reputatie of onderwijsprogramma. Beiden kunnen bijdragen aan de clustering van bepaalde groepen inwoners. De keuzevrijheid in basisschool wordt echter beperkt door het inschrijvingssysteem dat de afstand tussen school en woonplaats als criterium hanteert.

6.2.1.4. Thuis taal niet-Nederlands

We zoomen ook dieper in op het leerlingenkenmerk 'thuis taal niet-Nederlands' en bekijken de evolutie over de afgelopen 10 jaar. In lijn met de bevindingen in het luik diversiteit (zie 2.2) illustreert figuur 162 dat het aantal leerlingen dat aantikt op 'thuis taal niet-Nederlands' de afgelopen 10 jaar sterk gestegen is. Bij leerlingen in het kleuteronderwijs zien we een stijging van 32,9% naar 49,5%, bij leerlingen in het lager onderwijs van 29,1% naar 42,4% en bij leerlingen in het secundair onderwijs van 27,8% naar 51,7%. Met andere woorden, in het kleuter- en secundair onderwijs had in schooljaar 2022-2023 (bijna) 1 op de 2 leerlingen een niet-Nederlandse thuistaal.

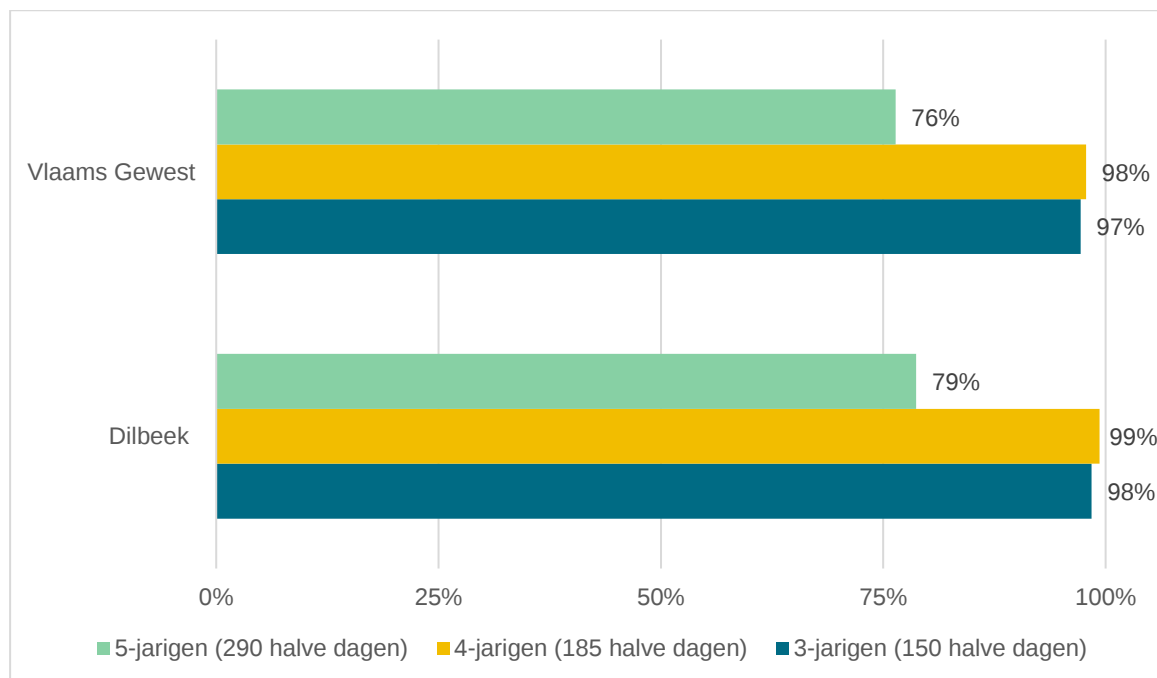
Figuur 162. Evolutie aantal leerlingen dat aantikt op thuis taal niet-Nederlands: 2013-2023.⁵

6.2.1.5. Kleuterparticipatie

Het Vlaams ministerie van onderwijs en vorming neemt aan dat kleuteronderwijs belangrijk is voor de cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen. Voor anderstalige kinderen is de kleuterschool een plek waar zij spelenderwijs de Nederlandse taal leren. Vanaf het schooljaar 2020-2021 verlaagde de leerplicht van 6 naar 5 jaar. 5-jarigen moeten vanaf dan minstens 290 halve lesdagen naar school. Deze 290 halve lesdagen zijn ook een voorwaarde om op 6-jarige leeftijd in het Nederlandstalig lager onderwijs in te kunnen stappen. Verder is het recht op een schooltoeslag gekoppeld aan een regelmatige aanwezigheid op school. Om recht te hebben op een

⁵ <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderwijsstatistieken>

schooltoeslag dienen 3-jarigen 150 halve dagen aanwezig te zijn, 4-jarigen 185 halve dagen en 5-jarigen 290 halve dagen (Vlaams ministerie van onderwijs en vorming, s.d.). In figuur 163 kijken we naar het aandeel leerlingen in het kleuteronderwijs met minimumaanwezigheid en we zien dat Dilbeek iets beter scoort dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest wat kleuterparticipatie betreft.

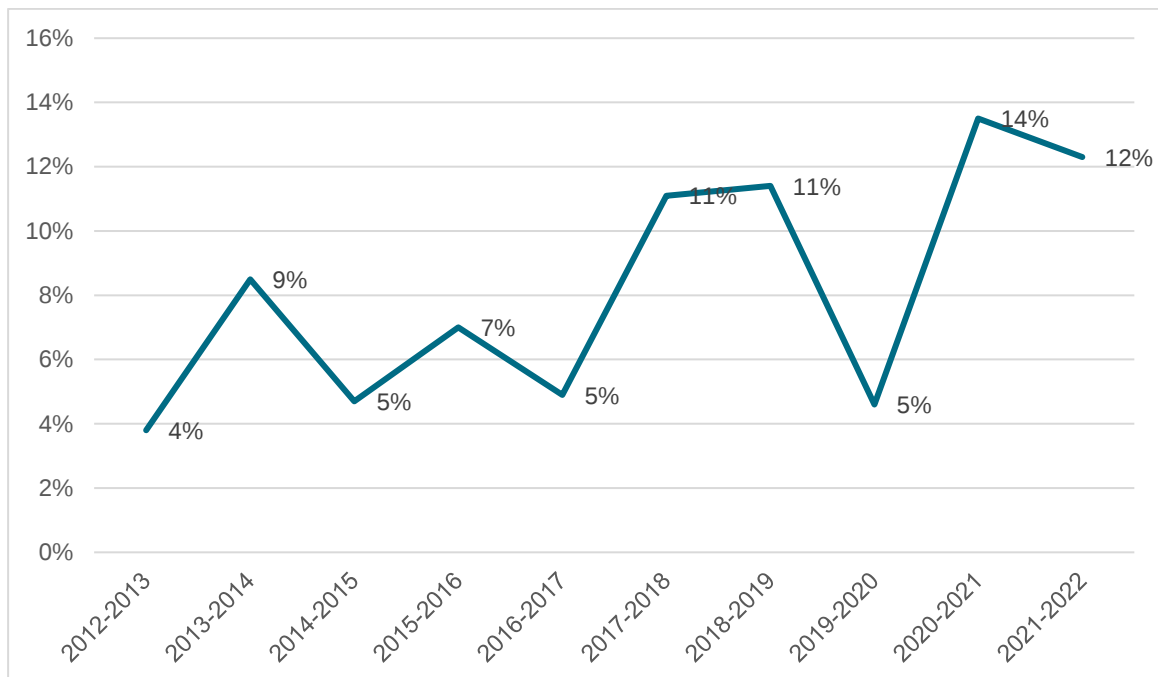

Figuur 163. Minimale aanwezigheid kleuteronderwijs: schooljaar 2022-2023. ¹²⁶

6.2.1.6. Vroegtijdige schoolverlaters

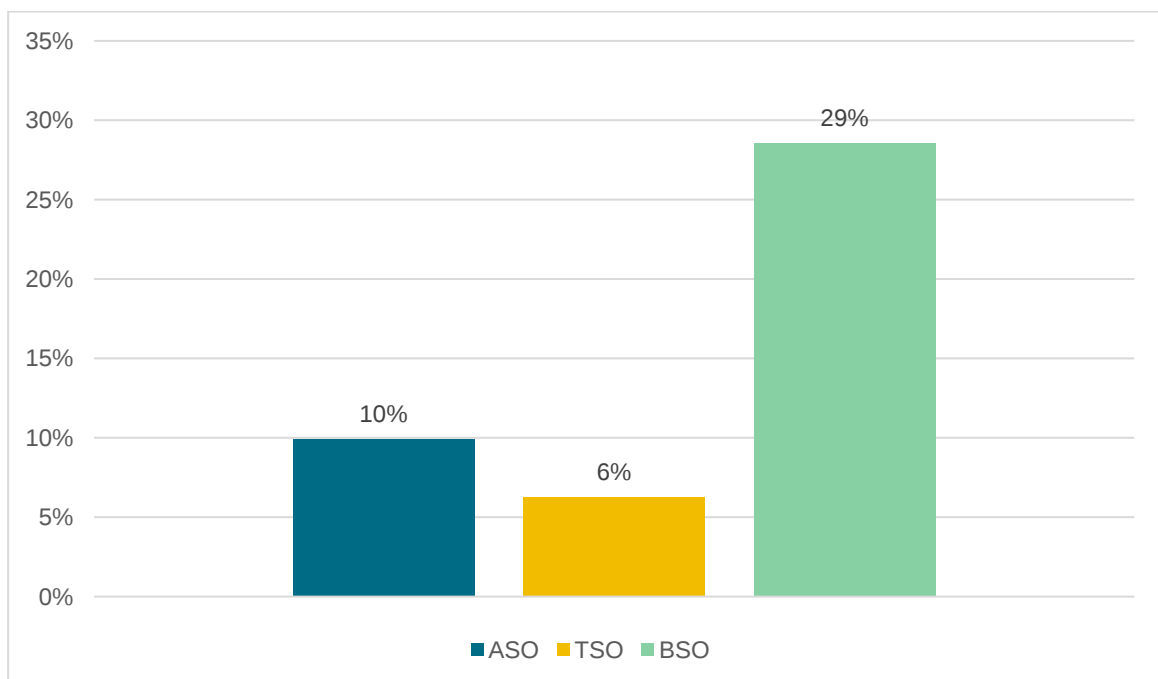
Tot slot kijken we naar vroegtijdige schoolverlaters. Een vroegtijdige schoolverlater is een leerling die niet langer leerplichtig is en het secundair onderwijs verlaat zonder een kwalificatie in de beroepsfinaliteit of een finaliteit voor doorstroom naar hoger onderwijs te behalen. Concreet gaat het om het ontbreken van een diploma secundair onderwijs, een eindgetuigschrift, een certificaat, enz. Vroegtijdig schoolverlaten wordt geproblematiseerd omdat er in onze moderne samenleving een hoog kennis- en competentieniveau van mensen verwacht wordt en aangenomen wordt dat vroegtijdige schoolverlaters de arbeidsmarkt in een zeer kwetsbare startpositie betreden. Vroegtijdig schoolverlaten brengt dan ook serieuze financiële gevolgen met zich mee, zowel voor de schoolverlater als voor de samenleving. Internationaal onderzoek heeft aangetoond dat de kosten van vroegtijdig schoolverlaten per schoolverlater over de levensloop tussen 1 en 2 miljoen euro liggen (Rekenhof, 2021). In de visienota Vizier 2030 onderstreepte de Vlaamse Overheid de ambitie om vroegtijdig schoolverlaten terug te dringen (Vlaams Regering, 2018).

In figuur 164 zien we dat 12% van alle schoolverlaters in het schooljaar 2021-2022 een vroegtijdige schoolverlater was (of 36 vroegtijdige schoolverlaters van de 293 schoolverlaters). Ter vergelijking: in Vlaams Brabant was dit 12% in het schooljaar 2021-2022. We merken ook op dat het percentage vroegtijdige schoolverlaters tijdens de coronaperiode laag lag maar in het eerste jaar na de coronacrisis flink gestegen was. Het gebrek aan (dagelijks) fysiek onderwijs heeft dus een impact gehad op vroegtijdig schoolverlaten. Vermoedelijk was er tijdens het eerste coronajaar (schooljaar 2019-2020) een mildheid en werden er weinig C-attesten gegeven. In het daaropvolgende schooljaar gebeurde er een inhaalbeweging, waarop het aantal vroegtijdige schoolverlaters steeg. Dat is niet alleen in Dilbeek het geval (Haack, 2022; Nederlands Jeugdinstituut, 2024; Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant, 2023).

Figuur 164. Evolutie vroegtijdige schoolverlaters secundair onderwijs Dilbeek: 2012-2022. ²⁶

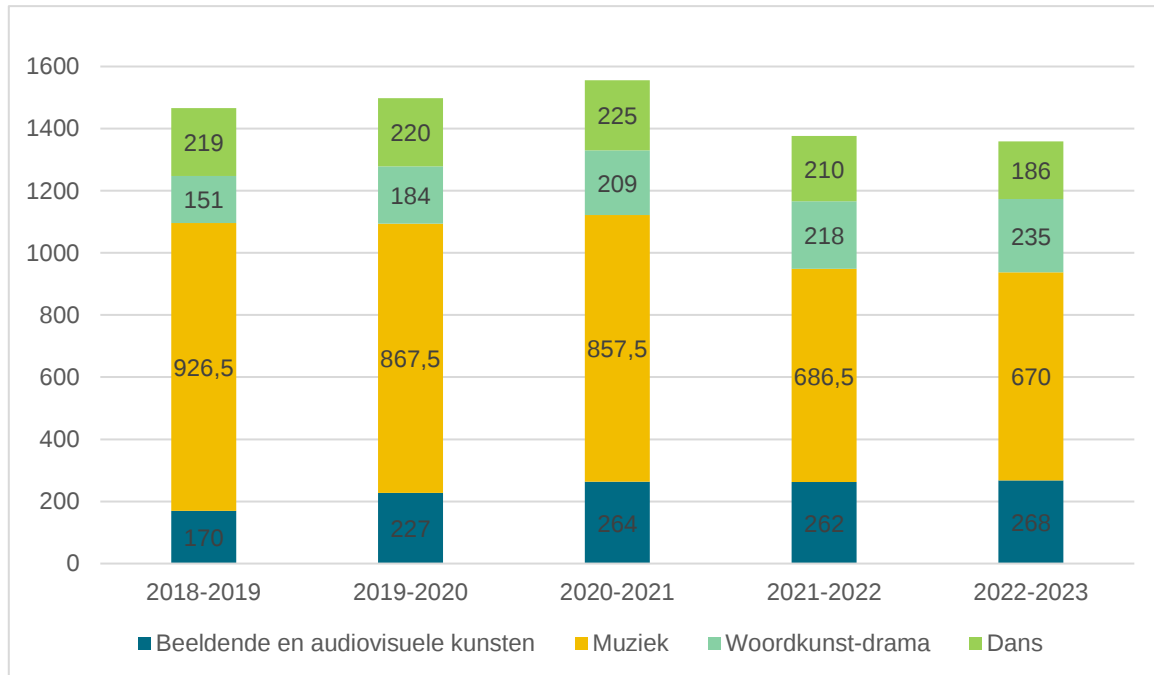
Als we gaan kijken naar het percentage vroegtijdige schoolverlaters naar uitstroompositie, dan zien we dat in het ASO en TSO respectievelijk 10% (14 vroegtijdige schoolverlaters/141 schoolverlaters) en 6% (6 vroegtijdige schoolverlaters/96 schoolverlaters) van alle schoolverlaters een vroegtijdige schoolverlater is. In het BSO is dit echter 29% (16 vroegtijdige schoolverlaters/56 schoolverlaters) van alle schoolverlaters. Dit komt overeen met eerdere vaststellingen dat vooral het BSO en DBSO veel vroegtijdige schoolverlaters kennen, onder andere omdat leerlingen in het BSO en DBSO veel meer aantikken op de vier SES-kenmerken (Rekenhof, 2021). Cardoen (2024) brengt dit ook in verband met de B-attesten in het ASO en TSO, waarmee leerlingen wel geslaagd zijn maar uitgesloten worden van een richting. Het BSO is dan "de laatste trap in het watervalstelsel". Leerlingen kunnen terecht komen in richtingen die hen minder interesseren, wat het risico verhoogt dat zij uiteindelijk de school vroegtijdig verlaten. Opvallend is ook dat het ASO niet zo ondervertegenwoordigd is dan vaak gedacht wordt (Trogh, 2021).

Figuur 165. Vroegtijdige schoolverlaters naar uitstroompositie: schooljaar 2021-2022. ²⁶

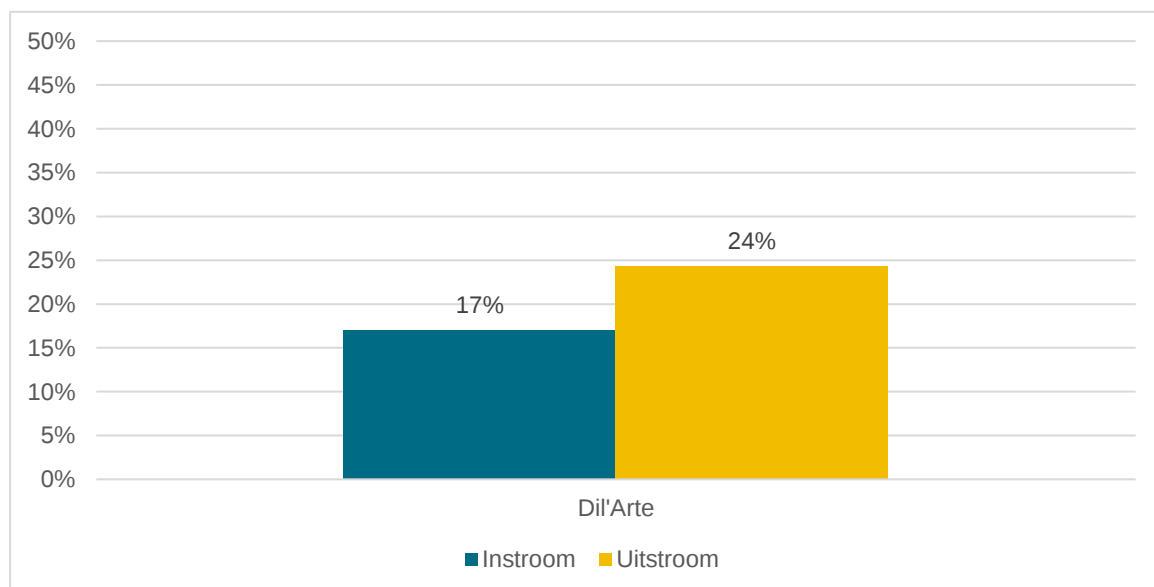
6.2.2. KUNSTACADEMIE DIL'ARTE

De kunstacademie Dil'Arte biedt verschillende opleidingen en cursussen, gericht op verschillende aspecten van kunst, nl. beeldende en audiovisuele kunsten, muziek, woordkunst-drama en dans. Zowel kinderen als volwassenen kunnen er terecht in de verschillende studio's, ateliers en labs. In figuur 166 zien we dat het aantal inschrijvingen in de kunstacademie Dil'Arte weinig fluctueert doorheen de tijd. De academie werd dan ook gedimensioneerd voor 1.000 academiestudenten. Vanaf het schooljaar 2021-2022 zien we wel een lichte daling in het aantal inschrijvingen, wat waarschijnlijk verklaard kan worden door de coronapandemie, die een aanzienlijke impact heeft gehad op verschillende sectoren. Er waren o.a. zorgen over gezondheid en veiligheid, waardoor inschrijvingen uitgesteld of geannuleerd worden.

Figuur 166. Evolutie inschrijvingen kunstacademie Dil'Arte, per domein: 2018-2023.²⁷

In figuur 167 kijken we naar de in- en uitstroomratio. 24% van de kunstacademiestudenten (of 363 studenten) woont in Dilbeek maar volgt les in een academie buiten Dilbeek. 17,07% van de kunstacademiestudenten (of 232 studenten) woont niet in Dilbeek maar volgt wel les in Dilbeek.

Figuur 167. Instroom- en uitstroomratio: schooljaar 2022-2023.²⁷

6.2.3. BESLUIT

Het aantal leerlingen in het Dilbeekse basis- en secundair onderwijs stijgt doorheen de tijd. We zien een duidelijke daling van de instroom van niet-inwoners in het lager en vooral kleuteronderwijs, wat verklaard kan worden door de wijziging van het inschrijvingsdecreet en de voorrang voor Dilbeekse kinderen. Als we kijken naar de samenvattende onderwijs kansarmoede-indicator (OKI) per school dan zien we heel wat variaties: de OKI kan liggen tussen 0 en 4 en we zien waarden van 0,46 tot 1,93 in het basisonderwijs en van 1,36 tot 2,08 in het secundair onderwijs. Dit toont aan dat bepaalde scholen een grotere vertegenwoordiging kennen van bepaalde sociaal-economische groepen. Het aantal leerlingen dat aantikt op 'thuis taal niet-Nederlands' is de afgelopen 10 jaar sterk gestegen. In het kleuter- en secundair onderwijs had in schooljaar 2022-2023 (bijna) 1 op de 2 leerlingen een niet-Nederlandse thuistaal. De Dilbeekse kleuters scoren hoog wat betreft het schoolgaan. 12,3% van alle schoolverlaters was in het schooljaar 2021-2022 een vroegtijdig schoolverlater, wat overeenkomt met Vlaams Brabant (12,1%). Opvallend is ook dat het percentage vroegtijdig schoolverlaters tijdens de corona-periode laag lag maar in het eerste jaar na de coronacrisis flink gestegen was, wat overeenkomt met bevindingen elders (Nederlands Jeugdinstituut, 2024; Rekenhof, 2021). Dat suggereert dat het gebrek aan (dagelijks) fysiek onderwijs een impact heeft gehad op het vroegtijdig schoolverlaten. Vooral het Dilbeekse BSO kent veel vroegtijdige schoolverlaters. Leerlingen in het BSO en DBSO tikken dan ook veel meer aan de op vier SES-kenmerken (Rekenhof, 2021). Opvallend was ook dat het ASO niet zo ondervertegenwoordigd is dan vaak gedacht wordt. Inzetten op het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten is voor een lokaal bestuur echter niet altijd even eenvoudig omdat veel jongeren ook buiten Dilbeek naar school gaan (57,29% in het schooljaar 2022-2023). De kunstacademie Dil'Arte ondervond een lichte impact van de coronacrisis, met een kleine daling in het aantal inschrijvingen. Het aantal kunstacademiestudenten dat in Dilbeek woont maar les volgt buiten Dilbeek, overtreft momenteel licht het aantal kunstacademiestudenten dat niet in Dilbeek woont maar wel les volgt in Dilbeek.

6.3. Vrije tijd

Vrije tijd is een wereld van beleving en ontmoeting en is de tijd waarin we ontspannen, ontdekken, genieten en verbinden. In Dilbeek vormt het brede aanbod aan vrijetijdsactiviteiten, workshops, voorstellingen, evenementen, ... zowel gemeentelijk georganiseerd als door particuliere verenigingen, organisaties en burgers de basis om deze wereld te ontdekken. In dit hoofdstuk geven we een kijk in de participatie aan het gemeentelijk vrijetijdsaanbod, zoals de ticketverkoop, het zwembad, het schoolaanbod en de bibliotheek. De toekenning van de participatiepas en de toeleiding van nieuwe inwoners naar het vrijetijdsaanbod geven een beeld hoe het vrijetijdsaanbod ook toegankelijk wordt voor bepaalde doelgroepen. Naast het eigen aanbod kijken we ook naar de ondersteuning die de gemeente biedt aan verenigingen en evenementen via subsidies, de zaalhuur en aanvragen. Gezien de beperkingen m.b.t. het aanbieden en het organiseren van vrijetijdsactiviteiten als gevolg van de coronapandemie in 2020 en 2021 werden bepaalde gegevens slechts vanaf 2022 weergegeven.

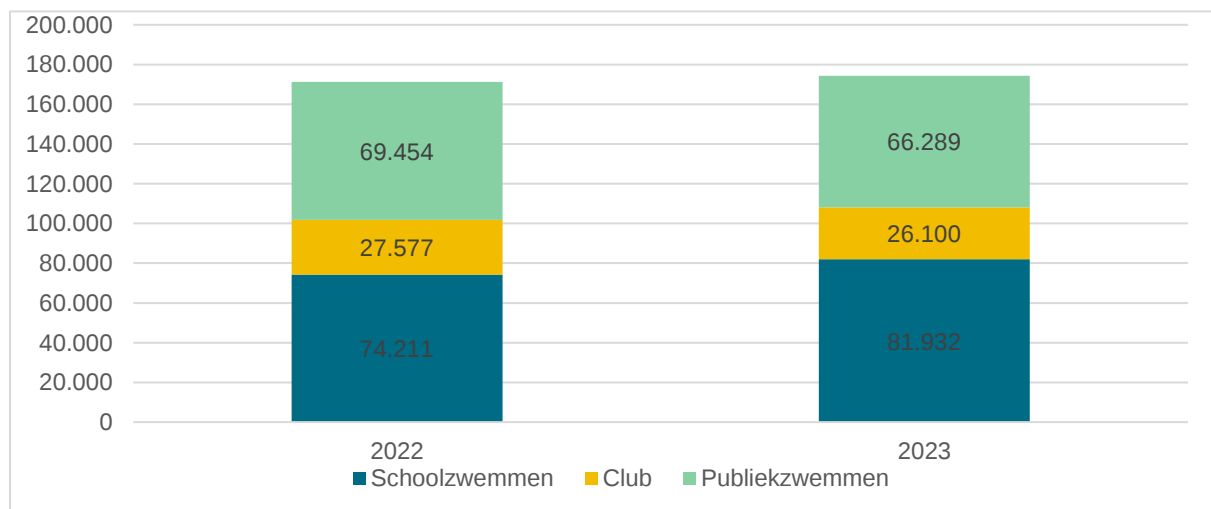
6.3.1. PARTICIPATIE GEMEENTELIJK VRIJETIJDSAANBOD

6.3.1.1 Deelname gemeentelijk vrijetijdsaanbod

Het aantal volwassen deelnemers aan het gemeentelijke vrijetijdsaanbod werd in kaart gebracht op basis van ticketverkoop en voorinschrijving. Er is een stijging op te merken tussen 2021 (18.310 verkochte tickets) en 2023 (27.958 verkochte tickets). In vergelijking met de ticketverkoop van enkele seizoenen voordien, is er echter een duidelijke daling merkbaar (seizoen 2018-2019: 33.296 verkochte tickets). Ook bij de abonnementen bij Cultuurcentrum Westrand is er een lichte stijging na 2021 (abonnementen 2021: 643; abonnementen 2023: 873). De cijfers van de abonnementsverkoop neigt opnieuw naar de cijfers van voor de corona-periode (abonnementen seizoen 2018-2019: 908).

6.3.1.2 Zwembad Dilbeek

In zwembad Dilbeek kwamen in 2022 in totaal 171.242 personen zwemmen. In 2023 zien we een stijging tot 174.321 zwemmers. Die stijging komt voornamelijk voor in het schoolzwemmen, waarbij het publiekzwemmen en clubzwemmen een lichte daling kennen.

Figuur 168. Aantal zwemmers per type activiteit in 2022-2023

Als we hierbij cijfers van 10 jaar geleden nemen (2014) stellen we een daling van 8% vast in het totaal aantal zwemmers. Hierbij is een duidelijke stijging van 13% bij het schoolzwemmen waar te nemen en bij het publiekzwemmen een daling van 25%. Het aantal Dilbeekse zwemmers bleef gelijk t.o.v. 2014. Het aantal niet-Dilbeekse zwemmers kende een daling van 46%.

6.3.1.3 Schoolaanbod

Vanuit het domein vrije tijd wordt tevens een aanbod ontwikkeld voor zowel het basisonderwijs als het secundair onderwijs. Dit aanbod omvat podiumvoorstellingen en workshops rond specifieke thema's, met diepgaande

methodieken en in samenwerking met ambassadeurs en leerkrachten van de scholen.

Jaar	Aanbod voorstellingen	Aanbod workshops	Bereik
2022	21 (met 98 speelmomenten)	9 (met 95 speelmomenten)	8.426 leerlingen (474 klassen)
2023	26 (met 110 speelmomenten)	5 (met 38 speelmomenten)	6.264 leerlingen (279 klassen)

Figuur 169. Aanbod voorstellingen en workshops basisonderwijs in 2022 en 2023²³

Jaar	Aanbod	Bereik
2022	5 voorstellingen	1.416 leerlingen
2023	6 voorstellingen en 2 films	1.611 leerlingen

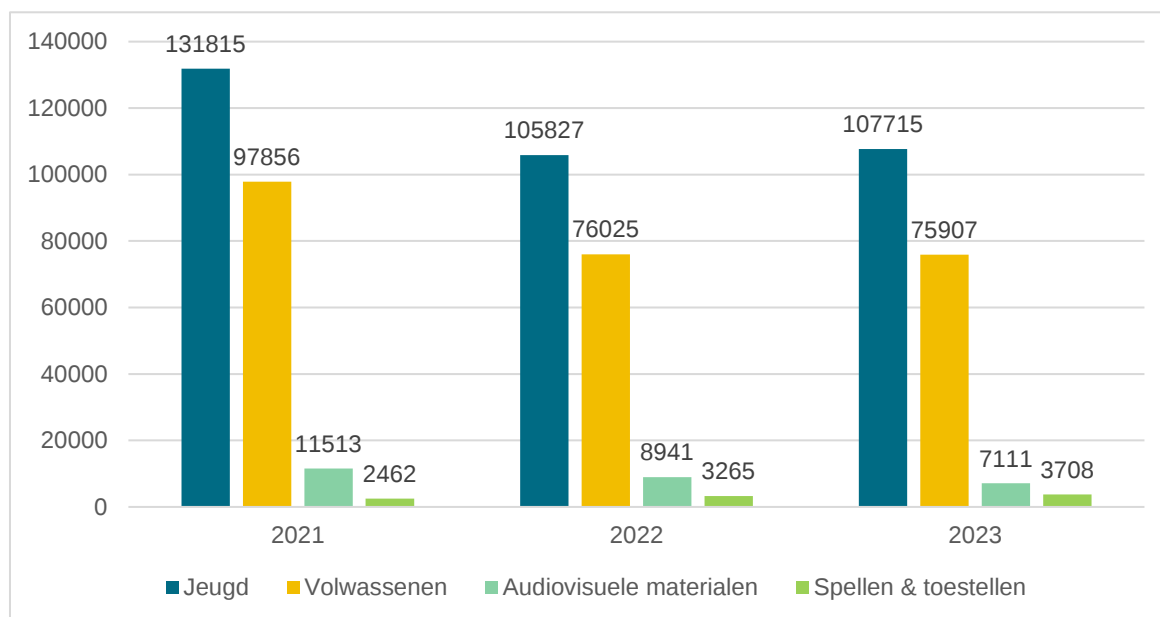
Figuur 170. Aanbod voorstellingen secundair onderwijs in 2022 en 2023²³

Bovendien nemen klassen uit zowel het basisonderwijs als het secundair onderwijs deel aan het bibsterspel in de bibliotheek. Verschillende lagere scholen bezoeken maandelijks de bibliotheek, en er worden boekentrolleys en materialen uitgeleend voor gebruik in de klas.

6.3.1.4 Bibliotheek

Het aantal actieve leners bij de bibliotheek blijft stabiel en stijgt zelfs lichtjes. Van 7.604 actieve leners in 2020 landden we met 8.012 actieve leners in 2023. Van deze leden is 47% jonger dan 12 jaar, er is dus groot bereik van kinderen mede dankzij de talrijke klasbezoeken in de hoofdbibliotheek en de filialen.

Het aantal ontleningen van bibliotheekmaterialen kende tijdens de coronaperiode een korte opflakking en stabiliseert in de jaren nadien. Voor de collectie audiovisuele materialen is er een duidelijke dalende lijn die zich al enkele jaren voortzet, om die reden werd deze collectie ook grotendeels afgevoerd in 2023. De uitleen van gezelschapsspelletjes en e-readers neemt jaarlijks toe, deze collectie werd dan ook uitgebreid sinds 2021.

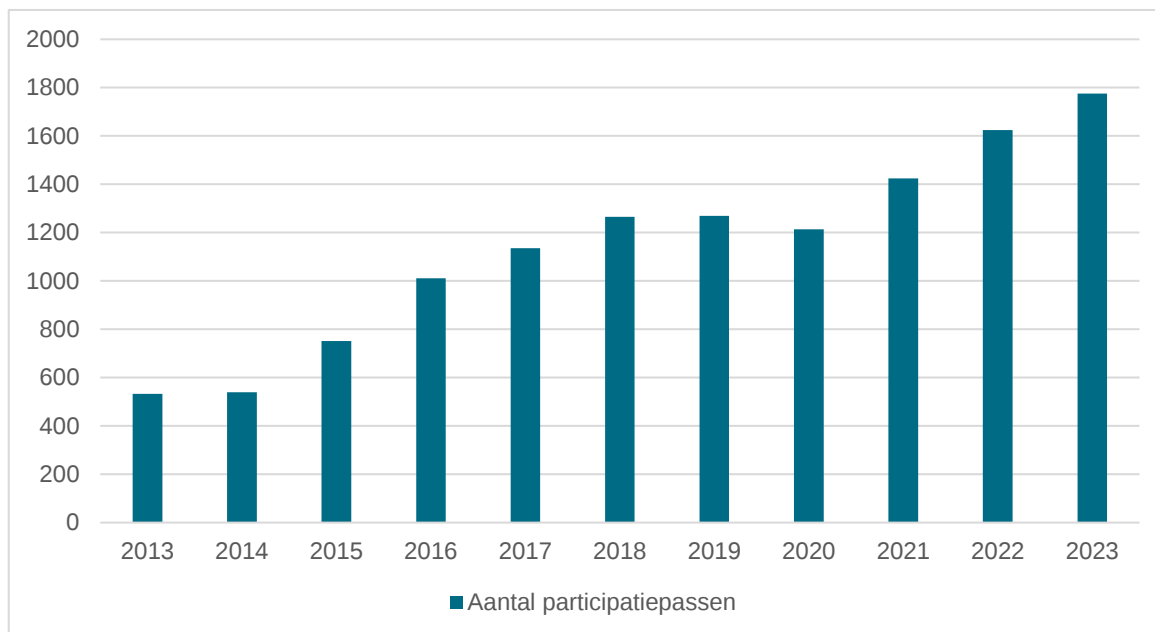

Figuur 171. Aantal ontleningen per type bibliotheekmateriaal voor periode 2021-2023²³

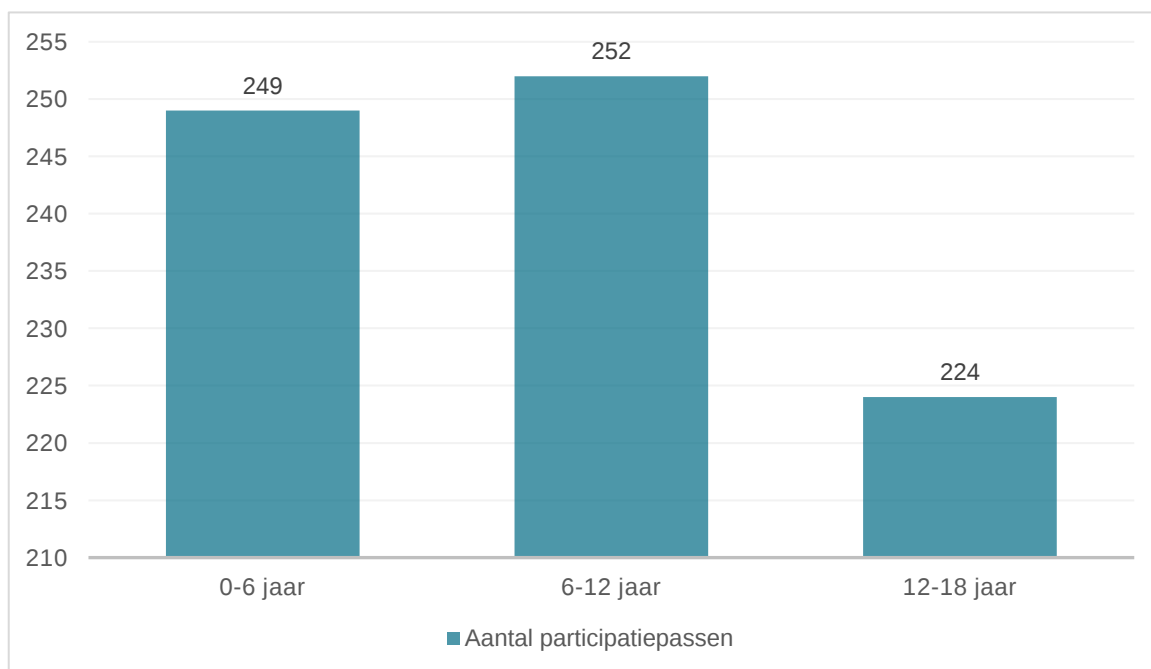
6.3.1.5 Participatiepas

Inwoners in Dilbeek met een bescheiden inkomen kunnen een participatiepas aanvragen bij een welzijnspunt. De pas geeft een korting tot 80% voor activiteiten en evenementen georganiseerd door de gemeente en partners (o.a. in het zwembad, in Westrand, bij jeugd- en sportactiviteiten, in de bibliotheek, in het Lokaal Dienstencentrum, in Buurtrestaurant Nieuwenbos, bij de naschoolse opvang Ferm, ...). Ook in erkende jeugd- en sportverenigingen kan deze pas gebruikt worden door kinderen en jongeren tot en met 18 jaar.

Het aantal participatiepassen kent sinds 2013 een stijging van 233%. De promotie van de pas gebeurt via de gebruikelijke kanalen zoals het infoblad en de website. Jaarlijks worden de voorwaarden voor het verkrijgen van een pas nagekeken. De stijging komt er voornamelijk door mond aan mond reclame en na bepaalde periodes wordt de pas via extra promo-campagnes in de aandacht gebracht.

Figuur 172. Evolutie aantal uitgereikte participatiepassen (2013 – 2023)²³

Figuur 173. Aantal participatiepassen toegekend aan kinderen en jongeren in 2023²³

6.3.1.6 Toeleiding naar het vrijetijdsaanbod door PIN vzw (partners in integratie)

Van 1 januari 2022 t.e.m. 31 mei 2024 werden in totaal 1.023 nieuwe inwoners van buitenlandse herkomst telefonisch gecontacteerd om een gesprek in te plannen met toeleiders van PIN vzw. Via dit gesprek worden de ouders en de doelgroep van 3 tot 25 jaar gesensibiliseerd over de meerwaarde van vrijetijdsparticipatie, geïnformeerd over het lokale vrijetijdsaanbod en gestimuleerd om te participeren. Redenen om geen afspraak in te plannen zijn: geen of een niet-werkend telefoonnummer; er werd niet opgenomen en er was dus geen contact; leeftijd paste niet binnen de doelgroep van 3-25 jaar; persoon was reeds verhuisd uit Dilbeek; persoon doet reeds een activiteit in de vrije tijd; persoon heeft geen interesse omwille van studies/werk/andere redenen.

Per jaar	Aantal gevoerde gesprekken door toeleiders PIN vzw
2022	105
2023	111
2024 (tot 31.5)	23 (piek van de gesprekken ligt in aug-sept bij de start van het nieuwe schooljaar)

Figuur 174. Aantal gevoerde gesprekken door toeleiders PIN vzw²⁸

In diezelfde periode werden 263 effectieve trajecten opgestart en afgerond om kinderen en jongeren van buitenlandse herkomst toe te leiden. Daarvan waren 138 succesvol. Bij de overige trajecten waren er 83 niet succesvol en bij 42 trajecten was er na verloop geen contact meer om het resultaat te kunnen meten.

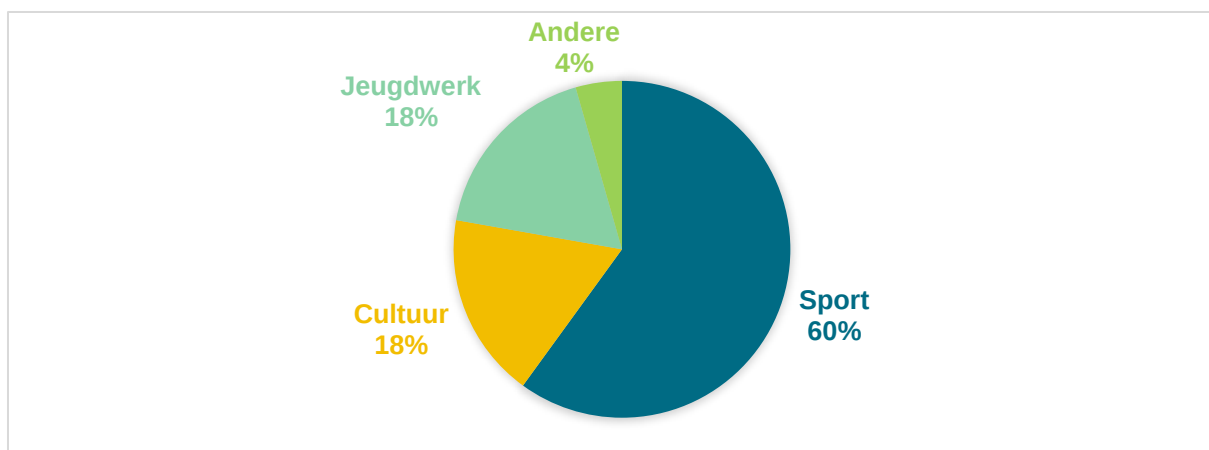
Per jaar	Aantal geslaagde toeleidingen
2022	65
2023	63
2024 (tot 31.5)	10

Figuur 175. Aantal geslaagde toeleidingen²⁸

Redenen waarom een toeleiding niet uitmondt in een duurzame participatie zijn: prioriteiten die voor ouders veranderen (bv. toch eerst focus op school); te moeilijke financiële situatie; geen plaats in de club; logistieke problemen (bv. moeilijk om het kind naar de activiteit te brengen); taaldrempel (beperkt aanbod voor kinderen en jongeren om in Dilbeek Nederlands te oefenen/leren), ...

Van de 138 succesvolle trajecten, werden 93 kinderen en jongeren naar hun eerste keuze toegeleid. 27 kinderen en jongeren konden naar hun tweede keuze worden toegeleid. Bij 7 kinderen en jongeren kon de link gelegd worden naar een aanbod dat aansloot bij hun derde keuze.

De succesvolle toeleidingen sloten aan bij volgende keuzes:

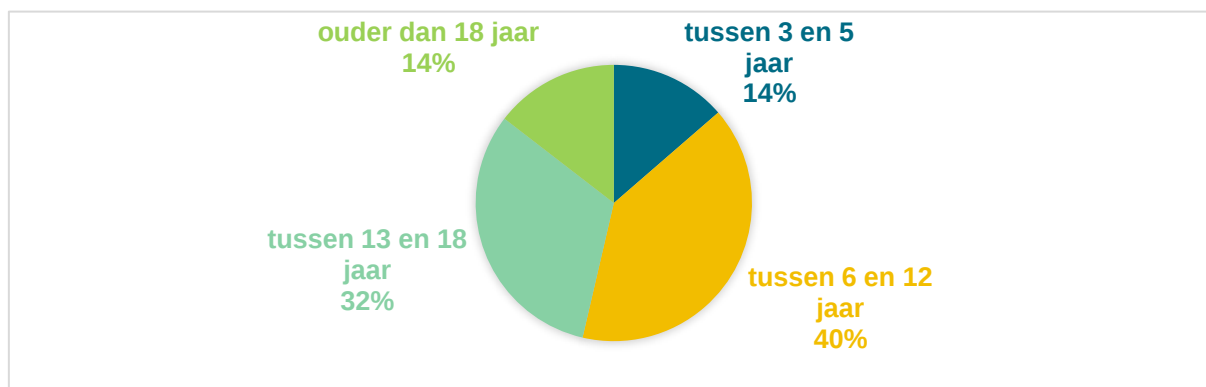

Figuur 176. Aantal succesvolle toeleidingen naar het vrijetijdsaanbod per type activiteit²⁸

Van deze 138 succesvolle trajecten, was het gekozen aanbod

- 52 keer gemeentelijk (zwembad Dilkom, Dil'arte kunstacademie, bibliotheek, speelpleinwerking, ...)
- 77 keer particulier (clubs, verenigingen, losse activiteiten, ...)

Van de 138 kinderen en jongeren die succesvol werden toegeleid, zijn er

Figuur 177. Aantal succesvolle toeleidingen naar het vrijetijdsaanbod volgens leeftijd²⁸

6.3.2. ONDERSTEUNING VERENIGINGEN & ORGANISATOREN

6.3.2.1 Subsidiëring aan verenigingen

Tussen 2019 en 2023 ontvingen verschillende verenigingen in Dilbeek subsidies. We kijken hieronder naar de gemiddelde aantallen en de evolutie over deze periode.

- Gemiddeld 20 sportverenigingen kregen jaarlijks financiële ondersteuning. Dit aantal bleef stabiel gedurende de vijf jaar.
- Gemiddeld 21 jeugdverenigingen ontvingen subsidies. Gedurende deze periode stopten twee jeugdverenigingen hun activiteiten.
- Gemiddeld 112 socio-culturele verenigingen, inclusief welzijns- en seniorenverenigingen, ontvingen subsidies. Opmerkelijk is dat er in 2023 een daling van 20% is in het aantal gesubsidieerde socio-culturele verenigingen, waarbij bij de welzijns- en seniorenverenigingen slechts een daling van 1 of 2 verenigingen vast te stellen is.
- Gemiddeld werden 11 evenementen jaarlijks ondersteund, waaronder het Vijverfestival, jaarmarkten en jeugdprojecten. In 2020 en 2021 was het organiseren van evenementen beperkt of onmogelijk door de coronapandemie.

De totale subsidiebedragen (afgerond) die werden toegekend bedroegen:

	2019	2023
Sportverenigingen	€ 88.600	€ 96.000
Jeugdverenigingen	€ 126.000	€ 138.000
Socio-culturele verenigingen	€ 44.000	€ 39.000

Figuur 178. Totale waarde toegekende subsidiebedragen²³

Het betreft hier de ondersteuning via werkingssubsidies. Voor jeugd ook nog aangevuld met o.a. kampsubsidies, subsidie voor opdrachten van maatschappelijk/gemeentelijk belang, ...

Voor evenementen werd in 2022 € 85.300 toegekend en in 2023 € 86.000.

Dit overzicht geeft inzicht in de financiële ondersteuning vanuit de gemeente aan de verenigingen gedurende deze periode. Deze ondersteuning werd toegekend volgens de subsidiereglementen per sector of voor evenementen nominatief of via het reglement m.b.t. de jeugdprojectsubsidies. In 2020 en 2021 werden ook de noodfondssubsidies van de Vlaamse Regering toegekend om de verenigingen te ondersteunen bij de impact van de coronapandemie.

6.3.2.2 Zaalhuur

De gemeente stelt zalen ter beschikking die hoofdzakelijk gehuurd kunnen worden voor sociaal-culturele, maatschappelijke en sportieve activiteiten. Vanaf 1 januari 2022 wordt de zaalhuur geregeld via een vernieuwd zaalhuurreglement. Voorbeelden van beschikbare zalen zijn onder andere Westrand, Kasteel La Motte, Solleveld, Ten Gaerde, Caerenbergveld ... Ook werkt de gemeente samen met niet-gemeentelijke scholen zoals Don Bosco en Odisee om sportzalen buiten schooluren ter beschikking te stellen.

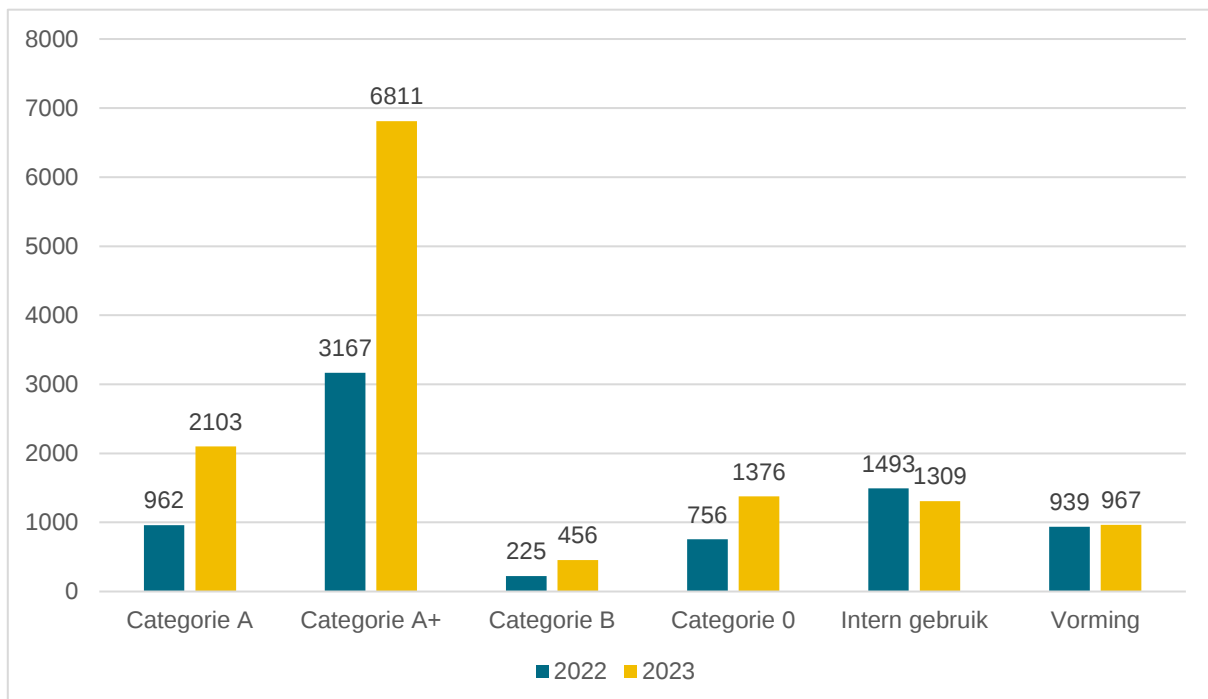
De zaalhuur wordt in onderstaande tabellen weergegeven voor de jaren 2022 en 2023, opgedeeld per categorie en volgens type infrastructuur. We maken onderscheid tussen vrijetijdsinfrastructuur en sportinfrastructuur, waarbij de focus in zowel gemeentelijke als niet-gemeentelijke scholen op sportzalen ligt.

Voor de gebruikers maken we onderscheid in volgende categorieën (opsomming als voorbeeld en niet volledig):

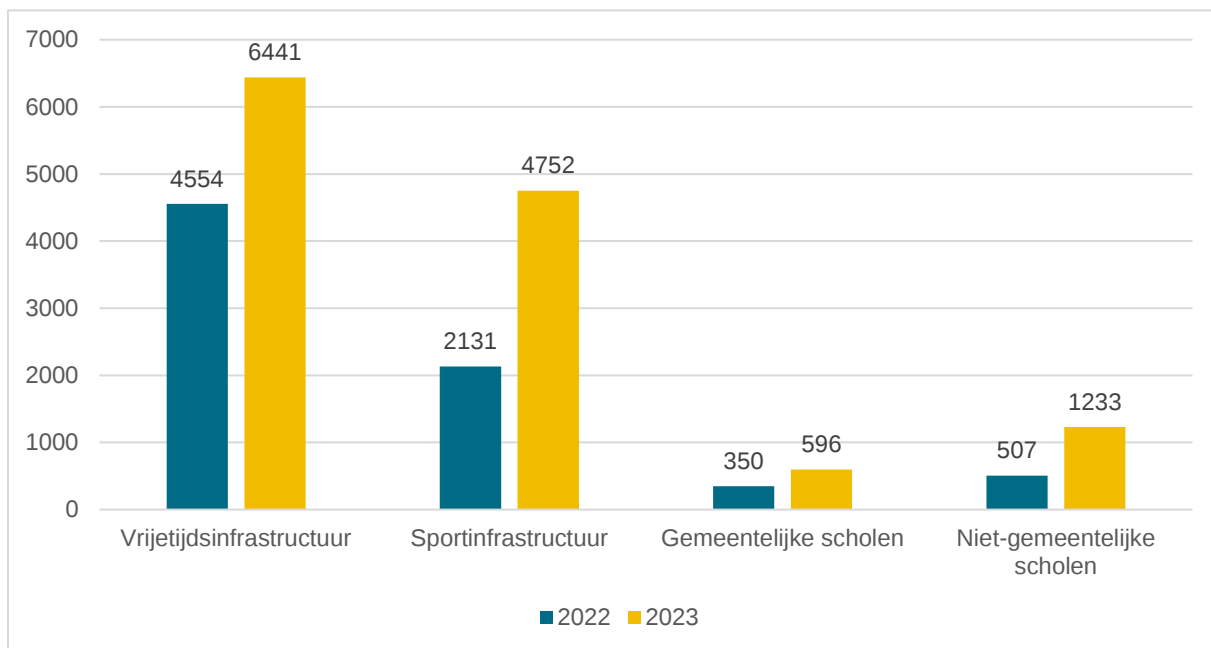
- **Categorie 0** omvat onder andere activiteiten van Groep Dilbeek en het onderwijs, ...
- **Categorie A** omvat Dilbeekse en niet-Dilbeekse verenigingen en vzw's die sociaal-culturele activiteiten organiseren die openstaan voor alle Dilbekenaren.
- **Categorie A+** herbergt de Dilbeekse erkende verenigingen.
- **Categorie B** omvat niet-Dilbeekse verenigingen, vzw's en burgers met interne activiteiten, evenals privéfeesten en activiteiten van bedrijven en vennootschappen.

In de figuur nemen we ook het gebruik van zalen voor de interne werking van de Groep Dilbeek op, evenals het gebruik door partners en externe organisaties (zoals taallessen).

Het verschil in zaalhuur tussen 2022 en 2023 wordt verklaard doordat veel activiteiten die in 2022 plaatsvonden nog volgens het oude reglement in 2021 werden geboekt. Hierdoor zijn sommige reserveringen niet opgenomen, omdat ze in het systeem aan een oude categorie werden toegewezen. Daarnaast hebben de beperkingen als gevolg van de coronapandemie in 2022 invloed gehad op de zaalhuur. Ook de sluiting van Keperenberg, de heroriëntatie van verenigingen en de wachtlijst voor het gebruik van grote sportzalen spelen een rol.

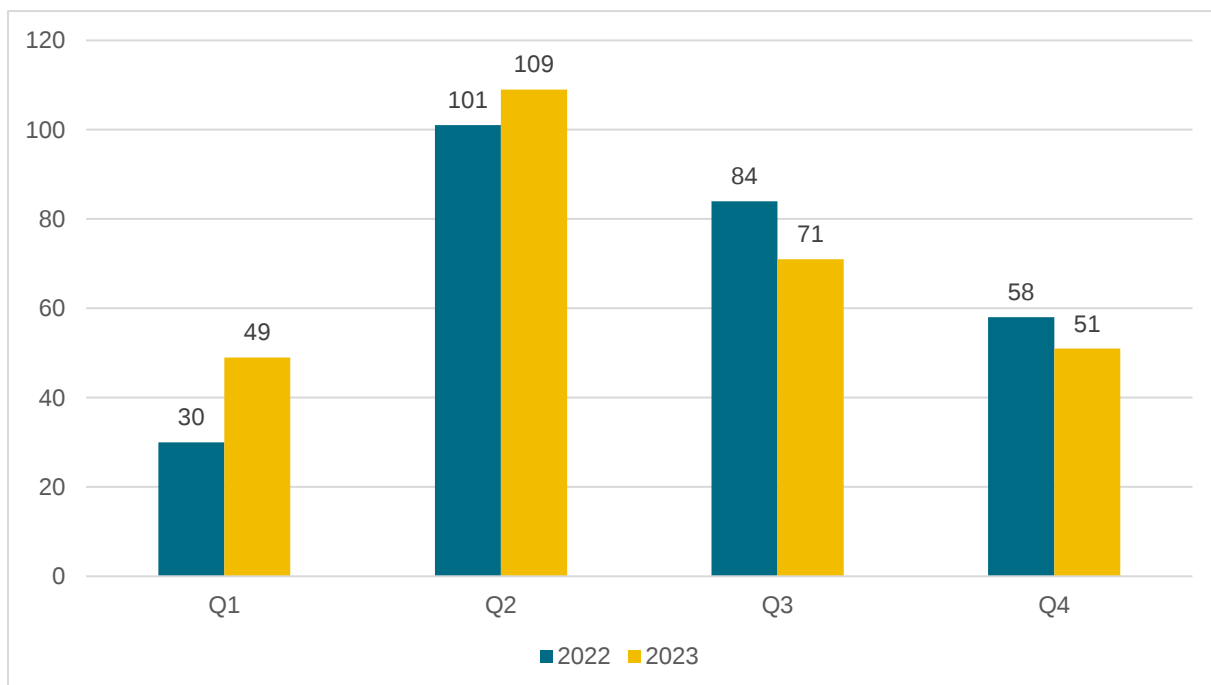
Figuur 179. Overzicht aantal huurders per type gebruiker in 2022-2023.²³

Figuur 180. Overzicht zaalhuur per type locatie²³

6.3.2.3 Aanvraag evenementen

Bij het evenementenloket werden in 2022 268 aanvragen voor niet-gemeentelijke evenementen goedgekeurd. Dit aantal blijft stabiel met 280 goedgekeurde aanvragen in 2023. De lente- en zomermaanden scoren het hoogst aantal aanvragen. Qua type evenementen zijn de aanvragen voor publiek toegankelijke evenementen het hoogst, gevolgd door aanvragen voor de organisatie van fuiven, buurtfeesten en fietsevenementen.

Figuur 181. Aantal goedgekeurde aanvragen niet-gemeentelijke evenementen per kwartaal (2022-2023)²³

6.3.3. BESLUIT

De gegevens opgenomen voor vrije tijd hebben voornamelijk betrekking op het jaar 2022 en 2023. De gegevens tijdens de coronajaren werden niet opgenomen omdat deze een vertekend beeld geven. In Dilbeek stellen we op basis van de gegevens van deze jaren positieve ontwikkelingen vast op het gebied van vrije tijd. We stellen vast dat het aantal actieve leners in de bibliotheek en het zwembadbezoek toeneemt ten opzichte van 2022. De deelname aan het vrijetijdsaanbod via ticketverkoop kent een lichte daling t.o.v. de periode voor corona, maar we weten dat er na die periode een voorzichtigheid in het boeken van tickets aanwezig was. Dit lijkt zich nu te herstellen. Het bereik van het schoolaanbod met voorstellingen en workshops is gemiddeld 8.900 leerlingen. De participatiepas kent een sterke stijging sinds 2013 en nieuwe jonge inwoners van buitenlandse herkomst worden succesvol naar het vrijetijdsaanbod geleid, met 138 toeleidingen tussen 2022 en mei 2024.

De financiële ondersteuning van verenigingen en evenementen bleef stabiel gedurende 5 jaar, met uitzondering van een daling bij socio-culturele verenigingen in 2023. Hoewel de zaalhuur in 2023 sterk lijkt te stijgen, blijft deze eerder stabiel en is dit deels te wijten aan de toepassing van een nieuw reglement en de nasleep van de coronapandemie. Wat betreft evenementenaanvragen blijft de situatie stabiel in 2022 en 2023.

Referenties

- Agentschap Binnenlands Bestuur (2021). *Een blik op de Vlaamse Rand 2021*. Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur. Geraadpleegd op 30 mei 2024 via https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1649913847/toelichtingsnota_vlaamse_rand_2021_ukbx8d.pdf
- Baert, D. (2024). *Stijging huurprijzen laat zich vooral voelen in centrumsteden: "Koppels zetten de prijs, alleenstaanden moeten volgen"*. Geraadpleegd op 22 mei 2024 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/02/07/stijging-huurprijzen-laat-zich-vooral-voelen-in-centrumsteden-k/>
- Belfius (2018). *Samenstelling van de clusters Vlaanderen*. Geraadpleegd op juni 2024 via https://research.belfius.be/wp-content/uploads/2018/06/CLUSTER_NL_INT.pdf
- Cardoen, S. (2024). *Nog nooit zoveel schoolverlaters: 1 op de 7 leerlingen verlaat middelbaar zonder diploma*. Geraadpleegd op 11 juni 2024 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/02/28/schooluitval-nog-nooit-zo-hoog/>
- Departement Werk en Sociale Economie (2021). *De Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP)*. Brussel: Vlaamse Overheid. Departement Werk en Sociale Economie. Geraadpleegd op 30 mei 2024 via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/de-vlaamse-ondersteuningspremie-vop>
- Departement Werk en Sociale Economie (s.d.). *Sociale inschakelingseconomie (SINE) (stopgezet)*. Brussel: Vlaams Overheid. Departement Werk en Sociale Economie. Geraadpleegd op 30 mei 2024 via <https://www.vlaanderen.be/sociale-inschakelingseconomie-sine-stopgezet>
- Departement Werk en Sociale Economie (2023). *Trendrapport 2023: kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt*. Brussel: Departement Werk en Sociale Economie. Geraadpleegd op 4 juni 2023 via <https://www.vlaanderen.be/kennisplatform-departement-werk-en-sociale-economie/bijdragen-van-het-kennisplatform/trendrapport-2023-kwetsbare-groepen-op-de-vlaamse-arbeidsmarkt>
- Expertisecentrum Dementie Vlaanderen (s.d.). *Prevalentie dementie*. Geraadpleegd op 21 mei 2024 via <https://www.dementie.be/home/wat-is-dementie/prevalentie/>
- Federaal Planbureau (2024). *Vanaf het einde van de jaren 2040 blijft de bevolkingsgroei alleen nog in het Vlaams Gewest positief*. Brussel: Federaal Planbureau. Geraadpleegd op 22 mei 2024 via <https://www.plan.be/publications/publication-2450-nl-vanaf-het-einde-van-de-jaren-2040-blijft-de-bevolkingsgroei-alleen-nog-in-het-vlaams-gewest-positief>
- Haeck, B. (2022). *Minder A-attesten in middelbaar onderwijs*. Geraadpleegd op 11 juni 2024 via <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/vlaanderen/minder-a-attesten-in-middelbaar-onderwijs/10400849.html>
- Haeveryans, J. (2023). *Een regio die werkt*. RandKrant. Geraadpleegd op 30 mei 2024 via <https://www.randkrant.be/nl/news/5688/een-regio-die-werkt>
- Hermans, L. (2021). *Lokale gezondheidsenquête Dilbeek 2021*. Brussel: Sciensano.
- Koning Boudewijnstichting (2020). *Vier Belgen op tien riskeren digitale uitsluiting*. Geraadpleegd op 8 mei 2024 via <https://kbs-frb.be/nl/vier-belgen-op-tien-riskeren-digitale-uitsluiting>
- Lobijn, A. (2023). *Komt er meer beweging in de kinderopvang*. Brussel: VVSG. Geraadpleegd op 15 mei 2024 via <https://www.vvsg.be/nieuws/komt-er-meer-beweging-in-de-kinderopvang#:~:text=Al%20jaren%20zijn%20er%20meer,sluiting%20of%20schorsing%20van%20Opgroeien.>
- Nederlands Jeugdinstituut (2024). *Onderzoek naar corona en onderwijs*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 17 mei 2024 via <https://www.nji.nl/coronavirus/onderzoek-naar-corona-en-onderwijs>
- Opgroeien (2023). *Vlaamse regering investeert 270 miljoen extra in de kinderopvang*. Geraadpleegd op 12 juni 2024 via https://www.kindengezin.be/sites/default/files/2023-09/270_miljoen_extra_voor_kinderopvang.pdf
- Reep, C. & Hupkens, C. (2021). *Ervaren impact corona op mentale gezondheid en leefstijl*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 24 mei 2024 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2021/ervaren-impact-corona-op-mentale-gezondheid-en-leefstijl?onpage=true>
- Rekenhof (2021). *Voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten. Leerlingenbegeleiding in het beroepssecundair onderwijs*. Brussel: Rekenhof. Geraadpleegd op 24 mei 2024 via https://www.ccrek.be/sites/default/files/Docs/2021_16_VoorVroegSchoolVerlaten.pdf

- Rooze, H. (2022). *Handleiding: handvaten om een sociaal woonaanbod te realiseren in uw gemeente*. Brussel. Geraadpleegd op 17 mei 2024 via https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1663148900/Dag_LWB_2022_Handleiding_Handvatten_ge-meenten_realisatie_sociaal_woonaanbod_mfela2.pdf
- Saerens, Z. (2024). *Huurprijzen blijven fors stijgen: ontdek hier hoeveel je per maand betaalt voor een appartement of huis*. Geraadpleegd op 6 juni 2024 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/02/06/huurbarometer-huurprijzen-2023-gestegen/>
- Statbel (2024). *Meer dan 2,1 miljoen Belgen lopen risico op armoede of sociale uitsluiting*. Brussel: Statbel. Geraadpleegd op 7 mei 2024 via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/risico-op-armoede-sociale-uitsluiting7>
- Statistiek Vlaanderen (2024). *Bevolkingsvoorzichten: omvang en groei*. Brussel: Statistiek Vlaanderen. Geraadpleegd op 12 juni 2024 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolkingsvoorzichten-omvang-en-groei>
- Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant (2023). *Rapport armoede Dilbeek*. Geraadpleegd op 13 mei 2024 via https://provincies.incijfers.be/databank/report?openinputs=true&id=rapport_armoede
- Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant (2023). *Rapport ouderenzorg Dilbeek*. Geraadpleegd op 22 mei 2024 via https://provincies.incijfers.be/databank/report?openinputs=true&id=rapport_ouderenzorg
- Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant (2023). *Rapport wonen Dilbeek*. Geraadpleegd op 15 mei 2024 via https://provincies.incijfers.be/databank/report?openinputs=true&id=rapport_wonen
- Steunpunt Data & Analyse Vlaams Brabant (2023). *Rapport opvang baby's en peuters Dilbeek*. Geraadpleegd op 17 mei 2024 via https://provincies.incijfers.be/databank?report=rapport_opvangbp
- Steunpunt Data & Analyse Vlaams-Brabant (2023). *Rapport onderwijs Dilbeek*. Geraadpleegd op 16 mei 2024 via https://provincies.incijfers.be/databank/report?openinputs=true&id=rapport_onderwijs
- Trogh, E. (2021). *Cijferrapport vroegtijdig schoolverlaten in BHG*. Geraadpleegd op 12 juni 2024 via https://www.onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/2021-07/Cijferrapport%20VSV%202021_juni.pdf
- Van Den Broeck, S. (2022). *Er hangen nog veel taboes rond mentale gezondheid bij ouderen*. Geraadpleegd op 12 juni 2024 via <https://www.zorgneticuro.be/artikel/er-hangen-nog-veel-taboes-rond-mentale-gezondheid-bij-ouderen>
- VDAB (s.d.). *Samen sterk voor lokaal werk*. Geraadpleegd op 17 mei 2024 via <https://extranet.vdab.be/samenwerken-met-vdab/voor-lokale-besturen/samen-sterk-voor-lokaal-werk>
- Vlaamse Ouderenraad (2023). *1 op 5 van de ouderen loopt risico op armoede*. Geraadpleegd op 8 mei 2024 via <https://www.vlaamse-ouderenraad.be/onderzoek/pensioen-inkomen-en-armoede/1-op-5-van-de-ouderen-loopt-risico-op-armoede>
- Vlaamse Ouderenraad (2023). *1 op 5 van de ouderen loopt risico op armoede*. Geraadpleegd op 8 mei 2024 via <https://www.vlaamse-ouderenraad.be/onderzoek/pensioen-inkomen-en-armoede/1-op-5-van-de-ouderen-loopt-risico-op-armoede>
- Vlaamse Regering (2018). *Vizier2030. Een 2030-doelstellingenkader voor Vlaanderen*. Brussel: Vlaamse Regering. Geraadpleegd op 24 mei 2024 via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vizier2030-een-2030-doelstellingenkader-voor-vlaanderen>
- Vlaamse Overheid (s.d.). *Sociale economie. Wij adviseren, ondersteunen en informeren jou in sociale economie*. Geraadpleegd op 23 mei 2024 via <https://www.socialeconomie.be/nl>
- Vlaamse Overheid (s.d.). *Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden van de Vlaamse Sociale Bescherming*. Geraadpleegd op 21 mei 2024 via <https://www.vlaanderen.be/gezondheid-en-welzijn/gezondheid/zorgkassen-in-vlaanderen/zorgbudget-van-de-vlaamse-sociale-bescherming/zorgbudget-voor-zwaar-zorgbehoevenden-van-de-vlaamse-sociale-bescherming>
- Weyts, B. (2019). *Beleidsnota 2019-2024. Onderwijs*. Brussel: Vlaamse Regering. Geraadpleegd op 17 mei 2024 via <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/32245>
- Wonen Vlaanderen (s.d.). *Hoeveel bedraagt de Vlaamse huursubsidie?* Brussel: Vlaamse Overheid. Geraadpleegd op 3 juni 2024 via <https://www.vlaanderen.be/bouwen-wonen-en-energie/huren-en-verhuren/tegemoetkoming-in-de-huurprijs-vlaamse-huursubsidie/hoeveel-bedraagt-de-vlaamse-huursubsidie>
- Wonen Vlaanderen (2019). *Hervorming huursubsidie & - premie: aandachtspunten voor lokaal woonbeleid*. Brussel: Wonen Vlaanderen. Geraadpleegd op 4 juni 2024 via https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1663141093/Dag_LWB_2019_Hervorming_huursubsidie_en-premie_pg45zo.pdf

Bronnenlijst figuren

- 1: Rijksregister
- 2: Provincie in cijfers
- 3: FOD Binnenlandse Zaken, afdeling burgerzaken en identiteit
- 4: Gemeente- en stadsmonitor van Vlaanderen,
5. Departement Omgeving
6. Departement Opgroeien
7. Vlaamse Milieu Maatschappij
- 8 Vectris
- 9 Veiligheidsmonitor 2021
- 10 Statbel
- 11 Lokale Politie – Politiezone Dilbeek
- 12 Streekintercommunale Haviland
- 13 Openbare Instelling Sciensano
- 14 VMM
- 15 World Resources Institute
- 16 Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP)
- 17 Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
- 18 Waterinfo Vlaanderen
- 19 Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV)
- 20 Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM)
- 21 Intergemeentelijke samenwerking voor duurzaam afvalbeheer (Intradura)
- 22 Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA)
- 23 Interne data lokaal bestuur Dilbeek
- 24 Barometer voor Maatschappelijke Integratie - OCMW barometer
- 25 Lokale gezondheidsenquête Dilbeek
- 26 Onderwijs Vlaanderen
- 27 Stedelijk en gemeentelijk onderwijs (OVSG)
- 28 Partners in integratie - PIN vzw